Lev Nicolaevici Tolstoi

Lev Nicolaevici Tolstoi

ANNA KARENINA

Volumul 3

PARTEA A CINCEA.

I.

Bătrâna prinţesă Şcerbaţkaia era de părere că nunta nu se putea face până-n postul mare. Până atunci rămâneau numai cinci săptămâni şi abia ar fi ajuns timp ca să fie gata jumătate din trusou. Pe de alta parte, îi dădea dreptate lui Levin, care spunea că după post ar putea fi prea târziu, fiindcă o mătuşă bătrână a prinţului Şcerbaţki era grav bolnavă şi s-ar putea să se prăpădească, şi atunci doliul ar mai întârzia mult nunta. De aceea prinţesa hotărî să împartă zestrea în două: trusoul mare şi cel mic, şi să facă nunta până-n post. Deocamdată să-l pregătească pe cel de-al doilea, rămânând să trimită mai târziu trusoul mare, şi se supără foc pe Levin, fiindcă acesta nu-i răspundea cu destulă seriozitate dacă primeşte ori nu. Această soluţie era cu atât mai potrivită cu cât tinerii căsătoriţi urmau să plece îndată după nuntă la ţara, unde nu aveau nevoie de trusoul mare.

Levin se afla în aceeaşi stare de surescitaţie, convins că el şi fericirea sa sunt unicul şi principalul ţel al universului… că n-avea nevoie să se gândească la nimic sau să se îngrijească de ceva, fiindcă totul se făcea pentru dânsul de către alţii. N-avea nici un plan şi nici un scop în legătură cu viaţa lui în viilor. Lăsa dezlegarea acestei probleme pe seama altora, ştiind că totul se va face cât se poate de bine. Fratele său, Serghei Ivanovici, Stepan Arkadici şi bătrâna prinţesă îl conduceau în tot ceea ce avea de îndeplinit. Iar el se învoia la tot ce i se propunea. Serghei Ivanovici luă

pentru dânsul bani cu împrumut, prinţesa îl sfătui să părăsească Moscova după nuntă, iar Stepan Arkadici îi povăţui să plece în străinătate. Levin primea totul. „Faceţi tot ce vreţi, dacă asta vă bucură. Sunt în al nouălea cer şi fericirea mea nu poate fi nici mai mare, nici mai mică, orice aţi face voi”, îşi zicea el. Când îi împărtăşi lui Kitty sfatul primit de la Stepan Arkadici de a pleca în străinătate, Levin se miră foarte mult văzând că ea era de altă părere şi că avea unele dorinţe bine hotărâte în privinţa viitorului. Kitty ştia că Levin avea la ţară o îndeletnicire care-i plăcea; şi deşi nu-i cunoştea treburile şi nici nu căuta să le afle – lucru de care Levin îşi dădea seama – asta n-o împiedica să le socotească foarte importante; de aceea, ştiind că va locui la ţară, unde se afla casa lor, ea nu ţinea de loc să plece peste graniţă, ci dorea să se instaleze cât mai repede acolo unde aveau să locuiască. Acest gând exprimat cu hotărâre îl miră pe Levin; dar, cum lui îi era totuna, îl rugă numaidecât pe Stepan Arkadici să se ducă la ţară, ca şi cum acest lucru ar fi intrat în îndatoririle acestuia şi, cu bunul lui gust cunoscut, să orânduiască acolo totul cum va crede de cuviinţă.

— Ascultă, îl întrebă o dată Stepan Arkadici pe Levin, după ce se întoarse de la ţară, unde pregătise totul pentru sosirea tinerilor căsătoriţi, ai adeverinţă că te-ai spovedit?

— N-am. Dar de ce mă întrebi?

— Fără asta nu te poţi cununa.

— Vai de mine! Izbucni Levin. Nu m-am mai spovedit de vreo nouă ani. Nici nu m-am gândit la aşa ceva.

— Frumos îţi şade! Spuse râzând Stepan Arkadici. Şi mai spui că eu sunt nihilist. Totuşi, fără asta nu se poate. Trebuie să te spovedeşti.

— Când? Nu mai avem decât patru zile.

Stepan Arkadici avu grijă şi de asta. Levin trebui să se ducă la spovedit. Pentru dânsul, om necredincios, care respecta însă credinţa altora, obligaţia de a participa la orice fel de ceremonie religioasă îl stânjenea îndeajuns.

În starea sufletească, duioasă şi blândă, în care se găsea, constrângerea de a se preface i se părea nu numai grea, ci de neîndurat. Acum, fiind în plin triumf şi înflorire, nu se simţea în stare să mintă ori să ia în glumă cele sfinte; şi una şi alta erau cu neputinţă. Oricât îl iscodea pe Oblonski dacă n-ar fi rost să capete adeverinţă fără să se spovedească, Stepan Arkadici îi răspundea că aşa ceva nu se poate.

— Ce pierzi cu asta? E o treabă de două zile, şi gata. O să ai de-a face cu un bătrânel atât de simpatic şi de deştept! Nici n-ai să simţi, ca şi cum ţi-ar scoate o măsea fără durere.

Stând în biserică, la întâia slujbă, Levin încercă să retrăiască în amintire acel tânăr şi puternic sentiment religios pe care-l avusese între şaisprezece şi şaptesprezece ani, dar îşi dădu sema numaidecât că era cu neputinţă. Încercă să privească toate acestea ca pe nişte obiceiuri neînsemnate şi deşarte, ca da pildă vizitele de rigoare, dar simţi că nu izbutea nici asta. Ca şi cea mai mare parte a contemporanilor săi, Levin avea faţă de religie o atitudine foarte nelămurită. Nu putea crede; totuşi, în acelaşi timp, nu era un ateu convins. De aceea, neputând să creadă în însemnătatea celor ce făcea şi nici să le privească nepăsător, ca o simplă formalitate, Konstantin Dmitrici încercă în tot timpul spovedaniei un sentiment de stinghereală şi de ruşine, îndeplinind ceva ce nu înţelegea şi săvârşind, prin urmare, după cum îi spunea un glas lăuntric, ceva fals şi urât.

În timpul slujbei Levin ba asculta moliftele, căutând să le dea un înţeles care să nu fie împotriva vederilor sale, ba, când vedea că nu le putea pricepe şi se simţea pornit să le critice, se străduia să nu le asculte. Se lăsa dus pe gânduri de observaţiile sale şi de amintirile ce i se perindau în minte cu o deosebită vioiciune, în timp ce lâncezea în biserică.

Ascultă liturghia, vecernia şi celelalte rugăciuni de seară: iar a doua zi, sculându-se mai devreme decât de obicei, se

duse la biserică pe la ora opt, fără să fi băut ceaiul, ca să asculte utrenia şi să se spovedească.

În biserică nu se aflau decât un soldat cerşetor, două bătrâioare şi slujitorii altarului.

Un diacon tânăr – muşchii spinării lungi i se desenau puternici sub anteriul subţire – îl întâmpină şi, apropiindu-se de o măsuţă, la perete, începu să-i citească pravilele. Pe măsură ce diaconul citea, repetând mai cu seamă des şi repede aceleaşi cuvinte: „Doamne miluieşte”, care sunau ca „mileşte, mileşte”, Levin îşi simţea mintea zăvorită şi pecetluită… Nu trebuia să te atingi de ea şi s-o zgândăreşti, ca nu cumva să iasă vreo încurcătură. De aceea, stând în spatele diaconului, Konstantin Dmitrici se gândea mai departe la socotelile sale, fără să asculte şi să pătrundă înţelesul cuvintelor. „Are o mână straşnic de expresivă”, se gândi el, amintindu-şi cum şezuse în ajun, împreună cu Kitty, la o masă din colţul salonului. N-aveau ce-şi spune, ca mai totdeauna în acest timp; iar Kitty, cu mâna pe masă, îşi strângea şi îşi desfăcea degetele. Urmărindu-şi mişcarea mâinii, ea izbucnise singură în râs. Levin îşi aminti cum îi sărutase mâna aceea şi cum îi cercetase cu privirea liniile convergente din palma-i trandafirie. „Iarăşi miluieşte”, îşi zise Konstantin închinându-se şi urmărind plecăciunile spinării diaconului, care se închina şi el „Mi-a luat pe urmă mâna şi s-a uitat la liniile din palmă”. „Ai mână simpatică!” îi spuse Kitty. Levin îşi privea mâna, apoi se uită şi la mâna scurta a diaconului. „Da, se isprăveşte în curând, se gândi Konstantin. Ba nu. A luat-o parcă de la capăt, îşi zise el ascultând moliftele. Nu, se sfârşeşte. Iacătă-l că face mătănii până-n pământ. Aşa-i totdeauna la sfârşit.”

După ce luă pe nesimţite hârtia de trei ruble, pe care i-o strecură Levin sub mâneca de catifea, diaconul îi spuse că-l va înscrie la spovedanie şi, călcând ţanţoş cu ghetele noi, care scârţâiau pe lespezile bisericii goale, el intră în altar. Peste câteva clipe, scoase capul afară şi-i făcu semn să se apropie. Gândul, zăvorit până atunci în capul lui Levin,

începu să se frământe; dar el se grăbi să-l alunge. „O să se sfârşească şi asta până la urmă”, se gândi Levin şi se îndreptă spre altar. Urcă treptele şi, luând-o la dreapta, îl văzu pe preot. Era un bătrânel cu barba rară, pe jumătate cărunt, cu ochii osteniţi şi buni, care stătea în faţa tetrapodului răsfoind un molitvenic. După ce se înclină uşor înaintea lui Levin, preotul începu numaidecât să citească molifte cu glasul său obişnuit. Când isprăvi, bătrânul făcu o mătanie până-n pământ şi se întoarse cu faţa către Levin.

— Christos se află de faţă, nevăzut, la spovedania ta, zise preotul şi arătând spre crucea răstignirii. Crezi în tot ceea ce ne învaţă sfânta biserică apostolicească? Adăugă el, luându-şi ochii de la Levin şi împreunându-şi mâinile sub patrafir.

— M-am îndoit şi mă îndoiesc de toate, rosti Levin cu un glas care nu-i suna nici lui bine şi tăcu.

Preotul aşteptă câteva clipe ca Levin să mai spună ceva; iar după aceea, închizând ochii, urmă, accentuând litera o ca băştinaşii din gubernia Vladimir:

— Îndoielile sunt legate de slăbiciunea omenească, însă trebuie să ne rugăm ca milostivul Dumnezeu să dea tărie cugetului nostru. Ce păcate mai deosebite ai? Adăugă preotul, fără cea mai mică pauză, vrând parcă să nu piardă vremea.

— Păcatul meu cel mai mare este îndoiala. Ma îndoiesc de toate şi mă aflu mai totdeauna în stare de nesiguranţă.

— Îndoielile sunt legate de slăbiciunea omenească, repetă preotul cu aceleaşi cuvinte. De ce anume te îndoieşti mai cu deosebire?

— Mă îndoiesc de toate. Mă îndoiesc uneori chiar şi de existenţa lui Dumnezeu, zise Konstantin Dmitrici fără voie şi se îngrozi singur de necuviinţa celor rostite.

Preotul însă nu păru impresionat de cuvintele lui Levin.

— Dar care pot fi îndoielile în privinţa existenţei lui Dumnezeu? Întrebă preotul, cu un zâmbet abia prins de Levin.

Levin tăcea.

— Cum te poţi îndoi de existenţa ziditorului, când te uiţi la cele clădite de el? Urmă preotul repede, cu felul său obişnuit de a vorbi. Cine a împodobit cu stele bolta cerească? Cine a îmbrăcat pământul cu haină frumoasă? Cine altul, dacă nu ziditorul? Rosti bătrânul, privindu-l întrebător.

Levin îşi dădu seama că ar fi fost o necuviinţă să înceapă cu preotul o discuţie filosofică şi de aceea răspunse simplu la întrebare:

— Nu ştiu.

— Nu ştii? Atunci, cum te poţi îndoi că Dumnezeu a zidit totul? Îl întrebă preotul cu o veselă nedumerire.

— Nu înţeleg nimic, încheie Levin, îmbujorat la faţă, simţind că vorbele sale erau stupide, dar singurele potrivite într-o asemenea situaţie.

— Închină-te şi roagă-te lui Dumnezeu. Până şi sfinţii părinţi au avut îndoieli şi s-au rugat Domnului să le întărească credinţa. Diavolul are mare putere. Nu trebuie să ne supunem lui. Închină-te şi roagă-te lui Dumnezeu. Roagă-te lui Dumnezeu, repetă repede preotul; apoi tăcu vreo câteva clipe, căzând parcă pe gânduri. Din câte am auzit, eşti pe cale să te însori cu fata prinţului Şcerbaţki, enoriaşul şi fiul meu sufletesc, adăugă preotul surâzând. E o domnişoară foarte cumsecade!

— Da, răspunse Levin, roşind din pricina preotului. „De ce trebuia să mă întrebe asta la spovedanie?” îşi zise el.

Răspunzând parcă gândului său, preotul urmă:

— Ai de gând să te însori. Poate că Dumnezeu are să te dăruiască cu urmaşi. Nu-i aşa? Ce creştere ai putea da copiilor dumitale, dacă n-ai birui ispita diavolului care te ademeneşte la necredinţă? Rosti preotul cu o blândă mustrare. Dacă-ţi iubeşti odrasla, atunci – ca bun părinte – n-ai să doreşti copilului numai bogăţie, lux şi măriri. Ai să-i doreşti şi mântuire, şi lumânarea minţii cu flacăra adevărului. Nu-i aşa? Ce-ai să răspunzi când mititelul

nevinovat te va întreba: „Tătuţă, cine a făcut toate lucrurile care mă încântă pe lumea asta: pământul, apa, soarele „florile şi ierburile?„. Oare ai să-i răspunzi: „Nu ştiu?„ Cum poţi să nu ştii, dacă Dumnezeu, în marea mila sa, ţi-a dezvăluit totul? Sau te va întreba copilul: „Ce mă aşteaptă în viaţa de dincolo de mormânt?” Ce-ai să-i spui dacă nu ştii nimic? Ce-ai să-i răspunzi? II vei lăsa să-l vânture ademenirile lumii şi ale diavolului? Nu-i bine! Zise preotul şi se opri aplecându-şi capul într-o parte şi privindu-l pe Levin cu nişte ochi buni şi blânzi.

Levin nu-i răspunse nimic; şi nu fiindcă n-ar fi vrut să intre în discuţie cu preotul, ci fiindcă nimeni nu-i pusese încă astfel de întrebări. Iar până când micuţii îi vor pune astfel de întrebări, el mai avea timp să se gândească la răspuns.

— Intri în acea perioadă a vieţii, încheie preotul, când trebuie să-ţi alegi o cale şi să te ţii de ea. Roagă-te lui Dumnezeu ca în marea mila sa să te ajute şi să te miluiască. Domnul-Dumnezeul nostru Iisus Cristos, cu harul şi cu îndurările iubirii lui, să ierte păcatele robului său…

Isprăvind rugăciunea de dezlegare, preotul îl binecuvântă şi-l lăsă să plece.

În ziua aceea, întorcându-se acasă, Levin avu un sentiment de bucurie, punând capăt unei situaţii delicate fără să fi fost nevoie a minţi.

Afară de aceasta, Levin rămăsese cu impresia nedesluşită că ceea ce spusese bătrânelul acela bun şi cumsecade nu erau chiar prostii, cum i se păruse la început, şi că în cuvintele sale se afla ceva care trebuia lămurit.

„Bineînţeles, nu acum, se gândi Levin, ci cândva, mai târziu”. În clipa aceea simţi mai mult decât oricând existenţa unor părţi tulburi şi întunecate din sufletul său şi că în privinţa religiei se găsea în aceeaşi situaţie pe care o observase atât de bine la alţii şi-i displăcuse, şi pentru care-l mustrase pe prietenul său Sviajski.

Levin îşi petrecu seara împreună cu logodnica la Dolly şi fu foarte vesel. Ca să explice lui Stepan Arkadici starea de

surescitare în care se afla, îi spuse că e vesel ca un câine dresat să sară printr-un cerc şi care – înţelegând în sfârşit ce se cere de la dânsul – începe să latre, să dea din coadă şi să sară de bucurie pe mese şi pe ferestre.

II.

În ziua nunţii, potrivit datinilor (pe care prinţesa şi Daria Alexandrovna le păzeau cu străşnicie), Levin nu-şi văzu logodnica şi prânzi cu trei burlaci care se întruniseră întâmplător la dânsul: Serghei Ivanovici, Katavasov – fost coleg de facultate al lui Levin, acum profesor universitar de ştiinţe naturale, pe care, întâlnindu-l pe stradă, îl luase acasă şi, în sfârşit, Cirikov – judecător de pace la Moscova, tovarăşul la vânătorile de urşi şi cavalerul său de onoare. La masă petrecură foarte bine. Serghei Ivanovici se găsea într-o dispoziţie minunată şi făcea haz de originalitatea lui Katavasov care, văzând că toţi îi înţelegeau şi îi preţuiau originalitatea, era în mare vervă. Cirikov susţinea vesel şi cu inima bună toate discuţiile.

— Când mă gândesc, glumea Katavasov, tărăgănând cuvintele datorită unui obicei dobândit la catedră, ce băiat capabil a fost prietenul nostru Konstantin Dmitrici! Vorbesc la trecut, fiindcă el nu mai există. Pe atunci, la ieşirea din universitate, iubea ştiinţa, se interesa de umanitate. Acum însă jumătate din facultăţile sale mintale îi folosesc să se amăgească pe sine însuşi, iar cealaltă jumătate, ca să justifice această amăgire.

— N-am văzut un vrăjmaş al căsătoriei mai aprig decât dumneata, zise Serghei Ivanovici.

— Nu. Nu sunt vrăjmaşul căsătoriei, ci partizanul diviziunii muncii. Oamenii care nu sunt în stare să facă nimic trebuie să perpetueze speţa; iar ceilalţi să contribuie la lumânarea şi la fericirea umanităţii. Aşa înţeleg eu lucrurile. Sunt o groază de amatori care amestecă aceste două meşteşuguri. Eu nu fac parte din tagma lor.

— Ce fericit am să fiu când o să aflu că te-ai îndrăgostit, zise Levin. Te rog să nu uiţi a mă pofti la nuntă.

— Chiar sunt îndrăgostit.

— Da… de o caracatiţă. Ştii, spuse Levin fratelui său, Mihail Semionâci scrie o lucrare despre alimentaţie şi…

— Te rog, nu încurca lucrurile. Nu interesează obiectul lucrării mele. E adevărat că-mi plac caracatiţele.

— Asta nu te-ar împiedica să-ţi iubeşti soţia.

— Caracatiţele nu m-ar împiedica, dar soţia m-ar împiedica.

— De ce?

— Vei vedea. Uite, dumitale îţi place agricultura, vânătoarea. Ei, vei vedea mai târziu…

— Ştii, azi a venit Arhip. Spune că la Prudnoe sunt o puzderie de elani şi doi urşi, zise Cirikov.

— Ai să-i vânezi fără mine.

— Are dreptate, încuviinţă Serghei Ivanovici. De azi înainte, adio vânătoare de urşi! N-are să te lase nevasta.

Levin zâmbi. Gândul că soţia sa nu l-ar lăsa la vânătoare, îl bucură atât de mult, încât era gata să se lipsească pentru totdeauna de plăcerea de a împuşca urşi.

— Totuşi îmi pare rău că aceşti doi urşi vor fi vânaţi fără dumneata. Îţi mai aduci aminte de ultima goană de la Hapilov? A fost o minune! Izbucni Cirikov.

Levin nu vru să-l dezamăgească, spunându-i că fără ea nicăieri nu poate fi frumos, şi tăcu.

— Nu degeaba s-a născut obiceiul de a-ţi lua rămas bun de la viaţa de holtei, zise Serghei Ivanovici. Oricât de fericit ai fi, tot îţi pare rău după libertate!

— Mărturiseşte-ne: nu eşti cumva stăpânit de un sentiment asemănător cu acela al logodnicului lui Gogol1? Nu-ţi vine să sari pe fereastră?

— Desigur că-i aşa, dar nu vrea să recunoască! Răspunse, în locul lui Levin, Katavasov, râzând zgomotos.

— De! Fereastra e deschisă… Să plecăm chiar acum la Tver! Ursoaica e singură. Poţi s-o ataci în bârlog. Zău, hai să plecăm cu trenul de cinci! Cei de aci facă ce vor! Zise Cirikov zâmbind.

— Vă jur, răspunse Levin surâzând, că nu găsesc în sufletul meu nici un pic de părere de rău după libertatea mea pierdută.

— Acum e un haos atât de mare în sufletul dumitale, încât nu poţi găsi nimic acolo, îi spuse Katavasov. Ai puţină răbdare. Când haosul se va mai limpezi un pic, ai să găseşti.

— Aş fi simţit cât de cât dacă, în afară de sentimentul meu (nu vru să rostească faţă de dânşii cuvântul „dragoste")… de fericire, aş simţi şi părere de rău după libertate… Dar eu, dimpotrivă, mă bucur tocmai de această pierdere a libertăţii.

— Rău de tot! Iată un individ pierdut! Adause Katavasov. Şi-acum, să bem pentru tămăduirea lui sau, cel puţin, să-i dorim a i se împlini măcar a suta parte dintre visurile sale, şi încă ar fi o fericire cum nu s-a mai pomenit pe pământ!

Oaspeţii plecară curând după-masă, ca el să aibă timpul a-şi schimba hainele pentru nuntă.

Când rămase singur şi îşi aduse aminte de discuţiile acestor burlaci, Levin se întrebă încă o dată dacă există în sufletul lui părere de rău după libertatea despre care vorbiseră prietenii săi. Şi această întrebare îl făcu să zâmbească. „Libertate? Dar ce-ţi trebuie libertate? Fericirea stă numai în a iubi şi a dori… a cugeta prin dorinţele şi prin gândurile ei. Adică în a nu avea nici o libertate. Asta e fericirea!" „Oare îi cunosc eu gândurile, dorinţele, sentimentele?" îi şopti deodată un glas. Zâmbetul i se şterse de pe faţă. Căzu pe gânduri. II cuprinse deodată un sentiment ciudat, îl copleşiră teama şi îndoiala – nesiguranţa în toate.

„Dar dacă nu mă iubeşte? Dacă se mărită numai ca să se mărite? Dacă ea însăşi nu ştie ce face? Se întrebă el. S-ar putea dezmetici, dându-şi seama abia după măritiş că nu mă iubeşte şi că nu mă va putea iubi niciodată." Îi veniră gânduri ciudate şi cumplit de rele cu privire la Kitty. Era gelos pe Vronski, exact ca acum un an… Parcă fusese ieri

seară când o văzuse cu Vronski, şi o bănui pe Kitty că nu-i spusese totul.

Sări în sus. „Nu, nu mai merge aşa! Hotărî el, deznădăjduit. Mă duc la ea, o întreb şi-i spun pentru ultima oară: suntem liberi. N-ar fi mai bine să ne oprim aici? Orice e mai bine decât o nenorocire pe viaţă, ruşine şi necredinţă!” Deznădăjduit până în adâncul inimii, mâniat pe toată lumea, pe el însuşi şi pe dânsa, plecă de la hotel şi se duse la Kitty.

O găsi în odăile din dos. Stătea pe o ladă şi alegea, cu o fată, din nişte grămezi de rochii în toate culorile, aşezate pe speteaza scaunelor şi pe jos.

— Ah! Strigă Kitty văzându-l şi se înseninã de bucurie. Tu, dumneata, aici! (Până în ziua aceea Kitty îi spunea când „tu”, când „dumneata”.) Nu te aşteptam. Îmi alegeam rochiile de fată, cui să le împart…

— A! Foarte frumos! Zise Levin, uitându-se posomorât la fată.

— Du-te, Duniaşa. Am să te chem mai târziu. Dar ce e cu tine? Îl întrebă ea, tutuindu-l fără să mai şovăie, de îndată ce ieşi fata.

Văzându-i faţa stranie, tulburată şi mohorâtă, o cuprinse teama.

— Kitty mă chinuiesc! Nu mă pot chinui singur, izbucni el cu glas deznădăjduit şi se opri în faţa ei, implorând-o cu ochii. Îşi dădu seama după expresia iubitoare şi cinstită a figurii sale că tot ce avea de gând să-i spună n-are nici un temei. Simţea însă nevoia să-i risipească ea îndoielile. Am venit să-ţi spun că încă nu e prea târziu. Totul se poate încă îndrepta.

— Ce s-a întâmplat? Nu pricep nimic. Ce e cu tine?

— Ceea ce ţi-am spus de mii de ori şi nu-mi iese din minte: că nu sunt vrednic de tine. Cum ai putut primi să mă iei de bărbat? Mai gândeşte-te. Te-ai înşelat. Chibzuieşte bine, Nu mă poţi iubi… Dacă… e mai bine să mi-o spui, zise Levin fără să se uite la dânsa. Voi fi nenorocit, n-are-a face. Lasă

lumea să spună ce-o vrea. Orice e mai uşor decât nenorocirea… Mai bine acum, cât mai e timp…

— Nu înţeleg, răspunse Kitty speriată. Vrei să spui că renunţi la mine? Că trebuie să rupem?

— Da, dacă nu mă iubeşti.

— Eşti nebun! Strigă Kitty, îmbujorându-se de necaz.

Dar chipul lui era atât de jalnic, încât ea îşi stăpâni ciuda; şi aruncând rochiile pe scaun, se aşează mai aproape de dânsul.

— La ce te gândeşti? Spune-mi totul.

— Cred că nu mă poţi iubi. De ce m-ai putea iubi?

— Dumnezeule! Ce pot face… zise Kitty şi izbucni în plâns.

— Ah, ce-am făcut! Exclamă Levin şi, aşezându-se în genunchi înaintea ei, începu să-i sărute, mâinile.

Cinci minute mai târziu, când bătrâna prinţesă intră în odaie, îi găsi împăcaţi. Kitty nu numai că îl încredinţase că-l iubeşte, dar îi explicase şi pentru ce. Îi spusese că-l iubeşte fiindcă-l înţelege în toate, fiindcă ştie ce trebuie să iubească şi că tot ce-i place lui e frumos – ceea ce i se păru lui Levin cât se poate de lămurit. Când intră prinţesa, amândoi şedeau alături pe ladă, alegeau rochiile şi se certau. Kitty vroia să dea Duniaşei rochia cafenie pe care o purtase în ziua când îi ceruse Levin mâna, iar el nu vroia să înstrăineze rochia asta şi stăruia să dăruiască Duniaşei o rochie albastră.

— Cum nu înţelegi? E oacheşă, n-are să-i stea bine în albastru… M-am gândit eu la toate.

Aflând pricina pentru care venise Levin, prinţesa se supără, jumătate în glumă, jumătate în serios.

Îl trimise acasă să se îmbrace şi s-o lase în pace pe Kitty, deoarece coaforul Charles trebuia să sosească din clipă în clipă să-i facă coafura.

— N-a mâncat şi aşa de câteva zile şi s-a urâţit, şi tu o mai enervezi cu prostiile tale, îl certă bătrâna prinţesă. Hai, du-te, du-te drăguţă.

Vinovat şi ruşinat, însă liniştit, Levin se întoarse la hotel. Fratele său, Daria Alexandrovna şi Stepan Arkadici, gata îmbrăcaţi, îl şi aşteptau să-l binecuvânteze cu icoana. Nu mai era timp de pierdut. Daria Alexandrovna mai trebuia să treacă pe acasă ca să-şi ia băiatul pomădat şi frizat, care urma să însoţească mireasa cu icoana. După aceea, un cupeu trebuia trimis după cavalerul de onoare, iar altul – după ce-l va fi dus pe Serghei Ivanovici – urma să vină înapoi… îndeobşte în ziua nunţii erau o mulţime de chestiuni foarte complicate. Un lucru era sigur: nu încăpea nici o clipă de zăbavă, fiindcă se făcuse ora şase şi jumătate.

Binecuvântarea cu icoana nu fusese la înălţimea momentului. Stepan Arkadici luă alături de soţia sa o atitudine comică şi solemnă: apucă icoana şi, punându-l pe Levin să bată o mătanie, îl binecuvântă cu un zâmbet bun, ironic şi-l sărută de trei ori. Daria Alexandrovna procedă la fel şi îndată după aceea se grăbi să plece, încurcându-se de-a binelea în orânduirea folosirii trăsurilor.

— Uite ce o să facem: tu vino ca să-l duci în cupeul nostru; iar Serghei Ivanovici, dacă-i aşa de bun, va trece pe la noi să ia cupeul şi să-l trimită îndărăt.

— Prea bine.

— Iar noi doi mergem împreună. Ţi-ai expediat bagajele? Îl întrebă Stepan Arkadici.

— Le-am expediat, răspunse Levin şi-l chemă pe Kuzma să-l ajute la îmbrăcat.

III.

O mulţime de lume, mai cu seamă femei, înconjura biserica luminată pentru cununie. Acei care nu apucaseră să pătrundă înăuntru se înghesuiau pe lângă ferestre, îmbrâncindu-se, certându-se şi uitându-se printre gratii.

Mai bine de douăzeci de cupeuri se rânduiseră de-a lungul străzii, străjuite de jandarmi. Un ofiţer de poliţie stătea la intrare, sfidând gerul, într-o tunică strălucitoare. Veneau mereu trăsuri, aducând ba doamne cu flori, care-şi ridicau trenele… ba bărbaţi, care-şi scoteau chipiul militar sau

pălăria neagră, intrând în biserică. Înăuntru se şi aprinseseră amândouă policandrele şi toate lumânările din faţa icoanelor. Lucirile aurii de pe fondul roşu al catapetesmei, horbota aurită a icoanelor, argintul candelabrelor şi al sfeşnicelor, lespezile pardoselei, covoraşele, prapurii de sus de lângă strane, treptele altarului, vechile cărţi înnegrite, anteriile şi stiharele – totul era scăldat în lumină. Din partea dreapta a bisericii încălzite, unde se vedeau o mulţime de fracuri şi cravate albe, tunici şi mătăsuri, catifele, atlazuri, coafuri, flori, umeri, braţe goale şi mănuşi lungi – venea un vuiet de glasuri, abia auzit, dar plin de însufleţire, cu ecouri stranii sub bolţile înalte.

Ori de câte ori se deschidea uşa scârţâind, murmurul de glasuri din mulţime se potolea şi toată lumea întorcea capul, în aşteptare, ca să vadă intrând mireasa şi mirele. Dar uşa se deschise de peste zece ori, şi de fiecare dată era vreun invitat întârziat sau vreo invitată care se îndrepta spre cercul din dreapta al celor poftiţi la nuntă, sau vreo spectatoare care înşelase sau înduplecase pe ofiţerul de poliţie s-o lase să intre şi care se amesteca în mulţimea străină din stânga. Atât rudele cât şi străinii trecuseră prin toate fazele aşteptării.

La început nu se dădu nici o însemnătate acestei întârzieri; pe urmă însă lumea începu să se uite din ce în ce mai des la uşă, întrebându-se dacă nu cumva se întâmplase ceva. În sfârşit, întârzierea ajunse supărătoare, şi atât rudele cât şi invitaţii se sileau să dea impresia că nu se gândesc la mire, ci sunt preocupaţi de discuţiile lor.

Protodiaconul, vrând parcă să atragă atenţia că timpul lui e preţios, tuşea nerăbdător, de dârdâiau geamurile ferestrelor. În strană, cântăreţii plictisiţi ba îşi încercau glasul, ba îşi suflau nasul. Preotul trimitea mereu când pe dascăl, când pe diacon să vadă dacă nu sosise mirele; şi apărea tot mai des în uşa lăturalnică a altarului. Îmbrăcat

într-un anteriu violet şi cu o cingătoare brodată, aşteptând pe mire.

În sfârşit o doamnă, uitându-se la ceas, zise:

— Totuşi e ciudat!

Atunci toţi musafirii se neliniştiră şi începură să-şi arate cu voce tare mirarea şi nemulţumirea, când un cavaler de onoare se duse să afle ce se întâmplase. În timpul" acesta, Kitty, în rochie albă cu văl lung şi cu o cunună de flori de lămâiţă pe cap, era de mult gata şi aştepta, împreună cu naşa şi cu sora sa. Doamna Lvov, în salonul cel mare al casei Şcerbaţki; se uita pe fereastră, aşteptând în zadar, de peste o jumătate de ceas, vestea de la cavalerul său de onoare că mirele sosise la biserică.

În tot acest timp, Levin, numai în pantaloni, fără vestă şi frac, umbla de colo până colo prin camera lui de hotel, scoţându-şi mereu capul pe uşă şi cercetând cu privirea coridorul. Dar pe coridor nu se vedea acela pe care-l aştepta. Konstantin Dmitrici se întorcea deznădăjduit, dând din mâini şi se jeluia lui Stepan Arkadici, care fuma liniştit.

— A mai fost vreodată cineva într-o situaţie atât de idioată?

— Da, e stupid, întări Stepan Arkadici zâmbind împăciuitor. Dar linişteşte-te! Ţi-o aduce îndată.

— Cum se poate una ca asta?! Izbucni Levin cu o furie stăpânită. Şi vestele astea deschise… ce tâmpenie! E cu neputinţă, urmă el, privind plastronul mototolit al cămăşii sale. Dar dacă mi-au trimis bagajele la gară?! Exclamă el deznădăjduit.

— Ţi-o pui pe a mea.

— Trebuia s-o fi făcut de mult.

— Vezi că nu-ţi vine tocmai bine şi e păcat să te faci ridicol… mai ai puţină răbdare. Totul are să fie bine!

Ce se întâmplase? Când Levin ceruse hainele, Kuzma, bătrânul lui fecior, îi adusese fracul, vesta şi tot ce-i trebuia.

— Dar cămaşa? Strigase Levin.

— Cămaşa-i pe dumneavoastră, răspunse Kuzma cu un surâs liniştit.

Nu-i dăduse prin gând să oprească o cămaşă curată şi, primind ordin să strângă bagajele şi să le ducă la Şcerbaţki, de unde tinerii căsătoriţi urmau să plece în aceeaşi seară, făcuse aşa cum i se poruncise: împachetase totul, afară de frac. Cămaşa pe care o purta Levin de dimineaţă era mototolită şi nu se potrivea cu vesta deschisă. Până la Şcerbaţki era departe. Expediase feciorul să cumpere o cămaşă. Acesta se întorsese cu mâna goală. Era duminică, prăvăliile închise… Trimisese la Stepan Arkadici. I se adusese o cămaşă, dar aceasta era îngrozitor de largă şi de scurtă. Poruncise în sfârşit feciorului ca să se repeadă la Şcerbaţki pentru a despacheta bagajele. Mirele era aşteptat la biserică, iar el umbla prin cameră ca o fiară închisă în cuşcă, uitându-se pe coridor şi amintindu-şi cu deznădejde de cele ce-i spusese lui Kitty, care cine ştie ce ar fi putut crede acum.

În cele din urmă vinovatul – Kuzma – dădu buzna în odaie, cu sufletul la gură, aducând cămaşa.

— De-abia am pus mâna pe ea. Tocmai urcau bagajele în camion, le spuse Kuzma.

Peste trei minute, fără să se uite la ceas, ca să nu-şi zgândărească rana, Levin porni în goană pe coridor.

— Asta nu ajută la nimic, ti spuse surâzând Stepan Arkadici, mergând fără grabă în urma lui. Totul are să fie bine, are să fie bine… Atâta-ţi spun…

IV

— Au sosit! Uite-l! Care-i? Cel mai tânăr? Nu? Dar mireasa, măiculiţă! E mai mult moartă decât vie! Se auziră glasuri în mulţime, când Levin – care-şi întâmpină mireasa în pridvor – intră cu dânsa în biserică.

Stepan Arkadici povesti soţiei sale pricina întârzierii. Musafirii începuseră să şuşotească, zâmbind. Levin nu vedea nimic şi pe nimeni. Nu-şi lua ochii de la mireasă.

Toată lumea spunea că mireasa se urâţise mult în ultimele zile. Era mult mai puţin frumoasă în timpul cununiei decât de obicei. Levin însă nu era de aceeaşi părere. Îi privea coafura înaltă, cu văl lung, imaculat şi cu flori albe, gulerul înalt şi plisat, care-i acoperea în părţi, atât de feciorelnic, gâtul lung, descoperindu-i-l în faţă… şi talia – s-o tragi printr-un inel. Lui Levin i se părea că ea era mai frumoasă decât oricând. Nu fiindcă florile, vălul, rochia aceea comandată la Paris ar fi adăugat ceva frumuseţii sale, ci pentru că, cu toată bogăţia toaletei, expresia drăgălaşului său chip, a privirilor şi a buzelor era aceeaşi, având ceva deosebit de nevinovat.

— Credeam că vrei să fugi, îi şopti Kitty şi zâmbi.

— Mi s-a întâmplat ceva aşa de stupid, că mi-e şi ruşine să-ţi mărturisesc, răspunse Levin cu obrajii îmbujoraţi şi se întoarse către Serghei Ivanovici, care se apropiase de dânsul.

— Istoria cu cămaşa are haz, îi spuse Serghei Ivanovici, clătinând din cap şi zâmbind.

— Da, da, zise Levin, fără să înţeleagă ceea ce i se spusese.

— Ascultă Kostea, rosti Stepan Arkadici cu o prefăcută expresie de spaimă. Trebuie să hotărâm o chestiune importantă. De-abia acum vei fi în stare să-i preţuieşti însemnătatea. Sunt întrebat dacă aprindem lumânări întrebuinţate sau neîntrebuinţate. E o diferenţă de zece ruble, adăugă el, strângându-şi buzele într-un surâs. Eu am hotărât, dar mă tem că n-ai să primeşti.

Levin înţelese că era o gluma, însă nu putu zâmbi.

— Atunci, cum rămâne? Întrebuinţate sau neîntrebuinţate? Asta-i întrebarea.

— Da, da! Neîntrebuinţate.

— Îmi pare foarte bine. Chestiunea e rezolvată! Zise Stepan Arkadici zâmbind. Straşnic se mai prostesc oamenii în situaţia asta, adăugă el către Cirikov, după ce Levin, privindu-l zăpăcit, se apropie de mireasă.

— Kitty, bagă de seama să calci tu cea dintâi pe covor, o sfătui contesa Nordstone, apropiindu-se de dânsa. Apoi îi spuse lui Levin: Frumos îţi şade!

— Nu ţi-e teamă? O întrebă Maria Dmitrievna, o bătrână mătuşă a lui Kitty.

— Nu ţi-e frig? Eşti palidă. Apleacă-te puţin! Îi spuse doamna Lvov, sora lui Kitty; şi, arcuindu-şi braţele pline şi frumoase, îi potrivi, surâzând, florile pe cap.

Dolly de asemeni se apropie, vru să spună ceva, dar nu putu rosti nici un cuvânt, izbucni în plâns, apoi începu să râdă în chip nefiresc.

Kitty se uita la toată lumea cu priviri tot atât de absente ca şi Levin. La toate vorbele ce i se adresau, Kitty nu era în stare să răspundă decât printr-un zâmbet de fericire care-i lumina neîncetat faţa.

Între timp, slujitorii altarului îşi puseseră odăjdiile. Preotul şi diaconul se îndreptară spre tetrapodul care se afla în faţa porţilor împărăteşti.

Preotul îi spuse ceva lui Levin, acesta însă nu-l auzi.

— Ia mireasa de braţ şi condu-o, îi suflă lui Levin un cavaler de onoare.

Mult timp Levin nu putu înţelege ce i se cerea. Cei din jur îi tot arătau ce să facă şi aproape renunţaseră să-l mai îndemne – mirele luă mireasa nu cu mâna cuvenită şi nici de mâna care se cerea – până când, în sfârşit, îşi dădu seama că trebuia să-i ia mâna dreaptă fără să-şi schimbe poziţia. În cele din urmă, după ce Levin luă mireasa de braţ aşa cum se cădea, preotul făcu câţiva paşi spre dânşii şi se opri în faţa tetrapodului. Mulţimea rudelor şi a cunoscuţilor îi urmă cu zumzet de glasuri şi cu foşnet de rochii. Cineva, aplecându-se, îndreptă trena miresei. Apoi, în biserică se făcu o tăcere atât de adâncă, încât se auzea cum cădeau picăturile de ceară din lumânări.

Preotul, bătrân, cu o camilafcă în cap, cu şuviţe strălucitoare de păr argintiu strânse în două părţi după urechi, îşi scoase mâinile mici şi bătrâne de sub felonul

bogat, lucrat în tir de argint, cu o cruce de aur în spate, şi pregăti ceva la tetrapod.

Stepan Arkadici se apropie de dânsul cu grijă, îi şopti ceva şi, făcând lui Levin un semn cu ochiul, se întoarse la locul său.

Preotul aprinse două lumânări împodobite cu flori, ţinându-le cu mâna strânsă aplecate într-o parte, aşa că ceara picura încet din ele, şi se întoarse cu faţa spre miri. Era acelaşi preot la care se spovedise Levin. Aruncă mirelui şi miresei o privire obosită şi tristă, oftă şi-şi scoase dreapta de sub felon. Binecuvântă pe mire şi, cu acelaşi gest, dar cu o deosebită blândeţe, îşi puse degetele împreunate pe capul plecat al lui Kitty. Le întinse după aceea lumânările, luă cădelniţa şi se îndepărtă încet.

„Să fie adevărat?” se gândi Levin şi-şi întoarse capul spre mireasă. Îi văzu profilul cam de sus. Înţelese după o mişcare abia prinsă a buzelor şi a genelor sale că Kitty îi simţise privirea. Ea nu-şi întoarse capul, însă guleraşul înalt şi plisat se mişca, ridicându-se spre urechea să trandafirie. Levin observă cum un oftat i se opri în piept. Mâna micuţă, cu mănuşi lungi, care ţinea lumânarea, îi tremura uşor.

Zăpăceala pricinuită de cămaşă şi de întârziere, convorbirea cu rudele şi cunoscuţii, nemulţumirea acestora, situaţia lui ridicolă – totul se risipi dintr-o dată. Se simţi fericit şi sfios.

Protodiaconul, un bărbat voinic şi frumos, în stihar de argint, cu părul creţ bine pieptănat de o parte şi de alta a feţei, ieşi înainte cu paşi siguri şi, ridicând cu două degete orarul, se opri în faţa preotului.

„Bi-ne-cu-vân-tea-ză, stă-pâ-ne!” rosti rar şi psalmodiat, iar sunetele răsunară solemn, vibrând prelung în aer.

„Binecuvântat este Dumnezeul nostru totdeauna „acum şi pururea şi în vecii vecilor”, răspunse smerit şi melodios preotul bătrân, pregătind mai departe ceva pe tetrapod. Apoi acordurile pline ale unor cântăreţi nevăzuţi se ridicară

în unde largi, umplând biserica până în bolţi şi, întărindu-se, se opriră o clipă şi se stinseră încet.

Erau rugăciuni obişnuite pentru pacea şi mântuirea cerească, pentru sinod, pentru ţar. Urmă o rugăciune pentru robii lui Dumnezeu Konstantin şi Ekaterina, care se logodeau atunci.

„Ca să li se trimită lor dragoste desăvârşită, pace şi ajutor, Domnului să ne rugam”, cerea parcă întreaga biserică prin glasul protodiaconului.

Levin asculta cuvintele, şi ele îl uimeau. „Cum de au ghicit că am nevoie de ajutor, tocmai de ajutor? Se gândi el, aducându-şi aminte de îngrijorările şi de îndoielile sale din ultima vreme. Ce ştiu eu? Ce pot să fac fără ajutor în împrejurarea asta care mă sperie? Tocmai de ajutor am nevoie acum.”

Când diaconul isprăvi cetenia, preotul se întoarse spre miri cu molitvelnicul în mână: „Dumnezeul cel veşnic, carele cele risipite le împreunezi într-una şi ai pus legătura neîntreruptă a dragostei, începu bătrânelul cu glas blând şi melodic. Cel ce ai binecuvântat pre Isaac şi Rebecca şi i-ai arătat pre ei moştenitori făgăduinţei tale. Însuţi binecuvântează pre robii tăi aceştia, Konstantin şi Ekaterina, povăţuindu-i pre dânşii spre tot lucrul bun. Că milostiv şi iubitor de oameni eşti şi ţie mărire înălţăm, tatălui şi fiului şi sfântului duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.” „A-a-min”, se revărsă din nou în aer corul nevăzut.

„Carele cele risipite le împreunezi într-una şi ai pus legătura neîntreruptă a dragostei”… „Ce înţeles adânc au cuvintele acestea şi cât de bine se potrivesc cu cele simţite de mine în clipa asta! Se gândi Levin. Oare simte şi ea ceea ce simt eu?”

Întorcând capul, Konstantin îi întâlni privirea.

Din această privire, Levin îşi dădu seama că ea înţelegea totul ca şi el. Dar acest lucru nu era adevărat. Mireasa nu pricepea cuvintele slujbei şi nici nu le asculta. Nu le putea asculta, nici înţelege, atât de puternic era sentimentul care-

i umplea sufletul, sporind din ce în ce mai mult. Acest simţământ era bucuria împlinirii dorinţelor ce se plămădiseră de o lună şi jumătate în sufletul ei, o bucuraseră şi o chinuiseră în timpul acestor şase săptămâni. Din ziua în care Kitty, îmbrăcată într-o rochie cafenie, se apropiase în tăcere de dânsul în salonul cel mare al caselor din Arbat şi i se juruise – din ziua şi din ceasul acela ea îşi smulsese din suflet tot trecutul, ca să facă loc unei vieţi noi, necunoscute, deşi nu se săvârşise nici o schimbare în viaţa ei exterioară. Aceste şase săptămâni au fost perioada cea mai fericită şi totodată cea mai chinuitoare din viaţa sa. Toată fiinţa-i, toate dorinţele şi nădejdile sale erau concentrate asupra acestui bărbat, pe care nu-l pricepea încă şi de care o lega un sentiment şi mai de neînţeles, atrăgând-o şi respingând-o în acelaşi timp.

Cu toate acestea, Kitty îşi ducea mai departe viaţa de mai înainte şi se îngrozea de nepăsarea deplină şi de neînvins pe care o avea faţă de tot trecutul ei, de lucrurile, obiceiurile şi de oamenii pe care îi iubise şi care o iubeau, faţă de maică-sa, amărâtă de această nepăsare, faţă de tatăl său, care-i era aşa de drag şi pe care-l iubise până atunci mai mult decât orice pe lume. Kitty ba se îngrozea de această nepăsare, ba se bucura, gândindu-se la ceea ce pricinuise acest lucru. Nu putea gândi, nici dori ceva în afară de viaţa cu acest om. Dar viaţa aceasta nouă nu luase încă fiinţă; ea nici nu şi-o putea închipui limpede. Totul se mărginea numai la aşteptare, teamă şi bucurie de ceva nou, necunoscut… Iar acum, aşteptarea, necunoscutul, părerea de rău pentru nepăsarea faţă de trecut – totul avea să se sfârşească din clipă în clipă şi să înceapă viaţa nouă. Această noutate nu putea să n-o sperie prin necunoscut. Dar, înspăimântător ori nu, totul se săvârşise în sufletul ei acum şase săptămâni. Astăzi se sfinţea numai ceea ce-i hotărâse mai demult inima.

Întorcându-se din nou cu faţa la tetrapod, preotul luă cu neîndemânare inelul cel mic al lui Kitty şi, cerând mâna lui

Levin, i-l puse pe prima încheietură a degetului. „Se logodeşte robul lui Dumnezeu, Konstantin, cu roaba lui Dumnezeu, Ekaterina.” Şi, punând verigheta cea mare în degeţelul trandafiriu, înduioşător de subţire, al lui Kitty, preotul rosti aceleaşi cuvinte.

De câteva ori mirii încercară să ghicească ce anume trebuiau să facă. Greşiră însă de fiecare dată. Preotul îi îndreptă în şoaptă. În sfârşit, îndeplinind cele de cuviinţă şi binecuvântându-i cu verighetele, preotul întinse din nou lui Kitty verigheta cea mare, iar lui Levin, verigheta cea mică. Ei se încurcară iarăşi şi trecură de două ori verighetele din mână în mâna, neizbutind totuşi să facă ceea ce trebuia.

Dolly, Cirikov şi Stepan Arkadici înaintară mai în faţă ca să le arate. Ieşi o încurcătură. Se auziră şoapte. Se văzură zâmbete. Dar expresia de solemnitate şi de înduioşare nu se şterse de pe chipurile mirilor. Dimpotrivă, încurcând mâinile, mirii aveau priviri şi mai grave, şi mai solemne decât înainte. Zâmbetul lui Stepan Arkadici, când acesta le şopti ca fiecare să-şi pună inelul său, îi încremeni pe buze. Oblonski îşi dădu seama că orice surâs i-ar putea jigni.

„Că tu dintru început ai zidit parte bărbătească şi parte femeiască şi de la tine se însoţeşte femeia, spre ajutor şi spre dăinuirea neamului omenesc. Însuţi dar, stăpâne Dumnezeul nostru, cel ce ai trimis adevărul peste moştenirea ta şi făgăduinţa ta peste robii tăi, părinţii noştri, cei aleşi ai tăi întru fiecare neam şi neam, caută spre robul tău, Konstantin, şi roaba ta, Ekaterina, şi întăreşte logodna lor în credinţă, într-un gând, în adevăr şi dragoste”, citi preotul după ce schimbă verighetele.

Levin simţea din ce în ce mai limpede că toate gândurile lui în legătură cu însurătoarea şi toate visele privitoare la orânduirea vieţii sale erau o copilărie. Ceea ce se săvârşea asupră-le avea o menire neînţeleasă pentru el până atunci şi pe care o înţelegea şi mai puţin acum. Pieptul i se cutremură din ce în ce mai tare şi lacrimi nedomolite îi veniră în ochi.

V.

Toată Moscova – rude şi cunoscuţi – era în biserică, în timpul slujbei, la lumina strălucitoare din biserică, în cercul femeilor şi al fetelor gătite şi al bărbaţilor cu cravate albe, îmbrăcaţi în fracuri şi în uniforme, nu înceta vorba potolită şi cuviincioasă, stârnită mai ales de bărbaţi, în vreme ce femeile aveau privirile aţintite asupra tuturor amănuntelor acestui serviciu religios, care le înduioşează totdeauna aşa de mult.

În cercul cel mai apropiat de mireasă se aflau cele două surori ale acesteia: Dolly şi sora sa cea mai mare, doamna Lvov, o frumuseţe calma, care sosise de curând din străinătate.

— De ce o fi venit Marie la nuntă în violet? E aproape ca în negru, întrebă doamna Korsunskaia.

— E singura salvare pentru tenul ei, răspunse doamna Drubeţkaia. Nu înţeleg de ce-au făcut nunta seara. Ca negustorii…

— Aşa e mai frumos. Şi eu m-am cununat seara, răspunse doamna Korsunskaia şi oftă, amintindu-şi ce drăguţă fusese în ziua aceea şi cât de caraghios de îndrăgostit era bărbatul ei, pe câtă vreme acum lucrurile stăteau cu totul altfel.

— Se spune că acel care a fost cavaler de onoare la zece nunţi nu se mai însoară. Vroiam să fiu cavaler de onoare a zecea oară, ca să mă asigur; dar locul era ocupat, zise contele Sineavin către prinţesa Cearskaia, care-şi pusese ochii pe el.

Prinţesa Cearskaia îi răspunse numai printr-un zâmbet. Se uită la Kitty, închipuindu-şi cum şi când va fi şi ea alături de contele Sineavin în aceeaşi situaţie. Atunci îi va aminti gluma de astăzi.

Şcerbaţki spuse bătrânei domnişoare de onoare Nikolaeva că are de gând să pună cununa pe chignon2-ul lui Kitty, ca să fie fericită.

— Nu trebuia să-şi pună chignon, răspunse domnişoara Nikolaeva, care hotărâse de mult că dacă bătrânul văduv,

vânat de dânsa, ar lua-o de nevastă, ea ar face nunta cea mai simplă cu putinţă. Nu-mi place fastul acesta.

Serghei Ivanovici vorbea cu Daria Dmitrievna, susţinând în glumă că obiceiul voiajului după nuntă este răspândit din pricină că tinerii căsătoriţi se simt cam ruşinaţi.

— Fratele dumitale se poate mândri cu ea. E o minune de drăgălăşenie. Cred că-l invidiezi.

— Mi-a trecut vremea, Daria Dmitrievna, răspunse Serghei Ivanovici, şi chipul lui luă pe neaşteptate o înfăţişare tristă şi gravă.

Stepan Arkadici povestea cumnatei sale calamburul despre divorţ, pe care-l ticluise el.

— Trebuie să i se îndrepta cununa, răspunse ea fără să-l asculte.

— Păcat că s-a urâţit, şopti contesa Nordstone către doamna Lvov. Totuşi el nu ajunge nici la degetul ei cel mic. Nu-i aşa?

— Ba mie-mi place foarte mult. Şi nu fiindcă are să-mi fie beau-frere3, răspunse doamna Lvov. Ce ţinută frumoasă are! Şi e atât de greu să te prezinţi bine într-o asemenea situaţie fără să fii ridicol! Şi el nu e nici ridicol, nici ţeapăn. Se vede numai că e emoţionat.

— Mi se pare că te aşteptai la această căsătorie.

— Poate. L-a iubit totdeauna.

— Să vedem acum cine are să calce cel dintâi pe covor. Am sfătuit-o pe Kitty să calce ea.

— Degeaba, răspunse doamna Lvov. În neamul nostru suntem toate soţii supuse.

— Eu am călcat dinadins cea dintâi, când m-am cununat cu Vasili. Dar dumneata, Dolly?

Daria Alexandrovna stătea alături, le auzea; însă nu le răspundea. Era înduioşată, cu ochii plini de lacrimi. N-ar fi putut spune o vorbă fără să izbucnească în plâns. Se bucura pentru Kitty şi pentru Levin. Se întorcea cu gândul la propria sa nuntă: arunca priviri spre Stepan Arkadici, care strălucea de voie bună, şi uita eu totul prezentul; nu-şi mai

amintea decât de întâia şi nevinovata ei dragoste. Nu se gândea numai la ea, ci şi la toate femeile cunoscute care-i erau aproape. Şi le amintea în clipa aceea unică şi solemnă din viaţa lor, când stăteau cu cunună pe cap, ca şi Kitty acum, copleşite de dragoste, nădejde şi teamă, rupând cu trecutul şi păşind într-un viitor plin de taină. Printre aceste mirese care-i veneau în minte, Dolly vedea şi pe scumpa ei Anna, despre al cărei divorţ auzise nu de mult unele amănunte. Stătuse şi ea aşa, tot atât de curată, cu flori de lămâiţă pe cap şi cu voal. Şi acum?

„Înfiorător de straniu”, îşi zise ea.

Nu numai surorile, prietenele şi rudele urmăreau până în cele mai mici amănunte slujba religioasă, dar şi femeile străine, simple spectatoare, urmăreau ceremonia cu emoţie, abia ţinându-şi răsuflarea. Căutau să nu scape nici o mişcare, nici o expresie de pe faţa mirilor. Răspundeau cu ciudă, ba de multe ori nici nu auzeau vorbele bărbaţilor care, indiferenţi, făceau câte o glumă sau câte o observaţie nepotrivită.

— Oare de ce o fi aşa de plânsă? O fi măritând-o cu de-a sila?

— De ce cu de-a sila după un bărbat aşa de chipeş? E prinţ?

— Doamna în atlaz alb nu-i soră-sa? Ascultă acum, când o să tune diaconul: „Femeia să se teamă de bărbat!”

— Corul e de la Ciudovo4?

— Nu, de la sinod.

— Am întrebat pe un servitor. Se zice că o duce numaidecât la moşia lui. Cică-i putred de bogat! De aceea i-au şi dat-o de nevastă!

— Orice ai zice, e o pereche frumoasă!

— Iaca, Maria Vlasievna, spuneai că se mai poartă crinoline largi. Uită-te la cea cu rochie de catifea. Se zice că e ambasadoare. Vezi cum e strânsă pe de laturi şi uite cum îi vine la spate, aşa şi… încă o dată aşa.

— Ce drăgălaşă-i mireasa! E ca o mioară albă! Orice s-ar spune, ţi-e milă de femei.

Aşa se vorbea în mulţimea femeilor care izbutiseră să se strecoare pe uşa bisericii.

VI.

După ce se isprăvi slujba logodnei, un ţârcovnic întinse în faţa tetrapodului, în mijlocul bisericii, o bucată de mătase trandafirie. Corul cântă un psalm meşteşugit şi cu întorsături, în care basul şi tenorul îşi aruncau răspunsuri unul altuia. Întorcând capul, preotul arătă mirilor bucata de mătase trandafirie întinsă pe jos. Deşi amândoi auziseră adesea şi cu insistenţă de superstiţia că primul care va călca pe covor, acela va fi adevăratul cap al familiei, nici Levin, nici Kitty nu şi-l putură aminti când făcură cei câţiva paşi. Mirii nu auziră nici observaţiile făcute cu voce tare, nici discuţiile aprinse, după care – aşa cum văzuseră unii – el ar fi călcat cel dintâi, în timp ce alţii erau de părere că amândoi călcaseră în acelaşi timp.

După întrebările obişnuite: dacă doresc să se căsătorească şi dacă nu şi-au dat altora cuvântul, ca şi după răspunsurile care le sunau straniu până şi lor înşile, începu o nouă slujbă religioasă. Kitty asculta cuvintele rugăciunii, vrând să le prindă sensul, dar nu putea. Pe măsură ce se desfăşura slujba, un sentiment de triumf şi de bucurie senină îi umplea din ce în ce mai mult sufletul, răpindu-i putinţa înţelegerii.

Preotul se ruga: „Însoţeşte-i pre dânşii într-un gând, încununează-i într-un trup, dăruieşte-le roadă pântecului, câştigare de prunci buni”. Pomeni că Dumnezeu a zidit femeia din coasta lui Adam şi „pentru aceasta va lăsa omul pre tatăl său şi pre mama sa şi se va uni cu femeia sa, şi vor fi amândoi un trup.” Spuse că „taina aceasta mare este”. Se rugă ca Dumnezeu să le dea rodnicie şi binecuvântare, aşa cum a dat lui Isaac şi Rebeccăi, lui Iosif, lui Moise şi Sephorei, şi ca să vadă pe fiii fiilor lor.

„Totul e minunat de frumos, se gândea Kitty, ascultând aceste cuvinte. Nici nu putea fi altfel.”

Şi un zâmbet de bucurie, care trecu fără voia lor la toţi cei ce-o priveau, îi lumină faţa.

— Pune-i-o pe cap! Se auziră sfaturi, după ce preotul întinse cununiile deasupra mirilor.

Şcerbaţki ţinea cununia sus, deasupra capului lui Kitty. Mâna lui, într-o mănuşă cu trei nasturi, tremura.

— Pune-mi-o pe cap! Şopti mireasa zâmbind. Levin se uită la ea şi rămase uimit de strălucirea care se răsfrângea de pe faţa ei. Acelaşi sentiment îi cuprinse fără voie întreaga fiinţă şi se simţi şi el tot atât de fericit şi de înseninat.

Le făcea plăcere să asculte citirea din Faptele apostolilor şi glasul protodiaconului, care detuna la ultimul verset, aşteptat cu atâta nerăbdare de publicul străin. Le-a făcut plăcere să bea vin roşu, cald, îndoit cu apă, dintr-o cupă joasă, se înveseliră şi mai mult când preotul, dându-şi la o parte poalele felonului, luă mâinile mirilor şi păşi cu ei împrejurul tetrapodului în izbucnirile basului, care cânta Isaiia dănţuieşte.

Şcerbaţki şi Cirikov, care ţineau cununiile, se împiedicau în trena miresei, zâmbeau şi se bucurau şi ei, ba rămânând în urmă, ba dând peste miri, când se oprea preotul. Se părea că scânteia bucuriei, aprinsă în Kitty, trecea din om în om la cei din biserică. Levin avea impresia că şi preotului, şi diaconului le venea să surâdă ca şi lui!

După ce luă cununiile de pe capetele tinerilor căsătoriţi, preotul citi ultima moliftă şi-i felicită. Levin se uită la Kitty. I se păru că n-o văzuse niciodată aşa de frumoasă. O lumină lăuntrică îi scălda faţa, dându-i strălucirea nouă a fericirii. Levin vroia să-i spună ceva, dar nu ştia dacă se isprăvise slujba. Preotul îi scoase din încurcătură. Le zâmbi cu bunătate şi le spuse încet: „Sărută-ţi soţia; iar dumneata, sărută-ţi bărbatul”, apoi le luă lumânările din mână.

Levin sărută delicat buzele zâmbitoare ale lui Kitty, îi dădu braţul şi, cu o nouă şi stranie simţire de apropiere, se

îndreptă spre ieşire. Nu-i venea să creadă şi nici nu putea crede că ceea ce se întâmpla era adevărat. Numai când privirile lor mirate şi sfioase se întâlniră, Levin crezu şi simţi că acum sunt un trup şi un suflet.

În aceeaşi noapte, după masă, tinerii căsătoriţi plecară la ţară.

VII.

De trei luni, Vronski şi Anna călătoreau împreună prin Europa. Vizitaseră Veneţia, Roma, Neapole şi abia sosiseră într-un orăşel italian, unde vroiau să se oprească pentru câtva timp.

Un majordom impunător, cu părul des şi pomădat, despărţit de o cărare care începea de la ceafă, îmbrăcat în frac şi cămaşă albă cu plastron mare de olandă, cu o mulţime de brelocuri care se bălăbăneau pe pântecele său rotund, stătea cu mâinile în buzunare şi cu ochii închişi pe jumătate, dispreţuitori, şi răspundea alene la întrebările unui domn. Auzind de partea cealaltă a scării paşi care urcau, majordomul întoarse capul şi, când văzu pe contele rus, care ocupa camerele cele mai frumoase, îşi scoase respectuos mâinile din buzunare şi, înclinându-se, îi spuse că se întorsese curierul şi că afacerea cu închirierea palazzo5-ului se încheiase. Administratorul general era gata să semneze contractul.

— A! Îmi pare foarte bine, zise Vronski. Doamna e acasă?

— Ieşise la plimbare, dar s-a întors chiar acum, răspunse majordomul.

Vronski îşi scoase pălăria mare cu boruri largi şi cu o batistă îşi şterse de năduşeală fruntea şi părul dat pe spate, care-i acoperea chelia şi jumătate din urechi. Apoi, după ce aruncă o privire distratră domnului care tot mai stătea acolo şi se uita la dânsul, vru să treacă înainte.

— Domnul acesta e rus şi întreabă de dumneavoastră, îl anunţă majordomul.

Cu un sentiment nelămurit de ciudă că nicăieri nu scapă de cunoscuţi, în acelaşi timp şi cu dorinţa de a găsi o cât de

mică distracţie în monotonia vieţii sale, Vronski se uită încă o dată la domnul care se îndepărtase şi care se oprise în clipa aceea. Ochii lor se înseninară în acelaşi timp.

— Golenişcev!

— Vronski!

Era într-adevăr Golenişcev, colegul lui Vronski din Corpul pajilor. Golenişcev făcuse parte din partidul liberal, isprăvise şcoala fără grad militar şi nu intrase nicăieri în serviciu. Colegii se despărţiseră şi de atunci nu se mai întâlniseră decât o singură dată.

Cu prilejul acelei întâlniri, Vronski înţelese că Golenişcev îşi închinase viaţa unei cariere intelectuale libere, dispreţuind din această pricină activitatea şi gradul lui Vronski. De aceea, la acea întâlnire cu Golenişcev, Vronski îi răspunse cu o atitudine rece şi mândră pe care o adopta faţă de unii oameni şi care însemna: „Poate să vă placă ori nu felul meu de trai. Mi-e totuna. Dar trebuie să mă respectaţi, dacă vreţi să aveţi vreo legătură cu mine.” Golenişcev arătă o nepăsare plină de dispreţ faţă de tonul lui Vronski. Această întâlnire ar fi trebuit parcă să-i despartă şi mai mult. Totuşi, acum, recunoscându-se, amândoi se înseninară şi scoaseră exclamaţii de bucurie. Vronski nu se aşteptase de loc ca această întâlnire să-l bucure atât. Dar probabil că nici el nu-şi dădea seama cât de mult se plictisea. Uitase impresia neplăcută a ultimei întâlniri şi, cu inima deschisă şi bucuroasă, întinse mâna fostului său coleg. Aceeaşi expresie de bucurie înlocui şi aerul îngrijorat de până atunci de pe faţa lui Golenişcev.

— Ce bine-mi pare că te văd! Zise Vronski, arătându-şi cu un zâmbet prietenos dinţii sănătoşi şi albi.

— Auzeam: Vronski. Dar nu ştiam care anume. Îmi pare foarte, foarte bine.

— Să intrăm. Ei, ce mai faci?

— Mă aflu aici de aproape doi ani. Lucrez.

— A! Făcu Vronski, interesat. Dar să intrăm. După obiceiul specific rusesc, Vronski începu să spună în franţuzeşte, în

loc să vorbească ruseşte, ceea ce vroia să ascundă faţă de servitori. O cunoşti pe Karenina? Călătorim împreună. Mă duc la ea, rosti Vronski în franţuzeşte, uitându-se cu luare-aminte în ochii lui Golenişcev.

— A! Nu ştiam, făcu nepăsător Golenişcev, deşi ştia. Ai sosit de mult? Adăugă el.

— Eu? De trei zile, răspunse Vronski, privindu-l iarăşi în faţă, cu luare-aminte, pe fostul coleg.

„Da. E un om cumsecade. Priveşte lucrurile aşa cum trebuie, îşi zise Vronski, înţelegând de ce schimbase Golenişcev vorba, precum şi expresia de pe faţa lui. Pot să-l prezint Annei. E un om care priveşte lucrurile aşa cum trebuie.”

În cele trei luni petrecute cu Anna în străinătate, de câte ori întâlnea cunoştinţe noi, Vronski îşi punea întrebarea: cum va privi persoana respectivă legătura lui cu Anna? De cele mai multe ori el găsea la bărbaţi înţelegerea cuvenită. Dacă i-ar fi întrebat însă cineva, atât pe el, cât şi pe cei ce aveau cuvenita înţelegere, în ce consta această înţelegere, ei ar fi fost puşi în mare încurcătură.

Dar cei care, după părerea lui Vronski, înţelegeau situaţia „aşa cum trebuie” nu o înţelegeau în realitate de loc, ci se purtau în general cum se poartă oamenii binecrescuţi în toate împrejurările încurcate şi fără ieşire care se ivesc în viaţă. Se purtau cuviincios, ferindu-se de orice aluzii şi întrebări neplăcute. Se prefăceau că pricep foarte bine însemnătatea şi rostul situaţiei, recunoscând-o şi chiar încuviinţând-o. Socoteau însă ca ceva de prisos şi lipsit de cuviinţă a lămuri toate acestea.

Vronski ghici numaidecât că Golenişcev era unul dintre aceştia. De aceea se bucură de întâlnirea cu el. Într-adevăr, fiind prezentat Kareninei, Golenişcev se purtă întocmai cum ar fi dorit Vronski. Fără cea mai mică sforţare, se ferea de orice discuţii care ar fi putut să-i stingherească.

Nu o cunoscuse mai înainte pe Anna şi rămase uimit de frumuseţea şi mai ales de simplitatea cu care îşi privea ea

situaţia. Când Vronski îl aduse pe Golenişcev, Anna roşi. Această roşeaţă copilărească pe chipul ei, frumos şi sincer plăcu nespus de mult lui Golenişcev. Dar îi plăcu mai ales felul firesc al Annei, care, pentru a înlătura orice neînţelegere faţă de un om străin, îi spuse de la început lui Vronski, cu simplitate, „Alexei”, şi povesti că amândoi se mută într-o casă închiriată de curând, numită de localnici palazzo. Această atitudine făţişă şi simplă faţă de situaţia ei plăcu lui Golenişcev. Văzând atitudinea prietenoasă, veselă şi vioaie a Annei, Golenişcev, care cunoştea pe Alexei Alexandrovici şi pe Vronski, avu impresia că o înţelege pe deplin. I se părea că pricepe ceea ce nici ea nu-şi desluşea, şi anume: cum putea Anna, după ce îşi nenorocise bărbatul, părăsindu-l pe el, ca şi pe copil, după ce-şi pierduse bunul renume, să fie totuşi vioaie, veselă şi fericită…

— Figurează şi în ghid, adăugă Golenişcev despre palazzo-ul închiriat de Vronski. E acolo şi un minunat Tintoretto6, din ultima perioadă a vieţii sale.

— Ştii ce? Cum vremea e frumoasă, hai să mergem acolo şi să mai vedem o dată casa, propuse Vronski, întorcându-se către Anna.

— Foarte bine. Mă duc să-mi pun pălăria. Spui că-i cald? Adăugă Anna, oprindu-se în uşă şi uitându-se întrebător la Vronski; iar obrajii începură să-i ardă din nou.

După privirea ei, Vronski înţelese că Anna nu ştia în ce relaţii vroia să fie cu Golenişcev şi se temea că nu se purtase cum ar fi vrut el.

Vronski îi aruncă o privire lungă, plină de duioşie.

— Nu prea, răspunse el.

Anna înţelese că Vronski e mulţumit de ea. Îi surâse şi ieşi pe uşă cu paşi repezi.

Prietenii se uitară unul la altul. Erau încurcaţi, se vedea după faţa lor. Golenişcev, care o admirase vădit, ar fi vrut să spună ceva despre ea, dar nu ştia ce; iar Vronski ar fi dorit acelaşi lucru şi totodată se temea.

— Şi aşa, zise Vronski, numai ca să înceapă vorba. Va să zică te-ai stabilit aici. Te ocupi, aşadar, cu acelaşi lucru? Adăugă el, amintindu-şi că Golenişcev, după cum i se spusese, scria ceva…

— Da. Scriu partea a doua la Cele două origini, răspunse Golenişcev la această întrebare, îmbujorându-se de plăcere. Adică, mai exact, nu scriu încă, ci mă pregătesc: strâng materialul. Lucrarea va fi mult mai vastă şi va cuprinde aproape toate problemele. La noi, în Rusia, lumea nu vrea să înţeleagă că suntem urmaşii Bizanţului, începu Golenişcev o lungă şi înflăcărată explicaţie.

La început, Vronski se simţi cam stingherit, fiindcă nu cunoştea primul articol asupra Celor două origini, despre care autorul îi vorbea ca de ceva cunoscut. Pe urmă, când Golenişcev începu să-şi expună ideile şi Vronski îl putu urmări, deşi nu cunoştea Cele două origini, îl ascultă cu interes, fiindcă vorbea frumos. Dar Vronski era mirat şi nemulţumit de excitaţia nervoasă de care dădea dovadă Golenişcev revenind la subiectul ce-l preocupa. Pe măsură ce acesta vorbea, ochii i se aprindeau din ce în ce, răspundea tot mai repede unor adversari imaginari; iar expresia feţei sale arăta o îngrijorare şi o jignire tot mai mare. Amintindu-şi-l pe Golenişcev ca un băiat slăbuţ, vioi, blând şi cu sentimente nobile, totdeauna cel mai bun elev din Corpul pajilor, Vronski nu era de loc în stare să înţeleagă pricinile excitaţiei sale şi nici n-o îndreptăţea. Nu-i plăcea mai ales că Golenişcev, om de lume, se punea pe aceeaşi treaptă cu nişte scribi care-l enervau şi-l scoteau din sărite. Meritau oare? Vronski nu admitea asta. Simţea însă în acelaşi timp că Golenişcev e nefericit, şi-i era milă de dânsul. Pe faţa lui expresivă, destul de frumoasă, se citea o suferinţă aproape bolnăvicioasă, în timp ce, fără să bage de seamă că Anna se întorsese, îşi exprima cu repeziciune şi înflăcărare ideile.

Când intră Anna cu pălăria pe cap, pelerina pe umeri, o umbrelă jucând în mâna ei frumoasă şi se opri lângă dânsul,

Vronski se simţi uşurat, mulţumit să scape de privirile înfrigurate ale lui Golenişcev, aţintite asupră-i, şi se uită cu un avânt de dragoste la fermecătoarea lui prietenă, plină de viaţă şi de bucurie. Golenişcev se dezmetici cu greu; rămase trist şi posomorât; dar Anna, binevoitoare şi blândă faţă de toată lumea (cum era mereu pe vremea aceea), îl învioră repede prin purtarea ei simplă şi voioasă. Dibuind felurite subiecte de discuţii, Anna, îl atrase în domeniul picturii, despre care Golenişcev vorbea foarte frumos. Ea îl asculta cu luare-aminte. Şi astfel merseră împreună pe jos până la casa închiriată şi o vizitară.

— Îmi pare bine de un lucru, spuse Anna la întoarcere lui Golenişcev. Alexei o să aibă un atelier frumos. Să-ţi iei negreşit odaia aceea, îl îndemnă pe Vronski în ruseşte, tutuindu-l, deoarece ea înţelese că Golenişcev, în singurătatea lor, va ajunge un om al casei, faţă de care n-avea de ce să se ascundă.

— Cum, pictezi? Îl întrebă Golenişcev întorcând repede capul spre Vronski.

— Da. M-am ocupat de pictură pe vremuri. Acum am început iarăşi, răspunse Vronski roşind.

— Are mult talent, zise Anna cu un zâmbet bucuros. Eu, bineînţeles, nu mă pricep. Dar şi oamenii competenţi spun acelaşi lucru.

VIII.

În această primă perioadă de descătuşare morală şi de însănătoşire, Anna se simţea nepermis de fericită, plină de bucuria de a trăi. Amintirea răului pe care-l făcuse soţului său nu izbutea să-i otrăvească fericirea. Această amintire era, pe de o parte, prea îngrozitoare ca să poată stărui asupră-i – iar pe de alta, nenorocirea bărbatului îi adusese o fericire prea mare, ca să mai încapă remuşcări. Amintirea celor petrecute cu dânsa în urma bolii: împăcarea cu soţul, ruptura, vestea rănirii lui Vronski, apariţia lui, pregătirile de divorţ, plecarea din casa soţului, despărţirea de băiatul ei – totul i se părea un vis de om bolnav, din care se trezise

singură cu Vronski, în străinătate. Amintirea răului făcut soţului îi trezea un sentiment de dezgust, asemănător simţământului încercat de un om care, fiind pe punctul de a se îneca, dă un brânci celui ce se agăţase de dânsul şi acesta se îneacă. Era bineînţeles o faptă rea. Dar părea singurul mijloc de salvare şi mai bine să nu-şi mai amintească despre aceste amănunte groaznice!

Un singur raţionament liniştitor îi venise în minte atunci, la începutul rupturii; iar acum, când îşi amintea întâmplările acelea, numai acest raţionament o liniştea.

„L-am nenorocit fără să vreau pe omul acesta, se gândea ea, însă nu vreau să-mi clădesc fericirea pe nenorocirea lui. Voi suferi şi eu. Pierd tot ce mi-era mai scump: reputaţia şi copilul. Fiindcă am păcătuit, nu mi se cuvine fericirea, nici divorţul. Voi îndura ruşinea şi despărţirea de băiatul meu."

Dar oricât de sincer vroia să sufere, ea nu era în stare să sufere. Nu era vorba nici de ruşine. În străinătate, ferindu-se de doamnele ruse, bunul lor simţ de care se bucurau amândoi nu-i pusese niciodată în situaţii false. Întâlneau peste tot oameni care se prefăceau că înţeleg raporturile dintre dânşii mult mai bine decât ei înşişi. Nici despărţirea de băiatul său, pe care-l iubea, n-o chinuise la început. Fetiţa – copila lui era aşa de drăguţă şi Anna se ataşase atât de mult de dânsa, de când nu-i rămăsese decât fetiţa, încât rareori îşi mai amintea de Serioja.

Dorinţa de a trăi, sporită de însănătoşire, părea aşa de puternică, iar împrejurările vieţii îi apăreau atât de noi şi de plăcute, încât Anna se simţea nepermis de fericită. Cu cât îl cunoştea mai mult pe Vronski cu atât îl iubea mai mult. Îl iubea pentru el însuşi şi pentru dragostea lui faţă de dânsa. Conştiinţa că-l stăpânea deplin o bucura mereu. Prezenţa lui îi făcea o plăcere mereu înnoită. Toate trăsăturile caracterului său, pe care i-l cunoştea din ce în ce mai bine, îi erau dragi. Până şi înfăţişarea lui, care se schimbase de când purta haine civile, o atrăgea ca pe, o tânără îndrăgostită. Vedea ceva deosebit de nobil şi de înalt în tot

ceea ce spunea, gândea şi făcea el. Admiraţia pentru dânsul o speria uneori: căuta şi nu putea găsi în fiinţa lui nimic care să nu fie desăvârşit.

Anna nu îndrăznea să-i arate că-şi dădea seama de propria ei inferioritate, de teamă că Vronski ar fi putut să n-o mai iubească. De nimic nu se temea atât de mult ca de pierderea dragostei sale, deşi n-avea nici un motiv de temere. Totuşi Anna nu putea să-i ascundă recunoştinţa pentru purtarea lui faţă de dânsa şi să nu-i arate cât de mult o preţuieşte. Vronski avea, după părerea ei, o deosebită chemare pentru activitatea publică, unde ar fi trebuit să joace un rol de seamă, şi-şi jertfise ambiţia pentru ea, fără să arate vreodată cea mai mică părere de rău. Era mai drăgăstos şi mai smerit faţă de dânsa decât înainte îl preocupa mereu gândul de a nu o face pe Anna să simtă situaţia delicată în care se găsea. El, atât de independent. Şi mândru, nu numai că n-o contrazicea niciodată în relaţiile cu dânsa, dar n-avea nici voinţă proprie şi parcă nu-l stăpânea decât ideea de a-i preîntâmpina dorinţele. Anna nu putea să nu-i fie recunoscătoare, deşi uneori o împovărau această preocupare neîncetată a lui, atmosfera de neostenită grijă pe care o ţesea în juru-i.

Cât despre Vronski, cu toate că se înfăptuise deplin ceea ce dorise de atâta vreme, el nu se simţea cu desăvârşire fericit. Înţelese în curând că împlinirea dorinţelor sale nu-i adusese decât o fărâmă din muntele de fericire la care se aşteptase. Îşi dădea seama de veşnica greşeală a oamenilor care-şi închipuie că fericirea constă în împlinirea dorinţelor. La începutul convieţuirii cu Anna, când lepădă uniforma şi îmbrăcă haina civilă, Vronski gustă tot farmecul libertăţii, necunoscut pentru dânsul până atunci, şi mai ales al libertăţii în dragoste. Se simţi în adevăr deplin fericit, dar nu pentru mult timp. Îşi dădu seama curând că în sufletul lui încolţesc tristeţea şi dorul după alte dorinţe. Fără voie, el începu să se agate de orice capriciu trecător, luându-l drept dorinţă şi ţel.

Trebuia să folosească într-un fel cele şaisprezece ore libere pe zi, căci, fiind în străinătate, n-avea obligaţiile vieţii mondene, care-i umpleau tot timpul la Petersburg.

Nu se mai putea gândi la distracţiile vieţii de burlac, cu care îşi trecea vremea cu prilejul celorlalte călătorii peste graniţă. O încercare de acest fel trezise în sufletul Annei o mâhnire neaşteptată şi prea mare faţă de plăcerea pe care o simţise el, luând masa la o oră târzie cu nişte cunoscuţi. Iar relaţii om societatea locală şi cu cea rusească nu puteau avea din pricina situaţiei lor neclare. Cât despre curiozităţile locale, în afară că le cunoştea pe toate, ele nu aveau pentru el, ca rus şi ca om deştept, importanţa exagerată pe care le-o acordă englezii.

Şi după cum un animal flămând se arunca asupra oricărui lucru ce-i iese înainte, nădăjduind să găsească în el o hrană, tot aşa şi Vronski se repezea, inconştient, când asupra politicii, când asupra cărţilor noi, când asupra picturii…

Fiindcă avusese în tinereţe înclinaţie pentru pictură şi, nemaiştiind cum să-şi cheltuiască banii, începuse să colecţioneze gravuri, Alexei se opri la pictură, şi acum îşi punea în ea toată rezerva necheltuită de puteri intelectuale, care căutau să se realizeze.

Era capabil să înţeleagă un tablou şi să-l imite fidel şi armonios. Crezând că aceste aptitudini erau calităţile ce se cereau unui pictor, după ce şovăi câtva timp asupra alegerii genului de pictură – religios, istoric sau realist – se apucă de pictat. Îi conveneau toate genurile şi putea să se inspire din fiecare. Nu-şi putea însă închipui că, fără să cunoşti genurile de pictură, poţi să te inspiri de-a dreptul din sufletul tău şi să nu-ţi pese cărui gen anume va aparţine opera ta.

Cum nu căuta inspiraţia de-a dreptul din viaţă, ci numai din întruchipările ei în artă, Vronski prindea uşor o anumită atmosferă şi izbutea tot atât de uşor să facă să semene foarte bine ceea ce picta el cu picturile din genul pe care vroia să-l imite.

Dintre toate stilurile, îi plăcea cu deosebire cel francez, graţios şi de efect. În acest stil el începu să picteze portretul Annei în costum italienesc. Şi acest portret păru tuturor celor ce-l văzură, precum şi autorului însuşi, foarte izbutit.

IX.

Vechiul palazzo părăsit în care se mutară Anna şi Vronski avea plafoane înalte, sculptate, fresce pe pereţi, pardoseli de mozaic, draperii grele de mătase galbenă la ferestrele înalte, vase pe console şi pe căminuri, uşi sculptate şi saloane întunecoase, pline de tablouri. Acest aspect romantic îi dădea lui Vronski iluzia plăcută că n-ar fi un moşier rus şi un lăgermeister7 în retragere, ci mai curând un amator luminat şi un protector al artelor… el însuşi fiind un modest pictor care renunţase la societate, relaţii şi ambiţie de dragul femeii iubite.

Acest rol, pe care şi-l alesese Vronski, îl mulţumi la început. Făcu cunoştinţă, prin Golenişcev, cu câteva persoane interesante. Începu să lucreze sub direcţia unui profesor italian de pictură, cu care făcea studii după natură şi cercetări asupra vieţii italiene medievale. Această epocă îl pasiona într-atât pe Vronski, încât până la urmă ajunse să poarte şi el pălărie moale şi pelerină pe umăr, ca în evul mediu, ceea ce-i stătea foarte bine.

— Trăim şi nu ştim ce se petrece în lume, îi spuse într-o dimineaţă Vronski lui Golenişcev, care venise la dânsul. Ai văzut tabloul lui Mihailov? Îl întrebă el, întinzându-i un ziar rusesc primit în aceeaşi dimineaţă şi arătându-i un articol despre un pictor rus care locuia în acelaşi oraş.

Pictorul isprăvise un tablou despre care se vorbea de mult şi care fusese cumpărat de mai înainte. Articolul cuprindea mustrări la adresa guvernului şi a Academiei, care-l lăsau pe acest pictor de seamă lipsit de orice încurajare şi ajutor.

— L-am văzut, răspunse Golenişcev. Fireşte că artistul nu e lipsit de talent, dar are o atitudine cu totul falsă în artă. E

aceeaşi atitudine a la Ivanov8, Strauss9, Renan10, faţă de Christos şi de pictura bisericească.

— Ce reprezintă tabloul? Întrebă Anna.

— Pe Christos în faţa lui Pilat. Christos e reprezentat ca un evreu, cu tot realismul noii şcoli.

Şi această întrebare care atingea una din temele sale preferate îl stârni pe Golenişcev la vorbă.

— Nu înţeleg cum pot face unii nişte greşeli aşa de grosolane! Chipul lui Christos a fost redat într-un anumit fel de marii artişti ai trecutului. Prin urmare, dacă vrea cineva să înfăţişeze nu pe Dumnezeu, ci un revoluţionar, sau un înţelept, n-are decât să ia din istorie pe Socrate, Franklin, pe Charlotte Corday – dar nu pe Christos. Ei însă aleg tocmai figura de care n-ar trebui să se atingă arta, şi pe urmă…

— Oare e adevărat că acest Mihailov trăieşte într-o mizerie neagră? Îl întreba Vronski, gândindu-se că el, ca un Mecena rus, ar trebui să vină în ajutorul artistului, fără să ţină seamă dacă e bun sau prost tabloul.

— Ma îndoiesc. E un portretist de seamă. Aţi văzut portretul doamnei Vasilcikova făcut de dânsul? Dar mi se pare că Mihailov nu mai vrea să picteze portrete. Poate de aceea e şi lipsit de mijloace. Îţi spun că…

— Nu l-aş putea ruga să facă portretul Annei Arkadievna? Zise Vronski.

— De ce portretul meu? Întrebă Anna. După portretul tău nu mai vreau altul. Mai bine s-o picteze pe Any (aşa îi spunea fetiţei). Uite-o şi pe ea, adăugă Anna, uitându-se pe fereastră la doică, o italiancă foarte frumoasă, care plimba copilul în grădină, şi numaidecât îi aruncă o privire furişă lui Vronski.

Doica cea frumoasă, căreia Alexei îi pictase capul pentru un tablou de-al său, era singura amărăciune tainică din viaţa Annei.

Pictând-o, Vronski îi admirase frumuseţea şi tipul medieval. Anna nu îndrăznea să recunoască că se temea de

a nu fi geloasă pe doică. De aceea nu ştia cum să se poarte mai frumos cu dânsa, răsfăţând-o atât pe ea, cât şi pe băieţaşul ei.

Vronski se uită şi el mai întâi pe fereastră, apoi în ochii Annei; după aceea, întorcându-se brusc spre Golenişcev, îl întrebă:

— Îl cunoşti pe Mihailov?

— L-am întâlnit de câteva ori. E un original. N-are nici un pic de cultură. Ştiţi, e unul dintre oamenii ăştia noi, sălbatici, pe care-i întâlneşti astăzi atât de des: unul dintre liber-cugetătorii crescuţi d'emblée11 în ideile necredinţei, negativismului şi a materialismului. Mai înainte, urmă Goleşnicev fără să observe, sau nevrând să observe că şi Anna şi Vronski ar fi dorit să spună ceva, mai înainte, un liber-cugetător era un om crescut în învăţătura religiei, legalităţii şi moralităţii, care ajungea după mult zbucium şi luptă la libera-cugetare. Astăzi însă răsare un nou gen de liber-cugetători înnăscuţi, care se ridică tara să fi auzit măcar de existenţa unor legi morale, sau despre religie, ori că există autorităţi, şi care sunt crescuţi în ideea unui negativism total – pe scurt, nişte sălbatici. Aşa e şi Mihailov. Mi se pare că e băiatul unui fecior în casă. N-are şcoală de loc. După ce a intrat la Academie şi şi-a făcut un nume, fiindcă nu e prost, el s-a gândit şi la cultură. A recurs atunci la ceea ce i se părea că ar fi izvorul culturii – la reviste. Vă daţi seama – pe vremuri, un om care ar fi vrut să se cultive, să zicem un francez, s-ar fi apucat să studieze pe toţi clasicii: teologi, dramaturgi, istorici, filosofi… închipuiţi-vă ce efort intelectual l-ar fi costat! La noi însă, în zilele noastre, el a dat de literatura negativistă. Şi-a însuşit repede esenţa ştiinţei negative – şi gata! Mai mult: chiar în această literatură, el ar fi găsit acum vreo douăzeci de ani semnele unei lupte împotriva părerilor întemeiate pe concepţii seculare. Ar fi înţeles din lupta asta că a mai fost şi altceva decât ceea ce ştie el. Dar astăzi, găseşte o literatură care nici nu-şi dă osteneala să polemizeze cu

vechile concepţii, ci se mulţumeşte să afirme că nu există nimic afară de évolution12, selecţie, lupta pentru existenţă. Asta e tot. În articolul meu…

— Ştiţi ce? Zise Anna, care în răstimp schimbase pe furiş o privire cu Vronski şi ştia că nu-l interesa cultura acestui artist, ci numai se gândea să-l ajute şi să-i comande un portret. Ştiţi ce? Îl întrerupse hotărât Anna pe Golenişcev, care se înflăcărase la vorbă. Să mergem la dânsul.

Golenişcev se potoli şi primi cu plăcere. Dar pentru că artistul locuia într-un cartier îndepărtat, hotărârâră să ia o trăsură.

Peste o oră, Anna, aşezată cu Golenişcev în fundul trăsurii, şi Vronski, pe scăunelul din faţă, se opriră în dreptul unei case noi şi frumoase, într-un cartier îndepărtat. Aflând de la portăreasă, care le ieşise în întâmpinare, că Mihalov obişnuia să primească lumea în atelierul său, dar că în momentul acela se afla acasă la dânsul, la doi paşi de acolo, ei îi trimiseră cărţile de vizită, cu rugămintea de a le îngădui să vadă tablourile.

X.

Când i se aduse cartea de vizită a contelui Vronski şi a lui Golenişcev, pictorul Mihailov lucra ca de obicei. Toată dimineaţa lucrase în atelier la o pânză mare. Când se întoarse acasă, artistul se supără pe soţia sa, fiindcă aceasta nu ştiuse să se înţeleagă cu proprietăreasa, care venise după bani.

— Ţi-am spus de o sută de ori să nu intri în vorba cu dânsa. Oricum, eşti o proastă; iar când începi să dai şi explicaţii în italieneşte, te prosteşti de trei ori pe-atât, îi spuse Mihailov după o ceartă lungă.

— Dacă n-ai grijă de datorii! Eu n-am nici o vină. Dacă aş fi avut bani…

— Lasă-mă în pace, pentru numele lui Dumnezeu! Izbucni Mihailov cu lacrimi în glas şi, astupându-şi urechile, intră în odaia lui de lucru şi închise uşa. „N-are pic de minte!” mormăi Mihailov. Se aşează la masă şi, deschizând o mapă,

se apucă numaidecât să lucreze cu înverşunare la o schiţă începută. Niciodată nu lucra mai cu foc şi mai bine decât atunci când îi mergea prost şi, mai ales, când se certa cu nevastă-sa. „Ah! Să mă ia dracu!” gândea pictorul, lucrând mai departe. Făcea schiţa figurii unui om în prada unui acces de mânie. Mai făcuse o schiţă, dar era nemulţumit de ea. „Nu. Cealaltă era mai bună… Unde-o fi?” Se duse la soţia sa şi, încruntat, fără să se uite la dânsa, o întrebă pe fetiţa cea mai mare unde era hârtia pe care i-o dăduse. Găsi hârtia cu schiţa – aruncată şi pătată de picături de ceară de la lumânare. Luă totuşi schiţa, o puse în faţa lui pe masă şi, cu ochii pe jumătate închişi, începu să se uite la ea. Deodată zâmbi şi dădu din mâini bucuros. Aşa, aşa! Spuse el, şi, înşfăcând un creion, începu să deseneze cu repeziciune. Pata de ceară dădea schiţei un aspect nou.

În timp ce desena, îşi aminti dintr-o dată de figura energică, de bărbia proeminentă a unui negustor de la care lua ţigări de foi. Făcu omului său întocmai faţa şi bărbia negustorului şi izbucni într-un râs bucuros, într-o clipă, figura născocită şi lipsită de viaţă se însufleţise, încât n-avea nevoie să-i mai adauge nimic. Prinsese viaţă. Bineînţeles, mai avea de făcut unele mici corectări; de pildă, ar fi mai bine, şi chiar trebuie, să schimbe atitudinea picioarelor, să modifice cu totul poziţia braţului stâng şi să-i dea părul pe spate. Dar făcând aceste retuşări, pictorul nu schimba nimic din expresia omului, ci îndepărta numai ceea ce-l ascundea. Îndepărta parcă învelişul din pricina căruia nu se putea vedea întreg omul. Fiecare trăsătură nouă nu făcea decât să scoată la iveală chipul, în toată vigoarea şi energia lui, aşa cum i se înfăţişase deodată din pricina unei pete de ceară. Tocmai isprăvea schiţa făcută cu grija, când i se aduseră cărţile de vizită.

— Îndată, îndată!

Se duse la soţia sa.

— Haide, Saşa, nu mai fi supărată! O mângâie el, zâmbindu-i sfios, cu duioşie. Amândoi am fost vinovaţi, şi tu,

şi eu. Am să îndrept eu lucrurile.

După ce se împacă cu nevasta, îşi puse pălăria în cap, se îmbrăcă cu paltonul măsliniu cu guler de catifea şi se îndreptă spre atelier. Uitase de schiţa lui izbutită. Acum îl bucura şi-l tulbura vizita acestor ruşi de seamă, care veniseră cu trăsura la atelierul sau.

Cât despre pânza lui care se afla acolo pe şevalet. Mihailov, în adâncul sufletului, credea că nimeni nu mai pictase până atunci un asemenea tablou. Nu-şi închipuia că era mai bun decât operele lui Rafael ştia însă un lucru: că ceea ce vroise să redea – şi redase – nu fusese încă înfăţişat niciodată, de nimeni. Deşi era adânc convins de acest lucru, şi încă de multă vreme, chiar de când începuse să-l picteze, totuşi părerile oamenilor – oricare ar fi fost ele – aveau pentru dânsul o enormă importanţă şi-l tulburau până în adâncul inimii. Îl tulbura profund orice observaţie, oricât de neînsemnată, care dovedea că acei care-l judecau găseau măcar o mică parte din ceea ce vedea el însuşi în acest tablou. Atribuia totdeauna criticilor o adâncime de înţelegere mai mare decât aceea pe care o avea el însuşi. Aştepta totdeauna de la dânşii să descopere ceva nou, ceva ce nici el nu afla în pânza lui. Şi deseori i se părea că descoperea acest lucru în criticile spectatorilor.

Se apropie cu paşi repezi de uşa atelierului. Cu toată tulburarea lui, îl uimi lumina blândă care învăluia silueta Annei. Stătea în umbra scării şi-l asculta pe Golenişcev, care-i vorbea cu aprindere, şi totodată se uita cu luare-aminte de departe la pictorul care se apropia. Acesta, fără să-şi dea seama, în timp ce se apropia de dânşii, înregistra această impresie, şi-o întipări în minte, de unde avea s-o scoată la nevoie, aşa cum se întâmplase şi cu bărbia negustorului care-i vindea ţigări. Vizitatorii, de mai înainte dezamăgiţi din pricina povestirilor lui Golenişcev despre pictor, rămaseră şi mai dezamăgiţi de înfăţişarea sa. Statura lui mijlocie, îndesată, mersu-i săltat, pălăria cafenie, paltonul măsliniu şi pantalonii strimţi, când toată lumea

purta de mult pantaloni largi, şi mai ales faţa lată şi comună, cu expresia de sfială amestecată cu dorinţa de a-şi păstra demnitatea ce se citea pe ea, totul le făcu impresie neplăcută.

— Poftiţi, vă rog, îi invită pictorul, silindu-se să pară nepăsător. Apoi trecu într-o săliţă, scoase cheia din buzunar şi deschise uşa.

XI.

Intrând în atelier, pictorul Mihailov aruncă o nouă privire asupra musafirilor şi reţinu expresia feţei lui Vronski, mai cu seamă pometii obrajilor săi. Simţul lui artistic nu înceta să lucreze nici o clipă, aduna mereu material. Deşi îl tulbura gândul că se apropia momentul judecării operelor sale, pictorul aprecia cu repeziciune, fineţe şi exactitate pe tustrei vizitatorii, după unele semne abia perceptibile. Unul (Golenişcev) era, desigur, un rus din localitate. Artistul nu-şi amintea numele său, nici unde-l întâlnise, nici ce vorbise cu dânsul. Îşi aducea aminte numai de figura lui – cum reţinea toate figurile pe care le văzuse cândva în viaţă. Îşi amintea de asemenea că era dintre acele persoane clasate de mintea sa în uriaşul compartiment al fizionomiilor sărace ca expresie, în ciuda aparenţei lor de originalitate. Părul lung şi fruntea foarte lată dădeau chipului său o individualitate exterioară, în timp ce o expresie de agitaţie puerilă i se concentrase la rădăcina nasului îngust. Vronski şi Karenina păreau nişte ruşi bogaţi, oameni de seamă, ignoranţi în materie de artă, ca toţi ruşii procopsiţi care se prefăceau că admiră şi preţuiesc arta. „Au vizitat, fără îndoială, toate galeriile vechi şi acum colindă atelierele contemporanilor, ale şarlatanilor de nemţi şi ale dobitocilor de englezi prerafaeliţi, şi au venit şi la mine, numai ca să-şi încheie turneul”, se gândi Mihailov. Cunoştea foarte bine obiceiul diletanţilor (cu cât sunt mai deştepţi cu atât e mai rău) de a vizita atelierele pictorilor contemporani numai cu scopul de a avea dreptul să spună că arta a decăzut şi, cu cât priveşti mai mult opera pictorilor noi cu atât îţi dai mai bine seama

că vechii şi marii maeştri au rămas neîntrecuţi. Mihailov se aştepta la toate acestea, le citea pe feţele lor, în nepăsarea cu care vorbeau între dânşii, în felul cum priveau manechinele şi busturile, şi se plimbau în voie, aşteptând să descopere pânza. Cu toate acestea, în timp ce îşi întorcea lucrările, ridica storurile şi trăgea pânza ce acoperea tabloul, pictorul simţea o adâncă tulburare, fiindcă – deşi era convins că toţi ruşii bogaţi şi de seamă sunt nişte dobitoci, nişte prostănaci – totuşi Vronski şi mai ales Anna îi plăceau mult.

— Poftiţi, zise el, dându-se la o parte cu mersul său săltat, şi arătă tabloul. Christos înaintea lui Pilat. Evanghelistul Matei, capitolul XXVII, adăugă pictorul, simţind că buzele începeau să-i tremure de emoţie. Se dădu îndărăt şi se opri în spatele vizitatorilor.

În cele câteva clipe cât vizitatorii se uitară în tăcere la tablou, Mihailov îl privi şi el. Îl privi indiferent, cu ochii unui străin. În aceste câteva clipe, artistul crezu că vizitatorii vor face suprema şi dreapta judecată, tocmai ei, aceia pe care-i dispreţuise atât de mult cu câteva clipe mai înainte. Uitase tot ce crezuse despre tablou în timpul celor trei ani cât lucrase la el. Uitase toate calităţile tabloului, de care nu se îndoia. Cerceta pânza cu privirea lor cea nouă, rece ca un străin, şi nu vedea în ea nimic bun. Găsea pe primul plan faţa mânioasă a lui Pilat şi chipul liniştit al lui Christos, iar pe planul al doilea, siluetele slujitorilor lui Pilat şi figura lui Ioan, care urmărea ceea ce se petrecea. Fiecare chip, zămislit înăuntrul lui, după atâtea căutări, atâtea greşeli şi retuşări, cu caracteristicile sale deosebite, fiecare faţă care-i prilejuise atâta trudă şi atâtea bucurii, figurile acestea, mutate de nenumărate ori pentru respectarea ansamblului, nuanţele coloritului şi ale tonurilor, pe care le realizase cu atâta muncă – toate i se păreau acum, privite cu ochii lor, o banalitate repetată de o mie de ori. Chipul cel mai drag lui, Christos, centrul tabloului, care-l entuziasmase atâta când îl zămislise – totul se risipi când privi tabloul cu ochii lor.

Vedea o repetare a nenumăraţilor Christoşi de Tizian, Rafael şi Rubens, o repetare a lui Pilat şi a celorlalţi oşteni, bine pictaţi (de altfel, nici execuţia nu era bună: vedea acum limpede o groază de neajunsuri). Totul era banal, sărăcăcios şi vechi, ba chiar prost pictat, zmângălit şi slab. Au să aibă dreptate vizitatorii să rostească fraze de prefăcută politeţe în faţa pictorului, şi pe urmă să-l compătimească şi să râdă de dânsul când vor rămâne singuri.

Tăcerea aceasta, deşi nu ţinu mai mult de un minut, începu să-l împovăreze. Ca să rupă tăcerea şi să arate că nu e tulburat, Mihailov făcu o sforţare şi-i vorbi lui Golenişcev.

— Mi se pare că am avut plăcerea de a vă întâlni undeva, începu el, aruncând priviri neliniştite când Annei, când lui Vronski, ca să nu-i scape nici o trăsătură a expresiei lor.

— Desigur! Ne-am mai întâlnit la Rossi, ştiţi, cu prilejul seratei aceleia… unde a recitat versuri domnişoara italiancă – o nouă Rachel! Răspunse firesc Golenişcev, luându-şi privirea de la tablou, fără cel mai mic regret, ca să vorbească cu artistul. Dându-şi seama că Mihailov aştepta o părere despre tablou, Golenişcev adăugă: Tabloul d-voastră a avansat foarte mult de când l-am văzut ultima oară. Acum, ca şi atunci, chipul lui Pilat mă uimeşte în mod deosebit, îl înţelegi atât de bine pe omul acesta, un băiat bun şi simpatic, dar slujbaş până în măduva oaselor, care nu ştie ce face. Dar mi se pare…

Faţa mobilă a lui Mihailov se însenină deodată. Ochii i se aprinseră. Vru să spună ceva, însă de emoţie nu putu rosti nici un cuvânt şi se prefăcu numaidecât că tuşeşte. Oricât de puţin preţ ar fi pus Mihailov pe capacitatea lui Golenişcev de a înţelege arta, oricât de neînsemnate ar fi fost observaţiile exacte asupra veridicului exprimat de faţa lui Pilat ca slujbaş, oricât de jignitoare i s-ar fi putut părea aceste observaţii de mică importanţă, în timp ce erau trecute sub tăcere obiecţiile esenţiale, totuşi rămase încântat de aceste remarci. El însuşi credea despre figura

lui Pilat ceea ce spusese Golenişcev. Faptul că această consideraţie era una din milioanele de opinii serioase care se puteau exprima – lucru pe care îl ştia perfect – nu scăzu în ochii săi justeţea observaţiei lui Golenişcev. Pictorul îl îndrăgi pe Golenişcev pentru această părere, şi de la o stare de tristeţe trecu dintr-o dată la entuziasm. Întregul tablou căpătă numaidecât viaţă în ochii săi, cu toată complexitatea şi adâncimea părţii vii dintr-însul. Mihailov încercă din nou să spună că aşa îl înţelesese şi pe Pilat; dar buzele îi tremurau, şi nu putu rosti nici un cuvânt. Vronski şi Anna discutau şi ei ceva, cu glas scăzut, mai în lături, ca să nu jignească pe pictor şi mai ales ca să nu spună în gura mare vreo prostie – ceea ce e atât de uşor când este vorba de artă şi când se spun atâtea baliverne la expoziţiile de pictură. Lui Mihailov i se păru că pânza făcuse impresie şi asupra lor. Se apropie de dânşii.

— Ce minunată e expresia figurii lui Christos! Zise Anna. Din toate portretele văzute, expresia aceasta îi plăcuse cel mai mult. Anna simţise că aci e centrul tabloului şi că orice laudă în acest sens ar face pictorului plăcere. Se vede că-i e milă de Pilat.

Aceasta era de asemeni una din milioanele de consideraţii juste care se puteau face în legătură cu tabloul şi cu chipul lui Christos. A spus că-i e milă de Pilat. În expresia lui Christos trebuie să fie şi reflexul milei, fiindcă în ea este iubirea, liniştea suprapământească, resemnarea în faţa morţii şi conştiinţa zădărniciei cuvintelor. Pilat are, fireşte, o expresie de slujbaş, iar Christos o expresie de milă, fiindcă unul este încarnarea vieţii trupeşti, iar celălalt – încarnarea vieţii spirituale. Toate acestea, precum şi alte multe gânduri trecură prin mintea lui Mihailov. Şi faţa îi străluci din nou de încântare.

— Dar cum e pictat chipul acesta! Cât aer e în juru-i! Ai putea chiar să-l ocoleşti, zise Golenişcev, vrând să arate probabil prin această observaţie că nu aprobă cuprinsul şi concepţia figurii lui Christos.

— Da. E de o rară măiestrie! Spuse Vronski. Uite cum se reliefează figurile acelea de pe ultimul plan! Asta e tehnică! Adăugă el către Golenişcev, făcând aluzie la o discuţie dintre dânşii, în care Vronski îşi arătase deznădejdea că nu poate stăpâni tehnica.

— Da, da. Minunat! Întăriră Golenişcev şi Anna.

Cu toată starea de exaltare în care se afla, observaţia privitoare la tehnică îl îndurera pe pictor care, aruncând lui Vronski o privire mânioasă, se încruntă dintr-o dată. Auzise de multe ori cuvântul „tehnică”, dar nu putea pricepe ce se ascunde sub el. Ştia că prin acest cuvânt se înţelege o capacitate mecanică de a desena şi de a picta cu totul independentă de conţinut. Observase adesea, ca şi în lauda de faţa, că tehnica se opunea calităţilor lăuntrice, ca şi cum s-ar fi putut zugrăvi frumos ceea ce era urât conceput. Ştia că se cere multă atenţie şi băgare de seamă ca, îndepărtând vălul, să nu dăunezi înseşi operei de artă, după cum trebuia multă luare-aminte ca să îndepărtezi toate vălurile. Dar aici nu era vorba de nici un artificiu de a picta, de nici o tehnică. Dacă unui copilaş sau chiar bucătăresei lui i s-ar dezvălui ceea ce văzuse pictorul, ar fi şi ea în stare să deseneze cele văzute de dânsa, pe când pictorul cel mai meşter şi mai încercat n-ar putea picta nimic cu însuşirile sale tehnice, dacă mai înainte nu i s-ar dezvălui întreg conţinutul compoziţiei. Afară de aceasta, pictorul îşi dădea seama că, dacă era vorba de tehnică, nu era posibil să fie lăudat pentru ea. În tot ceea ce pictase, artistul vedea lipsuri care-i săreau în ochi, pricinuite tocmai de nebăgarea de seamă cu care înlăturase vălurile, şi acum el nu mai putea îndrepta aceste neajunsuri fără să ştirbească unitatea operei de artă. Vedea aproape la toate personajele şi la toate figurile rămăşiţe de văl, care stricau tabloul.

— Un singur lucru aş spune, dacă mi-aţi da voie să fac o observaţie… obiectă Golenişcev.

— Ah! Vă rog, mi-ar face plăcere, zise Mihailov, cu un zâmbet silit.

— Şi anume, că aţi creat un om-Dumnezeu, nu un Dumnezeu-om. De altfel ştiu că asta aţi şi vrut.

— Nu pot picta pe Christos decât aşa cum îl port în suflet, răspunse Mihailov posomorât.

— E adevărat. Dar în cazul acesta, dacă-mi daţi voie să-mi exprim o părere… tabloul d-voastră e atât de frumos, încât observaţia mea nu-l poate întuneca. De altfel, asta-i o părere personală. La d-voastră e altceva. Însuşi motivul e altul. Să-l luăm, de pilda, pe Ivanov. Cred că dacă-i vorba ca Christos să fie coborât la treapta unui personaj istoric, era mai bine ca Ivanov să fi ales alt subiect istoric, nou, inedit.

— Dar dacă acest subiect este cel mai înalt la care poate năzui arta?

— Căutând, s-ar putea găsi şi altele. Chestiunea e însă că arta nu admite controverse şi răstălmăciri; iar înaintea operei lui Ivanov, credinciosul ca şi necredinciosul îşi pun întrebarea: E Dumnezeu sau nu-i Dumnezeu? Şi astfel unitatea impresiei se năruie.

— Adică, de ce? Întrebă Mihailov. Mi se pare că nu încape nici o discuţie în privinţa asta pentru oamenii luminaţi.

Golenişcev nu se mulţumi cu acest punct de vedere şi, stăruind în părerea lui în legătură cu unitatea de impresie necesară în artă, îl învinse pe Mihailov în discuţie.

Artistul se frământă, dar nu putu spune nimic în sprijinul ideilor sale.

XII.

Anna şi Vronski schimbau de mult priviri între dânşii, regretând savanta limbuţie a prietenului lor. În sfârşit, Vronski, fără să aştepte pe maestru, trecu la un tablou mai mic.

— Vai, ce splendoare! Ce splendoare! O minune! Ce splendoare! Izbucniră amândoi într-un glas.

„Ce le-o fi plăcând atât!” se gândi Mihailov. Artistul şi uitase de tabloul acela, pictat acum trei ani.

Nu-şi mai aducea aminte de toată truda şi de tot entuziasmul prilejuite de pânza aceea, care îl frământase

câteva luni, zi şi noapte. O uitase, cum uita toate tablourile isprăvite. Nu-i plăcea nici măcar să le arunce o căutătură. O expusese numai fiindcă aştepta un englez care dorea s-o cumpere.

— E un studiu mai vechi, spuse Mihailov.

— Ce frumos! Exclamă, Golenişcev, de astă dată sincer cucerit de farmecul picturii.

Doi băieţi prindeau peşte cu undiţa, la umbra unei răchite. Unul dintr-înşii, cel mai mare, tocmai aruncase undiţa şi se necăjea să desprindă pluta de după o tufă, cufundat cu totul în această îndeletnicire. Celălalt, mai mic, stătea culcat în iarbă şi, sprijinindu-şi în mâini capul cu păr bălai, zbârlit, privea apa cu ochi albaştri, îngânduraţi. La ce se gândea oare?

Exclamaţiile de admiraţie în faţa acestui tablou răscoliră în Mihailov emoţia de altădată. Se temea însă de aceste întoarceri deşarte în trecut. De aceea, oricâtă bucurie i-ar fi făcut aceste laude, el vru să atragă pe vizitatori spre alt tablou.

Vronski îl întrebă dacă tabloul nu era de vânzare. Pentru Mihailov, tulburat de prezenţa vizitatorilor, discuţiile băneşti erau acum foarte neplăcute.

— Tabloul e expus spre vânzare, răspunse Mihailov, întunecat.

După plecarea musafirilor, Mihailov se aşează în faţa pânzei cu Christos şi cu Pilat. Repeta în gând cele spuse sau cele nespuse, dar subînţelese de aceşti vizitatori. Şi, lucru ciudat, ceea ce avusese atâta greutate în ochii săi când vizitatorii fuseseră de faţă, când le acceptase în gând punctul de vedere, pierdu deodată orice importanţă pentru dânsul. Îşi cercetă opera cu ochi de artist şi îşi recapătă convingerea că e desăvârşită şi de mare valoare. Avea nevoie de această stare de spirit, care înlătura orice alte preocupări, ca să poată lucra.

Piciorul lui Christ în raccourci lăsa de dorit. Artistul luă paleta şi se apucă de lucru. Corectând piciorul, el se uita la

chipul lui Ioan, de pe planul al doilea, pe care vizitatorii nici nu-l băgaseră în seamă, dar care, după dânsul, era cel mai desăvârşit. Isprăvind piciorul, pictorul vru să mai lucreze la chipul acesta. Se simţea însă prea emoţionat. Nu putea lucra nici când era indiferent, nici când se simţea peste măsură de exaltat şi vedea toate cu prea mare claritate. Trebuia să găsească treapta de tranziţie de la indiferenţă la inspiraţie, ca să poată lucra. Acum însă era prea tulburat. Vru să acopere tabloul; dar se opri şi, ţinând cu mâna învelitoarea, surâse în extaz, cu ochii la chipul lui Ioan. Apoi, parcă smulgându-se cu părere de rău de lângă tablou, pictorul lăsă să cadă învelitoarea şi, obosit, însă fericit, plecă acasă.

În drum la întoarcere Vronski, Anna şi Golenişcev erau într-o dispoziţie deosebit de însufleţită şi de veselă. Vorbeau despre Mihailov şi despre tablourile sale. Cuvântul talent, prin care înţelegeau un dar înnăscut, aproape fizic, independent de minte şi de inimă, şi prin care vroiau să desemneze toate emoţiile artistului, se repeta foarte des în conversaţiile lor. Aveau nevoie de acest cuvânt ca să numească un lucru de care n-aveau idee, dar despre care vroiau totuşi să vorbească. Spuneau că nu i se putea reproşa lipsa de talent, dar acesta era împiedicat în dezvoltarea lui din pricina culturii insuficiente – nenorocirea tuturor pictorilor noştri ruşi. Oricum, pânza cu copiii li se întipărise în minte. Se întorceau mereu la ea.

— Ce minune! Ce izbutită şi ce simplă! El nici nu-şi dă seama ce frumoasă el Da, nu trebuie s-o scap, trebuie s-o cumpăr, hotărî Vronski.

XIII.

Mihailov îşi vându pânza lui Vronski şi primi să facă portretul Annei. În ziua hotărâtă, el veni şi începu lucrul.

De la a cincea şedinţă, portretul îi uimi pe toţi, mai ales pe Vronski, nu numai prin asemănare, ci şi prin frumuseţe. Era ciudat cum ştiuse Mihailov să înţeleagă frumuseţea ei deosebită. „Trebuie s-o cunoşti şi s-o iubeşti, cum o iubesc

eu, ca să descoperi expresia asta fermecătoare, sinceră, plină de suflet”, gândea Vronski, deşi descoperise această fermecătoare expresie sufletească de abia din portret. Expresia asta era însă atât de caracteristică pentru dânsa, încât şi Vronski, şi ceilalţi avură impresia că o cunoşteau de mult.

— Mă zbat de atâta vreme şi n-am făcut nimic, zise Vronski despre portretul său. El s-a uitat şi a pictat. Asta e tehnică!

— Are să vină şi asta, îi liniştea Golenişcev, care-l socotea pe Vronski ca un om de talent şi mai ales de cultură – ceea ce dă pictorului o concepţie artistică superioară.

Buna părere a lui Golenişcev despre talentul lui Vronski se întemeia şi pe consideraţia că el însuşi avea nevoie de aprobarea şi de laudele acestuia pentru articolele şi ideile sale, simţind că laudele şi sprijinul trebuiau să fie reciproce.

În casă străină, şi mai cu seamă în palazzo-ul lui Vronski, Mihailov părea cu totul alt om decât în atelierul său. Se arăta respectuos, cu o nuanţă ostilă, temându-se parcă să se apropie de nişte oameni pe care nu-i stima. Lui Vronski îi spunea „excelenţă”. Nu rămânea niciodată la masă, cu toate invitaţiile Annei şi ale lui Vronski. Nu venea decât pentru şedinţe. Anna era mai prevenitoare cu el decât cu alţii şi plină de recunoştinţă pentru portretul său. Vronski se purta cu dânsul mai mult decât politicos şi, de buna seamă, îl interesa părerea pictorului despre tablourile sale. Golenişcev nu scăpa nici un prilej de a vorbi cu Mihailov despre adevărata înţelegere a artei. Dar pictorul rămânea deopotrivă de rece faţă de toţi. Anna simţea, după căutătura lui, că artistului îi plăcea s-o privească, dar se ferea să stea de vorbă cu ea. Tăcea cu încăpăţânare când Vronski îi cerea sfaturi pentru lucrările sale. Tăcu, tot atât de încăpăţânat, şi când i se arătă tabloul lui Vronski. Îl plictiseau probabil şi peroraţiile lui Golenişcev, pe care nu-l contrazicea niciodată.

Din pricina purtării lui rezervate, reci, ostile chiar, Mihailov nu le plăcu de loc când îl cunoscură mai de

aproape, şi au fost foarte mulţumiţi când au luat sfârşit şedinţele şi le-a rămas un admirabil portret, iar Mihailov a încetat să mai vină la ei.

Golenişcev îşi exprimă cel dintâi părerea pe care o împărtăşeau cu toţii, şi anume că Mihailov îl invidia pur şi simplu pe Vronski.

— Să zicem că nu-l invidiază fiindcă are talent, dar, îi e necaz să vadă că un om bogat de la curte – pe deasupra şi conte – (toţi oamenii de teapa lui urăsc titlurile) face fără mare osteneală acelaşi lucru ca şi el, şi poate chiar mai bine decât dânsul, care şi-a închinat artei toată viaţa. Mai este şi cultura, pe care el n-o are.

Vronski îl apără pe Mihailov, dar în fundul sufletului i se părea firesc, după concepţia lui, ca un om dintr-o clasă socială inferioară să-l invidieze.

Portretul Annei, acelaşi subiect pictat de Vronski şi de Mihailov, după acelaşi model viu, ar fi trebuit să arate lui Vronski deosebirea dintre dânsul şi pictor. El însă n-o vedea. Atât numai că, după portretul lui Mihailov, Vronski întrerupse lucrul la portretul Annei, socotindu-l acum de prisos. Lucra însă mai departe ia tabloul lui din viaţa evului mediu. Vronski şi Golenişcev, dar mai ales Anna, găseau tabloul foarte frumos – deoarece semăna mult mai mult cu tablourile celebre decât pânza lui Mihailov.

Cât despre Mihailov, deşi portretul Annei îl pasionase îndeosebi, el se simţi încă mai mulţumit decât ei când se isprăviră şedinţele şi nu mai era obligat să asculte părerile lui Golenişcev despre artă şi să privească pictura lui Vronski. Ştia că nu-l putea opri pe Vronski de a se juca de-a pictura. Îşi dădea seama că Vronski şi toţi diletanţii aveau dreptul să picteze orice vroiau, dar îi era neplăcut. Nu-l poţi opri pe un om să-şi facă o păpuşă mare de ceară şi s-o sărute. Dar dacă omul cu păpuşa s-ar aşeza în faţa unui îndrăgostit şi s-ar apuca, să-şi dezmierde păpuşa, aşa cum îşi dezmiardă îndrăgostitul iubita, îndrăgostitul ar avea o impresie neplăcută. Aceeaşi impresie o avea şi Mihailov

când se uita la pictura lui Vronski. Îi părea un caraghioslâc; îl înciuda, îl jignea, ba îi făcea chiar milă.

Pasiunea lui Vronski pentru pictură şi pentru evul mediu nu ţinu mult. Avea destul simţ artistic ca să nu-şi isprăvească tabloul. Pânza rămase astfel numai începută. Simţea în chip nelămurit că lipsurile tabloului, abia vizibile la început, vor sări în ochi, dacă îl va duce până la capăt. Era în aceeaşi situaţie ca şi Golenişcev care, deşi simţea că n-are nimic de spus, se amăgea mereu cu gândul că ideile sale nu se copseseră încă, având nevoie să le mai aprofundeze şi să-şi adune material. Acest lucru îl înrăise şi-l rodea pe Golenişcev. Vronski însă nu era omul care să se mintă pe sine însuşi; el rămase foarte calm. Cu hotărârea ce-i caracteriza firea, încetă de a se mai ocupa de pictură, fără nici o lămurire sau justificare.

Dar fără această ocupaţie, viaţa lui şi a Annei, care se mira de dezamăgirea lui, deveni pentru Vronski nespus de plictisitoare în acel oraş italienesc, iar vechiul palazzo îi păru deodată aşa de dărăpănat şi de murdar… Petele de pe perdele, crăpăturile din duşumea şi tencuiala, căzută de pe ciubucele pereţilor îi făceau o impresie atât de neplăcută! I se urâse atât de mult mereu cu acelaşi Golenişcev, cu profesorul italian şi cu acel neamţ călător, încât simţea că trebuia neapărat să-şi schimbe felul de viaţă. Amândoi hotărâră să plece în Rusia, la ţară: La Petersburg, Vronski avea de gând să-şi scoată averea din indiviziunea cu fratele său, iar Anna – să-şi vadă băiatul. Voiau să petreacă vara la marea moşie părintească a lui Vronski.

XIV.

Levin era însurat de peste două luni. Se simţea fericit, dar cu totul altfel decât îşi închipuise. La fiecare pas se ivea o dezamăgire a visurilor sale de odinioară, însă afla şi încântări noi, neaşteptate… Se simţea fericit; dar viaţa în căsnicie, aşa cum o descoperea din clipă în clipă, era cu totul altfel de cum o visase. Încerca în fiecare moment ceea ce simte un om care, după ce admiră de pe mal mersul lin şi

plăcut al unei bărci pe lac, se urcă singur în barcă. Îşi dădea seama că nu era de ajuns să stea drept şi să nu se legene. Mai trebuia să chibzuiască, fără o clipă de răgaz, încotro să mâne luntrea şi să nu uite că sub picioarele sale se află apa. Mai trebuia să mânuiască vâslele grele pentru braţele încă neobişnuite cu această muncă. Se dumirea că era uşor de privit, însă foarte greu de făcut tot ce se cerea, cu toate că lucrul acesta îi dădea o mare bucurie.

Înainte de însurătoare, când privea căsniciile altora, cu grijile lor mărunte, cu certuri şi cu gelozii, Levin zâmbea numai cu dispreţ, Era convins că în viitoarea lui căsnicie nu numai nu se va întâmpla nimic asemănător, dar viaţa sa de familie nu va semăna întru nimic cu cea a altora. Şi vedea că viaţa lui cu soţia sa nu numai că nu se orânduise într-un chip deosebit, ci dimpotrivă se alcătuise dintr-o dată din aceleaşi fleacuri pe care le dispreţuise aşa de mult mai înainte, care dobândiseră acum, fără voia lui, o însemnătate neobişnuită şi indiscutabilă. Levin îşi dădu seama că rezolvarea tuturor acestor fleacuri nu era de loc atât de uşoară cum i se părea. El crezuse că are cele mai exacte noţiuni despre viaţa de familie şi, de altfel, ca toţi bărbaţii, Konstantin Dmitrici îşi închipuise, fără voie, viaţa de familie numai ca o îmbătare de dragoste, fără nici un amănunt prozaic, şi de la care nu trebuiau să-l răpească grijile mărunte ale zilei.

Îşi închipuise că-şi va vedea de ocupaţiile sale şi, după muncă, îşi va găsi odihna în fericirea dragostei iar Kitty trebuia să se mulţumească a fi iubită, şi atâta tot. Dar el uitase, de altfel ca toţi bărbaţii, ca şi soţia are nevoie de activitate. Se mira că ea, fiinţa aceea poetică, fermecătoare, putea – nu numai din primele săptămâni, ci chiar din cele dintâi zile ale căsniciei – să se preocupe, să-şi aducă aminte şi să se îngrijească de feţe de masă, mobilă, de saltele pentru musafiri, de tăvi, bucătar, masă şi de celelalte… încă din timpul logodnei, pe Levin îl mirase tăria de care dăduse dovadă Kitty, renunţând la o călătorie în străinătate şi

hotărându-se să plece la ţară – de parcă ar fi ştiut ce avea de făcut şi putea, în afară de dragoste, să se mai gândească şi la altceva. Aceasta îl jignise atunci, şi acum, iarăşi, aceste mărunte griji ale sale îl jigneau uneori. Înţelese însă că ea avea nevoie de aceste ocupaţii. Şi, deoarece o iubea, deşi nu pricepea rostul acestor griji şi glumea pe socoteala lor, Levin nu se putea opri să n-o admire. Râdea de felul cum aşeza ea mobilele aduse de la Moscova, cum orânduia din nou odaia lui şi a ei, cum atârna perdelele, cum împărţea camerele de musafiri şi alegea odaia pentru Dolly, cum pregătea încăperea pentru noua ei cameristă, cum comanda masa bătrânului bucătar, cum se dondănea cu Agafia Mihailovna, luându-i cheile de la cămară…

Vedea că bătrânul bucătar zâmbea blajin, primindu-i poruncile fanteziste, cu neputinţă de îndeplinit. Vedea cum Agafia Mihailovna clătina din cap, îngândurată şi cu duioşie, ascultând noile rânduieli ale cămării, hotărâte de tânăra cucoană. Kitty îi părea nespus de drăguţă când venea la el râzând şi plângând şi-i spunea că jupâneasa Maşa o privea tot ca pe o copilă, şi că de aceea nimeni n-o asculta. Lui Levin i se părea totul drăguţ, dar ciudat, şi se gândea că ar fi fost mai bine să nu fie aşa.

El nu pricepea nimic din schimbarea care se petrecea în Kitty de când plecase din casa părintească, unde câteodată ar fi vrut să mănânce varză acră sau bomboane şi să bea cvas, dar nu-i era îngăduit. Acum, Kitty putea comanda orice, putea să cumpere munţi de bomboane şi să cheltuiască oricâţi bani vroia, putea comanda orice prăjitură.

Kitty se gândea acum, bucuroasă, la sosirea lui Dolly şi a copiilor săi, mai ales fiindcă putea dispune să se pregătească pentru fiecare dintre dânşii prăjitura preferată, şi soră-sa i-ar fi putut preţui noua gospodărie. Nu ştia nici ea de ce, însă gospodăria o atrăgea nespus de mult. Simţind instinctiv că vor veni şi zile de furtună, Kitty se bucura de primăvară, îşi clădea cuibul cum se pricepea; şi,

în acelaşi timp, se grăbea să şi-l clădească şi să înveţe cum trebuia să şi-l facă.

Aceste griji mărunte ale ei, atât de potrivnice idealului lui Levin de înălţătoare fericire a primelor zile, erau una dintre dezamăgirile sale. Grijile acestea pline de duioşie – al căror rost el nu-l înţelegea, dar pe care ca trebuia să le îndrăgească în cele din urmă – erau acum un nou izvor de încântare pentru dânsul.

Altă dezamăgire şi încântare le aduceau şi certurile. Levin nu şi-ar fi putut închipui niciodată că între el şi soţia sa ar fi putut exista alte raporturi afară de cele întemeiate pe duioşie, respect şi dragoste. Şi deodată, ei se certară chiar din cele dintâi zile, încă atât de aprig, încât Kitty spuse lui Levin că el n-o iubeşte, ci se iubeşte numai pe sine însuşi; apoi izbucni în plâns, dând cu deznădejde din mâini.

Întâia lor ceartă izbucnise fiindcă Levin, care se dusese la o fermă nouă, întârziase o jumătate de oră. Vroise să taie drumul şi se rătăcise. În drum spre casă, Levin nu se gândise decât la ea, la dragostea ei, la fericirea lui. Cu cât se apropia de casă cu atât duioşia lui pentru dânsa sporea mai mult. Intră fuga în casă cu acelaşi sentiment, dacă nu cu unul încă şi mai puternic, decât în ziua când se dusese la familia Şcerbaţki ca s-o ceară în căsătorie. Îl întâmpină însă o figură posomorâtă, pe care n-o mai văzuse la Kitty. Vru s-o sărute, ea însă îl respinse.

— Ce ai?

— Eşti vesel… începu Kitty, vrând să-i arate o răceală plină de amărăciune.

Dar de îndată ce deschise gura, absurda gelozie care o chinuia de o jumătate de ceas, cât stătuse nemişcată la fereastră, aşteptându-l, răbufni din ea, în cuvinte pline de mustrare. Levin înţelese abia atunci, pentru întâia oară, ceea ce nu pricepuse pe deplin când ieşise din biserică după cununie. Înţelese nu numai că soţia îi era aproape, dar că nici nu ştia unde se isprăveşte ea şi unde începe el. Se dumiri din sentimentul chinuitor de dedublare pe care-l

încercă în clipa aceea. La început, se simţi jignit, însă în aceeaşi clipă se lămuri că Kitty nu-l putea jigni, deoarece ea era el însuşi. Avu la început sentimentul unui om care, primind deodată o lovitură puternică din spate, se întoarce înfuriat şi dornic de răzbunare, ca să prindă pe vinovat. Vede însă că se lovise singur din nebăgare de seamă, că n-are deci pe cine să se supere şi că trebuie să-şi îndure şi să-şi ogoiască durerea.

Mai târziu Levin nu mai avu niciodată atât de puternic impresia asta, dar prima oară îi trebui mult timp să-şi revină. Ar fi fost firesc să se dezvinovăţească şi să-i dovedească vina ei. Însă a-i dovedi vina ar fi însemnat s-o enerveze şi mai tare şi să mărească neînţelegerea dintre dânşii, care era pricina întregii amărăciuni. Un sentiment obişnuit îl îndemna să nu-şi recunoască vina şi s-o treacă asupra lui Kitty. Dar un alt sentiment, şi mai puternic, îl îndemnă să nu lase neînţelegerea a se adânci şi mai tare, ci s-o înlăture cât mai repede cu putinţă. A rămâne sub o învinuire aşa de nedreaptă era un chin; dar a-i pricinui lui Kitty o durere, dezvinovăţindu-se, ar fi fost şi mai rău.

Ca un om pe jumătate adormit, care luptă cu o durere apăsătoare pe care ar vrea s-o smulgă din el, şi când se trezeşte pricepe că durerea este în miezul fiinţei sale, Levin înţelese că n-avea decât un singur lucru de făcut: să rabde – ceea ce tocmai încerca să facă.

Se împăcară repede. Recunoscându-şi vina, fără s-o mărturisească, ea se purtă faţă de dânsul cu atâta duioşie, încât amândoi simţiră o nouă fericire şi o dragoste încă şi mai puternică. Acest lucru nu împiedică însă repetarea unor astfel de ciocniri, ba chiar destul de des, din motivele cele mai neaşteptate şi mai neînsemnate, fiindcă ei nu se cunoşteau încă bine şi fiindcă niciunul nu ştia ce era important ori nu pentru celălalt. Afară de asta, în primele luni, amândoi aveau adesea o proastă dispoziţie sufletească. Când unul era bine dispus, iar celălalt prost dispus, pacea nu se tulbura. Dar când amândoi se simţeau prost dispuşi,

ciocnirile izbucneau din pricini atât de neînţelese prin lipsa lor de însemnătate încât după aceea. Nici nu-şi mai puteau aduce aminte pentru ce se certaseră. În schimb, când amândoi se simţeau în apele lor, bucuria vieţii lor era nemăsurată. Totuşi această perioadă de început a fost grea pentru dânşii.

În toată această perioadă de aclimatizare, soţii treceau printr-o încordare foarte vie – de parcă cineva smucea la dreapta şi la stânga lanţul care-i lega. Întâia lună după nuntă, luna de miere, de la care Levin se aştepta, potrivit tradiţiei, la atât de mult, a rămas în amintirea amândurora ca cea mai teribilă şi mai apăsătoare epocă din viaţa lor. În traiul de mai târziu, amândoi se străduiră deopotrivă să-şi şteargă din amintire împrejurările urâte şi ruşinoase din acea perioadă nesănătoasă, când amândoi rareori se aflau într-o stare de spirit normală, când rareori se regăseau ei înşişi.

De-abia într-a treia lună a căsniciei, după reîntoarcerea de la Moscova, unde petrecură o lună, viaţa lor ajunse să fie mai armonioasă.

XV.

Soţii abia se întoarseră de la Moscova şi erau bucuroşi de singurătatea lor. Levin şedea la birou şi scria. Kitty, într-o rochie violet-închis, care-i era dragă lui Levin fiindcă o purtase în primele zile ale căsătoriei, şedea pe divan şi lucra la o broderie anglaise pe acelaşi străvechi divan de piele, care fusese mereu în biroul bunicului şi al tatălui lui Konstantin Dmitrici. Levin medita şi scria, simţind neîncetat, cu bucurie, prezenţa nevestei sale. El nu-şi părăsise îndeletnicirile, gospodăria şi cartea în care urmau să fie expuse temeliile noii agriculturi. Dar după cum aceste îndeletniciri şi idei i se păruseră mai înainte mărunte şi neînsemnate pe lângă bezna care-i învăluise viaţa, tot atât de neînsemnate şi de mărunte i se păreau acum, pe lângă fericirea vieţii ce-l aştepta, scăldată într-o lumină orbitoare. Levin îşi urma ocupaţiile, dar acum simţea că centrul de

greutate al atenţiei lui se mutase asupra altor lucruri – ceea ce-l ajuta să privească situaţia cu totul altfel şi mai limpede. Odinioară, ocupaţiile lui erau pentru dânsul ca un refugiu în faţa vieţii, şi crezuse că viaţa, fără aceste condiţii, i-ar fi fost prea întunecată. Acum însă avea nevoie de aceste ocupaţii pentru ca viaţa să nu-i fie prea monoton de senină.

Cercetându-şi hârtiile, recitind cele scrise, Levin văzu cu plăcere că lucrarea merita osteneala lui. Era o problemă nouă şi folositoare. Multe dintre ideile de mai înainte i se părură extremiste şi de prisos; pe de altă parte, reîmprospătându-şi în minte toată chestiunea, văzu cum trebuiau împlinite unele lacune. Acum scria un capitol nou despre cauzele situaţiei grele a agriculturii din Rusia. Demonstra că sărăcia Rusiei se trăgea nu numai dintr-o repartiţie nedreaptă a proprietăţii rurale şi dintr-o orientare greşită, dar că la aceasta contribuise în ultimul timp şi civilizaţia introdusă în mod artificial în Rusia – mai cu seamă căile de comunicaţie şi drumul de fier. Acestea au determinat o aglomerare urbană, o sporire a luxului, o dezvoltare a industriei mari, a creditului şi a satelitului său – jocul de bursă – în dauna agriculturii. I se părea că în cazul unei dezvoltări normale a avuţiilor statului, fenomenele acestea s-ar naşte numai când agricultura ar lua o mare extindere şi ar fi pusă în condiţii drepte şi cel puţin bine determinate. Bogăţia ţării ar trebui să sporească proporţional şi, mai ales, în aşa fel, ca celelalte domenii ale bogăţiei să nu o ia înaintea agriculturii. Căile de comunicaţie corespunzătoare ar trebui să existe numai în raport cu un anumit nivel al agriculturii. Faţă de nedreapta împărţire a pământului, căile ferate, subordonate necesităţilor politice şi nu celor economice, erau premature. În loc să dea agriculturii ajutorul aşteptat, ele favorizau dezvoltarea industriei şi a creditului, frânând agricultura. După cum la un animal dezvoltarea unilaterală şi prematură a unui organ ar împiedica dezvoltarea lui generală, tot astfel (în ceea ce priveşte dezvoltarea

generală a bogăţiilor din Rusia) creditul, căile de comunicaţie şi sporirea activităţii industriale, necesare desigur în Europa, unde corespund unei realităţi, la noi n-au făcut decât rău, înlăturând principala problemă, singura urgentă, şi anume: organizarea agriculturii.

În timp ce Levin îşi aşternea părerile pe hârtie, Kitty se gândea la politeţea exagerată a soţului ei faţă de Cearski, tânărul conte care-i făcuse curte fără tact în ajunul plecării lor din Moscova. „E gelos, se gândi ea. Doamne, cât e de drăguţ şi de prost! E gelos! Dacă ar şti ca pentru mine toţi bărbaţii sunt ca bucătarul Piotr, îşi zise Kitty, privind cu un sentiment de proprietate, straniu pentru ea, ceafa şi gâtul lui roşu. Deşi e păcat să-l smulg de la lucru (mai are timp!), trebuie să-i văd faţa. Va simţi oare că mă uit la el? Vreau să-şi întoarcă faţa spre mine… Vreau, hai!” Kitty îşi făcu ochii mai mari, vrând astfel să sporească efectul privirii sale.

— Da, ele sug toată vlaga şi dau o falsă strălucire, bombăni Levin, oprindu-se din scris şi, simţind privirea lui Kitty, întoarse zâmbind capul spre ea.

— Ce-i? Întrebă el, zâmbind şi ridicându-se în picioare.

„S-a întors”, gândi ea.

— Nu e nimic. Am vrut numai să te întorci spre mine, răspunse Kitty, uitându-se la el şi vrând să ghicească dacă-i pare rău ori nu că-l tulburase de la lucru.

— Ah, ce bine ne simţim împreună! Adică eu, adăugă Levin, apropiindu-se de ea cu faţa luminată de un zâmbet fericit.

— Sunt atât de mulţumită! N-am să mă mai duc nicăieri, mai cu seamă la Moscova.

— Dar la ce te gândeai?

— Eu? Mă gândeam… Nu, nu. Du-te şi scrie. Nu-i timp de distracţie, urmă ea, ţuguindu-şi buzele. Eu trebuie să tai acum găurelele astea. Le vezi?

Luă foarfecele şi începu să taie găurele.

— Nu mă duc. Spune-mi, la ce te gândeai? O întrebă el, aşezându-se lângă ea şi urmărind mişcarea circulară a

foarfecelor mici.
— Ah, la ce mă gândeam? Mă gândeam ia Moscova, la ceafa ta.
— La mine! De ce mi-a fost dată atâta fericire? E ceva nefiresc, prea frumos, zise Levin, sărutându-i mâna.
— Eu, dimpotrivă, cu cât sunt mai fericită, cu atât îmi pare mai firesc.
— Uite aici o şuviţă de păr! Îi arătă Levin, întorcându-şi uşor capul. O şuviţa. Uite-o aici. Nu, nu! Avem de lucru.
Lucrul însă nu mergea. Iar când Kuzma intră să anunţe că ceaiul era gata, amândoi se îndepărtară repede unul de altul – ca nişte vinovaţi.
— S-a întors trăsura de la oraş? Întrebă Levin pe Kuzma.
— S-a întors adineauri. Acum se desfac pachetele.
— Vino mai repede! Îl chemă Kitty, ieşind din birou, altfel am să citesc corespondenţa fără tine. Pe urmă cântăm la patru mâini la pian.
Rămas singur, Levin îşi vârî hârtiile într-o servietă nouă, cumpărată de Kitty. Se duse să se spele pe mâini la un lavoar de curând cumpărat, cu obiecte de toaletă noi şi elegante, apărute o dată cu soţia sa. Levin zâmbea gândurilor sale şi dădea din cap în semn de dezaprobare. Îl chinuia un sentiment asemănător mustrării de conştiinţă. Era în viaţa pe care o ducea acum ceva moleşitor, capuan13 cum îi spunea el, şi de care se cam ruşina. „Nu-i frumos să trăiesc aşa, îşi zicea el. Iată, se împlinesc în curând trei luni şi eu n-am făcut aproape nimic. Astăzi m-am apucat pentru întâia oară serios de lucru, şi ce a ieşit de aici? Abia am început şi m-am şi lăsat. Mai ca mi-am părăsit până şi ocupaţiile mele cele mai obişnuite. Pe moşie aproape nu mai umblu, nici călare, nici pe jos. Ba mi-e milă s-o las singură, ba văd că se plictiseşte. Şi eu credeam ca până la însurătoare îţi duci viaţa târâş-grăpiş, cum dă Dumnezeu, şi că viaţa cea adevărată începe abia după căsătorie! Dar, uite, de aproape trei luni sunt însurat şi niciodată nu mi-a în petrecut vremea atât de fără rost şi de trândav. Nu, nu mai

merge. Trebuie să încep lucrul. Kitty, firește, nu e vinovată, n-am de ce să-i fac mustrări, cu trebuia să fiu mai energic şi să-mi apăr independenţa de bărbat. Altfel mă obişnuiesc şi eu cu trândăvia şi o deprind şi pe ea… Kitty, bineînţeles, n-are nici o vină", se gândea el.

Dar unui om nemulţumit îi vine greu să nu arunce pe altul vina stării sale sufleteşti şi mai cu seamă pe acela care e cel mai aproape de dânsul. În mintea lui Levin stăruia, nelămurit, gândul că Kitty nu era vinovată (ea nu putea avea nici un fel de vină), acuzaţia căzând pe educaţia ei prea superficială şi frivolă. „Dobitocul acela de Cearski: îmi dau seama că ea vroia să-l puie la locul lui, dar nu ştia cum! Dar, afară de grija casei (nu pot să nu-i recunosc asta), afară de toaletele sale şi de broderie anglaise, Kitty n-are nici o preocupare serioasă. N-o interesează nici ocupaţia mea, nici gospodăria, nici mujicii, nici muzica la care se pricepe destul de bine, nici cititul. Nu face nimic şi e cât se poate de mulţumită." Levin o blama în sinea lui şi încă nu înţelegea că ea se pregătea pentru perioada aceea de activitate, care urma să vină pentru dânsa, când avea să fie totodată soţie, mamă, gospodină, doică şi educatoare. Levin nu se gândea că ea se pregătea instinctiv pentru această muncă uriaşă şi că nu-şi putea face mustrări pentru clipele fără griji şi pline de fericirea dragostei, de care se bucura acum, când îşi clădea voioasă cuibul pentru viitor.

XVI.

Când se duse sus, Levin o găsi pe soţia sa lângă noul samovar de argint, alături de un alt serviciu de ceai. Aşezase la o măsuţă pe bătrâna Agafia Mihailovna, cu o ceaşcă de ceai dinainte, şi citea o scrisoare de la Dolly – surorile îşi scriau una alteia des şi regulat.

— Iaca cucoana noastră m-a pus să stau cu dumneaei, îi spuse Agafia Mihailovna, zâmbind prietenos către Kitty.

Aceste cuvinte îi vesteau lui Levin sfârşitul dramei care se desfăşurase în vremea din urmă între Agafia Mihailovna şi Kitty. Văzu că, în ciuda amărăciunii pricinuite Agafiei

Mihailovna de noua ei stăpână, care-i luase din mână frânele gospodăriei, Kitty, învingătoare, izbutise totuşi să se facă iubită de ea.

— Uite o scrisoare pentru tine! Şi Kitty îi dădu o scrisoare ticluită de o persoană puţin obişnuită cu scrisul. Mi se pare că e de la femeia aceea a fratelui tău… urmă ea. N-am citit-o. Scrisoarea astălaltă e de la ai mei şi de la Dolly. Închipuieşte-ţi! Dolly a fost cu Grişa şi cu Tania la Sarmaţki, la un bal pentru copii… Tania a fost costumată în marchiză.

Dar Levin n-o asculta. Roşind, el luă scrisoarea Mariei Nikolaevna, fosta ibovnică a fratelui său, şi începu s-o citească. Era a doua scrisoare a Mariei Nikolaevna. În prima, ea îi spunea că Nikolai Dmitrici o gonise fără nici o vină. Adăuga cu înduioşătoare naivitate că, deşi căzuse din nou în mizerie, nu cere nimic şi nu doreşte nimic. O chinuieşte numai gândul că Nikolai Dmitrici are să se prăpădească fără ea, fiindcă sănătatea îi e zdruncinată, şi ruga pe fratele său să aibă grijă de dânsul. Acum, Maria Nikolaevna scria altceva. Îl regăsise pe Nikolai Dmitrici, se împăcase cu dânsul la Moscova şi plecaseră împreună într-o capitală de gubernie, unde acesta căpătase un post. Acolo se certase însă cu şeful său şi se mutase iarăşi la Moscova. Se îmbolnăvise pe drum aşa de rău, „că nu ştiu dacă am să-l mai văd pe picioare”, îi scria Maria Nikolaevna. „Vorbeşte mereu de dumneavoastră. Dar nici nu mai avem bani.”

— Citeşte ce scrie Dolly despre tine, începu Kitty zâmbind; dar se opri deodată, văzând ce schimbată era expresia feţei lui Levin. Ce-i cu tine? Ce s-a întâmplat?

— Îmi scrie că fratele meu Nikolai e pe moarte. Trebuie să plec.

Faţa lui Kitty se schimbă şi ea deodată. Toate gândurile despre Tania în ţinută de marchiză şi despre Dolly se risipiră.

— Când pleci? Îl întrebă Kitty.

— Mâine.

— Pot să vin cu tine? Zise ea.

— Kitty, ce-ţi mai trece prin minte? Exclamă Levin dojenitor.

— Cum, ce-mi trece prin minte? Răspunse Kitty, jignită că Levin îi primise propunerea în silă, parcă şi cu oarecare necaz. De ce n-aş merge? N-am să te încurc. Am să…

— Plec fiindcă îmi moare fratele, zise Levin. Ce să cauţi tu acolo?

— Ce să caut? Ceea ce cauţi şi tu.

„Într-o clipă atât de gravă pentru mine, ea se gândeşte numai că are să-i fie urât”, îşi zise Levin, şi gândul acesta îl supără.

— Nu se poate! Rosti el aspru.

Văzând ca se apropie ceartă, Agafia Mihailovna îşi puse încet ceaşca pe masă şi ieşi. Kitty nici n-o băgă în seamă. Tonul cu care soţul rostise cuvintele din urmă o jignise mai cu seamă prin faptul că el nu dădea nici o crezare spuselor sale.

— Şi eu îţi spun că, dacă pleci tu, mă duc şi eu cu tine… plec neapărat, începu să vorbească Kitty repede, mânioasă. Adică de ce nu se poate? De ce spui că nu se poate?

— Fiindcă trebuie să umbli Dumnezeu ştie pe unde, cine ştie pe ce drumuri, prin ce hoteluri. M-ai stingheri, răspunse Levin, încercând să-şi păstreze, sângele rece.

— De loc. Nu-mi trebuie nimic. Unde poţi sta tu, pot şi eu…

— Atunci, pentru simplul motiv că acolo e femeia aceea, de care nu te poţi apropia.

— Nu ştiu şi nici nu vreau să ştiu cine e şi ce e acolo. Ştiu că fratele bărbatului meu se află pe moarte şi că soţul meu se duce la dânsul, şi eu îl însoţesc ca să…

— Kitty, nu te supăra. Dar gândeşte-te şi tu: chestiunea aceasta e atât de gravă, încât mă doare însuşi gândul că tu amesteci aici un sentiment de slăbiciune: dorinţa de a nu rămâne singură. Dacă tu crezi c-o să-ţi fie urât aici singură, du-te la Moscova.

— Poftim! Totdeauna îmi atribui gânduri rele şi josnice! Izbucni Kitty cu lacrimi de obidă şi de mânie. Nu simt nici o

slăbiciune, nimic… Simt că datoria mă îndeamnă să fiu alături de soţul meu când îl loveşte o nenorocire. Dar tu cauţi într-adins să mă faci să sufăr… ţii cu tot dinadinsul să nu înţelegi…

— Nu! Asta e îngrozitor. Să ajungi ca un sclav! Sări Levin, ridicându-se şi nemaifiind în stare să-şi stăpânească necazul. Dar simţi în aceeaşi clipă că parcă s-ar fi lovit singur.

— Atunci de ce te-ai însurat? Ai fost liber. De ce ai făcut-o, dacă te şi căieşti? Strigă Kitty şi se ridică şi fugi în salon.

Când se duse după ea, Levin o găsi plângând cu suspine.

Începu să vorbească, dorind să-i spună cuvinte care, chiar dacă n-ar convinge-o, cel puţin ar potoli-o; dar Kitty nu-l asculta şi nu vroia să admită nimic. Levin se aplecă asupră-i şi-i luă mâna care se împotrivea. Îi sărută mâna, o sărută pe păr, şi îi sărută iarăşi mâna. Kitty însă tăcea mereu. Dar când îi luă capul în mâini, şi-i spuse: „Kitty”! Ea îşi reveni deodată, mai plânse puţin şi se împacă.

Hotărâră să plece împreună a doua zi. Levin jură soţiei sale că crede în dorinţa ei de a merge numai şi numai pentru a fi de folos, şi admise că prezenţa Mariei Nikolaevna lângă fratele lui n-avea nimic necuviincios. În fundul inimii, Levin pleca însă nemulţumit şi de dânsa, şi de el însuşi. Era nemulţumit de Kitty fiindcă ea nu avusese tăria să-l lase a pleca atunci când trebuia (cât de ciudat îi părea gândul că el, care nu demult nici nu putea să creadă în fericirea de a putea fi iubit de ea, se simţea acum nenorocit că era iubit prea mult!), şi nemulţumit de el însuşi că nu avusese destulă tărie de caracter. În adâncul sufletului, Konstantin Dmitrici era foarte nemulţumit de apropierea greu de înlăturat dintre femeia care se afla cu fratele său şi Kitty, şi se gândea cu groază la toate ciocnirile eventuale. Numai faptul că soţia sa, Kitty a lui, se va găsi în aceeaşi cameră cu târfa aceea îl făcea să se cutremure de dezgust şi de groază.

XVII.

Hotelul din capitala de gubernie unde zăcea Nikolai Levin era unul dintre hotelurile acelea de provincie care se organizează după metode noi şi perfecţionate, cu cele mai frumoase intenţii de curăţenie, confort şi chiar de eleganţă, dar care, din pricina călătorilor în trecere, se prefac cu o repeziciune uimitoare în nişte hanuri murdare, cu pretenţii de confort modern, şi care, tocmai din pricina acestor pretenţii, sunt mai respingătoare decât hotelurile vechi, făţiş murdare. Hotelul lui Nikolai ajunsese în starea aceasta. Atât soldatul de la intrare, îmbrăcat într-o uniformă murdară, cu ţigara în gură, care făcea pe portarul, cât şi scara de tuci, cu zăbrele, mohorâtă şi neprietenoasă, chelnerul prea dezgheţat, îmbrăcat cu un frac soios, sala comună – cu un buchet de flori de ceară colbăite care împodobeau masa – murdăria, praful şi neorânduiala de peste tot şi în acelaşi timp agitaţia modernă, pretenţioasă, ca dintr-o gară, a acestui hotel – totul trezi în sufletul soţilor Levin, mai ales după viaţa lor de tineri căsătoriţi, un sentiment apăsător, sporit din pricina contrastului dintre aspectul acestui han nou şi scopul pentru care veniseră acolo.

Ca de obicei, după întrebarea despre preţul camerei pe care ar dori-o pasagerii, se văzu ca nu era liberă nici o cameră bună. Una era ocupată de un inspector de la calea ferată, alta – de un avocat din Moscova, a treia – de prinţesa Astafieva, sosită de la ţară. Rămăsese o singură odaie, murdară, urmând ca până scara, după cum li se făgăduise, să li se elibereze una, alături. Supărat pe soţia sa fiindcă se împliniseră prevederile lui şi că, de-abia sosit, când i se tăia răsuflarea de emoţie gândindu-se la starea sănătăţii lui Nikolai, trebuia să aibă grijă (de ea, în loc să alerge numaidecât la fratele sau – el îşi conduse soţia în camera rezervată.

— Du-te, du-te! Îl rugă Kitty, aruncându-i o privire sfioasă, vinovată.

Levin ieşi în tăcere pe uşă şi se pomeni faţă în faţă cu Maria Nikolaevna, care aflase de sosirea lui şi nu îndrăznise să intre la el. Era tot aşa cum o văzuse la Moscova. Aceeaşi rochie de lână, acelaşi gât şi aceleaşi braţe goale, aceeaşi faţă, blajină, obtuză, cam bugedă, stricată de vărsat.

— Ei, ce e? Cum se simte? Cum e?

— Foarte rău! Nu se mai ridică din pat. Tot timpul vă aşteaptă pe dumneavoastră. Sunteţi… cu doamna?

La început, Levin nu înţelese pricina fâstâcelii Mariei Nikolaevna, dar ea îl lămuri numaidecât.

— Eu plec, am să mă duc la bucătărie, îi spuse Maria Nikolaevna. Are să-i pară bine. A auzit. O cunoaşte şi îşi aduce aminte de dumneaei încă din străinătate.

Konstantin Dmitrici înţelese că Maria Nikolaevna vorbea despre soţia sa, şi nu ştia ce să-i răspundă.

— Să mergem, să mergem! Zise el.

Abia făcu un pas, şi uşa camerei sale se deschise, iar Kitty scoase capul afara. Levin roşi de ruşine, îi era necaz pe soţia sa, care îi crease o situaţie delicată, punându-l şi pe dânsul în încurcătură. Dar Maria Nikolaevna roşi încă mai tare. Se zgribuli toată şi se îmbujora până la lacrimi. Apucând cu amândouă mâinile capetele şalului, ea începu să le răsucească între degetele sale roşii, neştiind ce să spună şi ce să facă.

În prima clipă, Levin observă o expresie de curiozitate lacomă în căutătura pe care Kitty o aruncă femeii aceleia îngrozitoare, neînţeleasă de dânsa. Dar asta nu ţinu decât o clipă.

— Ce e? Cum îi mai este? Se adresă Kitty întâi bărbatului său, apoi Mariei Nikolaevna.

— Nu se poate vorbi pe sală! Zise Levin şi întoarse capul cu ciudă spre un domn care tocmai atunci trecea pe coridor în mers legănat, după treburi.

— Atunci intraţi înăuntru, spuse Kitty Mariei Nikolaevna, care îşi revenise. Observând însă spaima de pe chipul soţului, ea adăugă: Sau duceţi-vă şi trimiteţi după mine.

Kitty intră iarăşi în camera ei şi Levin se duse la fratele său.

Konstantin Dmitrici nu se aşteptase de loc la ceea ce avea să vadă şi să simtă. Îşi închipuise că îşi va găsi fratele în aceeaşi stare de autoamăgire, pe care – după cum auzise – o au adeseori tuberculoşii, şi care-l uimise atât de mult cu prilejul venirii lui, toamna trecută. Se aşteptase să vadă şi mai vădit simptomele fizice ale morţii apropiate, o sfârşeală mai pronunţată, o slăbiciune încă mai mare – dar, în sfârşit, o stare care să aibă oarecare asemănare cu cea de atunci. Credea că va avea acelaşi sentiment de milă pentru pierderea fratelui său iubit şi simţământul de groază în faţa morţii pe care-l avusese şi atunci, însă într-o măsură mult mai mare. Se pregătise pentru asta, dar văzu cu totul altceva.

Într-o cămăruţă murdară, cu urme de scuipat pe panourile zugrăvite în culori ale pereţilor subţiri, prin care străbăteau glasurile din odăile vecine, într-o atmosferă îmbâcsită şi rău mirositoare, pe un pat tras puţin de la perete, zăcea un trup acoperit cu o pătură. O mână era deasupra. Pumnul uriaş al acestei mâini, ca o greblă, părea fixat în chip straniu de un fus subţire şi lung, deopotrivă de gros de la capăt până la jumătatea lui. Capul, culcat pe o parte, zăcea pe pernă. Levin văzu părul rar, asudat la tâmple, şi fruntea cu pielea întinsă, parcă străvezie.

„Nu se poate ca acest trup înspăimântător să fie al fratelui meu Nikolai”, se gândi Levin. Se dădu însă mai aproape, văzu faţa şi orice îndoială i se risipi, în ciuda groaznicei schimbări de pe faţă, Levin n-avu decât să se uite la ochii aceia vii, care se ridicară spre dânsul când intră, şi să-i observe uşoara mişcare a gurii, sub nişte mustăţi lipicioase, ca să înţeleagă groaznicul adevăr: trupul acela mort era fratele său viu.

Nişte ochi sticloşi priviră cu asprime şi dojana pe fratele care intrase. Prin această privire, se stabiliră între ei raporturile obişnuite. Levin simţi deodată o imputare în

privirea îndreptată asupră-i şi mustrări de conştiinţă din pricina propriei sale fericiri.

Când Levin îi luă mâna, Nikolai surâse. Era un zâmbet uşor, abia perceptibil; dar, cu tot zâmbetul, expresia aspră a ochilor săi nu se schimbă.

— Nu te aşteptai să mă vezi aşa, îi spuse anevoie Nikolai.

— Da… nu, răspunse Levin, încurcându-se. De ce nu m-ai anunţat mai înainte, adică în timpul pregătirilor mele de nuntă? Am cerut informaţii pretutindeni.

Trebuia să vorbească, numai să nu tacă. Nu ştia ce să spună, cu atât mai mult cu cât Nikolai nu răspundea nimic, ci se uita numai la dânsul fără să-şi plece ochii, străduindu-se probabil să pătrundă înţelesul fiecărui cuvânt. Levin îi spuse că soţia sa sosise împreună cu dânsul. Nikolai îşi arătă bucuria. Adăugă însă că se teme să n-o sperie cu starea lui. Se făcu tăcere. Deodată Nikolai începu să se mişte în pat şi să spună ceva. Levin se aştepta la ceva deosebit de important după expresia feţei sale, dar Nikolai îi vorbi numai despre starea sănătăţii lui, îl învinovăţea pe doctor şi regreta că nu era acolo un medic celebru din Moscova. Levin înţelese că fratele său mai avea speranţe.

Folosindu-se de cea dintâi clipă de tăcere, Levin se ridică, vrând să se elibereze măcar pentru câteva minute de chinuitoarele sale sentimente. Spuse că se duce să-şi aducă soţia.

— Bine. Între timp dau ordin să se facă aici curat. E murdar şi cred că miroase urât. Maşa, fă curat! Rosti cu greutate bolnavul. Dar după ce isprăveşti, să ieşi afară, adăugă Nikojkii, privindu-şi întrebător fratele.

Levin nu răspunse nimic. Ieşi pe coridor şi se opri. Spusese că-şi va aduce soţia; dar acum, dându-şi seama de sentimentul ce-l stăpânea, se hotărî să încerce, dimpotrivă, a o convinge să nu se ducă la bolnav. „De ce să se chinuie, ca şi mine?” se gândi el.

— Ei? Ce e? Cum se simte? Îl întrebă Kitty speriată.

— Ah, e îngrozitor! De ce ai venit?

Kitty tăcu câteva clipe, privindu-şi soţul cu sfială şi cu compătimire. Se apropie apoi de el şi-l cuprinse cu amândouă mâinile de cot.

— Kostea, du-mă la dânsul. O să ne fie mai uşor împreună, începu ea. Du-mă, te rog, la el… du-mă numai şi pleacă. Înţelege că mi-e mult mai greu să te văd pe tine şi să nu-l văd pe dânsul. Acolo aş fi folositoare, poate şi ţie şi lui. Lasă-mă, te rog, să fac aşa! Îl imploră pe soţ, ca şi cum fericirea vieţii sale ar fi atârnat de asta.

Levin trebui să consimtă şi, uitând cu totul de Maria Nikolaevna, se duse cu Kitty la Nikolai.

Cu paşi uşori, aruncând mereu priviri soţului său şi arătând prin toată înfăţişarea ci că e plină de curaj şi de compătimire, Kitty intră în camera bolnavului. Se întoarse fără grabă şi închise încet uşa. Se apropie repede, fără zgomot, de patul bolnavului, în aşa fel, încât acesta să nu fie nevoit să-şi întoarcă privirea ca s-o vadă. Luă îndată scheletul mâinii lui uriaşe în mâna ei tânără şi proaspătă, i-o strânse şi începu să-i vorbească încet, cu o vioiciune caldă, plină de compătimire, dar nu supărătoare – caracteristică numai femeilor.

— Ne-am mai întâlnit la Soden, dar nu ne cunoşteam, zise Kitty. Nu ţi-ai închipuit că am să-ţi fiu soră.

— Nu m-ai fi recunoscut? Întrebă Nikolai cu zâmbetul care-i înseninase faţa la intrarea ei.

— Ba te-aş fi recunoscut. Ce bine ai făcut că ne-ai anunţat! Nu era zi în care Kostea să nu-şi fi amintit de dumneata şi să nu fi fost nelinişti.

Dar însufleţirea bolnavului nu ţinu mult.

Kitty nu-şi isprăvi bine vorba, că pe faţa lui Nikolai se şi întipări din nou expresia aceea aspră de dojana şi de invidie a muribundului faţă de cei în viaţa.

— Mă tem că nu te simţi destul de bine aici, adăugă Kitty, ferindu-se de privirea lui stăruitoare şi rotindu-şi ochii prin cameră. Trebuie să cerem patronului o altă cameră, spuse către soţul ei, ca să fim mai aproape de dânsul.

XVIII.

Levin nu-l putea privi liniştit pe fratele său. Nu putea fi natural şi calm în prezenţa lui. De câte ori intra la bolnav, ochii şi atenţia parcă i se înceţoşau fără voie. Nu vedea şi nu distingea amănuntele stării fratelui său. Simţea un miros respingător, vedea murdăria, dezordinea, atmosfera chinuitoare… Auzea gemetele şi-şi dădea seama că nu-i putea veni în ajutor. Nici nu-i trecea prin minte să cumpănească toate amănuntele stării pacientului şi să-şi dea seama cum zăcea acolo, sub pătură, trupul acela, ce poziţie aveau fluierele uscate ale picioarelor îndoite, dosul şi spatele… dacă nu puteau fi aşezate cumva mai bine, şi dacă nu era el în stare să facă ceva ca bolnavul să se simtă mai puţin rău, dacă nu chiar mai bine.

Când începu să se gândească la aceste amănunte, îi trecu un fior prin şira spinării. Era adânc încredinţat că nu se putea face nimic, nici pentru prelungirea vieţii fratelui, nici pentru uşurarea suferinţelor sale.

Bolnavul înţelegea perfect gândul lui Levin şi aceasta îl enerva – ceea ce îl îndurera şi mai mult pe Levin. Când se afla în odaia pacientului, el suferea, dar şi mai rău se simţea când nu se afla acolo. De aceea ieşea mereu sub diferite pretexte şi intra din nou, neavând puterea să rămână singur.

Kitty însă gândea, simţea şi acţiona cu totul altfel. Văzându-l pe bolnav, i se făcu milă de dânsul. În sufletul ei de femeie, mila nu trezi de loc sentimentul de groază şi dezgust pe care îl trezea în sufletul bărbatului său, ci nevoia de a activa, de a afla toate amănuntele stării bolnavului şi de a-i da ajutor. Cum n-avea nici cea mai mică îndoială” că trebuia să-i vină în ajutor, ea se încredea deplin în putinţa-i de a-l ajuta, şi se apucă numaidecât de lucru. Aceleaşi amănunte, care-l îngrozeau pe soţul său numai gândindu-se la ele, îi atraseră îndată atenţia.

Trimise după doctor, trimise la farmacie. Puse pe fata venită cu dânsa şi pe Maria Nikolaevna să măture, să

şteargă praful şi să spele. Ea singură ştergea şi spăla ceva, aşeza ceva sub plapumă. Diferite lucruri erau aduse sau scoase din odaia bolnavului, dup [ordinele sale. Ea însăşi se duse de câteva ori în camera ci, fără să dea atenţie unor domni care treceau pe coridor. Scotea şi aducea cearşafuri, feţe de pernă, prosoape, cămăşi…

Chelnerul care servea pe ingineri în sala comună, chemat de ea, veni de câteva ori cu o mutră supărată; dar nu putu refuza ordinele ei, deoarece Kitty le dădea cu atâta stăruinţă prietenoasă, încât nu era chip să facă altfel.

Levin nu încuviinţa toate astea. Nu-i venea să creadă că de aici ar fi putut ieşi vreun folos pentru bolnav. Se temea mai cu seamă să nu-l supere. Dar el, deşi părea indiferent la toate acestea, nu se supăra. Se ruşina numai. Părea că se interesează în genere de ceea ce făcea Kitty pentru dânsul.

După ce se întoarse de la doctor, unde-l trimisese Kitty, Levin deschise uşa şi-l văzu pe bolnav tocmai în clipa când, după ordinul lui Kitty, i se schimbau albiturile.

Scheletul lung şi alb al spatelui cu omoplaţi enormi, ieşiţi în afară, cu coaste şi cu vertebre deşirate, era dezgolit. Maria Nikolaevna şi feciorul se încurcaseră într-o mânecă a cămăşii; nu puteau să-i tragă cămaşa pe braţul lung, care spânzura.

Kitty închise repede uşa în urma lui Levin, fără să se uite în partea aceea. Bolnavul gemu. Atunci ea se îndreptă repede spre el.

— Hai, mai repede, îl rugă Kitty.

— Nu te apropia, rosti supărat bolnavul, mi-o pun singur…

— Ce spui? Întrebă Maria Nikolaevna.

Kitty însă auzi şi înţelese că-i era ruşine să stea dezgolit în faţa ei.

— Nu mă uit, nu mă uit, zise ea, îndreptându-i braţul. Maria Nikolaevna, treci de partea cealaltă şi îndreaptă acolo, adăugă Kitty. Ia vezi, te rog, spuse Kitty bărbatului său. Am o sticluţă în sacoşa cea mică, ştii, în buzunarul lateral. Adu-mi-o, te rog. Până atunci, isprăvim curăţenia.

Întorcându-se cu sticluţa, Levin îl găsi pe bolnav culcat şi totul în juru-i schimbat cu desăvârşire. Mirosul greu era înlocuit cu o aromă de oţet amestecat cu parfum, pe care Kitty – ţuguindu-şi buzele şi umflându-şi obrajii rumeni – îl răspândea pe ţeava pulverizatorului. Nu se vedea nicăieri nici un fir de praf; sub pat era întins un covor. Pe masă carafa cu apă şi sticluţele se aflau în rânduială. Tot acolo erau aşezate şi rufele trebuitoare, ca şi broderie anglaise a lui Kitty. Pe altă masă, lângă patul bolnavului, se găseau: o băutură, nişte prafuri, o lumânare. Bolnavul, spălat şi pieptănat, şedea culcat pe un cearşaf curat, pe pernele ridicate în sus, într-o cămaşă albă, cu guler proaspăt în jurul gâtului nefiresc de subţire. Nu-şi lua ochii de la Kitty, privind-o cu o expresie de nădejde renăscută. Levin îl găsise pe doctor la club şi-l adusese: nu se nimerise medicul curant al lui Nikolai, de care acesta era nemulţumit.

Noul medic scoase stetoscopul, ascultă pe bolnav, clătină din cap, prescrise o doctorie şi lămuri mai întâi, foarte amănunţit, cum să ia pacientul medicamentele şi ce regim să urmeze. Îi recomandă ouă crude sau fierte puţin de tot şi apă gazoasă, amestecată cu lapte nefiert, la o anumită temperatură.

După ce plecă medicul, bolnavul spuse ceva fratelui său. Levin nu auzi decât cuvintele din urmă: „Katia ta…”

După cum o privise bolnavul pe Kitty, Levin înţelese că Nikolai o lăudase. Acesta o chemă pe Katia, cum îi spunea el:

— Mă simt mult mai bine, zise Nikolai. Cu dumneata m-aş fi însănătoşit de mult. Ce bine mi-e acum!

Nikolai îi luă mâna şi o duse la buze. Temându-se însă că poate nu i-ar face plăcere acest lucru, se răzgândi, dădu drumul mâinii şi o mângâie numai. Kitty îi luă mâna cu amândouă mâinile sale şi i-o strânse.

— Acum, întoarceţi-mă pe partea stângă şi duce-ţi-vă la culcare, şopti Nikolai.

Nimeni nu auzi cele spuse de el. Numai Kitty îl înţelese. Îl înţelegea, fiindcă urmărea neîncetat cu gândul lucrurile de care avea nevoie bolnavul.

— Pe partea cealaltă, spuse Kitty soţului său. Doarme totdeauna pe partea aceea. Întoarce-l tu. Nu-i plăcut pentru el să cheme slugile. Eu nu pot. Dar dumneata nu poţi? Spuse ea Mariei Nikolaevna.

— Mi-e teamă, răspunse Maria Nikolaevna.

Lui Levin îi era groază să cuprindă cu braţele trupul acela înfiorător şi să pună mâna, pe sub pătură, pe locurile de care nu vroia să ştie. Totuşi, sub influenţa soţiei sale, el îşi luă aerul cel mai hotărât, pe care îl cunoştea Kitty, întinse mâinile şi încercă să-l ridice; dar, cu toată puterea lui, îl uimi greutatea ciudată a acestor membre fără vlagă.

În timp ce Levin îl întorcea pe fratele său care-l cuprinsese de gât cu un braţ lung şi slab, Kitty întoarse perna repede şi fără zgomot, o bătu şi îndreptă capul bolnavului şi părul său rar, care i se lipise iarăşi de frunte.

Nikolai reţinu în mâini mâna fratelui său. Levin simţi că el vroia să facă ceva cu mâna lui, pe care i-o trăgea într-o parte. Cu inima strânsă, Konstantin Dmitrici se lăsă în voia fratelui. Da, Nikolai îi duse mâna la gură şi i-o sărută. Cutremurat de hohote de plâns, Levin ieşi din odaie, fără să poată scoate un cuvânt.

XIX

„Ai ascuns celor înţelepţi ceea ce ai descoperit copiilor şi celor săraci cu duhul”, gândea Levin, stând de vorbă cu soţia sa în seara aceea.

Se gândea la citatul acesta din Evanghelie, nu fiindcă se socotea înţelept. Nu se credea înţelept, dar nu putea să nu ştie că era mai deştept decât soţia sa şi decât Agafia Mihailovna, şi că atunci când se gândea la moarte, medita cu toate puterile sufletului său. Mai ştia că multe minţi luminate de bărbaţi se gândiseră la aceeaşi problemă (Levin le citise ideile în cărţi) fără să ştie nici a suta parte din ceea ce cunoşteau soţia sa şi Agafia Mihailovna. Oricât

de deosebite ar fi fost aceste două femei, Agafia Mihailovna şi Katia (cum îi zicea Nikolai şi cum îi făcea o deosebită plăcere şi lui Levin s-o numească acum), în această privinţă amândouă erau la fel. Nu încăpea nici o îndoială că şi una şi alta ştiau ce e viaţa şi ce e moartea. Deşi n-ar fi putut răspunde nimic la întrebările puse de Levin, şi nici măcar nu le-ar fi înţeles, ele nu se îndoiau de însemnătatea acestui fenomen, pe care-l priveau cu aceiaşi ochi, împărtăşind aceeaşi părere cu atâtea milioane de oameni. O dovadă că ele ştiau perfect ce e moartea era faptul că, fără să şovăie o clipă, se pricepeau cum să se poarte cu muribunzii şi nu se temeau de dânşii, pe când Levin şi alţii, deşi puteau spune multe despre moarte, desigur n-o cunoşteau, deoarece se temeau de ea şi habar n-aveau ce trebuie să faci când moare un om. Dacă ar fi fost singur cu fratele său Nikolai, Levin s-ar fi uitat cu groaza la dânsul şi ar fi aşteptat deznodământul cu o groază încă şi mai mare, nefiind în stare să facă altceva.

Mai mult, Konstantin Dmitrici nu ştia ce să spună, cum să privească şi cum să meargă. A vorbi despre ceea ce nu-l privea pe bolnav, ar fi fost o jignire. Nu se putea. Să vorbească despre moarte sau despre lucruri triste, iarăşi era imposibil. Dar nu putea nici să tacă. „Dacă l-aş privi, el ar crede că-l iscodesc şi că mi-e frică de dânsul. Dacă nu l-aş privi, şi-ar închipui că mă gândesc la altceva. Dacă aş călca în vârful picioarelor, ar fi nemulţumit. Să păşesc pe toată talpa, nu-mi vine.” Kitty însă, de bună seamă, nu se gândea la ea însăşi, şi nici n-avea timp. Se gândea la dânsul, fiindcă ştia ce trebuie să facă şi totul ieşea bine. Vorbea şi despre ea, despre nunta ei, zâmbea, îl compătimea, îl mângâia, îi povestea cazuri de însănătoşire şi totul ieşea bine. Ştia, prin urmare. O dovadă că activitatea ei şi a Agafiei Mihailovna nu era instinctivă, animalică, iraţională consta în faptul că, pe lângă îngrijirea fizică şi uşurarea suferinţei, ele se îngrijeau pentru muribund de ceva mai important decât grija fizică, ceva care n-avea nici o legătură

cu condiţiile fizice. Vorbind despre un bătrân care murise, Agafia Mihailovna spusese: „Da, slavă Domnului, l-au grijit… i-au făcut sfântul maslu… Dă, Doamne, ca fiecare să moară aşa.” La fel şi Katia. Pe lângă toate grijile sale în legătură cu rufele, cu băutura şi cu rănile bolnavului de prea mult stat în pat, ea izbutise chiar din întâia zi să-l convingă pe muribund să se împărtăşească şi să primească maslul.

După ce se întoarse de la bolnav ca să se odihnească noaptea în camera lor, Levin rămase cu capul în jos, neştiind ce să facă. Nu se gândea la masă, la dormit sau la ceea ce trebuia să facă, nici nu putea vorbi măcar cu soţia sa: îi era ruşine. În schimb, Kitty era mai activă şi chiar mai vioaie decât de obicei. Porunci să li se servească masa, despacheta singură bagajele, ajută la aşternut paturile şi nu uită să le presare cu praf persan. Avea însufleţirea şi agerimea minţii care se ivesc la bărbaţi înaintea încăierării, înainte de luptă, în clipele hotărâtoare, primejdioase din viaţă, când bărbatul are prilejul să arate ce poate, să dovedească că trecutul său n-a fost decât o pregătire pentru acel moment.

Făcu totul cu spor şi cu îndemânare. Lucrurile fură puse la locul lor încă înainte de miezul nopţii, curat, în ordine, aşa încât camera de hotel începu să semene a casă de om, asemănătoare cu propriile lor odăi; paturile erau făcute, periile, pieptenii şi oglinjoarele – aşezate în rânduială, şerveţelele – întinse.

Levin credea că în astfel de momente e un lucru neîngăduit să mănânci, să dormi şi chiar să vorbeşti. Simţea că fiecare mişcare a lui era o necuviinţă. Kitty însă îşi alegea periuţele, dar făcea totul aşa, încât nu părea nimic jignitor în asta.

Totuşi, ei nu putură mânca nimic. Nu putură adormi multă vreme şi de altfel se culcară foarte târziu.

— Sunt foarte mulţumită că l-am convins să primească maslul, zise Kitty şi, stând în halat înaintea oglinzii sale de voiaj, îşi pieptăna părul moale şi aromat. Niciodată n-am

fost de faţă la taina asta. Nu ştiu, dar mama mi-a spus că e vorba de rugăciuni de tămăduire.

— Crezi oare că s-ar putea însănătoşi? O întrebă Levin, privindu-i cărarea îngustă de la ceafa căpşorului ei rotund – cărare care se ascundea de îndată ce Kitty trecea pieptenele prin păr.

— Am întrebat pe doctor. Mi-a spus că nu poate trăi mai mult de trei zile. Dar ce pot ei să ştie? În orice caz, îmi pare foarte bine că l-am convins, îi răspunse Kitty, privindu-şi pieziş soţul, din pricina părului. Se poate întâmpla orice, adăugă ea cu o anumită expresie aproape şireată, care i se oglindea pe faţă ori de câte ori vorbea despre religie.

După discuţia lor despre religie, încă din timpul logodnei, nici Levin, nici Kitty nu mai atinseseră această chestiune. Totuşi ea îndeplinea toate rânduielile religiei: se ducea la biserică, se ruga, şi totdeauna cu aceeaşi încredinţare liniştită că aşa se cădea. În ciuda asigurărilor lui Levin că se înşela, Kitty credea foarte serios că soţul ei era un creştin tot atât de bun ca şi ea, dacă nu şi mai bun, dar că tot ce spunea el în această privinţă constituia una dintre ridicolele lui ieşiri de bărbat – ca de pildă glumele sale despre broderia engleză, când spunea că oamenii cu scaun la cap ţes găurile, pe când ea le tăia într-adins… şi aşa mai departe.

— Da. Uite, femeia asta, Maria Nikolaevna, nu ştia să facă toate acestea, zise Levin, şi… trebuie să recunosc, îmi pare bine, foarte bine că ai venit. Eşti atât de curată, încât…

Îi luă mâna, dar nu i-o sărută (i se părea o necuviinţă să-i sărute mâna în preajma morţii). I-o strânse numai cu un aer vinovat, privindu-i ochii înseninaţi.

— Ţi-ar fi fost atât de greu singur, spuse ea; şi, ridicându-şi sus de tot mâinile care-i acopereau obrajii împurpuraţi de plăcere, îşi încolăci cozile pe ceafă şi le prinse în spelci. Nu, urmă Kitty. Ea nu se pricepe… Eu, din fericire, am învăţat multe la Soden.

— Erau şi acolo bolnavi ca el?

— Ba încă şi mai rău.

— Îngrozitor e că mereu îmi apare în minte aşa cum era în tinereţe… Nici nu-ţi închipui ce băiat încântător fusese. Pe atunci însă nu-l înţelegeam.

— Te cred, te cred. Simt că am fi fost prieteni cu dânsul, adaose ea şi, înspăimântându-se de cele spuse, îşi întoarse capul spre soţul ei; ochii i se umplură de lacrimi.

— Da am fi fost, încuviinţă trist Levin. El e tocmai unul dintre oamenii aceia despre care se spune că nu sunt făcuţi pentru lumea asta.

— Totuşi mai avem multe zile în faţa noastră. Trebuie să ne culcăm, urmă Kitty, uitându-se la ceasornicul ei micuţ.

XX.

MOARTEA.

A doua zi, bolnavul se împărtăşi şi primi maslul. În timpul tainei, Nikolai Levin se rugă cu evlavie. Ochii săi mari, îndreptaţi spre icoana pusă pe o masă de joc acoperită cu un şervet colorat, exprimau o rugă şi o nădejde atât de pătimaşă, încât Levin se îngrozi privindu-l, pentru că ştia că această rugă şi nădejde pătimaşă îi vor face şi mai grea despărţirea de viaţa pe care o iubea atâta. Îşi cunoştea fratele şi-i ştia felul de a ghidi. Ştia că acesta nu ajunsese necredincios fiindcă îi venise mai uşor să trăiască fără credinţă, ci fiindcă explicaţiile ştiinţifice moderne ale fenomenelor lumii îi scoseseră pe încetul credinţa din suflet. De aceea Levin ştia că revenirea de acum a lui Nikolai nu era logică, gândită, ci vremelnică, interesată, născută din nebunească nădejde a vindecării. Mai ştia că şi Kitty îi sporise această nădejde, povestindu-i despre miraculoasele cazuri de vindecare de care auzise. Ştia toate acestea. Îl durea şi-l chinuia privirea aceea rugătoare, plină de nădejde, pumnul uscat care se ridica greoi, făcând semnul crucii pe fruntea cu pielea întinsă, ca şi umerii cifoşi şi pieptul gol, ce horcăia şi nu mai putea cuprinde în el viaţa pe care o implora bolnavul. În timpul tainei, Levin se ruga şi el, îndeplinind ceea ce el, om necredincios, făcuse de o mie

de ori. Spuse către Dumnezeu: „Dacă exişti, fă ca omul acesta să se tămăduiască – doar s-a întâmplat asta de multe ori – şi ne vei salva pe amândoi”.

După ungerea cu sfântul maslu, bolnavul se simţi mult mai bine. O oră întreagă nu tuşi de loc. Zâmbea şi săruta mâna lui Kitty, mulţumindu-i cu lacrimi în ochi. Spunea că se simte bine, că nu-l doare nimic, că are poftă de mâncare şi e în putere. Când i se aduse supa, se ridică singur, apoi ceru încă o pârjoală. Cu toată starea lui deznădăjduită şi deşi se vedea bine, privindu-l, că nu se mai putea însănătoşi, totuşi Levin şi Kitty petrecură un ceas însufleţit de o sfioasă fericire şi de teama de a se înşela.

— Îi e mai bine? Da, mult mai bine. Extraordinar! Nu-i nimic extraordinar. Totuşi îi e mai. Bine, vorbeau ei în şoaptă, zâmbind unul altuia.

Amăgirea aceasta nu ţinu însă mult. Bolnavul adormi liniştit, dar după o jumătate de oră îl trezi tuşea. Toate nădejdile celor din juru-i, cât şi ale lui însuşi, se risipiră dintr-o dată. Realitatea suferinţei nărui nădejdea lui Levin, a lui Kitty şi chiar a bolnavului. Nu mai încăpea nici o îndoială: nimeni nu se mai gândea la speranţele de mai înainte.

Fără să mai pomenească măcar de ceea ce crezuse cu o jumătate de oră mai înainte, ea şi cum i-ar fi fost ruşine chiar să-şi mai amintească, bolnavul ceru să facă inhalaţii de iod dintr-un borcan acoperit cu o hârtie găurită. Levin îi întinse borcanul. Aceeaşi privire plină de nădejde pătimaşă, pe care Nikolai o avusese când primise maslul, se aţinti acum asupra lui Konstantin Dmitrici, cerându-i să confirme spusele doctorului că inhalaţiile de iod fac minuni.

— Cum? Katia nu e aci? Horcăi muribundul, căutând-o cu privirea, când Levin întări în silă afirmaţia doctorului. Atunci, pot să vorbesc… Pentru ea am făcut comedia asta. E aşa de drăguţă! Dar noi amândoi nu ne putem amăgi. Uite, în asta cred, adăugă Nikolai şi, strângând borcanul cu mâna lui osoasă, începu să respire deasupra lui.

După orele şapte seara, în timp ce Levin şi soţia sa beau ceai în camera lor, Maria Nikolaevna veni în fugă, gâfâind. Era palidă şi buzele îi tremurau.

— Moare! Şopti ea. Mă tem că moare acum. Amândoi alergară la dânsul. Bolnavul se ridicase şi stătea în capul oaselor, cu mâna rezemată de pat, îndoindu-şi spatele lung şi plecându-şi adânc capul.

— Ce simţi? Îl întrebă în şoaptă Levin, după o clipă de tăcere.

— Simt că mă duc, rosti cu greutate Nikolai, dar foarte limpede, storcind parcă din sine, încet, fiecare cuvânt. Bolnavul nu-şi înălţă capul. Îşi ridică numai ochii în sus, dar fără să ajungă a vedea chipul fratelui său. Katia, du-te de aici! Adăugă Nikolai.

Levin sări de la locul său şi cu o şoaptă o făcu pe Kitty să iasă din cameră.

— Mă prăpădesc, zise iarăşi bolnavul.

— De ce crezi asta? Îl întrebă Levin, ca să spună ceva.

— Fiindcă mă prăpădesc, repetă Nikolai, ca şi cum ar fi îndrăgit expresia asta. S-a sfârşit!

Maria Nikolaevna. Se apropie de dânsul.

— De ce nu şezi culcat? Te-ai simţi mai bine, şopti ea.

— În curând o să stau culcat, liniştit, mort, rosti bolnavul, ironic şi cu mânie. Duceţi-vă la culcare, dacă doriţi.

Levin îşi culcă fratele pe spate, se aşează lângă el şi, ţinându-şi răsuflarea, îi privea faţa. Muribundul zăcea cu ochii închişi; dar din când în când i se zbăteau muşchii frunţii, ca la un om care cugetă adânc şi cu încordare. Levin încerca să gândească, o dată cu fratele său, să înţeleagă ce se petrecea în sufletul acestuia. Dar cu toate sforţările sale de gândire ca să meargă în pas cu dânsul, Levin citea în expresia feţei liniştite şi aspre, ca şi în jocul muşchiului de deasupra sprâncenei, ea pentru muribund se limpezea din ce în ce mai mult ceea ce pentru Levin rămânea tot atât de întunecat.

— Da, da, aşa e, şopti bolnavul, cu pauze între cuvinte. Stai puţin. Tăcu iarăşi. Aşa el întări deodată, tărăgănat, Nikolai, liniştindu-se, ca şi cum totul s-ar fi rezolvat pentru dânsul. Ah, Doamne! Adăugă el şi oftă greu.

Maria Nikolaevna îi pipăi picioarele.

— Se răcesc, şopti ea.

Bolnavul rămase culcat mult timp, foarte mult timp, după cum i se păru lui Levin. Era încă viu şi ofta din când în când.

Levin obosi din pricina încordării de gândire. Îşi dădea însă seama că – cu toată încordarea minţii sale – nu putea înţelege ce însemna acest „aşa e”. Simţea că rămăsese de mult în urma bolnavului. Nu mai avea putere să se gândească la problema morţii. Se gândea, fără să vrea, la ceea ce va fi nevoit să facă în curând, să-i închidă ochii, să-l îmbrace, să comande sicriul. Şi, ciudat, Levin era cu totul nepăsător. Nu simţea nici o durere pentru pierderea fratelui său şi, cu atât mai puţin, compătimire. Dacă mai avea un sentiment pentru Nikolai, acela era mai degrabă invidia pentru ceea ce cunoştea acum muribundul, iar el nu putea să ştie.

Levin stătu încă mult timp aplecat deasupra patului, aşteptând sfârşitul. Sfârşitul însă întârzia. Uşa se deschise şi se ivi Kitty. Se ridică s-o oprească, dar în aceeaşi clipă auzi o mişcare a muribundului.

— Nu pleca, îi spuse Nikolai şi-i întinse mâna. Levin îi dădu mâna şi făcu supărat un semn soţiei sale să iasă din cameră.

Mâna în mână cu muribundul, Levin stătu o jumătate de ceas, o oră, două… Acum nu se mai gândea de loc la moarte. Se întreba ce face Kitty, cine stă în camera de alături, dacă medicul are case proprii, îi era foame şi somn. Îşi retrase cu băgare de seamă mâna şi îi pipăi picioarele. Erau reci. Dar bolnavul încă mai respira. Levin vru să iasă din cameră în vârful picioarelor. Bolnavul însă se mişcă din nou şi-i spuse:

— Nu pleca.

Se lumina de ziuă. Nikolai era în aceeaşi stare. Levin îşi trase uşurel mâna şi, fără să se uite la muribund, se duse în camera lui. Adormi. Când se trezi, în locul ştirii despre moartea fratelui său pe care o aştepta, el află că acesta revenise la starea de dinainte.

Nikolai începu iarăşi să se aşeze în capul oaselor, să tuşească, să mănânce, începu să vorbească şi încetă să mai pomenească de moarte. Îşi exprima din nou nădejdea în însănătoşire. Ajunsese şi mai nervos şi mai posomorât decât înainte. Nimeni, nici fratele său, nici Kitty, nu-l putea linişti. Se supară pe toţi. Spunea tuturor lucruri neplăcute. Învinovăţea pe toată lumea de suferinţele sale şi cerea să i se aducă un medic celebru din Moscova.

La întrebările ce i se puneau despre starea sănătăţii sale, Nikolai răspundea mereu cu o expresie de răutate şi de mustrare:

— Sufăr îngrozitor. Nu mai pot îndura.

Bolnavul suferea din ce în ce mai mult, mai cu seamă din pricina escarelor, care nu se mai puteau vindeca. Se supăra tot mai tare pe cei din juru-i, mai ales fiindcă nu-i aduceau doctorul din Moscova.

Kitty încerca în fel şi chip să-i dea ajutor şi să-l liniştească, dar sforţările îi erau zadarnice. Levin îşi dădea seama că soţia sa era sleită de puteri, şi fiziceşte, şi moralmente, deşi ca nu vroia să recunoască. Pierise înduioşarea morţii, pe care o simţiseră toţi în noaptea aceea, când Nikolai Dmitrici îşi luase rămas bun de la viaţă, când îşi chemase fratele. Toţi ştiau că Nikolai va muri eu siguranţă şi în curând. Ştiau că e pe jumătate mort. Toţi ajunseseră să dorească numai un singur lucru: să moară cât mai repede. Totuşi, ascunzându-şi dorinţa, îi dădeau cu toţii doctorii din sticle, căutau medicamente şi doctori, minţindu-l şi pe el, minţindu-se şi pe ei înşişi, unul pe altul. Toate erau minciuni josnice, jignitoare, sacrilegii.

Levin simţea aceste minciuni cu o deosebită durere, atât din pricina firii lui, cât şi fiindcă dintre toţi, el îl iubea cel

mai mult pe muribund.

Gândul de a-şi împăca fraţii măcar înainte de moarte îl preocupa de mult pe Konstantin Dmitrici. Scrisese fratelui său, Serghei Ivanovici, şi, când primi răspunsul, citi bolnavului scrisoarea. Serghei Ivanovici spunea că nu poate veni personal. Îşi cerea însă iertare fratelui său în cuvinte înduioşătoare.

Bolnavul nu spuse nimic.

— Ce să-i scriu? Îl întrebă Levin. Sper că nu mai eşti supărat pe el.

— Nu. De loc, răspunse cu ciudă Nikolai la această întrebare. Scrie-i să-mi trimită un medic.

Trecură încă trei zile chinuitoare. Bolnavul era în aceeaşi stare. Oricine îl vedea, îi dorea moartea: şi oamenii de serviciu ai hotelului, şi proprietarul hotelului, şi clienţii, şi doctorul, şi Maria Nikolaevna, şi Levin, şi Kitty.

Numai bolnavul nu era stăpânit de acest gând, ba dimpotrivă, era supărat că nu i se aducea un medic. Nu înceta de-a lua doctorii şi de-a vorbi despre viaţă.

Numai rareori, când opiul îl făcea să uite pentru o clipă neîntreruptele lui suferinţe, Nikolai spunea, pe jumătate adormit, ceea ce îl apăsa pe suflet mai mult decât pe toţi ceilalţi: „Of, de s-ar sfârşi odată!” sau: „Când are să se sfârşească?!”

Sporind progresiv, durerile îşi urmau calea şi-l pregăteau de moarte.

Nu exista poziţie în care bolnavul să nu simtă dureri. Nu era clipă în care să fi fost cuprins de uitare. Nu era loc sau parte a trupului său care să nu-l fi durut, să nu-l fi chinuit.

Până şi amintirile, impresiile şi gândurile acestui trup trezeau acum întrânsul acelaşi sentiment de dezgust, ca şi trupul însuşi. Înfăţişarea celorlalţi oameni, vorba lor, propriile lor amintiri – toate nu-i aduceau decât chinuri.

Cei din jurul lui îşi dădeau seama de aceasta şi, inconştient, nu-şi îngăduiau nici o mişcare, nici o convorbire, nici vreo dorinţă. Viaţa se concentra pentru toţi

în sentimentul de suferinţă al muribundului şi în dorinţa de a-l vedea scăpat de ea.

El atingea clipa supremă când moartea avea să-i pară împlinirea tuturor dorinţelor; sale, fericirea. Mai înainte, fiecare dorinţă în parte, trezită de o durere sau de o lipsă, ca de pildă foamea, oboseala, setea, fusese satisfăcută de funcţiile organismului – ceea ce-i făcea plăcere. Acum însă nevoile lui şi durerea nu mai puteau fi alinate. Însăşi încercarea de a le satisface determina o suferinţă nouă. De aceea, toate dorinţele sale se contopeau în una singură – dorinţa de a se izbăvi de toate durerile şi de obârşia lor, trupul.

Dar pentru exprimarea acestei dorinţe de izbăvire, bolnavul n-avea cuvinte. De aceea nu vorbea de asta, ci cerea din obişnuinţă satisfacerea unor dorinţe care nu mai puteau fi împlinite.

„Întoarceţi-mă pe partea cealaltă”, le spunea el şi numaidecât le cerea să-l aşeze ca mai înainte. „Daţi-mi supă.” „Luaţi supa.” „Spuneţi ceva.” „De ce tăceţi?” însă, de îndată ce începea cineva să vorbească, bolnavul închidea ochii, lăsând să i se vadă pe faţă oboseala, indiferenţa şi dezgustul.

În a zecea zi de la sosirea ei în oraş, Kitty se îmbolnăvi. O durea capul. Avea vărsături. Nu se putu da jos din pat toată dimineaţa.

Doctorul explica această stare ca fiind o urmare a emoţiei şi a oboselii şi îi prescrise linişte şi odihnă.

Totuşi, după masă, Kitty se sculă din pat şi se duse ca de obicei la bolnav cu lucrul ei de mână. Gând o văzu intrând, Nikolai o privi cu asprime; iar când ca îi spuse că fusese suferinda, el zâmbi dispreţuitor. În ziua aceea, Nikolai îşi sufla mereu nasul şi gemea jalnic.

— Cum te mai simţi? Îl întrebă Kitty.

— Mai rău, rosti bolnavul cu greutate. Sufăr.

— Unde te doare?

— Peste tot.

— Astăzi se prăpădeşte. Aveţi să vedeţi, şopti Maria Nikolaevna.

Deşi vorbise în şoaptă, ea rostise cuvintele în aşa fel, încât bolnavul, foarte sensibil, ar fi putut s-o audă, după cum se temu Levin. El îi făcu semn să tacă şi întoarse capul spre bolnav. Nikolai o auzise, dar aceste cuvinte nu făcuseră nici o impresie asupra lui. Avea aceeaşi privire încordată şi plină de mustrare.

— De ce crezi asta? O întrebă Levin, când Maria Nikolaevna ieşi în urma lui pe coridor.

— A început să se despoaie, răspunse ea.

— Cum adică să se despoaie?

— Uite-aşa, zise ea, trăgându-şi cutele rochiei sale de lână.

Într-adevăr, Levin băgase de seamă că bolnavul încercase toată ziua să apuce şi să smulgă ceva de pe el.

Prezicerea Mariei Nikolaevna se adeveri. Înainte de căderea nopţii, bolnavul nu mai era în stare să-şi ridice mâinile. Avea privirea fixă, atentă şi concentrată într-un punct oarecare din spaţiu. Chiar şi atunci când Levin sau Kitty se aplecau asupra lui, ca să poată fi văzuţi de el, bolnavul nu-şi schimba expresia privirii. Kitty trimise după preot să-i citească molifta de dezlegare.

În vreme ce preotul citea molifta, muribundul nu dădu nici un semn de viaţă. Ochii îi erau închişi. Levin, Kitty şi Maria Nikolaevna stăteau în picioare lângă pat. Preotul nu isprăvise încă rugăciunea, când muribundul se întinse, oftă şi deschise ochii. După ce sfârşi molifta, preotul duse crucea la fruntea rece a lui Nikolai, apoi îşi înfăşură crucea în patrafir cu gesturi încete şi, după ce zăbovi câteva clipe în tăcere, atinse mâna enormă, rece, fără sânge a bolnavului.

— A răposat, grăi preotul. Şi vru să se dea la o parte.

Dar mustăţile lipicioase ale muribundului se mişcară deodată; şi în liniştea odăii se desluşiră limpede câteva sunete aspre, ieşite din fundul pieptului:

— Nu de tot… în curând.

Peste câteva clipe, chipul i se înseninã, un zâmbet se ivi sub mustaţă. Nişte femei care se adunaseră acolo se apucară să grijească mortul.

Înfăţişarea fratelui său mort reînnoi în sufletul lui Levin sentimentul de groază care-l cuprinsese faţă de enigma: apropierea şi fatalitatea morţii, în seara aceea de toamnă, când fratele său venise la dânsul.

Acum acest sentiment era şi mai puternic decât atunci. Levin se simţea şi mai nevolnic de a pătrunde sensul morţii, iar fatalitatea ei i se părea şi mai îngrozitoare.

Cu toate acestea, datorită prezenţei lui, Kitty, sentimentul acesta nu-l mai deznădăjduia. În ciuda morţii, Levin simţea nevoia de viaţă şi de iubire. Simţea că dragostea îl scapă de deznădejde şi că dragostea ajunsese, sub ameninţarea deznădejdii, mai puternică şi mai curată…

De-abia se săvârşise sub ochii lui taina morţii, rămasă nedezlegată, când o altă taină se înfiripă, tot atât de nedezlegată, care-l chema la dragoste şi la viaţă.

Presupunerile doctorului privitoare la starea lui Kitty se confirmară: era însărcinată.

XXI.

Din clipa în care Alexei Alexandrovici înţelese, din explicaţiile avute cu Betsy şi cu Stepan Arcadici, că toată lumea, începând cu Anna, nu-i cerea decât un singur lucru, şi anume: să-şi despovăreze soţia de prezenţa lui – el se simţi atât de pierdut, încât nu mai fu în stare să ia singur nici o hotărâre. Nu mai ştia ce vroia şi, lăsându-se în grija celor ce se ocupau tu atâta plăcere de treburile lui, îşi dădea consimţământul la orice. Numai când Anna părăsi cu totul casa, iar englezoaica trimise să-l întrebe dacă trebuie să ia masa cu el sau deoparte – numai atunci el îşi înţelese limpede situaţia şi se îngrozi.

Cel mai greu lucru pentru dânsul era că nu putea să-şi renege trecutul, nici să-l împace cu prezentul. Dar nu trecutul, în care trăise fericit cu soţia sa, îl tulbura. Chinuitoarea trecere de la acel trecut când descoperise

necredinţa soţiei sale se consumase. Îi venise greu, însă acestea erau lucruri pe care le înţelegea. Dacă soţia sa l-ar fi părăsit atunci, după ce-şi mărturisise necredinţa, el ar fi fost amărât, nenorocit, dar nu s-ar fi aflat în impasul, de neînţeles pentru dânsul, în care se găsea acum. Îi era cu neputinţă să împace iertarea, înduioşarea, dragostea lui pentru soţia sa şi pentru copilul străin, cu ceea ce i se întâmpla acum, când, drept răsplată, pentru toate acestea, rămânea singur, dezonorat, batjocorit, nefolositor nimănui, dispreţuit de toţi!

În primele două zile după plecarea soţiei sale, Karenin primi pe solicitatori şi pe administrator. Luă parte la consilii şi mâncă în sufragerie, ca de obicei. Fără să-şi dea seama de ce se purta astfel, Alexei Alexandrovici îşi încorda în aceste două zile toate puterile sufletului numai cu un singur scop: să pară liniştit şi chiar nepăsător. Se străduia din răsputeri să răspundă la unele întrebări ale servitorilor în legătură cu lucrurile şi odăile Annei în chipul cel mai firesc, ca unul care era de mult pregătit la această schimbare şi nu vede în ea nimic extraordinar. Şi-şi ajunse scopul: nimeni nu putu observa la el vreun semn de deznădejde. Dar, a doua zi după plecarea Annei, Kornei îi prezentă contul de la un magazin de mode, pe care ea uitase să-l plătească, şi-l încunoştinţă că vânzătorul se afla acolo. Alexei Alexandrovici porunci să fie chemat vânzătorul.

— Excelenţă, vă rog să mă iertaţi că am îndrăznit să vă supăr. Dacă-mi porunciţi să mă adresez doamnei, binevoiţi să-mi daţi adresa excelenţei-sale.

Alexei Alexandrovici căzu pe gânduri, cum i se păru vânzătorului; apoi, întorcându-se deodată, se aşeză la masă, îşi sprijini capul în mâini şi rămase mult timp în poziţia asta. Încercă de câteva ori să vorbească, dar nu izbuti.

Dându-şi seama de starea stăpânului său, Kornei îl ruga pe vânzător să vină altădată. După ce rămase iarăşi singur, Karenin înţelese că nu mai era în stare să joace rolul unui

om tare şi calm. Porunci să se dea drumul cupeului care-l aştepta, să nu fie primit nimeni şi nu se duse la masă.

Simţea că nu mai poate înfrunta dispreţul pe care-l citea şi pe faţa vânzătorului, ca şi pe chipul lui Kornei şi al tuturor celor întâlniţi, fără excepţie, în ultimele două zile. Îşi dădea seama că nu se putea păzi de ura oamenilor – deoarece ura lor se născuse nu fiindcă el era rău (în cazul acesta s-ar fi putut strădui să se facă mai bun), ci din pricină că era nenorocit într-un chip ruşinos şi dezgustător. Ştia că oamenii vor fi neîndurători cu dânsul, tocmai fiindcă avea inima sfâşiată. Simţea că oamenii îl vor nimici, aşa cum rup dulăii dintr-un dine sfâşiat, care schelălăieşte de durere. Ştia că singurul mijloc de scăpare din gheara oamenilor era să-şi ascundă rănile de ochii lor – ceea ce se şi silise să facă, inconştient, timp de două zile. Acum însă nu se mai simţea în stare să ducă mai departe lupta aceasta inegală.

Gândul că rămăsese cu totul singur în durerea lui îi sporea şi mai mult deznădejdea. Nu avea – şi nu numai în Petersburg – un singur om căruia să-şi fi putut deschide sufletul şi care să-l compătimească, nu ca pe un funcţionăraş superior sau ca pe un membru al societăţii, ci numai ca pe un om care suferă. Nu găsea nicăieri un asemenea om.

Alexei Alexandrovici rămăsese orfan de mic copil, cu fratele său. Pe tatăl lor nici nu-l mai ţineau minte. Mama lor murise când Alexei Alexandrovici avea zece ani. Avere era puţină. Îl crescuse unchiul Karenin, un funcţionar cu vază, pe vremuri favoritul împăratului defunct.

După ce isprăvise, cu medalii, liceul şi universitatea, Alexei Alexandrovici fusese ajutat de unchiul său şi căpătase numaidecât un post important. De atunci el se lăsase stăpânit numai de ambiţii funcţionăreşti. Nici în liceu, nici în universitate, nici mai târziu, la serviciu, nu avusese relaţii de prietenie. Fratele său fusese persoana cea mai apropiată de sufletul lui, dar intrase în slujbă la Ministerul de Externe

şi locuise toată vremea în străinătate, unde şi murise puţin timp după căsătoria lui Alexei Alexandrovici.

Pe vremea când Alexei Alexandrovici fusese numit în postul de guvernator – el nu mai era în prima tinereţe, deşi ca guvernator, se considera tânăr – o mătuşă de-a Annei, o boieroaică bogată din provincie, îi prezentase nepoata şi manevrase în aşa fel, încât Karenin se trezi într-o bună zi pus în alternativa de a se pronunţa sau de a părăsi oraşul.

Şovăi multă vreme să facă acest pas, având în măsură egală argumente pro şi contra. Nu găsea un motiv hotărâtor care să-l silească a-şi călca regula sa de viaţă, şi anume: când stai la îndoială, e mai bine să te abţii. Dar mătuşa Annei îi strecură printr-o cunoştinţă ideea că el compromisese fata şi că era o datorie de onoare să-i ceară mâna. Alexei Alexandrovici o ceru în căsătorie şi avu pentru logodnică, iar pe urmă pentru soţie, toate sentimentele de care era capabil.

Afecţiunea pentru Anna îi izgoni cu, totul din inimă nevoia de a avea legături mai strânse cu ceilalţi oameni. De aceea, printre toţi cunoscuţii săi, el nu găsea acum nici un om care să-i fie apropiat sufleteşte. Avea multe aşa-zise relaţii, dar nici un prieten. Alexei Alexandrovici cunoştea o mulţime de oameni, pe care putea să-i poftească la masă, să-i roage a interveni într-o chestiune ce-l interesa, sau să protejeze un solicitant. Ar fi putut judeca deschis cu dânşii actele altor oameni sau pe acelea ale guvernului. Dar mai mult nu. Relaţiile cu aceste persoane erau încadrate, prin uz şi obicei, într-un domeniu bine determinat, din care nu putea în nici un chip să iasă. Mai avea un coleg de universitate cu care se împrietenise mai târziu şi cu care ar fi putut vorbi despre o durere personală, acesta însă funcţiona ca inspector şcolar într-un district îndepărtat. Dintre persoanele care locuiau în Petersburg, cele mai intime şi de casă se socoteau şeful cancelariei sale şi doctorul.

Mihail Vasilievici Sliudin, şeful cancelariei, era un om modest, deştept, bun şi de treabă. Alexei Alexandrovici

simţea că Sliudin ţinea la dânsul, dar disciplina celor cinci ani de serviciu făcut împreună punea o stavilă de neînvins mărturisirilor intime.

După ce semnă hârtiile, Alexei Alexandrovici tăcu mult timp, aruncând din când în când câte o privire spre Mihail Vasilievici. Încercă de câteva ori să vorbească, dar nu se simţi în stare. Îşi pregătise chiar o frază: „Ai auzit de necazul meu?”, dar până la urmă nu spuse, ca de obicei, decât: „Te rog să-mi pregăteşti lucrările”, şi-l lăsă să plece.

Altă persoană care ţinea la el era doctorul. Între, dânşii, printr-o înţelegere tacită, se stabilise de mult că amândoi sunt prea ocupaţi ca să aibă vreme de pierdut.

În ceea ce priveşte prietenele sale, şi în primul rând contesa Lidia Ivanovna, Alexei Alexandrovici nici nu se gândea la ele. Toate femeile, privite ca femei, îi provocau groaza şi dezgustul.

XXII.

Alexei Alexandrovici uitase de contesa Lidia Ivanovna, dar aceasta nu-l uită. Contesa sosi la el tocmai în clipa cea mai grea de singurătate şi de deznădejde şi intră în birou fără să se anunţe. Îl găsi în aceeaşi poziţie, cu capul rezemat în mâini.

— J'ai forcé la consigne14, începu contesa intrând cu paşi repezi, gâfâind de emoţie şi de agitaţie. Am auzit totul! Alexei Alexandrovici! Dragă prietene, adăugă ea, strângându-i puternic mâna cu amândouă mâinile şi privindu-l în faţă cu ochii săi minunaţi, visători…

Alexei Alexandrovici se sculă încruntat şi, desfăcându-şi mâna, îi întinse un scaun.

— Nu iei loc, contesă? Azi nu primesc, fiindcă sunt bolnav, zise Karenin şi buzele îi tremurau.

— Dragă prietene! Repetă contesa, fără să-şi ia privirea de la el.

Sprâncenele i se ridicară deodată, alcătuind pe frunte un triunghi. Faţa ei urâtă şi galbenă se urâţi şi mai mult; dar el simţi că Lidia Ivanovna îl compătimeşte, că e gata să

plângă, şi-l copleşi înduioşarea, îi apucă mâna grasă şi începu să i-o sărute.

— Dragă prietene, şopti contesa cu glasul întretăiat de emoţie, nu trebuie să te laşi răpus de durere. Suferinţa dumitale e mare, însă trebuie să-ţi găseşti mângâiere.

— Sunt zdrobit, pierdut… nu mai sunt om! Izbucni Alexei Alexandrovici, lăsându-i mâna, dar uitându-se mai departe în ochii ei plini de lacrimi. Situaţia mea e cu atât mai îngrozitoare, cu cât nu găsesc nicăieri un punct de sprijin, nici măcar în mine însumi.

— Ai să găseşti sprijin. Nu-l căuta în mine, deşi te rog să crezi în prietenia mea, zise contesa, oftând. Sprijinul trebuie să-l căutăm în iubire, acea iubire pe care ne-a lăsat-o el. Povara lui e uşoară, adăugă ea, cu privirea aceea în extaz, pe care Karenin o cunoştea atât de bine. El are să te sprijine şi o să-ţi dea ajutor.

Deşi aceste cuvinte exprimau mai mult înduioşarea faţă de propriile sale sentimente înalte, precum şi o exaltare mistică, de curând la modă în Petersburg, şi care i se părea exagerata lui Alexei Alexandrovici, acesta simţi o mângâiere auzindu-le acum.

— Sunt slab. Sunt zdrobit. N-am prevăzut nimic şi acum nu mai pricep nimic.

— Dragă prietene, repetă Lidia Ivanovna.

— Nu-i vorba de ceea ce am pierdut, urmă Alexei Alexandrovici. Nu de asta îmi pare rău. Dar nu mă pot dezbăra de un sentiment de ruşine faţă de lume din pricina situaţiei în care sunt pus. E urât, dar nu pot face nimic!

— Nu dumneata ai săvârşit înalta faptă a iertării, de care sunt entuziasmată, de altfel ca şi toată lumea, ci el, el care sălăşluieşte în inima dumitale, spuse contesa Lidia Ivanovna, ridicându-şi ochii în extaz. De aceea nu trebuie să te ruşinezi de fapta dumitale.

Karenin se încruntă şi, împreunându-şi mâinile, începu să-şi trosnească degetele.

— Trebuie să cunoşti toate amănuntele, zise Alexei Alexandrovici cu glas piţigăiat. Puterile omului au un capăt, contesă, şi eu am ajuns la capăt. Astăzi am fost nevoit să dau toată ziua dispoziţii privitoare la gospodărie, dispoziţii care decurg (el accentua cuvântul decurg) din noua mea situaţie de om singur; servitorii, guvernanta, conturile… toate acestea mă mistuie cu încetul, ca un foc mocnit – n-am mai fost în stare să mă stăpânesc. Ieri la masă era cât pe-aci să mă scol şi să plec. Nu puteam îndura privirea fiului meu. Nu m-a întrebat ce înseamnă toate acestea, dar vroia să întrebe, şi eu nu i-am putut înfrunta privirea. Se temea să se uite la mine. Şi asta nu-i totul…

Alexei Alexandrovici vru să pomenească de contul ce i se adusese, dar glasul începu să-i tremure. Se opri. Amintirea contului aceluia, pe hârtia albastră, pentru o pălărie şi nişte panglici, îl înduioşa, făcându-l să-i fie milă de sine însuşi.

— Înţeleg, dragă prietene, zise contesa Lidia Ivanovna. Înţeleg totul. Ajutor şi mângâiere sufletească n-ai să găseşti la mine; totuşi, am venit să te ajut, dacă pot. Aş vrea să te scap de toate aceste griji meschine, înjositoare… E nevoie de o mână de femeie care să orânduiască toate acestea. Îmi încredinţezi mie această sarcină?

Alexei Alexandrovici îi strânse mâna în tăcere, cu recunoştinţă.

— Ne vom ocupa împreună de Serioja! Nu sunt prea pricepută în chestiunile de ordin practic, dar am să încerc. O să fiu menajera dumitale. Nu-mi mulţumi. N-o fac de la mine…

— Nu pot să nu-ţi mulţumesc.

— Însă, dragă prietene, nu te mai lăsa pradă sentimentului de care-mi vorbeai, de a te ruşina tocmai de ceea ce este cea mai înaltă faptă a oricărui creştin – cine se umileşte, acela se înalţă! Apoi nici nu-mi poţi mulţumi mie. Trebuie să-i mulţumeşti lui şi tot lui să-i ceri ajutor. Numai în el vom găsi liniştea, mângâierea, salvarea şi iubirea, adăugă ea şi,

înălţându-şi privirea la cer, începu să se roage, după cum înţelese Alexei Alexandrovici din tăcerea ci.

Karenin o asculta, iar expresiile care mai înainte, chiar dacă nu-i displăceau, i se păruseră de prisos, îi apăreau acum fireşti şi pline de mângâiere. Lui Alexei Alexandrovici nu-i plăcea acest spirit nou de exaltare. Era credincios, dar se interesa de religie mai cu seamă din punct de vedere politic; iar noua învăţătură, care îngăduia unele interpretări noi, nu era în principiu pe placul lui, tocmai fiindcă deschidea o cale discuţiilor şi analizelor. Mai înainte, Karenin avusese o atitudine rece şi chiar ostilă faţă de noua învăţătură şi nu intrase niciodată în discuţie cu Lidia Ivanovna, care se pasionase de această învăţătură, ferindu-se de orice conversaţii cu ea în această privinţă. Acum însă, pentru întâia oară, el îi ascultă cuvintele cu plăcere şi nu mai simţea născându-se în el nici o obiecţie.

— Îţi sunt foarte, foarte recunoscător şi pentru faptele şi pentru vorbele dumitale, zise el când contesa îşi isprăvi rugăciunea.

Lidia Ivanovna mai strânse o dată amândouă mâinile prietenului său.

— Acum încep lucrul, adăugă ea cu un surâs, după câteva clipe de tăcere, ştergându-şi urmele lacrimilor de pe faţă. Mă duc la Serioja. N-am să mă adresez dumitale decât în cazuri extreme, şi contesa se ridica şi ieşi.

Contesa Lidia Ivanovna se îndreptă spre apartamentul lui Serioja şi acolo, scăldând în lacrimi obrajii băiatului speriat, îi spuse că tatăl său e un sfânt şi că maică-sa murise.

Contesa Lidia Ivanovna îşi ţinu făgăduiala. Luă într-adevăr asupră-i toate grijile în legătură cu orânduirea şi cu conducerea gospodăriei lui Alexei Alexandrovici. Nu exagerase, însă, spunând că nu se prea pricepe în chestiuni de ordin practic. Toate dispoziţiile sale trebuiau schimbate, fiindcă nu se puteau îndeplini. Le schimba Kornei, feciorul lui Alexei Alexandrovici, care începu să conducă toată gospodăria lui Karenin, aproape fără să se simtă. În timp ce

îşi ajuta boierul la îmbrăcat, Kornei îl încunoştinţa de tot ce era nevoie să ştie, liniştit şi cu luare-aminte. Totuşi ajutorul Lidiei Ivanovna era cât se poate de folositor. Dragostea şi respectul ei îi dădeau lui Alexei Alexandrovici un sprijin moral, mai cu seamă că, aşa cum îi plăcea să creadă, ea aproape îl convertise la creştinism, făcând dintr-un credincios indiferent şi leneş un partizan înflăcărat de noua interpretare a învăţăturii creştine, care se răspândise în vremea din urmă la Petersburg. Această convertire se făcuse uşor. Ca şi Lidia Ivanovna şi alţi oameni care le împărtăşeau concepţiile, el era cu totul lipsit de o imaginaţie profundă, de acea însuşire sufletească, datorită căreia creaţiile închipuirii cer o oarecare logică şi conformitate cu realitatea ca să le poţi da crezare.

Astfel, el nu vedea nimic imposibil şi nefiresc în ideea că moartea, care există pentru cei necredincioşi, nu există pentru dânsul; că sufletul lui este spălat de orice păcat, fiindcă se bucură de o credinţă desăvârşită, al cărei judecător este el însuşi, şi că se putea socoti – fiind încă pe pământ – absolut sigur de mântuirea lui deplină.

E drept că Alexei Alexandrovici simţea uneori, nelămurit, că ideile noii sale credinţe sunt uşuratice şi false şi-şi dădea seama atunci că bucuria pricinuita de sentimentul puternic ce-l îndemnase la iertare fusese mai nobilă şi mult superioară bucuriei pe care o simţea acum, când gândea că în orice clipă Iisus Christos sălăşluieşte în inima lui şi că, semnând corespondenţa, îndeplineşte voia sa. Alexei Alexandrovici avea nevoie să creadă astfel; în umilinţa hu avea nevoie să se ridice la înălţimea aceasta imaginară de unde – dispreţuit de toţi – să poată dispreţul şi el pe alţii, şi de aceea se agăţa de noua lui credinţă ca de un colac de salvare.

XXIII.

Contesa Lidia Ivanovna, entuziastă din fire, se măritase de foarte tânără cu un om bogat şi de vază, cu inimă bună, vesel, dar desfrânat din cale-afară.

După o lună şi câteva zile de căsnicie, bărbatul său o părăsise. La entuziastele sale manifestări de dragoste, soţul răspundea numai cu ironii, ba chiar cu duşmănie – ceea ce nu puteau înţelege oamenii care cunoşteau inima bună a contelui şi nu găseau nici un defect în caracterul entuziast al Lidiei. De atunci, deşi nu divorţaseră, soţii locuiau despărţiţi. Iar când bărbatul îşi întâlnea nevasta, o întâmpina întotdeauna cu aceeaşi ironie amară, pe care nu şi-o putea explica nimeni.

Contesa Lidia Ivanovna încetase de mult de a mai fi îndrăgostită de soţul său, dar nu încetase nici o clipă de atunci să fie îndrăgostită de câte cineva, uneori de mai multe persoane deodată – bărbaţi şi femei – în genere aproape de toţi oamenii care se deosebeau prin ceva de ceilalţi muritori. De pildă, se îndrăgostea de toate prinţesele şi de toţi prinţii care făceau alianţe noi cu familia ţarului. Îndrăgise un mitropolit, un vicar şi un preot, apoi un ziarist, trei slavi din Balcani, pe Komisarov, un ministru, un doctor, un misionar englez şi pe Karenin. Toate aceste iubiri, când mai slabe, când mai puternice, n-o împiedicau să aibă cele mai întinse şi mai complicate relaţii la curte, ca şi în societate. Dar după nenorocirea care îl lovise pe Alexei Alexandrovici, de când îl luase sub deosebita ei protecţie şi începuse să vadă de gospodăria lui şi să-i îndrumeze sufletul, Lidia Ivanovna îşi dădu seama că toate celelalte dragoste fuseseră iluzorii şi că-l iubea sincer numai pe Karenin, că sentimentul pe care-l nutrea pentru dânsul era mai puternic decât toate sentimentele sale de până acum. Analizându-şi sentimentul şi comparându-l cu cele de mai înainte, ea îşi dădu bine seama că nu s-ar fi putut îndrăgosti de Komisarov dacă acesta n-ar fi salvat viaţa ţarului; că nu s-ar fi îndrăgostit de Ristici-Kudjiţki15 dacă n-ar fi existat problema slavă. Pe Karenin însă îl iubea pentru persoana lui, pentru sufletul lui superior şi neînţeles, pentru timbrul. Subţirel al glasului cu intonaţii prelungite, atât de drag ei, pentru privirea-i obosită, pentru caracterul şi pentru

mâinile lui albe, moi, cu vinele umflate. Nu numai că se bucura când îl vedea, dar căuta pe faţa lui urmele impresiei pe care o făcea ea asupră-i. Dorea să-i placă, nu numai prin vorbă, ci prin întreaga ei fiinţă. Ca să-i placă lui, ea se îngrijea acum de toalete mai mult decât oricând în trecut. Se surprindea visând ce s-ar fi întâmplat dacă ea n-ar fi fost căsătorită, iar el ar fi fost liber. Se îmbujora de emoţie când intra Karenin în odaie. Nu-şi putea stăpâni un zâmbet de încântare când îi spunea ceva plăcut.

De câteva zile, contesa Lidia Ivanovna era foarte tulburată. Aflase că Anna şi Vronski se găseau la Petersburg. Trebuia să-l ferească pe Alexei Alexandrovici de o întâlnire cu dânsa. Se cuvenea să-l apere chiar de chinuitoarea veste că această femeie îngrozitoare se află în acelaşi oraş cu dânsul şi că el ar putea s-o întâlnească în orice clipă.

Lidia Ivanovna culegea informaţii, prin cunoscuţi, despre intenţiile acestor oameni dezgustători, cum îi numea pe Anna şi pe Vronski, şi încerca în acelaşi timp să conducă în aşa fel paşii prietenului său, încât acesta să nu-i întâlnească. Un tânăr adjutant, prieten cu Vronski, de la care contesa primea ştiri şi care nădăjduia să capete cu ajutorul ei o concesiune, îi spuse că Anna şi Vronski îşi isprăviseră treburile şi erau hotărâţi să plece a doua zi. Lidia Ivanovna începuse să se liniştească, dar a doua zi dimineaţă i se aduse un bilet. Recunoscu îngrozită scrisul: era al Annei Karenina. Plicul lunguieţ, galben, de hârtie groasă ca o coajă de tei purta un monogram mare. Scrisoarea mirosea frumos.

— Cine a adus-o?

— Un comisionar de la hotel.

Mult timp, contesa Lidia Ivanovna nu se putu aşeza să citească scrisoarea. Din pricina emoţiei ca avu un acces de astmă, de care suferea; după ce se linişti, citi următoarea scrisoare în franţuzeşte: „Madame la comtesse16, sentimentele creştineşti care vă umplu inima îmi dau

neiertata îndrăzneală de a vă scrie. Sunt nenorocită din pricina despărţirii de fiul meu. Vă implor să-mi îngăduiţi să-l văd o singură dată înainte de plecare. Iertaţi-mă că vă reamintesc de mine. Mă adresez domniei-voastre şi nu lui Alexei Alexandrovici, numai fiindcă nu vreau să-l fac pe acest om mărinimos să sufere, aducându-i aminte de mine. Cunoscând prietenia domniei-voastre pentru el, mă veţi înţelege. Îl veţi trimite pe Serioja la mine, ori am să vin eu acolo la o anumită oră fixată de dumneavoastră, ori mă veţi înştiinţa când şi unde l-aş putea vedea în afara casei? Nu mă gândesc la un refuz, deoarece cunosc generozitatea aceluia de care depinde acest lucru. Nici nu vă puteţi închipui cât de arzătoare este dorinţa mea de a-l vedea, şi de aceea nu vă puteţi închipui nici cât de nemăsurată este recunoştinţa pe care v-o port pentru ajutorul pe care domnia voastră veţi binevoi să mi-l daţi.

Anna”

Pe contesa Lidia Ivanovna o enervă absolut totul în această scrisoare: cuprinsul, aluzia la generozitate şi mai cu seamă tonul prea sigur, după cum i se păru.

— Spune că nu e răspuns zise Lidia Ivanovna şi, îndată după aceea, deschizând buvard-ul, scrise lui Alexei Alexandrovici că nădăjduieşte să-l vadă la ora douăsprezece, cu prilejul prezentării felicitărilor la palatul imperial.

„Trebuie să-ţi vorbesc într-o chestiune importantă şi tristă. Acolo ne vom înţelege unde să ne întâlnim. Cel mai bine e la mine. Voi porunci să ţi se pregătească ceaiul dumitale. E necesar! El ne dă crucea, dar tot el ne dă şi puterea s-o purtăm”, adăugă ea, ca să-l pregătească câtuşi de puţin.

Contesa Lidia Ivanovna trimitea de obicei la Karenin câte două-trei bilete pe zi. Îi plăcea acest mijloc de a comunica cu el, care avea un caracter elegant şi misterios, tocmai ceea ce în realitate lipsea relaţiilor ei personale.

XXIV.

Prezentarea felicitărilor era pe sfârşite. Cei care plecau vorbeau între ei despre ultimele noutăţi: decoraţiile acordate în acea zi şi despre mişcarea în aparatul superior de stat.

— Ce-ar fi dacă i s-ar încredinţa contesei Maria Borisovna Ministerul de Război, iar prinţesa Vatkovskaia ar fi numită şef al Marelui Stat-Major? Spuse chicotind un bătrânel cu părul alb, îmbrăcat într-o uniformă cusută cu fir de aur, către o doamnă de onoare, înaltă şi frumoasă, care-l întrebase despre mişcarea anunţată.

— Iar pe mine să mă facă adjutant, răspunse zâmbind doamna de onoare.

— Locul domniei-voastre e gata găsit. La departamentul Cultelor. Îl veţi avea ca ajutor pe Karenin.

— Bună ziua, prinţule, zise bătrânelul, strângând mâna unui bărbat care se apropiase de ei.

— Ce spuneţi de Karenin? Întrebă prinţul.

— El şi Puteatov au primit ordinul „Alexandr Nevski”.

— Credeam că-l are mai de mult.

— Nu-l avea. Dar uitaţi-vă la dânsul, arătă bătrânelul cu tricornul brodat spre Karenin; acesta – îmbrăcat în uniforma de curte, cu un cordon roşu nou pus peste umăr – se oprise în uşa sălii împreună cu unul din membrii influenţi ai Consiliului de Stat. E mulţumit şi fericit ca un ban nou-nouţ, adăugă bătrânelul, oprindu-se să strângă mâna unui şambelan frumos, cu înfăţişare de atlet.

— Dar a îmbătrânit, spuse şambelanul.

— De griji. Sta şi scrie mereu la proiecte. Iar acum că l-a înhăţat pe nenorocitul acela de lângă el, nu-i mai dă drumul până nu-i expune totul, punct cu punct.

— Cum a îmbătrânit! Il fait des passions.17 Îmi închipui că Lidia Ivanovna e geloasă până şi pe soţia sa.

— Vă rog să nu vorbiţi de rău pe contesa Lidia Ivanovna.

— E oare un rău să te îndrăgosteşti de Karenin?

— E adevărat că Anna Karenina e aici?

— Adică nu e aici, la palat, ci în Petersburg. Am întâlnit-o ieri cu Alexei Vronski, bras dessus, bras dessous18, pe Morskaia.

— C'est un homme qui n'a pas19… începu şambelanul; dar se opri, făcând loc şi înclinându-se înaintea unui membru din familia imperiala care tocmai trecea pe acolo.

În timp ce lumea vorbea întruna despre Alexei Alexandrovici, criticându-l şi ironizându-l, acesta tăiase drumul unui membru al Consiliului de Stat, îl oprise şi, fără să se clintească din loc, ca să nu-l scape, îi expunea cu de-amănuntul tot proiectul său financiar.

Cam în acelaşi timp când îl părăsise soţia, i se întâmplase lui Alexei Alexandrovici cel mai trist eveniment din viaţa unui slujbaş: oprirea ascensiunii în serviciu. Această oprire era un fapt împlinit – lucru limpede pentru toată lumea. Numai Alexei Alexandrovici nu-şi dădea seama că i se încheiase cariera.

Fie din pricina ciocnirii cu Stremov, fie din pricina nenorocirii cu soţia, ori din pricină că atinsese culmea ce-i fusese hărăzită, dar în anul acela toţi înţeleseseră că activitatea lui funcţionărească fusese încheiată.

Mai ocupa încă un post important, era membru în mai multe comisii şi comitete, dar toţi îl socoteau ca un om în declin, de la care nimeni nu mai aştepta nimic. Orice ar fi spus sau ar fi propus, era ascultat aşa ca şi cum ceea ce propunea el ar fi fost de mult cunoscut, fiind tocmai lucrul de care nu se simţea de loc nevoie.

Dar Karenin nu-şi dădea seama de acest lucru, ba, dimpotrivă, înlăturat de la participarea directă la viaţa guvernamentală, vedea mai limpede decât înainte defectele şi greşelile în activitatea altora şi socotea că este de datoria lui să propună mijloace de îndreptare. Curând după despărţirea de soţia sa, începu să scrie primul lui memoriu asupra noilor tribunale, unul dintr-o serie interminabilă de memorii inutile asupra tuturor ramurilor administrative.

Alexei Alexandrovici nu numai că nu-şi dădea seama de situaţia lui deznădăjduită în lumea funcţionărească şi nu era amărât din pricina asta, dar părea mai mulţumit decât oricine de activitatea lui.

„Cine este însurat se îngrijeşte de lucrurile lumeşti: cum să placă nevestei; dar cine nu e însurat se îngrijeşte de cele dumnezeieşti: cum să placă Domnului”, spune apostolul Pavel. Karenin, care se conducea acum în toate treburile lui după Scriptură, îşi aducea deseori aminte de acest text. I se părea că de când rămăsese fără soţie, singur cu proiectele sale, îl slujea mai bine pe Dumnezeu decât înainte.

Nerăbdarea vădită de membrul Consiliului, care vroia să plece, îl lăsă rece pe Karenin. Acesta îşi întrerupse expunerea abia atunci când consilierul, profitând de trecerea unei persoane din familia imperială, plecă şi el.

Rămas singur, Alexei Alexandrovici îşi lăsă capul în piept, adunându-şi gândurile; apoi privi distrat în juru-i şi se îndreptă spre uşă, unde nădăjduia să întâlnească pe Lidia Ivanovna.

„Cât de voinici şi de sănătoşi sunt oamenii ăştia”, se gândi el, uitându-se la şambelanul uriaş, cu favoriţi bine pieptănaţi şi mirodiţi, şi la ceafa roşie a ducelui, strâns în uniformă, prin faţa cărora trebuia să treacă. „Bine a zis cine a zis că totul e rău pe lume”, gândi el, aruncând o privire chiorâşă spre pulpele şambelanului.

Înaintând fără grabă, cu acrul său obişnuit de oboseală şi de demnitate, Alexei Alexandrovici se înclină înaintea acestor domni care vorbeau despre dânsul şi, cu privirea îndreptată spre uşă, o căută pe Lidia Ivanovna.

— A! Alexei Alexandrovici! Îi spuse bătrânelul, Cu ochii strălucitori de răutate, în clipa când Karenin ajunse în dreptul său şi, cu un gest rece, îşi înclină capul. Încă nu v-am felicitat, adaugă el, arătând spre cordonul nou primit.

— Vă mulţumesc, răspunse Alexei Alexandrovici. Ce zi minunată e astăzi! Urmă el, accentuând după obiceiul lui cuvântul „minunată”.

Ştia că râdeau de dânsul. Dar nici nu se aştepta din partea lor la altceva decât la duşmănie. Se deprinsese.

Văzând umerii măslinii, revărsaţi din corset, ai contesei Lidia Ivanovna, care tocmai intra pe uşă, precum şi ochii săi ademenitori, minunaţi şi galeşi, Alexei Alexandrovici surâse, descoperindu-şi dinţii albi, încă tineri, şi se apropie de dânsa.

Toaleta Lidiei Ivanovna o costase multă trudă, ca toate rochiile sale din ultima vreme, având acum alt scop decât cel urmărit cu treizeci de ani în urmă. Pe atunci simţea dorinţa de a se împodobi cât mai mult, şi cu cât era mai împopoţonată, se credea mai frumoasă. Acum, dimpotrivă, fiind obligată să se gătească, ceea ce nu se mai potrivea cu vârsta ei, ea nu mai avea alta grijă decât să atenueze pe cât putea contrastul nemăgulitor dintre podoabe şi înfăţişarea sa. Faţă de Alexei Alexandrovici, contesa îşi atinse scopul: lui îi părea atrăgătoare. Pentru dânsul, Lidia Ivanovna era singura insulă, nu numai de simpatie, ci şi de dragoste, în oceanul de duşmănie şi de batjocură care-l înconjura.

Trecând printre două rânduri de priviri ironice, Karenin tindea în chip firesc spre privirea ei plină de dragoste, ca planta spre lumină.

— Felicitările mele, spuse contesa, arătând cu ochii spre cordon.

Stăpânindu-şi un zâmbet de plăcere, Karenin ridică din umeri şi-şi închise ochii, ca şi cum ar fi spus că aceasta nu-l putea bucura. Ştia însă foarte bine că asta era una dintre cele mai mari bucurii ale sale, deşi el n-ar fi recunoscut-o niciodată.

— Ce mai face îngerul nostru? Îl întrebă contesa, gândindu-se la Serioja.

— N-aş putea spune că sunt în totul mulţumit de dânsul, răspunse Alexei Alexandrovici, ridicând din sprâncene şi deschizând ochii. Nici Sitnikov nu-i mulţumit. (Sitnikov era preceptorul căruia i se încredinţase educaţia mondenă a lui Serioja.) După cum ţi-am mai spus, Serioja are oarecare

rezervă faţa de chestiunile esenţiale, care ar trebui să atingă inima oricărui om şi a oricărui copil, începu Karenin să-şi expună ideile asupra singurei probleme ce-l mai interesa afară de slujbă: educaţia fiului său.

Când Alexei Alexandrovici, cu ajutorul Lidiei Ivanovna, îşi reluase viaţa şi activitatea, se simţise dator să se îngrijească de creşterea fiului, care rămăsese în seama lui. Deoarece mai înainte nu-l interesaseră niciodată problemele de educaţie, el consacră câtva timp studierii teoretice a chestiunii. După ce citi câteva cărţi de antropologie, pedagogie şi metode didactice, Karenin îşi întocmi un plan de educaţie şi angaja pe cel mai bun pedagog din Petersburg, care să-l pună în practică şi să-i educe băiatul. Chestiunea aceasta îl preocupa în permanenţă.

— Bine, bine, dar inima? Văd în el inima tatălui său. Cu o asemenea inimă, un copil nu poate fi rău, spuse cu entuziasm contesa Lidia Ivanovna.

— Da, poate… în ceea ce mă priveşte, îmi fac datoria. E tot ce pot face.

— Vino la mine, îl rugă contesa după o clipă de tăcere. Trebuie să vorbim despre o chestiune tristă pentru dumneata. Aş fi făcut orice ca să te scutesc de anumite amintiri. Alţii însă cred altfel. Am primit o scrisoare de la ea, E aici, în Petersburg.

Ei tresări când auzi pomenindu-se despre soţia sa, dar numaidecât faţa îi încremeni ca de moarte, exprimând astfel o neputinţă desăvârşită în chestiunea aceasta.

— Ma aşteptam la asta, zise el.

Lidia Ivanovna îl privi în extaz. În ochi îi apărură lacrimi de admiraţie pentru mărinimia lui.

XXV.

Când Alexei Alexandrovici intră în budoarul mic şi plăcut al contesei Lidia Ivanovna, plin de porţelanuri vechi şi portrete, gazda lipsea. Îşi schimba rochia.

Pe măsuţa rotundă, acoperită cu o faţă de masă, se afla un serviciu chinezesc şi un ceainic de argint, care se încălzea

cu spirt. Alexei Alexandrovici îşi plimbă privirea distrată pe nenumăratele portrete cunoscute, care împodobeau budoarul şi, aşezându-se la masă, deschise o Evanghelie găsită acolo. Foşnetul rochiei de mătase a contesei îl scoase din gândurile sale.

— Aşa! Acum să ne aşezăm în linişte, zise Lidia Ivanovna, strecurându-se grăbită între masă şi divan, cu un surâs emoţionat. Şi să vorbim în timp ce ne luăm ceaiul.

După câteva cuvinte de pregătire, răsuflând din greu şi îmbujorându-se la faţă, ea înmână lui Alexei Alexandrovici scrisoarea primită.

După ce citi scrisoarea, Karenin tăcu mult timp.

— Nu cred că aş avea dreptul s-o refuz, spuse Alexei Alexandrovici cu sfială, ridicând ochii.

— Dragă prietene, dumneata nu vezi răul la nimeni.

— Dimpotrivă, văd că totul e rău. Dar ar fi drept?

Pe chipul lui se citea nehotărârea. Cerea parcă un sfat, un sprijin şi o îndrumare într-o chestiune în care nu se pricepea.

— Nu, îl întrerupse ea. Toate au o margine. Înţeleg imoralitatea, începu contesa fără prea multă sinceritate, deoarece niciodată nu putuse înţelege ce anume le atrage pe femei spre imoralitate, dar nu înţeleg cruzimea. Şi faţă de cine? Faţă de dumneata! Să rămână în acelaşi oraş în care locuieşti dumneata? Cât trăieşti, înveţi. Eu acum învăţ să înţeleg nobleţea dumitale sufletească şi josnicia ei.

— Cine va ridica cel dintâi piatra? Spuse Alexei Alexandrovici, vădit mulţumit de rolul lui. Am iertat totul. De aceea nu pot s-o lipsesc de ceea ce este o nevoie a inimii sale, iubirea de copil…

— Oare este în adevăr iubire, dragă prietene? E în adevăr sinceră? Să zicem că ai iertat-o, că o ierţi… Dar avem noi dreptul să tulburăm sufletul acestui înger? El o crede moartă. Se roagă pentru dânsa şi roagă pe Dumnezeu să-i ierte păcatele… E mai bine pentru el. Şi acum ce o să creadă băiatul?

— Nu m-am gândit la asta, răspunse el, recunoscând dreptatea acestui raţionament.

Lidia Ivanovna îşi acoperi faţa cu mâinile şi tăcu un răstimp. Se ruga.

— Dacă-mi ceri sfatul, zise contesa, după ce-şi isprăvi rugăciunea şi-şi descoperi faţa, atunci te povăţuiesc să nu faci asta. Crezi oare că nu văd cât suferi? Că ţi se redeschide rana? Să presupunem că uiţi, ca de obicei, de dumneata. La ce ar duce asta? La noi suferinţe pentru dumneata, şi o mare tulburare pentru copil! Dacă a mai rămas ceva omenesc în fiinţa ei, ea însăşi n-ar trebui să dorească aşa ceva. De aceea, fără şovăire, te sfătuiesc să n-o faci. Şi, dacă-mi dai voie, pot să-i scriu.

Alexei Alexandrovici consimţi, iar contesa Lidia Ivanovna trimise următoarea scrisoare în franţuzeşte: „Stimată doamnă, Revederea cu domnia-voastră ar putea face pe fiul domniei-voastre să pună unele întrebări la care ar fi cu neputinţă să i se răspundă, fără a trezi în sufletul copilului un gând de condamnare pentru ceea ce se cuvine să rămână sfânt în ochii săi. De aceea vă rog să priviţi refuzul soţului domniei-voastre în spiritul iubirii creştine. Rog pe cel de sus să fie milostiv cu dumneavoastră.

Contesa Lidia”

Scrisoarea aceasta îşi atinse scopul ascuns pe care Lidia Ivanovna şi-l tăinuia chiar sieşi. O jigni pe Anna până în adâncul sufletului.

La rândul lui, Alexei Alexandrovici se întoarse acasă foarte tulburat şi nu-şi putea relua în ziua aceea îndeletnicirile sale obişnuite. Nu-şi regăsi nici liniştea sufletească de om credincios, cu sufletul împăcat, cum se simţea mai înainte.

Amintirea soţiei sale, care era atât de vinovată faţă de dânsul şi faţă de care el se purtase ca un sfânt, cum spunea cu drept cuvânt Lidia Ivanovna, n-ar fi trebuit să-i tulbure inima; totuşi. Karenin nu se simţea liniştit. Nu putea înţelege cartea pe care o citea, nu izbutea să alunge amintirile chinuitoare ale vieţii lor comune, ca şi ale

greşelilor de care se credea acum vinovat faţă de Anna. Amintirile despre felul cum îi primise mărturisirea necredinţei la întoarcerea de la curse (mai ales faptul că ceruse de la ea numai respectarea convenienţelor şi nu-l provocase la duel pe Vronski) îl rodeau şi trezeau întrânsul amare păreri de rău. Îl chinuia şi amintirea scrisorii pe care i-o trimisese. Mai ales iertarea lui zadarnică şi grija de copilul străin îi umpleau inima de ruşine şi de căinţă.

Acelaşi sentiment de ruşine şi de căinţă îl avea şi când îşi amintea de trecutul comun şi de cuvintele stângace de care se folosise, după multe şovăieli, ca s-o ceară în căsătorie.

„Dar care e vina mea?” se întreba el. Iar această întrebare stârnea totdeauna o alta: dacă toţi aceşti Vronski, Oblonski… dacă toţi aceşti şambelani cu pulpe groase simt, iubesc şi se însoară în alt chip? Prin minte îi trecea un şir întreg de oameni plini de vigoare, sănătoşi, siguri de ei, care totdeauna îi atrăseseră atenţia plină de curiozitate. Alunga aceste gânduri. Căuta să se convingă că nu trăia pentru viaţa vremelnică de aici, ci pentru viaţa cea veşnică, şi că în inima sa sălăşluiau pacea şi iubirea. Dar faptul că în viaţa asta trecătoare şi nemernică el făcuse unele greşeli, după cum îşi închipuia, îl chinuia, atât de cumplit, de parcă nici n-ar fi existat mântuirea cea veşnică în care credea. Ispita aceasta nu ţinu însă mult timp. În curând, un sentiment de pace şi de înălţare puse stăpânire pe sufletul lui Alexei Alexandrovici, şi el izbuti să uite ceea ce nu vroia să ţină minte.

XXVI

— Ce se mai aude, Kapitonici? Întreba Serioja, rumen şi vesel, întorcându-se de la plimbare în ajunul zilei sale de naştere. Tocmai se pregătea să-şi dea mantaua cu creţuri la talie portarului bătrân şi înalt, care zâmbea omuleţului de la înălţimea staturii sale. Ei? Slujbaşul cel cu falca legată a mai fost astăzi pe-aici? L-a primit tata?

— L-a primit. L-am anunţat de cum a ieşit şeful cancelariei, răspunse portarul, făcând vesel cu ochiul. Daţi-mi voie s-o

scot eu.
— Serioja! Îl strigă preceptorul rus, oprindu-se în uşa care dădea spre odăi. Scoateţi-o singur.
Dar Serioja, deşi auzise glasul slab al preceptorului, nu-i dădu atenţie. Stătea în picioare, ţinându-se cu mâna de cureaua portarului. I se uita drept în ochi.
— Ei? I-a făcut tata ce cerea el? Portarul dădu afirmativ din cap.
Atât Serioja cât şi portarul se interesau de slujbaşul cu falca legată, care venise de şapte ori să-l roage ceva pe Alexei Alexandrovici. Serioja îl întâlnise într-un rând în antreu. Omul se ruga jalnic de portar să-l anunţe, spunând că e muritor de foame împreună cu copiii.
De atunci Serioja îl mai văzuse o dată în antreu şi se interesase de dânsul.
— Ei? Era mulţumit? Întrebă Serioja.
— Cum să nu fie mulţumit? A plecat sărind într-un picior.
După o clipă de tăcere, Serioja întrebă:
— Mi s-a adus ceva?
— Tii, conaşule, îi spuse portarul în şoaptă, clătinând din cap. Aveţi ceva de la doamna contesă.
Serioja înţelese numaidecât că lucrul despre care vorbea portarul era un dar din partea contesei Lidia Ivanovna, trimis de ziua lui.
— Nu mai spune! Şi unde e?
— Kornei l-a dus la papa. Trebuie să fie ceva straşnic!
— Cât de mare e? O fi aşa?
— Ceva mai mic. Dar e frumos.
— O carte?
— Nu. Un lucru. Du-te, du-te. Te cheamă Vasili Lukici, zise portarul, auzind paşii preceptorului care se apropia şi, arătând cu capul spre Lukici, desfăcu uşurel mânuţa lui Serioja, cu mănuşa pe jumătate scoasă, care-l ţinea de curea.
— Vasili Lukici, vin acuşi! Răspunse Serioja cu surâsul lui vesel şi drăgăstos, care-l dezarma totdeauna pe

conştiinciosul Vasili Lukici.

Serioja era prea vesel şi prea fericit ca să nu împărtăşească prietenului său, portarul, bucuria din familia lui. O aflase la plimbare, în Grădina de vară, de la o nepoată a contesei Lidia Ivanovna. Bucuria aceasta i se părea cu atât mai importantă, cu cât coincidea cu bucuria slujbaşului şi cu bucuria lui proprie datorită jucăriei primite. Lui Serioja i se părea că într-o zi ca asta toţi trebuiau să fie bucuroşi şi veseli.

— Ştii! Tata a primit „Alexandr Nevski”.

— Cum să nu ştiu? A şi venit lume să-l felicite.

— Ce zici? Îi pare bine?

— Cum să nu se bucure de răsplata ţarului? Înseamnă că a fost vrednic de ea, zise portarul cu un ton grav şi serios.

Serioja rămase pe gânduri, uitându-se la faţa portarului pe care o cunoştea în cele mai mici amănunte, şi mai cu seamă la bărbia lui, între favoriţii cărunţi, pe care nimeni n-o vedea ca Serioja, care-l privea numai de jos în sus.

— Dar fata dumitale n-a fost de mult pe aici. Fiica portarului era dansatoare de balet.

— Cum să vină în zilele de lucru? Învaţă şi ele. Şi dumneata trebuie să înveţi. Du-te, conaşule!

Intrând în odaie, Serioja – în loc să se apuce de lecţii – mărturisi pedagogului presupunerea lui că darul adus trebuia să fie o maşină. „Dumneata ce crezi?” îl întrebă el.

Dar Vasili Lukici se gândea numai la faptul că Serioja trebuia să-şi facă lecţiile la gramatică pentru profesorul care urma să vină la ora două.

— Spune-mi numai un cuvânt, Vasili Lukici, îl întrebă deodată Serioja, stând la masa de lucru cu cartea în mână. Ce decoraţie e mai mare decât „Alexandr Nevski”? Ştii că tata a primit „Alexandr Nevski”?

Vasili Lukici răspunse că mai mare decât „Alexandr Nevski” este decoraţia „Vladimir”.

— Şi mai mare decât asta?

— Cea mai mare e „Andrei Pervozvannâi”.

— Dar peste „Andrei”?

— Nu ştiu.

— Cum? Nu şui nici dumneata? Rezemându-se în mâini, Serioja căzu pe gânduri. Gândurile sale erau foarte complicate şi felurite.

Îşi închipuia că tatăl său va primi dintr-o dată şi „Vladimir”, şi „Andrei”… şi că din pricina asta va fi mult mai îngăduitor la lecţia de astăzi. Iar el însuşi, când va fi mare, va primi toate decoraţiile, şi pe cele ce se vor mai născoci şi vor fi mai mari decât „Andrei”. De cum au să fie născocite decoraţiile, el are să le şi primească. Se vor isca ordine din ce în ce mai mari, iar el va fi pe loc vrednic de ele.

Timpul trecu în astfel de meditaţii. Când sosi profesorul, nu învăţase încă lecţia despre complementele circumstanţiale de timp, de loc şi de mod. Profesorul rămase nu numai nemulţumit, dar şi amărât. Această amărăciune îl înduioşa pe Serioja. Nu se simţea însă vinovat că nu învăţase lecţia: cu toate că se străduise din răsputeri, nu izbutise de loc. Atunci când profesorul îi explica, Serioja credea că înţelege şi parcă şi înţelegea; de îndată însă ce rămânea singur, nu-şi mai putea aminti şi nici nu mai putea

pricepe în ruptul capului cum cuvântul „subit”, atât de scurt şi limpede, putea fi un complement circumstanţial de mod.

Totuşi lui Serioja îi părea rău că-şi necăjise profesorul. Ar fi vrut să-l mângâie.

Alese o clipă când profesorul privea tăcut într-o carte.

— Mihail Ivanâci, când e ziua dumitale? Îl întrebă Serioja deodată.

— Mai bine te-ai gândi la lecţiile dumitale. Ziua onomastică n-are nici o însemnătate pentru o fiinţă raţională. E o zi ca toate celelalte, în care trebuie să munceşti.

Serioja se uită cu luare-aminte la profesor, la bărbuţa lui rară, la ochelarii care se lăsaseră sub semnul făcut de ei pe nas şi căzu iarăşi pe gânduri, aşa că nu mai auzi nimic din ceea ce îi explică profesorul.

Băiatul îşi dădu seama că profesorul nu se gândea la cele ce vorbea, ceea ce se simţea după felul cum rostea cuvintele.

„Dar de ce s-au înţeles cu toţii să vorbească în acelaşi fel aceleaşi lucruri plictisitoare şi fără folos? De ce se poartă profesorul aşa cu mine? De ce nu mă iubeşte?” se întrebă cu tristeţe băiatul şi nu putu găsi răspuns.

XXVII.

După ora profesorului urmă aceea a tatălui său. Până la sosirea lui Karenin, Serioja se aşeză la masă şi, jucându-se cu un cuţitaş, se cufundă din nou în gânduri. Printre îndeletnicirile sale preferate era şi aceea de a căuta pe maică-sa în timpul plimbărilor. Nu credea în moarte, îndeobşte, şi mai cu seamă în moartea, mamei sale, deşi i-o anunţase Lidia Ivanovna, iar Alexei Alexandrovici o confirmase. De aceea, chiar şi după ce-i vorbiră de moartea ei, Serioja nu înceta să o caute ori de câte ori se ducea la plimbare. De câte ori vedea o femeie mai împlinită, graţioasă şi cu părul negru, inima i se umplea de duioşie într-atât, încât simţea că se înăbuşă, ochii i se umpleau de lacrimi şi se aştepta din clipă în clipă ca femeia aceea să se apropie de el şi să-şi ridice voalul; atunci i-ar vedea toată

faţa, care i-ar zâmbi, l-ar săruta; i-ar simţi parfumul şi mângâierea datinii delicate şi ar plânge de fericire ca într-o seară, o dată, când s-a tăvălit la picioarele ei, fiindcă ea îl gâdila; iar el râdea în hohote şi îi muşca uşor mâna albă, plină de inele.

Mai târziu, când Serioja afla din întâmplare, de la dădaca lui, că maică-sa nu murise, tatăl său şi Lidia Ivanovna îi explicaseră că trebuie să fie moartă pentru el fiindcă se făcuse rea (copilul crezu şi mai puţin aceasta, căci o iubea), el nu conteni s-o caute şi s-o aştepte. În ziua aceea, în Grădina de vară, copilul văzu o doamnă cu voal violet. O urmări cu inima zvâcnind pe când se apropia de dânsul pe alee, crezând că era ca; dar doamna nu ajunse până la dânşii: dispăru.

Serioja simţea în ziua aceea, mai puternic decât oricând, un val de iubire pentru ea, şi acum, într-o desăvârşită uitare de sine, aşteptându-şi tatăl, băiatul cresta cu cuţitaşul colţul mesei şi se uita înainte în ochii strălucitori, cu gândul la dânsa.

— Vine tata! Îi atrase luarea-aminte Vasili Lukici. Serioja sări de pe locul lui, se duse la tatăl său şi după ce-i sărută mâna, se uită atent la dânsul, căutând semne de bucurie pentru primirea ordinului „Aleksandr Nevski”.

— Ai făcut o plimbare frumoasă? Îl întrebă Alexei Alexandrovici; şi, după ce se aşează în fotoliu, trase spre dânsul Vechiul Testament şi-l deschise. Cu toate că Alexei Alexandrovici îi spusese de multe ori lui Serioja că fiecare creştin trebuie să cunoască temeinic Sfânta Scriptură băiatul observase că tatăl său consulta adesea Vechiul Testament.

— Da, papa, am petrecut foarte bine, răspunse Serioja, aşezându-se pe marginea scaunului şi legănându-se – lucru interzis. Am întâlnit-o pe Nadenka (o nepoată pe care o creştea Lidia Ivanovna). Mi-a spus că ai primit o stea nouă. Îţi pare bine, papa?

— Mai întâi, te rog să nu te legeni, îl rugă Alexei Alexandrovici. În al doilea rând, trebuie să ştii că plăcută nu-i răsplata, ci munca. Aş dori să înţelegi asta. Uite, tu de pildă, dacă ai să munceşti, dacă ai să înveţi numai ca să fii răsplătit, munca are să ţi se pară grea. Dacă ai să lucrezi însă din dragoste pentru muncă, ai să-ţi găseşti în ea răsplata. (Alexei Alexandrovici spunea acestea amintindu-şi cum îl îmbărbătase conştiinţa datoriei în dimineaţa aceea la lucrul lui plictisitor, care se mărginise la semnarea unui număr de o sută optsprezece hârtii.)

Ochii lui Serioja care luceau de duioşie şi de bună dispoziţie se stinseră şi se plecară în jos sub privirea tatălui său. Era acelaşi ton, cunoscut de mult, pe care Alexei Alexandrovici îl folosea ori de câte ori îi vorbea Serioja şi la care băiatul învăţase să răspundă fals, fără sinceritate. Tatăl său vorbea totdeauna cu el (i se părea copilului) ca şi cum ar fi vorbit unui băiat imaginar, scos parcă din cărţi, dar care nu semăna de loc cu Serioja. Iar acesta încerca mereu să se prefacă în ochii tatălui său că e chiar băiatul din cărţi.

— Cred că înţelegi? Îl întrebă tatăl.

— Da, papa, răspunse Serioja, făcându-l pe băiatul închipuit.

Lecţia cuprindea învăţarea pe de rost a câtorva versete din Evanghelie şi repetarea începutului Vechiului Testament. Serioja ştia binişor versetele din Evanghelie; dar tocmai în clipa când începu să le spună, văzu pe fruntea tatălui său un os care se încovoia atât de brusc spre tâmple, încât se încurcă şi, având două cuvinte la fel, legă sfârşitul unui verset de începutul altuia. Karenin descoperi că băiatul nu înţelegea ceea ce spune şi se enervă.

Se posomorî şi începu să explice ceea ce Serioja auzise de multe ori, însă nu fusese în stare să reţină, tocmai fiindcă înţelegea foarte bine, ca în cazul lui „subit”, complementul circumstanţial de mod. Serioja se uita la tatăl său cu o privire speriată şi se gândea numai la un singur lucru: are să-l pună oare tatăl său să repete, ori nu, cele ce-i explica,

aşa cum mai făcuse şi altă dată? Gândul acesta îl speria aşa de mult, încât nu mai înţelegea nimic. Dar tatăl său nu-l puse să repete cele spuse de dânsul şi trecu la lecţia din Vechiul Testament. Serioja povesti frumos evenimentele; dar când trebui să răspundă la întrebarea ce anume însemnau unele din aceste evenimente, nu ştiu nimic, deşi mai fusese pedepsit pentru lecţia aceasta. Locul unde Serioja se opri şi se încurcă fără să mai poată spune ceva, începând să taie masa şi să se legene pe scaun, era tocmai pasajul în care trebuia să vorbească despre patriarhii de dinainte de potop. Dintre aceştia nu şi-l mai amintea decât pe Enoh, cel luat de viu în cer. Le ştiuse numele mai înainte, dar acum le uitase cu desăvârşire, mai cu seamă fiindcă Enoh era personajul lui preferat din tot Vechiul Testament. Luarea lui Enoh de viu la cer îi stârni în minte un întreg şir de gânduri, care puseră stăpânire pe el, în timp ce rămăsese cu ochii ţintă la lanţul de la ceasornicul tatălui său şi la un nasture descheiat pe jumătate al vestei lui.

Serioja nu credea de loc în moarte, despre care i se vorbea atât de des. Nu credea că fiinţele iubite pot muri şi mai cu seamă că el însuşi va muri. Era ceva absolut imposibil şi de neînţeles. Dar i se spunea că toţi oamenii vor muri. Întrebase chiar pe unii oameni, în care avea încredere, şi aceştia spuseseră la fel. În acelaşi chip îi vorbea şi dădaca lui, deşi în silă. Dar Enoh nu murise. Prin urmare nu toţi oamenii mor. „Atunci de ce nu s-ar putea învrednici oricine înaintea lui Dumnezeu ca să fie luat de viu la cer?” se întreba Serioja. Oamenii răi, adică aceia pe care nu-i iubea Serioja, n-aveau decât să moară. Însă toţi oamenii buni puteau să fie ca Enoh.

— Atunci, ce patriarh cunoşti?

— Pe Enoh şi Enos.

— Da. Ai mai spus asta. Rău, Serioja, foarte rău. Dacă nu te sileşti să înveţi ceea ce e mai folositor decât orice pentru un creştin, zise tatăl, ridicându-se, atunci ce te poate atrage? Sunt nemulţumit de tine. Şi Piotr Ignatici

(profesorul principal) e nemulţumit… Trebuie să te pedepsesc.

Şi tatăl, şi profesorul erau nemulţumiţi de Serioja, care învăţa într-adevăr foarte prost. Nu se putea spune însă nici pe departe că-i un băiat neînzestrat. Era, dimpotrivă, mult mai înzestrat decât băieţii pe care profesorul îi dădea drept pildă lui Serioja. Din punctul de vedere al părintelui, copilul nu vroia să înveţe ceea ce i se preda. De fapt, el nu putea învăţa, fiindcă sufletul lui avea cerinţe mai imperioase şi deosebite de cele impuse de părinte şi de profesor. Aceste cerinţe erau în contradicţie cu educatorii. De aceea, Serioja începu cu ei o adevărată luptă.

Avea nouă ani, era copil, dar ştia că are suflet, şi îi era scump, şi îl apăra aşa cum ocroteşte pleoapa ochiul; nu lăsa pe nimeni să-i pătrundă în suflet fără cheia iubirii. Educatorii săi se plângeau că nu vroia să înveţe, dar sufletul îi era însetat de Cunoştinţe. Serioja învăţa de la Kapitonâci, de la dădacă, de la Nadenka, de la Vasili Lukici, dar nu de la profesori. Apa, pe care tatăl şi profesorul lui principal o aşteptau să vină la moara lor, curgea de mult şi mişca alte mori. Tatăl îl pedepsi pe Serioja, nelăsându-l să se ducă la Nadenka, nepoata Lidiei Ivanovna. Dar pedeapsa asta se schimbă într-o fericire pentru copil. Vasili Lukici era în toane bune şi-i arătă cum se fac morile de vânt. Toată seara o petrecu lucrând şi visând cum să clădească o moară care să te poată învârti şi, pe tine: să te apuci cu mâinile de aripile ei, sau să te legi de ele şi să te învârteşti. Serioja nu se gândi la mama sa toată seara. Dar după ce se culcă în pat, îşi aduse aminte de dânsa şi începu să se roage în felul lui ca maică-sa să nu se mai ascundă, şi mâine, de ziua lui, să vină la el.

— Vasili Lukici, ştii pentru ce m-am mai rugat?

— Ca să înveţi mai bine?

— Nu.

— Pentru jucării?

— Nu. N-ai să ghiceşti. Pentru ceva minunat. Dar asta e o taină. Când are să se împlinească, am să-ţi spun. N-ai ghicit?

— Nu. Nu ghicesc. Spune-mi dumneata, zise Vasili Lukici zâmbind, ceea ce i se întâmpla rar. Hai, culcă-te, că sting lumânarea.

— Fără lumânare se desluşeşte mai bine ceea ce văd, la ce m-am rugat. Era cât pe-aci să-ţi spun taina! Râse Serioja vesel.

Cu lumânarea stinsă, i se păru lui Serioja că o simte şi o aude pe maică-sa lângă el. Stătea aplecată asupră-i şi-l mângâia cu o privire plină de iubire. Apoi răsăriră nişte mori, un briceag… Toate se amestecară şi Serioja adormi.

XXVIII.

Când sosiră la Petersburg, Vronski şi Anna traseră la unul din cele mai mari hoteluri. Vronski se stabili separat la parter, iar Anna – la etajul întâi, cu fetiţa, doica şi camerista, într-un apartament mare, compus din patru camere.

Chiar în ziua sosirii, Vronski se duse la fratele său. O găsi acolo şi pe maică-sa, venită cu treburi de la Moscova. Mama şi cumnata îl întâmpinară ca de obicei; îi puseră întrebări cu privire la călătoria lui în străinătate; vorbiră despre cunoscuţi comuni, dar nu pomeniră nici un cuvânt despre relaţiile sale cu Anna. Fratele lui însă veni a doua zi dimineaţa la Vronski şi-l întrebă de dânsa. Alexei îi spuse deschis că el socoate legătura sa cu Karenina ca o căsnicie, că nădăjduieşte să obţină divorţul şi atunci se va însura cu dânsa. Iar până atunci o socoteşte soţia sa, ca orice soţie legitimă, şi-l roagă să spună asta mamei şi nevestei sale.

— Dacă societatea nu încuviinţează lucrul acesta, mi-e indiferent, zise Vronski. Dar dacă neamurile vor să întreţină relaţii, de rudenie cu mine, atunci trebuie să fie în aceleaşi relaţii şi cu soţia mea.

Fratele cel mai mare, care respecta totdeauna părerile mezinului, nu prea ştia dacă acesta avea dreptate ori nu, până când lumea nu va rezolva această chestiune. În ceea

ce-l privea însă pe dânsul personal, n-avea nimic împotrivă şi se duse la Anna împreună cu Alexei.

Faţă de fratele său, ca şi faţă de toată lumea, Vronski îi spunea Annei „dumneata” şi se purta cu ea ca şi cum ar fi fost o cunoştinţă apropiată. Se subînţelegea însă că fratele său cunoştea raporturile dintre ei şi vorbiră împreună despre plecarea Annei la moşia lui Vronski.

Cu toată experienţa lui mondenă, Vronski – din pricina noii situaţii în care se afla – căzu într-o ciudată eroare. El, mai bine ca oricine, ar fi trebuit să ştie că porţile societăţii aveau să rămână închise pentru ei. Dar el îşi închipui, printr-un raţionament absurd şi neîntemeiat, că vederile societăţii se schimbaseră, emancipându-se de vechile prejudecăţi, datorită progresului rapid general (ajunsese, fără să-şi dea seama, un partizan al tuturor progreselor) şi că nu era încă nimic hotărât în problema admiterii lor în societate, „Fără îndoială, se gândea Vronski, societatea din preajma curţii n-o va primi. Dar prietenii pot şi trebuie să înţeleagă situaţia aşa cum se cuvine.”

Poţi să şezi ceasuri în şir cu picioarele sub tine în aceeaşi poziţie, dacă ştii că nu te împiedică nimic să-ţi schimbi poziţia. Însă dacă ştii că eşti silit să stai aşa, cu picioarele strânse, capeţi cârcei, iar picioarele încep să se smucească şi să se întindă în direcţia dorită. Vronski era în aceeaşi situaţie faţă de societate. Deşi ştia în fundul sufletului că le era interzis accesul în societate, el încerca să vadă dacă lumea nu s-a schimbat şi dacă totuşi n-o să-i primească. Înţelese în curând că dacă porţile societăţii erau deschise pentru el personal, ele rămâneau închise pentru Anna. Ca la jocul de-a şoarecele şi pisica, mâinile care se ridicau pentru dânsul se lăsau numaidecât în jos faţă de Anna.

Una dintre primele doamne din societatea Petersburgului pe care o văzu Vronski a fost vara lui, prinţesa Tverskaia.

— În sfârşit! Îl întâmpină Betsy cu bucurie. Dar Anna ce face? Ce bine-mi pare! Unde locuiţi? Îmi închipui că Petersburgul nostru vă îngrozeşte după minunata voastră

călătorie. Îmi închipui luna voastră de miere la Roma. Ce e cu divorţul? L-aţi isprăvit?
Vronski observă că entuziasmul lui Betsy scăzu când află că nu începuse încă divorţul.
— Ştiu că are să mi se arunce piatra, urmă Betsy, dar am să mă duc la Anna. Da. Am să mă duc negreşit. N-aveţi să rămâneţi mult timp aici?
Într-adevăr, Betsy veni în aceeaşi zi la Anna. Tonul său era însă cu totul altul decât mai înainte. Se mândrea, vădit, cu îndrăzneala ei şi ţinea că Anna să-i preţuiască devotamentul prieteniei sale. Nu rămase decât zece minute, povestind ultimele noutăţi mondene, iar la plecare adăugă:
— Nu mi-aţi spus când începeţi divorţul. Să presupunem că mie personal nu-mi pasă; dar alţii, mai rigorişti, au să vă îngheţe cu răceala lor până o să vă căsătoriţi. E foarte simplu acum. Ca se fait.20 Aşadar, plecaţi vineri? Păcat că n-am să pot să vă mai văd până atunci.
Din tonul lui Betsy putea să-şi dea seama ce avea de aşteptat de la societate. Totuşi el mai făcu o încercare în familia lui. N-avea nici o nădejde în ajutorul mamei sale. Ştia că aceasta, căreia Anna îi plăcuse atât de mult la început, când făcuse cunoştinţă cu dânsa, acum era neîndurătoare faţă de ea, fiindcă distrusese cariera fiului său. Punea însă mari speranţe în Varea, cumnata sa. Îşi închipuia că Varea nu va ridica piatra, ci se va duce la Anna cu simplitate şi cu hotărâre, primind-o şi la dânsa.
A doua zi după sosire, Vronski o vizită şi, găsind-o singură, îi împărtăşi dorinţa.
— Alexei, răspunse Varea, după ce-l ascultă până la sfârşit, ştii cât îmi eşti de drag şi ce sunt în stare să fac pentru tine. Am tăcut, fiindcă ştiam că nu-ţi puteam fi de folos, nici ţie, nici Annei Arkadievna, urmă ea, rostind cu deosebită grijă numele „Anna Arkadievna”. Te rog să nu-ţi închipui că o condamn. Nici nu-mi trece prin minte. Poate că în locul ei aş fi făcut la fel. Nu intru în amănunte şi nici nu pot intra, îi spuse Varea privindu-i cu sfiiciune chipul întunecat. Dar

trebuie să vedem lucrurile aşa cum sunt. Tu vrei să mă duc la dânsa, s-o primesc la mine şi s-o reabilitez astfel în societate. Înţelege însă că nu pot face asta. Am fete care se ridică şi trebuie să trăiesc în societate pentru bărbatul meu. Să zicem că m-aş duce la Anna Arkadievna. Ea ar înţelege că nu pot s-o poftesc la mine, sau ar trebui să fac aşa, încât ca să nu întâlnească pe aceia care privesc altfel lucrurile. Asta ar jigni-o. Eu nu pot s-o înalţ…

— Nu cred să fi căzut mai jos decât sutele de femei pe care le primiţi, o întrerupse Vronski şi mai întunecat; apoi se ridică tăcut, înţelegând că hotărârea cumnatei sale nu mai putea fi schimbată.

— Alexei, nu fi supărat pe mine. Pricepe, te rog, că n-am nici o vină, şopti Varea, uitându-se la dânsul cu un zâmbet sfios.

— Nu sunt supărat pe tine, răspunse Alexei, tot atât de posac, dar asta mă doare îndoit. Mă doare şi pentru prietenia noastră stricată. Să zicem că n-o strică, dar o slăbeşte, căci trebuie să înţelegi că nu poate fi altfel.

După aceste cuvinte, Vronski plecă.

Alexei înţelese că alte încercări ar fi fost zadarnice. Trebuia să petreacă cele câteva zile la Petersburg, ca într-un oraş străin, ferindu-se de orice relaţii cu societatea de dinainte, ca să nu se expună la neplăceri şi la jigniri atât de chinuitoare pentru el. Una dintre laturile cele mai neplăcute ale situaţiei sale la Petersburg era împrejurarea că Alexei Alexandrovici şi numele său era parcă pretutindeni. Nu puteai să începi o convorbire, fără ca discuţia să nu alunece la Karenin. Nu te puteai duce undeva, fără să-l întâlneşti. Aşa îi părea cel puţin lui Vronski, după cum unui om cu un deget bolnav i se pare că se loveşte mereu de toate lucrurile tocmai cu degetul bolnav.

Şederea lui la Petersburg îi părea şi mai apăsătoare din pricina atitudinii Annei, care era într-o stare de spirit nouă şi neînţeleasă: când plină de dragoste pasionată, când rece,

mereu nervoasă şi enigmatică. Părea frământată de un gând pe care i-l ascundea şi nu băga în seamă jignirile care otrăveau viaţa lui Vronski şi pe care, cu sensibilitatea ei obişnuită, ar fi trebuit să le simtă mai viu decât el.

XXIX.

Pentru Anna unul dintre scopurile reîntoarcerii sale în ţară – cel mai de seamă – fusese să-şi revadă copilul. Gândul acestei revederi nu încetase s-o frământe din ziua în care părăsise Italia; şi cu cât se apropia de Petersburg, cu atât bucuria şi nerăbdarea creşteau. Nu se întrebase cum va pune la cale întâlnirea. I se păruse firesc şi simplu să-şi vadă copilul când va fi în acelaşi oraş cu dânsul. Dar după sosirea la Petersburg, situaţia ei în societate i se înfăţişă clar şi Anna îşi dădu seama de greutatea de a obţine o întâlnire.

Se afla de două zile la Petersburg şi nu încetase o clipă să se gândească la băiat, dar încă nu-l văzuse. Simţea că nu se cădea să meargă de-a dreptul în casa unde risca să-l întâlnească pe Alexei Alexandrovici. Puteau să n-o lase înăuntru şi s-o jignească. Numai gândul de a scrie soţului său şi de a intra în legătură cu dânsul era un chin pentru Anna; şi nu-şi găsea liniştea decât atunci când îl uita. A-şi vedea băiatul la plimbare, după ce ar afla când şi unde se duce, era prea puţin pentru ea. Atâta se pregătise pentru întâlnirea asta, avea atâtea să-i spună! Dorea aşa de mult să-l îmbrăţişeze şi să-l sărute! Fosta dădacă a lui Serioja ar fi putut s-o ajute şi să-i dea un sfat; dar ea nu se mai afla în casa lui Alexei Alexandrovici. Două zile trecură cu aceste şovăieli şi în căutarea dădacei.

A treia zi, aflând despre strânsele relaţii dintre Alexei Alexandrovici şi contesa Lidia Ivanovna Anna se hotărî să-i trimită acesteia o scrisoare, care o costă multă trudă. Îi spuse intenţionat că întâlnirea ei cu băiatul atârna de mărinimia soţului său, ştiind ca scrisoarea îi va fi arătată şi că el, jucându-şi mai departe rolul de om generos, nu va putea s-o refuze.

Comisionarul care dusese scrisoarea se întoarse cu vestea cea mai crudă şi cea mai neaşteptată: nu era nici un răspuns. Nu se simţise niciodată atât de înjosită ca în clipa când, chemându-l pe comisionar, auzi din gura lui relatarea amănunţită, cum aşteptase şi cum i se spusese că „nu era nici un răspuns”. Se simţea umilită şi ofensată; dar înţelegea că, din punctul ei de vedere, contesa Lidia Ivanovna avea dreptate. Durerea îi era cu atât mai mare, cu cât rămânea neîmpărtăşită. Nu putea şi nici nu voia s-o împartă cu Vronski. Ştia că în ochii lui, deşi el era principala cauză a nenorocirii sale, întâlnirea ei cu băiatul părea un lucru puţin însemnat. Ştia că n-ar fi fost în stare să pătrundă în adânc suferinţa sa. Ştia mai ales că atitudinea lui rece în această chestiune ar fi putut s-o facă a-l urî, şi Anna se temea de acest lucru mai mult decât de orice pe lume. De aceea, ea ascundea tot ceea ce îl privea pe băiat.

Stând toată ziua acasă, Anna încercă să născocească un mijloc ca să-şi vadă copilul. Se opri la hotărârea de a-i scrie soţului. Începuse chiar scrisoarea, când i se aduse răspunsul Lidiei Ivanovna. Tăcerea contesei o făcu să se resemneze şi să se supună; dar scrisoarea, cu tot ce citi printre rânduri, o indignă. Răutatea asta, pusă alături de dragostea ei pătimaşă şi firească pentru copil, i se păru atât de nedreaptă, încât se revoltă împotriva celor ce voiau s-o jignească şi nu se mai învinovăţi pe sine însăşi.

„Calmul ăsta e o prefăcătorie, îşi zise ea. Ei vor numai să mă jignească şi să chinuie copilul. Şi eu să mă supun lor? Pentru nimic în lume! Lidia e mai rea decât mine. Eu cel puţin nu mint.” în aceeaşi clipă, Anna se hotărî să se ducă chiar a doua zi, în ziua de naştere a lui Serioja, de-a dreptul acasă la soţul ei, să cumpere slugile, să le înşele, ca să-şi vadă cu orice preţ băiatul şi să spulbere minciuna aceea monstruoasă pe care o ţesuseră în jurul nefericitului copil.

Se duse la o prăvălie, cumpără jucării şi chibzui planul de acţiune. Se va duce dis-de-dimineaţă, pe la ora opt, când, probabil, Alexei Alexandrovici nu va fi încă sculat. Va avea în

mână banii pregătiţi, pe care îi va da portarului şi feciorului, ca s-o lase să intre. Fără să-şi ridice voalul, ea le va spune că vine din partea naşului lui Serioja, ca să-l felicite şi să pună jucăriile lângă patul băiatului. Numai cuvintele pe care urma să le spună copilului nu şi le pregătise. Deşi îşi frământă mult timp capul, ea nu putu găsi nimic.

A doua zi, la ora opt dimineaţa, Anna coborî dintr-o birjă de piaţa şi sună la intrarea principală a fostei sale case.

— Du-te de vezi ce vrea. E o cucoană, zise Kapitonâci, încă neîmbrăcat, numai cu paltonul pe dânsul şi în galoşi, uitându-se pe fereastră la doamna cu faţa acoperită de un voal, care stătea chiar lângă uşă.

Ajutorul de portar, un tânăr pe care Anna nu-l cunoştea, nu apucă să deschidă bine uşa că Anna se şi strecură înăuntru. Scoase din manşon o hârtie de trei ruble şi i-o puse în mână.

— Serioja… Serghei Alexeici, rosti Anna şi trecu înainte.

După ce se uită la bancnotă, ajutorul de portar o opri la uşa cealaltă, cu geamuri.

— Pe cine căutaţi? O întrebă el. Anna nu-i auzi cuvintele şi nu răspunse. Observând fâstâceala necunoscutei, Kapitonâci ieşi chiar el în întâmpinarea ei, o lăsă să intre şi o întrebă ce doreşte.

— Din partea prinţului Skorodumov, la Serghei Alexeici, răspunse ea.

— Nu s-a sculat încă, zise portarul uitându-se cu luare-aminte.

Anna nu se aşteptase de loc ca atmosfera vestibulului, rămas neschimbat, din. Casa unde locuise nouă ani, s-o impresioneze atât de adânc. Amintirile, vesele şi triste, năvăleau una după alta în sufletul ei şi Anna uită o clipă ce căuta acolo.

— Doriţi să aşteptaţi? O întrebă Kapitonâci, scoţându-i blana.

După ce-i scoase blana, Kapitonâci o privi în faţă, o recunoscu şi, în tăcere, se înclină adânc în faţa ei.

— Poftiţi, excelenţă, spuse el.

Anna vru să spună ceva, dar nu putu scoate nici un cuvânt. Îl privi pe bătrân cu o rugă vinovată în ochi şi începu să urce scara cu paşi uşori şi repezi. Cu tot trupul aplecat înainte, agăţându-şi galoşii de trepte, Kapitonâci alergă după ea, încercând să treacă înaintea ei.

— Profesorul e acolo. Poate nu e îmbrăcat. Mă duc să anunţ.

Anna urcă mai departe scara cunoscută, fără să audă ceea ce spunea bătrânul.

— Poftiţi pe aici, la stânga. Iertaţi că nu e grijit. Stă acum în fosta odaie a divanelor, spuse portarul, răsuflând din greu. Vă rog, aşteptaţi puţin, excelenţă, mă duc să văd, adăugă Kapitonâci şi, după ce-i trecu înainte, deschise o uşă înaltă şi se mistui în dosul ei. Anna se opri, aşteptând. Abia s-a trezit, urmă portarul, ieşind pe uşă.

În clipa când portarul rostea aceste cuvinte, Anna auzi un căscat de copil. Şi acest căscat fu destul ca să-şi recunoască băiatul, să-i răsară ca aievea dinaintea ochilor.

— Lasă-mă, lasă-mă, dă-te la o parte, zise ea şi intră pe uşa cea înaltă.

În dreapta uşii se afla un pat, iar în pat şedea în capul oaselor băiatul cu cămaşa descheiată; căsca şi se întindea, cu trupul aplecat înainte. Apoi buzele i se împreunară într-un zâmbet fericit şi somnoros şi, cu surâsul acesta pe buze, copilul se răsturnă încet şi dulce înapoi în pat.

— Serioja îi şopti mama, apropiindu-se fără zgomot de el.

În timpul despărţirii şi sub năvala dragostei pe care o simţea pentru dânsul în ultima vreme, Anna îl vedea în închipuire ca băieţel de patru ani, la vârsta în care îi plăcuse ei mai mult. Acum însă copilul nu mai era nici măcar aşa cum îl lăsase. Se îndepărtase şi mai mult de copilul de patru ani. Crescuse şi slăbise; aproape să nu-l recunoască! Ce faţă slabă, ce păr scurt! Ce mâini lungi! Cât

de mult se schimbase de când îl părăsise! Dar era el, cu forma capului său, buzele lui, cu gâtu-i moale, cu umeraşii largi…

— Serioja! Repetă Anna la urechea copilului. Băiatul se ridică iarăşi într-un cot, îşi întoarse capul zburlit în dreapta şi în stânga, căutând parcă pe cineva, şi deschise ochii. Se uită liniştit şi întrebător câteva clipe la maică-sa, care stătea nemişcată înainte; apoi deodată surâse fericit şi, închizându-şi din nou ochii somnoroşi, se prăvăli, dar nu pe spate, ci spre dânsa, în braţele ei.

— Serioja! Scumpul meu băieţel! Exclamă Anna, înăbuşindu-se şi cuprinzând cu braţele trupul lui dolofan.

— Mamă! Izbucni copilul, răsucindu-se în braţele ei, ca să-i simtă atingerea mâinilor cu tot trupul său.

Zâmbind somnoros, cu ochii tot închişi, Serioja îşi puse mâinile pe umerii mamei, se lipi de ea, învăluind-o într-o mireasmă plăcută şi călduţă, pe care o au numai copiii în somn. Începu pe urmă să-şi frece faţa de gâtul şi de umerii ei.

— Ştiam, zise copilul, deschizând ochii. Azi e ziua mea. Ştiam că ai să vii. Mă scol îndată.

Şi, spunând aceasta, Serioja adormi din nou.

Anna îl cerceta lacom cu privirea. Vedea cât de mult crescuse şi cum se schimbase în lipsa ei. li recunoştea şi nu-i recunoştea picioarele goale, atât de lungi acum, care ieşeau de sub plapumă. Îi recunoştea obrajii slăbiţi şi zulufii tăiaţi scurt de pe ceafa pe care i-o sărutase atât de des. Pipăia totul şi nu putea spune nimic. O înăbuşeau lacrimile.

— De ce plângi, mamă? O întrebă copilul, trezindu-se de tot. Mamă, de ce plângi? Strigă Serioja cu glas plângător.

— Eu? N-am să mai plâng… Plâng de bucurie. Nu te-am văzut de atâta vreme! N-am să mai plâng, n-am să mai plâng, zise Anna, înghiţindu-şi lacrimile şi întorcându-şi capul în altă parte. Hai! E timpul să te îmbraci, adăugă ea, după ce-şi mai reveni.

După câteva clipe de tăcere, fără să-i lase mâna, Anna se aşează lângă pat pe un scaun pe care erau pregătite hainele lui Serioja.

— Cum te îmbraci fără mine? Cum… Anna vru să vorbească simplu şi vesel, însă nu putu şi-şi întoarse iarăşi faţa în altă parte.

— Nu mă mai spăl cu apă rece. M-a oprit papa. Dar pe Vasili Lukici nu l-ai văzut? Are să vină acum. Vai, te-ai aşezat pe hainele mele!

Serioja râse cu hohote. Anna îl privi şi zâmbi.

— Mamă, măicuţă, sufleţelul meu! Strigă Serioja, aruncându-se din nou spre ea şi îmbrăţişând-o, ca şi cum de-abia acum, când îi văzu surâsul, înţelese bine cele ce se petreceau. Asta nu trebuie, zise copilul, scoţându-i pălăria din cap. Apoi, parcă văzând-o pentru prima oară fără pălărie, se aruncă iarăşi ca s-o sărute.

— Dar ce ai gândit despre mine? Ai crezut că am murit?

— N-am crezut niciodată!

— N-ai crezut, puiul meu?

— Ştiam, ştiam, repeta Serioja cuvintele lui preferate şi, luându-i mâna care-l mângâia pe par, o lipi cu palma de gura lui şi începu s-o sărute.

XXX.

La început, Vasili Lukici nu înţelese cine era doamna în vizită la ei, şi – aflând că venise chiar mama, acea femeie care-şi părăsise soţul şi pe care el n-o cunoştea, deoarece intrase în slujbă după plecarea ci – rămase încurcat. Nu ştia dacă trebuie să intre înăuntru, ori nu, sau să anunţe pe Alexei Alexandrovici. Socotind, în sfârşit, că era datoria lui să-l scoale pe Serioja la ora obişnuită, fără să ţină seama de cine era acolo, mama sau altcineva, Vasili Lukici se îmbrăcă, se apropie de uşă şi o deschise.

Dar mângâierile mamei şi ale fiului, sunetul glasului lor şi vorbele pe care şi le spuneau îl făcură să-şi schimbe gândul. Preceptorul clătină din cap şi, oftând, închise uşa. „Să mai

aştept zece minute”, îşi zise el, tuşind uşor şi ştergându-şi lacrimile.

În timpul acesta, o mare emoţie domnea printre servitorii din casă. Toată lumea aflase că venise cucoana. Kapitonâci o lăsase să intre, şi ea se afla acum în odaia lui Serioja. După ora opt, boierul obişnuia să treacă prin camera copilului. Toate slugile înţelegeau că o întâlnire a soţilor era cu neputinţă şi că trebuia împiedicată. Kornei, feciorul personal al lui Alexei Alexandrovici, coborî în camera portarului şi întrebă cine dăduse drumul doamnei Karenina? Aflând de la Kapitonâci că o primise chiar el şi o condusese sus, Kornei îl mustră pe bătrân. Portarul se încăpăţână să tacă; dar când Kornei îi spuse că pentru asta ar trebui dat afară, Kapitonâci sări în sus şi, dând din mâini cu aprindere, se apropie de el, spunând:

— Da! Aş fi vrut să te văd pe tine dacă-i dădeai drumul ori nu! După ce ai slujit zece ani şi n-ai auzit decât vorbe bune, te-ai fi dus şi i-ai fi spus: „Poftiţi afară!” Văd că eşti tare în politică. Aşa-i! În ce te priveşte pe tine, nu uiţi să-ţi prazi stăpânul şi să-i şterpeleşti blănurile!

— Bădăranule, îi aruncă dispreţuitor Kornei şi se întoarse spre dădaca lui Serioja, care intrase tocmai atunci. Maria Efimovna, judecă şi dumneata. I-a dat drumul, n-a spus la nimeni. Iar Alexei Alexandrovici (trebuie să iasă din clipă în clipă şi are să se ducă în odaia copilului!

— Ce întâmplare! Ce întâmplare! Oftă dădaca. Kornei Vasilievici, caută de-l ţine pe loc într-un fel sau altul pe boier, eu mă duc într-o fugă s-o scot de acolo. Vai, ce întâmplare!

Când intră dădaca în odaia copilului, Serioja îi povestea mamei sale cum căzuse împreună cu Nadenka, dându-se cu săniuţa. Se rostogoliseră peste cap de trei ori. Anna îi asculta intonaţiile glasului. Îi vedea faţa şi mimica, îi pipăia mâna, dar nu înţelegea ce spunea băiatul. Trebuia să plece, trebuia să-l părăsească: gândea şi simţea numai asta. Auzi şi paşii lui Vasili Lukici care se apropiase de uşă, tuşind…

auzi şi paşii dădacei, care se desluşeau din ce în ce mai tare; dar stătea ca împietrită: nu era în stare nici să vorbească, nici să se ridice.

— Stăpână, porumbiţa mea! Începu dădaca, venind spre Anna, sărutându-i mâinile şi umerii. Ce bucurie a dat Dumnezeu peste mititelul nostru! Nu te-ai schimbat de loc.

— Ah, dădacă, scumpa mea! Nu ştiam că eşti aici, spuse Anna, revenindu-şi pentru o clipă.

— Nu mai stau aici. Locuiesc cu fata mea. Am venit să-l felicit pe Serghei Alexeici, puişorul meu.

Dădaca izbucni deodată în plâns şi începu din nou să-i sărute mâna.

Zâmbetul şi ochii lui Serioja străluceau. Ţinându-se cu o mână de maică-sa şi cu alta de dădacă, el trop ăia pe covor cu picioruşele goale, grăsuţe… Duioşia dădacei lui iubite faţă de maică-sa îl încântă.

— Mămuţă! Ea vine des la mine, şi când vine… începu Serioja, dar se opri, băgând de seamă că dădaca spusese ceva Annei şi că pe chipul ei se întipărise spaima şi un fel de ruşine, care nu-i stătea de loc bine mamei sale.

Anna Arkadievna se apropie de Serioja.

— Drăguţul meu! Şopti ca.

Expresia feţei sale spunea adio, dar ea nu putu rosti cuvântul. Copilul însă înţelese.

— Dragul meu, dragul meu Kutik! Şopti Anna, numindu-l ca pe vremea când era mic de tot. N-ai să mă uiţi? N-ai… şi nu mai putu vorbi.

Mai târziu, Anna găsi atâtea cuvinte pe care i le-ar fi putut spune! Dar atunci nu găsi nimic, nu-i putu spune nimic. Serioja însă înţelese tot ce voise să-i spună maică-sa. Înţelese că era nefericită şi că-l iubea. Înţelese chiar ceea ce spusese dădaca în şoaptă. Auzi cuvintele: „Totdeauna după ora opt”, şi înţelese că fusese vorba despre tatăl său şi că maică-sa n-avea voie să-l întâlnească. Înţelegea aceasta, dar nu putea pricepe de ce se ivea pe faţa ei spaima şi ruşinea… Ea nu era vinovată. Se temea totuşi de el şi se

ruşina de ceva. Vru să pună o întrebare care i-ar fi lămurit nedumerirea, dar nu îndrăzni. Vedea că maică-sa suferea şi-i era milă de dânsa. Se lipi tăcut de ca, apoi spuse în şoaptă:

— Nu pleca încă. Nu vine aşa de repede.

Mama îl dădu la o parte, ca să vadă dacă el ştie ce spune. Şi în expresia înspăimântată a feţei lui, ea citi că Serioja nu numai că vorbise despre tatăl său, dar parcă o întrebase ce trebuia să gândească despre acesta.

— Dragă Serioja, zise Anna, iubeşte-l. El e mai bun şi mai cumsecade decât mine. Eu sunt vinovată faţă de el. Când ai să fii mare, ai să-ţi dai seama.

— Nimeni nu-i mai bun decât tine! strigă deznădăjduit băiatul printre lacrimi şi, agăţându-se de umerii ei, o strânse din toate puterile în braţele lui slabe care-i tremurau din pricina încordării.

— Sufleţelul meu, puişorule, îngăimă Anna şi începu să plângă tot atât de zdrobită, copilăreşte, ca şi el.

Între timp, uşa se deschise şi intră Vasili Lukici. La cealaltă uşă se auzeau paşi. Dădaca şopti cu spaimă „vine” şi întinse Annei pălăria.

Serioja se lăsă pe pat şi izbucni într-un plâns cu hohote, acoperindu-şi faţa cu mâinile. Anna îi dădu mâinile la o parte, îi sărută încă o dată faţa udă şi, cu paşi repezi, ieşi pe uşă. Alexei Alexandrovici venea spre ea. Văzând-o, Karenin se opri şi-şi plecă fruntea în pământ.

Deşi spusese cu câteva clipe înainte, că el e mai bun şi mai cumsecade decât ea, când aruncă o privire fugară asupra lui şi-l revăzu în toate amănuntele, Anna simţi că se trezeşte într-însa un sentiment de dezgust şi de mânie, precum şi de invidie, fiindcă el avea copilul. Cu o mişcare bruscă, ea îşi lăsă voalul în jos şi, iuţind pasul, ieşi aproape în fugă din odaie.

În graba ei, nici n-avusese timp să scoată jucăriile. Le duse înapoi cu ea acasă aşa cum le alesese, o zi mai înainte, cu atâta dragoste şi cu atâta tristeţe.

XXXI.

Oricât de mult dorise să-şi revadă băiatul, oricât de mult se gândise şi se pregătise pentru evenimentul acesta, Anna nu-şi închipuise că întâlnirea aceasta avea s-o impresioneze atât de puternic. Întorcându-se în apartamentul ei singuratic de la hotel, ea nu înţelese mult timp ce căuta acolo. „Da, totul s-a sfârşit! Sunt iarăşi singură”, îşi zise ea şi, fără să-şi scoată pălăria, se aşează într-un fotoliu lângă cămin. Cu privirea aţintită la un ceas de bronz care se afla pe masă, între ferestre, căzu pe gânduri.

Subreta franceză, adusă din străinătate, intră şi o întrebă dacă nu vrea să se schimbe. Anna se uită la dânsa cu mirare şi-i răspunse:

— Mai târziu.

Feciorul o pofti la cafea.

— Mai târziu, rosti Anna.

Doica italiană, care tocmai îmbrăcase fetiţa, intră cu dânsa în odaie şi o aduse la Anna. Fetiţa, plinuţă şi bine îngrijită, văzându-şi mama, îi zâmbi ca de obicei, cu guriţa fără dinţi, şi întinse spre ea minutele goale ca legate cu aţă la încheieturi, dând din ele aşa cum vâslesc peştii din aripioare, şi bătând cu palmele peste cutele scrobite ale rochiţei brodate. Nu se putea să nu-i surâzi şi să n-o săruţi. Nu se putea să nu-i dai un deget, pe care ea să-l apuce, ţipând şi săltându-se cu tot tropul. Nu se putea să nu-ţi întinzi buzele, pe care fetiţa să le apuce cu gura în chip de sărutare. Anna făcu toate acestea. O luă în braţe, o săltă pe genunchii ei, îi sărută obrazul fraged şi coatele goale. Dar văzând fetiţa, Anna îşi dădu seama şi mai limpede că sentimentul pe care-l avea ea nu putea fi numit iubire, pe lângă ceea ce simţea pentru Serioja. Totul în fetiţa asta era drăgălaş, dar nu-i atingea inima. În primul copil, deşi-l avusese de la un bărbat pe care nu-l iubise, Anna îşi concentrase toate puterile dragostei sale rămase neîndestulate. Fetiţa se născuse în condiţiile cele mai grele. Nu se bucurase nici de a suta parte din îngrijirile pe care le dăduse primului copil. Afară de aceasta, fetiţa nu

reprezenta în ochii ei decât speranţe, pe când Serioja era aproape un om, şi încă un om drag, în care se luptau gânduri, sentimente. O înţelegea, o iubea, o judeca, îşi zicea Anna aducându-şi aminte de cuvintele şi de privirile lui. Şi acum ca era despărţită de dânsul pentru totdeauna, nu numai fiziceşte, dar şi din punct de vedere spiritual, şi aceasta nu se mai putea îndrepta.

Anna trecu doicii fetiţa, o lăsă să plece şi deschise un medalion în care avea portretul lui Serioja, când băiatul era de aceeaşi vârstă cu fetiţa. Se ridică şi, după ce-şi scoase pălăria, luă de pe măsuţă un album în care se aflau fotografiile fiului ei la diferite vârste. Vru să confrunte fotografiile şi începu să le scoată din album. Le scoase pe toate. Rămăsese una singură – ultima, cea mai bună. Într-o cămaşă albă, Serioja şedea călare pe un scaun, cu ochii încruntaţi şi cu gura zâmbitoare. Era expresia lui cea mai caracteristică şi cea mai frumoasă. Cu mâinile ei albe, mici, sprintene, cu degetele lungi şi subţiri, deosebit de nervoase în ziua aceea, Anna apucă de câteva ori colţul fotografiei, dar fotografia îi scăpa mereu şi nu izbuti s-o scoată. Nu era pe masă un coupe-papier. Atunci ea scoase o fotografie de alături (fotografia lui Vronski, făcută la Roma, care îl înfăţişa cu pălăria rotundă, cu părul lung) şi, cu ea, desprinse fotografia băiatului. „Da, uite-l!” zise Anna, privind fotografia lui Vronski, şi-şi aduse deodată aminte de acela care era pricina nenorocirii sale de acum. În toată dimineaţa aceea nu se gândise de loc la dânsul. Văzând deodată chipul lui bărbătesc, nobil, atât de cunoscut şi de iubit, ea simţi cum o năpădeşte pe neaşteptate un val de dragoste centru dânsul.

„Unde-o fi? Cum de mă lasă singura în suferinţa mea?” se gândi Anna de îndată, cu un sentiment de mustrare, uitând că ea însăşi îi ascunsese tot ce îl privea pe fiul său. Trimise la el, rugându-l să vină numaidecât. Îl aştepta cu strângere de inimă, căutând să-şi închipuie cuvintele pe care i le va spune, ea şi vorbele lui de dragoste, ce o vor linişti. Trimisul

se întoarse cu răspunsul că Vronski avea un musafir, dar că va veni neîntârziat. Alexei o întreba dacă-l poate primi cu prinţul Iaşvin, care sosise la Petersburg. „Nu vine singur, deşi nu m-a văzut de ieri de la prânz, se gândi ea. Nu vine singur, ca să-i pot spune tot ce am pe suflet, ci cu Iaşvin.” Apoi pe neaşteptate, îi fulgeră în minte un gând groaznic: „Dar dacă nu mă mai iubeşte?”

Lăsând să se perinde în capul ei întâmplările ultimelor zile, Anna vedea parcă în toate adeverirea acestui gând îngrozitor. Aşa, de pildă, cu o zi înainte, Vronski nu luase prânzul acasă; apoi el stăruise ca la Petersburg să locuiască separat, şi chiar acum nu venea singur la dânsa, ferindu-se parcă s-o întâlnească între patru ochi.

„Dar trebuie să mi-o spună. Trebuie să limpezească acest lucru, ca să ştiu ce am de făcut”, îşi zise ea, însă nu era în stare să-şi închipuie ce ar face dacă s-ar convinge de indiferenţa lui. Gândul că Vronski n-o mai iubeşte o duse în pragul deznădejdii şi stârni într-însa o uriaşă agitaţie. Sună subreta şi intră în cabinetul de toaletă. Se îmbrăcă cu o deosebită grijă, ca şi cum Vronski, încetând de a o mai iubi, s-ar fi putut îndrăgosti din nou, văzând-o în rochia şi cu pieptănătura care-i stăteau mai bine.

Auzi soneria înainte de a-şi isprăvi toaleta.

Când intră în salon, nu Vronski o întâmpină cu privirea, ci Iaşvin, Vronski se uita la fotografiile lui Serioja, pe care ea le uitase pe masă, şi nu se grăbi s-o privească.

— Ne cunoaştem, zise Anna, punându-şi mâna mică în mâna enormă a lui Iaşvin, care se zăpăcise (lucru straniu pentru statura lui uriaşă şi faţa lui puternică). Ne cunoaştem de anul trecut, de la curse. Dă-mi-le, îl rugă Anna luând cu o mişcare iute fotografiile lui Serioja, la care se uita Alexei, şi-l privi semnificativ, cu ochi strălucitori. Au fost izbutite cursele de anul acesta? În schimb, am fost la cursele de la Corso, la Roma. De altfel, dumneavoastră nu vă place viaţa din străinătate, adăugă ea cu un zâmbet

prietenos. Vă cunosc şi vă ştiu toate gusturile, deşi ne-am văzut foarte puţin.

— Îmi pare rău, fiindcă gusturile mele sunt îndeobşte proaste, răspunse Iaşvin, muşcându-şi colţul stâng al mustăţii.

După un răstimp de conversaţie, observând că Vronski se uită la ceas, Iaşvin o întrebă pe Anna cât mai rămâne la Petersburg. Apoi, dezdoindu-şi trupul uriaş, puse mâna pe şapcă.

— Mi se pare că foarte puţin, răspunse Anna încurcată, uitându-se la Vronski.

— Atunci n-o să ne mai vedem? Întrebă Iaşvin, sculându-se şi adresându-se lui Vronski. Unde iei masa?

— Poftiţi la prânz la mine, spuse Anna cu hotărâre, fiindu-i ciudă parcă de fâstâceala ei şi roşind ca totdeauna când îşi dădea situaţia în vileag faţa de o nouă cunoştinţă. Nu se mănâncă bine aici, dar veţi fi ce! Puţin împreună. Dintre toţi camarazii de regiment, Alexei la dumneata ţine cel mai mult.

— Îmi pare foarte bine, îi mulţumi Iaşvin cu un zâmbet din care Vronski înţelese că Anna îi plăcuse foarte mult.

Iaşvin saluta şi ieşi. Vronski ramase mai în urmă.

— Pleci şi tu? Întrebă ea.

— Am şi întârziat, răspunse el. Du-te înainte. Te ajung îndată! Strigă Vronski spre Iaşvin.

Anna îl apucă de mână şi-l privi fără să-şi ia ochii de la dânsul, căutând în gând ce-i putea spune ca să-l reţină.

— Stai. Am să-ţi spun ceva. Luându-i mâna, Anna şi-o lipi de gât. Nu-i nimic că l-am poftit la masă?

— Ai făcut foarte bine, spuse Vronski cu un zâmbet liniştit, descoperindu-şi dinţii deşi şi sărutându-i mâna.

— Alexei, nu te-ai schimbat faţă de mine? Îl întrebă Anna strângându-i mima cu amândouă mâinile. Alexei, nu mai pot îndura. Când plecăm?

— În curând, în curând. Nici nu-ţi închipui cât de tare mă apasă şi pe mine viaţa noastră de aici, răspunse Vronski şi-

şi trase mâna.

— Hai, du-te, du-te! Făcu Anna, jignită, şi se îndepărtă repede de dânsul.

XXXII.

Când se întoarse Vronski acasă, Anna încă nu venise. I se spusese că puţin după plecarea lui sosise o doamnă şi amândouă ieşiseră împreună în oraş.

Vronski rămase pe gânduri, fiindcă Anna plecase fără să-i spună unde se duce – ceea ce nu se întâmplase până atunci – şi fiindcă în dimineaţa aceea mai fusese undeva tot fără să-l vestească. La asta se mai adaugă iritarea pe care o citise în dimineaţa aceea pe chipul ci şi amintirea tonului ostil cu care, de faţă cu Iaşvin, aproape îi smulsese din mâini fotografiile copilului. Hotărî să-i ceară neapărat o explicaţie şi rămase s-o aştepte în salon. Dar Anna nu se întoarse singură, ci însoţită de prinţesa Oblonski, o mătuşă de-a ei, fată bătrână. Era aceeaşi persoană care venise dimineaţa şi se dusese cu Anna la târguieli. Fără să bage în seamă faţa îngrijorată şi întrebătoare a lui Vronski, Anna povesti, bine dispusă, ceea ce cumpărase în dimineaţa aceea. Alexei vedea că se petrece cu dânsa ceva deosebit: ochii ei strălucitori, când se opreau din fugă asupra lui, exprimau o mare tensiune de spirit. Vorbele şi mişcările ei aveau o vioiciune şi o graţie nervoasă – lucru care la începutul intimităţii lor îl ispitea, dar acum îl umplea de îngrijorare şi de spaimă.

Prânzul fusese comandat pentru patru persoane. Toată lumea se pregătea să treacă în mica sufragerie, când sosi Tuşkevici cu un comision pentru Anna din partea prinţesei Betsy. O ruga s-o ierte că nu venise să-şi ia rămas bun. Era indispusă. O ruga însă pe Anna să vină ea la dânsa între şase şi jumătate şi nouă. Vronski aruncă o privire Annei, auzind această precizare a orei care arăta că fuseseră luate toate măsurile ca să nu dea ochi cu nimeni. Dar Anna parcă nu băga nimic de seamă.

— Îmi pare rău că tocmai între şase jumătate şi nouă nu pot să mă duc, zise Anna, cu un zâmbet abia schiţat.

— Prinţesei are să-i pară foarte rău.

— Şi mie.

— Vă duceţi, desigur, s-o ascultaţi pe Patti? Întrebă Tuşkevici.

— Patti? Mi-ai dat o idee. M-aş duce, dacă aş putea găsi o lojă.

— Pot să v-o procur eu, se oferi Tuşkevici.

— Ţi-aş rămâne foarte, foarte recunoscătoare, răspunse Anna. Dar nu vrei să iei masa cu noi? Vronski ridică din umeri aproape neobservat. Nu pricepea nimic din purtarea Annei. De ce o adusese pe această prinţesă bătrână? De ce oprise la masă pe Tuşkevici şi, mai cu seamă, de ce îl trimisese după lojă? Era oare cu putinţă să se gândească măcar să se ducă, în situaţia ei, la un spectacol, în zi de abonament, s-o asculte pe Patti, unde va fi întreaga societate cunoscută de ea? Alexei se uită la dânsa cu o privire gravă. Anna îi răspunse cu aceeaşi căutătură provocatoare, veselă şi deznădăjduită în acelaşi, timp, a cărei semnificaţie Vronski n-o putea înţelege. În timpul prânzului, Anna se arătă deosebit de veselă, cochetând parcă, ba cu Tuşkevici, ba cu Iaşvin. Gând se ridicară toţi de la masă şi Tuşkevici plecă după lojă, iar Iaşvin se duse să fumeze o ţigara, Vronski coborî împreună cu dânsul în apartamentul său. După un scurt timp el ieşi şi urcă în fugă la Anna.

Anna se şi îmbrăcase. Purta o rochie de mătase de culoare deschisă, decoltată, garnisită cu catifea, pe care şi-o făcuse la Paris. Avea pe cap dantele albe, scumpe, care-i încadrau faţa şi puneau în valoare orbitoarea-i frumuseţe.

— Vrei să te duci într-adevăr la teatru? O întrebă Vronski încercând să n-o privească.

— De ce mă întrebi cu atâta spaimă? Răspunse Anna, jignită din nou, fiindcă el nu se uita la dânsa. De ce să nu mă duc?

Parcă nu înţelegea sensul cuvintelor lui.

— Fireşte, nu e nici un motiv, răspunse Vronski, posomorât.

— Asta spun şi eu, adăugă Anna, făcându-se că nu înţelege ironia tonului său şi trăgându-şi mai departe, cu un aer liniştit, mănuşa lungă, parfumată.

— Anna, pentru numele lui Dumnezeu, ce e cu dumneata? Întrebă Vronski, încercând parcă s-o trezească, întocmai cum îi vorbise odată, soţul sau.

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Doar ştii că nu te poţi duce.

— De ce? Nu mă duc singură. Prinţesa Yarvara a plecat să se îmbrace. Merge cu mine.

Alexei ridică din umeri, mirat şi deznădăjduit.

— Dar parcă nu ştii, începu el.

— Nu vreau să ştiu nimic! Răspunse ea aproape strigând. Nu vreau. Mă căiesc de ceea ce am făcut? Nu, nu şi iar nu. Şi dacă ar fi s-o iau de la capăt, aş face acelaşi lucru. Pentru noi, pentru mine şi pentru dumneata, are importanţă numai dacă ne iubim. Alte consideraţii nu există. De ce locuim aici separat şi nu ne vedem? De ce nu mă pot duce la teatru? Te iubesc şi mi-e totuna, dacă tu nu te-ai schimbat, urmă Anna în ruseşte, privindu-l în ochi cu o strălucire ciudată şi neînţeleasă. De ce nu te uiţi la mine?

Vronski o privea. Îi vedea frumuseţea chipului şi a toaletei, care-i venea totdeauna aşa de bine. Însă acum tocmai frumuseţea şi eleganţa ei îl enervau.

— Ştii că sentimentele mele nu se pot schimba; te rog însă, te implor să nu te duci, spuse el din nou în franţuzeşte cu o rugă duioasă în glas, dar cu o privire rece.

Anna nu-i auzi cuvintele. Îi văzu însă privirea rece şi-i răspunse enervată:

— Te rog să-mi explici de ce nu trebuie să mă duc.

— Fiindcă asta ţi-ar putea pricinui… Vronski se încurcă.

— Nu mai înţeleg nimic. Iaşvin n'est pas compromettant21. Iar prinţesa Varvara nu e mai rea decât

altele. Dar uite-o.

XXXIII.

Vronski avu pentru întâia oara un sentiment de necaz. Aproape de furie împotriva Annei, fiindcă aceasta nu vroia, intenţionat, să-şi înţeleagă situaţia. Sentimentul acesta sporea şi mai mult prin faptul că nu-i putea spune motivul necazului sau. Dacă ar fi putut să-i mărturisească deschis ceea ce credea, Vronski ar fi trebuit să-i spună: „A apărea la teatru în această toaletă şi cu această prinţesă, cunoscută de toată lumea, înseamnă nu numai să-ţi recunoşti situaţia de femeie pierdută, dar să sfidezi societatea, adică să renunţi la ea pentru totdeauna”.

Vronski însă nu putea să-i spună aşa ceva. „Dar cum nu poate înţelege asta, şi ce se petrece cu ea?” se întreba el. Şi simţea că-i scădea respectul pentru dânsa, şi totodată în sufletul lui sporea conştiinţa frumuseţii ei.

Se întoarse posomorât în apartamentul său şi, aşezându-se lângă Iaşvin, care-şi întinsese pe un scaun picioarele lungi şi bea coniac cu sifon, porunci să i se aducă aceeaşi băutură.

— Vorbeşti de Moiguci al lui Lankovski. E un cal bun şi te sfătuiesc să-l cumperi, îi spunea Iaşvin, uitându-se la chipul mohorât al camaradului său. Are crupa cam joasă, cât despre picioare şi cap, nu poţi dori ceva mai bun.

— Cred că am să-l iau, răspunse Vronski. Convorbirea despre cai îl interesa, dar Vronski nu-şi putea lua gândul de la Anna, ascultând fără voie zgomotul paşilor pe coridor şi uitându-se la ceasul de pe cămin.

— Anna Arkadievna mi-a poruncit să vă anunţ că a plecat la teatru.

Iaşvin îşi mai turnă un păhăruţ de coniac în sifon, bău şi se ridică, încheindu-şi haina.

— Ei? Mergem? Întrebă Iaşvin, abia zâmbind pe sub mustaţă şi arătând prin acest surâs că înţelege de ce e mohorât Vronski, fără să dea însă acestui fapt vreo importanţă.

— Nu mă duc, răspunse posomorât Alexei.

— Eu însă trebuie să mă duc, pentru că am făgăduit. Şi acum, la revedere! Dacă vrei, du-te în stal. Ocupă fotoliul lui Krasinski, adăugă Iaşvin, ieşind.

— Nu pot. Am treabă.

„Rău cu nevastă, dar mai rău cu cineva care nu ţi-e nevastă”, gândi Iaşvin ieşind din hotel.

Rămas singur, Vronski se sculă de pe scaun şi începu să se plimbe prin cameră.

„Ce e astăzi? Abonamentul numărul patru… Acolo e Egor cu soţia şi mama, probabil… Aşadar, tot Petersburgul e acolo. Anna a intrat acum, şi-a scos blana şi a ieşit la lumină. Tuşkevici, Iaşvin, prinţesa Varvara… îşi închipuie Alexei. Dar eu ce mai aştept? Mi-e teamă sau am trecut lui Tuşkevici datoria de a o proteja? Oricum aş privi-o, situaţia e stupidă, stupidă… Dar de ce mă pune într-o asemenea situaţie?” îşi zise el, făcând un gest cu mâna.

Prin mişcarea asta, Alexei agăţă masa pe care se afla sifonul şi sticla cu coniac, gata s-o răstoarne.

Vrând s-o reţină, o răsturnă de tot. Atunci o îmbrânci, înciudat, cu piciorul şi sună.

— Dacă vrei să mai stai în serviciul meu, spuse Vronski feciorului care tocmai intra, trebuie să-ţi cunoşti datoria. Să nu se mai întâmple aşa ceva. Strânge de aici.

Simţindu-se nevinovat, feciorul vru să se apere; dar, uitându-se la stăpânul său, înţelese după faţa lui că trebuia să tacă. Feciorul se lăsă grăbit în genunchi pe covor şi începu să aleagă paharele şi sticlele întregi de cele sfărâmate.

— Asta nu e treaba ta. Cheamă un lacheu să facă aici curăţenie. Tu pregăteşte-mi fracul.

Vronski ajunse la teatru la ora opt şi jumătate. Spectacolul era în toi. Un plasator bătrân îi luă blana şi, recunoscându-l, îi spuse „excelenţă” şi-i recomandă să nu ceară număr, ci numai să-l strige pe Feodor. Pe coridorul luminat nu era nimeni afară de plasator şi doi feciori care – ţinând nişte

blănuri în braţe – ascultau la o uşă. Prin uşa întredeschisă se auzeau sunetele unei orchestre, acompaniind staccato, în surdină, şi un glas de femeie care rostea desluşit o frază muzicală. Uşa se dădu în lături şi un plasator se strecură afară. Fraza care se apropia de sfârşit izbi auzul lui Vronski prin claritatea ei, dar uşa se închise numaidecât. Alexei nu mâi auzi sfârşitul frazei şi cadenţa, dar înţelese după ropotul de aplauze de partea cealaltă a uşii că actul se isprăvise. Când intră în sala puternic luminată de candelabre şi de tulipe de bronz, cu gaz, se mai aplauda încă. Pe scenă cântăreaţa cu umerii goi, strălucind de diamante, se înclina şi zâmbea: aduna, cu ajutorul tenorului care o ţinea de mâna, buchete aruncate peste rampă; apoi se apropie de un domn, care avea pe creştetul lucios al capului o şuviţă de păr pomădat; şi, cu mâinile sale lungi, îi întindea o cutie de bijuterii peste rampă. Tot publicul de la parter şi din loji se frământa, se înclina înainte, striga şi bătea din palme. Dirijorul îl ajută de pe postamentul său să dea cutia şi-şi îndreptă cravata albă. Vronski înainta până în mijlocul parterului şi, oprindu-se, începu să se uite de jur împrejur. În ziua aceea, mai puţin atent decât oricând, el abia luă în seamă mediul cunoscut, familiar, scena, zgomotul, întreaga turmă a spectatorilor – ştiută, neinteresantă, pestriţă – din sala ticsită a teatrului.

Ca de obicei, nişte doamne, aceleaşi, şedeau în loji, cu nişte ofiţeri în spatele lor. Aceleaşi femei îmbrăcate în rochii multicolore – Dumnezeu ştie cine erau… Aceleaşi uniforme şi redingote. La galerie – aceeaşi mulţime murdară. În toată mulţimea asta din loji şi din primele bănci nu erau decât vreo patruzeci de persoane, bărbaţi şi femei, care reprezentau adevărata lume. Vronski îşi îndreptă numaidecât atenţia spre aceste oaze.

Actul se sfârşise. De aceea nu se duse în loja fratelui său, ci trecu până la rândul întâi şi se opri la rampă lângă Serpuhovski care, zărindu-l de departe, îl chemase cu un zâmbet.

Vronski n-o văzuse încă pe Anna şi nici n-o căuta; dar, după direcţia privirilor celorlalţi, ştia unde se afla. Se uita în jurul lui, fără să-şi oprească privirea la ea. Aşteptându-se la ceva şi mai rău, îl căuta din ochi pe Karenin care, din fericire, nu venise în seara aceea la teatru.

— Cât de puţin aspect militar ţi-a mai rămas! Îi spuse Serpuhovski, parcă ai fi un diplomat, artist sau aşa ceva.

— Da. Cum m-am întors în ţara, mi-am şi pus fracul, răspunse Vronski zâmbind şi luându-şi încet binoclul.

— În privinţa asta, drept să-ţi spun, te invidiez. De câte ori mă întorc din străinătate şi-mi pun astea (Serpuhovski îşi atinse eghileţii), îmi pare rău după libertate.

Serpuhovski pierduse de mult orice iluzii privitoare la cariera lui Vronski, dar îl iubea ca şi mai înainte, iar acum era deosebit de gentil cu dânsul.

— Păcat că ai pierdut primul act!

Trăgând cu urechea la ceea ce spunea Serpuhovski, Vronski îşi mută binoclul de la lojile de jos la cele de balcon, cercetându-le cu privirea. Lângă o doamna cu turban şi un bătrânel pleşuv care clipea supărat în lentila binoclul ui pe care-l mişca mereu, el văzu deodată capul Annei – mândru, de o frumuseţe uimitoare, zâmbind într-un cadru de dantele. Era în loja a cincea de jos, la douăzeci de paşi de dânsul. Şedea în faţă şi, întorcându-se puţin, spunea ceva lui Iaşvin. Ţinuta capului ei pe umerii largi şi frumoşi, strălucirea ochilor plini de un foc stăpânit, splendoarea întregii sale fiinţe, i-o aminteau întocmai aşa cum o văzuse la balul din Moscova.

Vronski o privea însă acum cu alţi ochi. În sentimentele pe care i le inspira frumuseţea ei nu mai era nimic tainic De aceea frumuseţea ei, deşi mai mare decât înainte, îl atrăgea, dar în acelaşi timp îl şi jignea. Anna nu se uita în partea lui, dar Vronski simţi că-l văzuse. Când îşi îndreptă din nou binoclul în partea aceea, Vronski băgă de seamă că prinţesa Varvara, deosebit de îmbujorată, râdea în chip nefiresc, aruncând priviri dese spre loja de alături. Anna,

ciocănind uşor cu evantaiul strâns marginea de catifea roşie a lojei, se uita undeva, departe, fără să vadă şi desigur nici nu vroia să vadă ceea ce se petrece în loja vecina. Pe faţa lui Iaşvin era întipărită aceeaşi expresie pe care o avea când pierdea la cărţi; încruntat Iaşvin îşi vârâse în gură din ce în ce mai adânc colţul stâng al mustăţii şi arunca priviri chiorâşe tot spre loja de alături.

În loja aceasta, din stânga, se aflau soţii Kartasov. Vronski îi cunoştea. Ştia că şi Anna îi cunoştea. Doamna Kartasov, o femeie slabă, mică de statură, stătea în picioare în loja ei şi, cu spatele întors spre Anna, îşi punea mantila de seară pe care i-o ţinea soţul. Avea faţa palidă şi supărată; şi, foarte enervată, spunea ceva. Kartasov, un domn gras şi chel, se uita mereu înapoi la Anna, silindu-se să-şi potolească soţia. După ce doamna ieşi, Kartasov zăbovi mult şi căută cu ochii privirea Annei, vrând s-o salute. Dar Anna nu vru să observe acest lucru, întoarsă cu spatele, vorbea cu Iaşvin, care-şi aplecase spre dânsa capul tuns. Kartasov ieşi afară fără s-o fi salutat şi loja ramase goală.

Vronski nu înţelese ce anume se petrecuse între soţii Kartasov şi Anna, dar simţi că se întâmplase ceva jignitor pentru Anna. Îşi dădea seama după expresia feţei ei că Anna îşi aduna ultimele puteri ca să-şi joace până la capăt rolul: să păstreze aparenţa unui calm desăvârşit – ceea ce izbuti perfect. Acei care nu o cunoşteau pe Anna şi nici cercul ei, şi care nu puteau auzi expresiile de compătimire, indignare şi de mirare ale femeilor, fiindcă Anna îşi îngăduise să se arate în public cu atâta îndrăzneală în toată strălucirea frumuseţii sale şi a podoabei de dantele – aceia admirau calmul şi frumuseţea acestei femei şi nu bănuiau ca ea îndura chinul omului legat la stâlpul infamiei.

Văzând că se întâmplase ceva, dar neştiind ce anume, Vronski, plin de îngrijorare, se îndreptă spre loja fratelui sau, nădăjduind să afle acolo ceva. Trecu prin sală într-adins în partea opusă lojii sale şi se întâlni la ieşire cu fostul lui comandant de regiment, care stătea de vorbă cu doi

cunoscuţi. Vronski auzi rostindu-se numele soţilor Karenin şi observă că fostul său comandant de regiment se grăbise să-i spună tare pe nume, privindu-şi semnificativ interlocutorii.

— Ah, Vronski! Când treci pe la regiment? N-ai să scapi fără un chef. Doar dumneata eşti stâlpul regimentului! Îi strigă comandantul.

— Îmi pare foarte rău, dar n-o să am timp. Să lăsăm pe altă dată, răspunse Vronski şi urcă în fugă scările, îndreptându-se spre loja fratelui său.

Bătrâna contesă, maică-sa cu cârlionţii de culoarea oţelului, era şi ea în loja fiului său. Alexei întâlni pe Varea, însoţită de prinţesa Sorokina, pe coridorul lojilor de sus.

După ce conduse pe prinţesa Sorokina la mama ei, Varea îl luă pe cumnatul său de braţ şi începu numaidecât să vorbească cu el despre ceea ce-l interesa. Era atât de tulburată, cum rar o văzuse mai înainte.

— Găsesc că este o laşitate şi o josnicie. Madame Kartasova n-avea nici un drept s-o facă, Madame Karenina… începu Varea.

— Dar ce s-a întâmplat? Eu nu ştiu nimic.

— Cum? N-ai auzit?

— Îţi dai seama că eu trebuia să aflu cel din urmă.

— Există oare o fiinţă mai rea decât această Kartasova?

— Dar ce-a făcut?

— Mi-a povestit bărbatul meu… A jignit-o pe Karenina. Kartasov a schimbat câteva vorbe cu ea, de la o lojă la alta, şi soţia sa i-a făcut o scenă. Se pare că i-ar fi spus ceva jignitor în gura mare şi ar fi plecat.

— Conte, vă pofteşte mama dumneavoastră, îi spuse prinţesa Sorokina, scoţând capul pe uşa lojii.

— Te tot aştept, începu maică-sa zâmbind ironic. Nu-i chip să te mai văd.

Alexei văzu că maică-sa nu-şi putea stăpâni un zâmbet de bucurie.

— Bună seara, maman. Tocmai veneam la dumneata, răspunse el cu răceală.

— Cum? Nu te duci pour faire la cour a madame Karénine? 22 adăugă ea, după ce prinţesa Sorokina se dădu la o parte. Elle fait sensation. On oublie la Patti pour elle23.

— Maman, te-am rugat să nu-mi, vorbeşti de asta, spuse Alexei încruntându-se.

— Vorbesc despre ceea ce vorbeşte toată lumea. Vronski nu răspunse nimic şi, după ce schimbă câteva cuvinte cu prinţesa Sorokina, ieşi. Se întâlni în uşă cu fratele său.

— Ah! Alexei! Îl întâmpină fratele său. Ce murdărie! O proastă şi nimic mai mult… Tocmai vroiam să mă duc la ea. Hai împreună.

Vronski nu-l mai ascultă. Coborî cu paşi repezi. Simţea că trebuie să facă ceva, dar nu ştia ce anume. Era necăjit împotriva ei, fiindcă îi pusese pe amândoi într-o situaţie falsă, dar în acelaşi timp era plin de milă pentru ea şi răscolit de suferinţele ei. Coborî la parter şi se îndreptă spre loja Annei. Stremov stătea în picioare lângă lojă şi vorbea cu Anna.

— Nu mai există temeri. Le moule en est brisé.24 Vronski se înclină înaintea ei şi se opri să vorbească cu Stremov.

— Mi se pare că ai venit târziu şi n-ai auzit aria cea mai frumoasă, spuse Anna lui Vronski, uitându-se ironic la dânsul, după cum i se părea lui.

— Nu sunt un critic bun, răspunse Alexei şi o privi cu asprime.

— Ca şi prinţul Iaşvin, adăugă Anna zâmbind. El e de părere că Patti cântă prea tare. Mulţumesc, spuse ea, luând cu mâna ei mică, cuprinsa într-o mănuşă lungă, programul ridicat de Vronski. În aceeaşi clipă, faţa ei frumoasă tresări; se ridică şi trecu în fundul lojii.

Observând că în timpul actului următor loja ei rămase goală, Vronski părăsi parterul în şoaptele de protest ale sălii, încremenită în sunetele cavatinei, şi pleca acasă.

Anna se şi întorsese. Când intră la dânsa, Vronski o găsi îmbrăcată aşa cum fusese la teatru. Şedea pe primul fotoliu de la perete şi se uita drept înaintea ei, îi aruncă o privire fără să-şi schimbe atitudinea.

— Anna, rosti el.

— Numai tu eşti de vină, numai tu! Strigă ea, ridicându-se cu glasul înecat în lacrimi de deznădejde şi de furie.

— Te-am rugat, te-am implorat să nu te duci. Ştiam că ai să ai neplăceri…

— Neplăceri! Izbucni Anna. A fost îngrozitor! N-am să uit asta cât oi trăi. Mi-a spus că-i e ruşine să stea alături de mine.

— Vorba unei femei proaste, încercă s-o liniştească Vronski. Dar de ce să rişti şi să provoci…

— Îţi urăsc calmul. Nu trebuia să mă faci să ajung aici. Dacă m-ai fi iubit…

— Anna! Ce are a face asta cu dragostea mea?

— Da. Dacă m-ai fi iubit, ca mine… dacă ai fi suferit ca mine… urmă Anna, privindu-l cu o expresie de spaimă.

Îi era milă de dânsa, însă îl cuprinse şi ciuda. O încredinţă de dragostea lui, fiindcă îşi dădea seama că numai aşa o putea potoli acum. Nu-i spuse nici un cuvânt de mustrare, dar în adâncul sufletului era supărat pe ea.

Iar asigurările de dragoste ale lui Vronski, pe care acesta le socotea atât de banale, încât se ruşina să le rostească, Anna le sorbea şi încetul cu încetul se potolea.

A doua zi, ei plecară la ţară deplin împăcaţi.

PARTEA A ŞASEA.

I

Daria Alexandrovna petrecu vara împreună cu toţi copiii la Pokrovskoie, la sora sa, Kitty Levina. La moşia ei casa ajunsese atât de dărăpănată, încât Levin şi cu soţia sa o convinseseră să-şi petreacă vara la dânşii. Stepan Arkadici era încântat de această hotărâre. Spunea că-i pare grozav de rău că slujba nu-l lăsa să-şi petreacă vara la ţară împreuna cu familia – ceea ce ar fi fost pentru dânsul cea

mai mare fericire. El rămase la Moscova şi venea din când în când la ţară, pentru o zi-două. Afară de Daria Alexandrovna cu toţi copiii ei şi cu guvernanta, în casa soţilor Levin se mai găsea şi bătrâna prinţesă. Ea se simţea datoare să-şi supravegheze fiica fără experienţă, „care se afla într-o anumită situaţie”. Pe lângă asta, Varenka, prietena din străinătate, îşi ţinuse şi ea făgăduiala de a veni la Kitty după măritiş şi se stabilise la Pokrovskoie. Aşa că în casa lui Levin erau numai rudele şi prietenii soţiei sale. Deşi Levin nu-i iubea pe toţi, îi cam părea rău că „lumea şi orânduiala Levin” se vedeau înăbuşite de invazia „elementului Şcerbaţki”, cum îi zicea el în sinea lui. Dintre rudele sale, se afla un singur oaspete – Serghei Ivanovici. Dar şi acesta era un om de formaţie nu „Levin”, ci „Koznâşev”, aşa că spiritul „Levin” se pierduse cu totul.

În casa lui Levin, rămasă multă vreme goală, forfotea acum atâta lume, încât aproape toate odăile erau ocupate. Mai în fiecare zi se întâmpla ca bătrâna prinţesă, aşezându-se la masă, să fie nevoită a număra pe toţi musafirii şi a pune la o măsuţă deoparte pe al treisprezecelea nepot sau pe a treisprezecea nepoată. Kitty, care se ţinea cu râvnă de gospodărie, avea destulă bătaie de cap să se aprovizioneze cu multe găini, curcani şi raţe, care să mulţumească pofta de mâncare din timpul verii a musafirilor şi a copiilor.

Într-o zi, toată familia se aşezase la masă. Copiii Dariei făceau planuri, cu guvernanta şi cu Varenka, unde să se ducă după ciuperci, când, spre marea mirare a tuturor, Serghei Ivanovici, care era respectat de toţi şi chiar venerat pentru inteligenţa şi erudiţia lui, se amestecă în convorbirea despre ciuperci:

— Luaţi-mă şi pe mine. Grozav îmi place să culeg ciuperci, zise el, uitându-se la Varenka. Găsesc că este o îndeletnicire foarte plăcută.

— Cum nu, cu multă plăcere, răspunse Varenka roşind. Kitty schimbă cu Dolly o privire plină de înţeles. Propunerea eruditului şi a inteligentului Serghei Ivanovici de a merge la

cules ciuperci cu Varenka întărea unele presupuneri ale lui Kitty – presupuneri care în timpul din urmă o preocupau foarte mult. Kitty, ca să nu i se observe privirea, se grăbi să-i spună ceva mamei sale. După prânz, Serghei Ivanovici se aşează în salon la fereastră, cu ceaşca de cafea în mână, continuând conversaţia începută cu fratele său şi aruncând priviri spre uşa pe unde trebuiau să iasă copiii care se pregăteau să se ducă după ciuperci. Levin se aşează pe marginea ferestrei, lângă dânsul.

Kitty, în picioare alături de Levin, aştepta sfârşitul conversaţiei care n-o interesa, ca să-i spună ceva.

— De când te-ai însurat, te-ai schimbat în multe privinţe, şi în bine, observă Serghei Ivanovici, zâmbind spre Kitty, fără să-l intereseze nici pe el convorbirea începută. Dar ai rămas credincios pasiunii tale de-a apăra ideile cele mai paradoxale.

— Katia, nu-i bine să stai în picioare, îi spuse bărbatul ei, trăgând un scaun spre dânsa şi privind-o cu înţeles.

— Ei, da… de altfel, nici nu mai avem când, adăugă Serghei Ivanovici, văzând copiii care ieşeau în fugă pe uşă.

În fruntea tuturor alerga spre ei Tania, cu ciorapii bine întinşi pe picior, fluturând coşul şi pălăria lui Koznâşev.

Venea în fugă, curajoasă, la Serghei Ivanovici, şi cu ochi strălucitori – avea ochii frumoşi ai tatălui său – Tania îi întinse lui Koznâşev pălăria, prefăcându-se că vrea să i-o pună în cap, cu un zâmbet sfios şi delicat care-i îndulcea îndrăzneala.

— Varenka aşteaptă, îl anunţă Tania şi îi puse cu băgare de seamă pălăria în cap, înţelegând după surâsul lui că se poate.

Varenka stătea în uşă într-o rochie de pânză galbenă şi cu o basma albă pe cap.

— Sunt gata, vin, Varvara Andreevna, spuse Serghei Ivanovici, înghiţind la iuţeală ce-i mai rămăsese din cafea şi punându-şi în buzunare batista şi port-ţigaretul.

— Ce fată încântătoare e Varenka mea! Nu-i aşa? Spuse Kitty soţului ei în aşa fel ca s-o audă Serghei Ivanovici, care abia se ridicase. Şi ce frumoasă e! Câtă nobleţe în frumuseţea ei! Varenka! O strigă Kitty. Vă duceţi în pădurea de lângă moară? Venim şi noi mai târziu.

— Kitty, uiţi cu totul starea în care te afli! O mustră bătrâna prinţesă, intrând repede pe uşă. N-ai voie să ţipi aşa.

Auzind glasul lui Kitty şi observaţia prinţesei, Varenka se apropie de prietena sa cu paşi uşori şi repezi.

Privirea, vioiciunea mişcărilor, bujorii răsăriţi pe faţa-i însufleţită, totul arata că se petrecea în ea ceva neobişnuit. Kitty ştia ce anume era acest lucru neobişnuit şi o urmărea cu luare-aminte. Kitty o strigase pe Varenka numai ca s-o binecuvinteze în gând pentru acel eveniment important care trebuia să se întâmple, după părerea ei, chiar în după-amiaza aceea în pădure.

— Varenka, aş fi foarte fericită daca s-ar întâmpla azi un anumit lucru, îi şopti Kitty, sărutând-o.

— Vii şi dumneata cu noi? Îl întrebă Varenka, tulburată, pe Levin prefăcându-se că nu auzise ceea ce-i spusese Kitty.

— Vin, dar numai până la arie. Rămân acolo.

— Şi ce treabă ai acolo? Îl întrebă Kitty.

— Trebuie să văd şi să număr căruţele cele noi, răspunse Levin. Dar tu unde ai să fii?

— Pe terasă.

II.

Pe terasă se adunase toată societatea feminină, căreia îi plăcea de obicei să stea acolo după prânz. În ziua aceea însă aveau acolo şi treaba. Pe lângă cusutul cămăşuţelor şi croşetatul feşelor la care lucrau toate – în ziua aceea se făcea acolo dulceaţă după o metodă nouă pentru Agafia Mihailovna – adică fără apă. Kitty adusese cu dânsa această metodă nouă, folosită în casa Şcerbaţki. Mai înainte treaba asta cădea în sarcina Agafiei Mihailovna care, socotind că ceea ce se făcea în casa Levin nu putea fi rău, pusese apă în

dulceaţa de căpşuni şi de fragi, fiind încredinţată că nu se putea altfel. Fusese surprinsă asupra faptului. Din pricina asta, dulceaţa de smeură se făcea acum faţă de toată lumea. Agafia Mihailovna trebuia convinsă că dulceaţa iese bună şi fără apă.

Cu faţa aprinsa şi necăjită, cu parul zburlit şi cu braţele slabe, goale până la cot. Agafia Mihailovna învârtea o tingire pe o plită portativă şi, posomorâtă, se uita la dulceaţa de smeura, dorind din tot sufletul ca siropul să se lege prea tare sau ca fructele să nu fiarbă destul. Simţind că mânia Agafiei Mihailovna era îndreptată împotriva ei, ca sfătuitoare principală în chestiunea dulceţii de smeura, bătrâna prinţesă se prefăcea că e prinsă cu alte treburi şi că n-are grijă de dulceaţă. Vorbea despre tot felul de lucruri, dar se uita din când în când la plită cu coada ochiului.

— Eu cumpăr totdeauna singură, de la tarabe, materiale ieftine pentru rochiile slujnicelor, spunea bătrâna prinţesă, urmând conversaţia începută… Nu e vremea de luat spuma, dragă? Întrebă ea pe Agafia Mihailovna. Nu trebuie să faci tu treaba asta, te încălzeşti prea tare, încheie ea, oprind-o pe Kitty.

— Lasă că fac eu, sări Dolly şi, ridicându-se, începu să umble cu grijă cu lingura prin siropul cu spumă. Din când în când, ca să desprindă ceea ce se luase pe lingură, o bătea de farfuria plina cu spuma în fel de fel de culori, galbene-trandafirii, cu dâre de sirop sângeriu. „Ce au să mai lingă copiii la ceai!” se gândea Dolly la odraslele sale, aducându-şi aminte cum ea însăşi, când era copil, se mira de ce oamenii mari nu mănâncă ce e mai bun pe lume: spuma dulceţii.

— Stiva spune că e mult mai bine să le dai bani, urmă în acelaşi timp Daria Alexandrovna conversaţia începută despre felul cel mai bun de a-ţi răsplăti slugile, dar…

— Cum poţi să le dai bani? Izbucniră într-un glas prinţesa şi Kitty. Ele preţuiesc atenţia şi se bucură de cadouri.

— Eu, de pildă, am cumpărat acum un an pentru Matriona Semionovna de la noi ceva în felul poplinului, îşi aminti prinţesa.

— Îmi aduc aminte. Purta rochia aceea de ziua dumitale.

— Era un desen foarte drăguţ. Aşa de simplu şi de distins! Dacă n-ar fi avut-o ea, mi-aş fi făcut una la fel. Semăna cu rochia Varenkăi. Drăguţ şi ieftin!

— Ei, mi se pare că acum e gata, anunţă Dolly, încercând siropul.

— Când se face „bombonica”, atunci e gata. Mai ţine-o puţin pe foc, Agafia Mihailovna.

— Ce de muşte! Spuse mânioasă Agafia Mihailovna. Are să iasă la fel, adăugă ea.

— Ah, ce drăguţă e! N-o speriaţi! Exclamă pe neaşteptate Kitty, uitându-se la o vrabie care se aşezase pe balustradă şi începuse să ciugulească o codiţă de smeură, întorcând-o cu ciocul.

— Da, dar stai mai departe de plită, o rugă maică-sa.

— A propos de Varenka, urmă Kitty în franţuzeşte, cum vorbeau tot timpul, ca să nu înţeleagă Agafia Mihailovna. Nu ştiu de ce, maman, parcă aştept astăzi o hotărâre. Înţelegi care. Ce bine ar fi!

— Ce bună peţitoare avem! Zâmbi Dolly. Cu câtă prudenţă şi dibăcie caută să-i apropie…

— Spune, maman, ce crezi mata?

— Ce să cred? El (prin el se subînţelegea Serghei Ivanovici) ar fi putut face oricând partida cea mai strălucită din Rusia. Nu mai e aşa de tânăr; totuşi ştiu că multe fete, chiar aşa, s-ar mărita cu dânsul… Varenka e foarte drăguţă, însă el ar fi putut…

— Înţelege, mamă, că nu s-ar putea născoci ceva mai bun nici pentru el, nici pentru dânsa. Mai întâi, ea e o minune! Zise Kitty, îndoind un deget.

— Îi place foarte mult, într-adevăr, întări Dolly.

— Pe urmă, el are o situaţie aşa de frumoasă în societate, încât n-are de loc nevoie să se însoare cu o femeie pentru

avere sau relaţii în lume; îi trebuie un singur lucru: o nevastă bună, drăguţă şi liniştită.

— Da, cu ea poţi fi liniştit, adeveri Dolly.

— În al treilea rând, să-l iubească! Şi asta este… ar fi aşa de frumos! Aştept ca la întoarcerea din pădure totul să se fi hotărât. Am să văd numaidecât după ochii lor. Mi-ar părea atât de bine! Dar tu, Dolly, ce crezi?

— Nu te mai frământa atât. Nu trebuie să te agiţi de loc, o sfătui din nou maică-sa.

— Nici nu mă agit, mamă. Dar eu cred că el are să-i ceară astăzi mâna.

— Ah, cât e de ciudat felul cum fac bărbaţii cererea în căsătorie, când… acea barieră care a fost până atunci este deodată înlăturată, spuse Dolly, zâmbind visător cu gândul la cele petrecute cu Stepan Arkadici.

— Mamă, cum ţi-a cerut papa mâna? O întrebă Kitty pe neaşteptate.

— N-a fost nimic neobişnuit, ci foarte simplu, răspunse prinţesa; şi, această amintire îi însenină deodată faţa.

— Dar cum a fost? L-ai iubit înainte de a-ţi fi făcut declaraţia?

Kitty simţea un farmec deosebit când vorbea cu maică-sa, acum, ca de la egal la egal, despre aceste chestiuni importante din viaţa femeilor.

— L-am iubit, fără îndoială. Venea la noi, la ţară.

— Cum s-a hotărât, mamă?

— Îţi închipui probabil că voi aţi născocit ceva nou? E acelaşi şi acelaşi lucru: s-a hotărât cu ochii, cu zâmbetele…

— Ce frumos ai spus, mama! Tocmai cu ochii şi cu zâmbetele, adeveri Dolly.

— Ce cuvinte anume ţi-a spus?

— Dar Kostea ce ţi-a spus?

— El mi le-a scris cu creta. A fost extraordinar… Mi se pare că toate s-au întâmplat într-un trecut atât de îndepărtat! Zise Kitty.

Tustrele femeile se cufundară, visătoare. În aceleaşi gânduri. Kitty rupse cea dintâi tăcerea. Îşi aminti de ultima iarnă de dinaintea măritişului ei şi de pasiunea pentru Vronski.

— Numai ceva mă îngrijorează: dragostea veche a Varenkăi, spuse Kitty, aducându-şi aminte de ea printr-o asociaţie firească de idei. Voiam să i-o spun într-un fel sau altul lui Serghei Ivanovici ca să-l pregătesc. Toţi bărbaţii, adăugă ea, sunt grozav de geloşi pe trecutul nostru.

— Nu toţi, fu de părere Dolly. Tu judeci după bărbatul tău. Amintirea lui Vronski îl chinuieşte şi acum. Nu-i aşa? E adevărat?

— Adevărat, răspunse Kitty pe gânduri, zâmbind din ochi.

Prinţesa-mamă interveni în discuţie mai mult ca să-şi apere felul în care o supraveghease pe fiica sa:

— Atâta doar că nu înţeleg în ce l-ar putea nelinişti trecutul tău. Că Vronski ţi-a făcut curte? Asta se întâmplă oricărei fete.

— Dar nu-i vorba de asta, spuse Kitty roşind.

— Dă-mi voie, urmă maică-sa, şi mai gândeşte-te că tu însăţi nu m-ai lăsat să vorbesc cu Vronski. Ţii minte?

— Vai, mama! Izbucni Kitty cu o expresie de suferinţă.

— În ziua de astăzi nu e chip să vă stăpânească nimeni… Relaţiile dintre voi nu puteau trece marginile cuvenite. I-aş fi cerut eu însămi socoteală. De altfel, drăguţă, nu se cade să te enervezi. Te rog, nu uita asta. Potoleşte-te!

— Sunt foarte liniştită, maman.

— Ce noroc a avut atunci Kitty că a sosit Anna, îşi aminti Dolly, şi ce nenorocire a fost pentru Anna! Lucrurile au ieşit tocmai pe dos, adăugă Dolly, uimită de gândul ei. Atunci Anna era aşa de fericită, iar Kitty se socotea nenorocită. Iar astăzi, cât de răsturnate sunt situaţiile! Mă gândesc adesea la dânsa.

— N-ai la ce te gândi! E o femeie josnică, dezgustătoare, fără inimă, răbufni maică-sa, neputând uita că fiica ei nu se măritase cu Vronski, ci cu Levin.

— Ce v-a apucat să vorbiţi de asta? Izbucni Kitty cu necaz. Eu nu ma gândesc şi nici nu vreau să mă gândesc la asta… Şi nici nu vreau să mă gândesc, repeta Kitty, trăgând cu urechea la paşii soţului care se auzeau pe scara terasei.

— Despre ce spui: „şi nici nu vreau să mă gândesc”? O întrebă Levin, apărând pe terasă.

Nimeni nu-i răspunse şi el nu mai repetă întrebarea.

— Îmi pare rău că am tulburat această împărăţie feminină, zise Levin, aruncând o privire nemulţumită asupra tuturora.

Înţelese că fusese vorba despre ceva de care nu s-ar fi vorbit faţă de dânsul.

O clipă simţi că împărtăşeşte sentimentul de nemulţumire al Agafiei Mihailovna, la gândul că trebuie să facă dulceaţa de smeură fără apă şi îndeobşte din pricina înrâuririi străine a Şcerbaţkilor. Totuşi zâmbi şi se apropie de Kitty.

— Ei, ce mai faci acum? O întrebă el, privind-o cu aceeaşi expresie pe care o aveau toţi acum când îi vorbeau.

— Bine, foarte bine, răspunse Kitty zâmbind. Dar tu?

— Acum se cară de două ori mai mult decât cu căruţele obişnuite. Nu vrei să mergem după copii? Am poruncit să se înhame caii.

— Cum? Vrei s-o duci pe Kitty cu droşca? Spuse prinţesa-mamă cu dojana în glas.

— Dar vom merge la pas, prinţesă.

Levin nu-i spunea niciodată prinţesei: maman, aşa cum obişnuiesc ginerii – şi asta o nemulţumea pe ea. Deşi o iubea şi o respecta foarte mult, el n-o putea numi astfel, fără să i se pară că jigneşte sentimentele sale faţă de răposata lui mamă.

— Vino cu noi, maman, zise Kitty.

— Nici nu vreau să aud despre o asemenea nebunie.

— Atunci am să mă duc pe jos. Asta-mi face bine.

Kitty se ridică, se apropie de bărbatul ei şi-l luă de braţ.

— Ţi-o fi făcând bine, însă totul trebuie să fie cu măsură, stărui prinţesa.

— Ce se aude, Agafia Mihailovna? E gata dulceaţa? Întrebă Levin, zâmbind către Agafia Mihailovna în dorinţa de a o înveseli. Iese bine cu sistemul nou?

— O fi ieşind. Dar, după părerea mea, e prea deasă.

— E mai bine aşa, Agafia Mihailovna. N-are să fermenteze. De altfel, gheaţa ni s-a topit. N-avem unde păstra dulceaţa, zise Kitty, înţelegând numaidecât intenţia soţului său şi vorbind şi ea bătrânei pe acelaşi ton. În schimb, mama spune că nicăieri n-a mâncat murături ca ale dumitale, urmă ea, zâmbindu-i şi îndreptându-i basmaua.

Agafia Mihailovna o privi cu supărare.

— Nu mă mai mângâiaţi, cucoană. E destul să mă uit la dumneata alături de el, ca să mă înveselesc. Această expresie grosolană, de „el” în loc de „dumnealui”, o înduioşa pe Kitty.

— Hai cu noi la ciuperci. Să ne arăţi locurile bune unde cresc.

Agafia Mihailovna zâmbi şi clătină din cap, spunând parcă: „Aş vrea să mă supăr pe dumneata, dar nu pot”.

— Te rog să-mi urmezi sfatul, îi spuse bătrâna prinţesă. Pune pe dulceaţă o hârtie muiată în rom. Chiar fără gheaţă n-are să prindă mucegai.

III.

Kitty era foarte mulţumită că rămâne singură cu soţul ei, fiindcă băgase de seamă că o umbră de amărăciune alunecase pe chipul lui, care oglindea totul cu atâta limpezime în clipa când păşise pe terasă şi întrebase despre ce se vorbea şi nimeni nu-i răspunsese.

Porniră pe jos înaintea celorlalţi şi, când nu se mai văzu casa şi dădură de drumul bătătorit, plin de praf, presărat cu spice şi cu boabe de secară, Kitty se sprijini şi mai tare de braţul lui şi-l strânse mai aproape de dânsa. Levin şi uitase impresia neplăcută, trecătoare, pe care o avusese şi, singur cu Kitty – urmărit de gândul sarcinii ei care nu-l părăsea nici o clipă – se lăsa în voia sentimentului nou, lipsit cu totul de senzualitate, care-i dădea bucuria intimităţii cu femeia

iubită. N-avea ce să-i spună. Dorea numai să-i audă mlădierile glasului schimbat, ca şi privirea, din pricina sarcinii. Vocea şi ochii ei erau plini de blândeţe şi de gravitate, ca la oamenii absorbiţi de o îndeletnicire care le este dragă.

— N-ai să te oboseşti aşa? Reazemă-te mai tare de mine, îi spuse el.

— Nu. Îmi pare aşa de bine că sunt singură cu tine! Îţi mărturisesc că, oricât de mult îmi place să fiu cu ai mei, îmi pare rău de serile noastre de iarnă, când eram numai noi doi.

— Atunci era bine, dar acum e şi mai bine. E bine şi într-un fel şi în altul, şopti el, strângându-i cotul.

— Ştii despre ce vorbeam când ai intrat?

— Despre dulceaţă?

— Da, şi despre dulceaţă. Dar pe urmă despre felul cum se fac cererile în căsătorie.

— Ah! Exclamă Levin, ascultând mai mult mlădierile glasului ei decât cuvintele rostite de dânsa. Se gândea tot timpul la drumul pe care-l străbătea acum cu Kitty prin pădure, ocolind locurile unde ar fi putut face un pas greşit.

— Am mai vorbit şi despre Serghei Ivanovici şi despre Varenka. Ai băgat de seamă? Doresc asta de mult, adause Kitty. Tu ce părere ai? Şi ea îl privi drept în faţă.

— Nu ştiu ce să cred, răspunse Levin zâmbind. În privinţa asta, Serghei mi se pare un om foarte ciudat. Doar ţi-am povestit…

— Da, a fost îndrăgostit de fata aceea care a murit…

— Era pe vremea copilăriei mele. Ştiu asta din auzite. Mi-l amintesc, pe atunci era extrem de seducător. De atunci îl observ în societatea femeilor. E amabil cu ele. Unele chiar îi plac. Simţi însă că ele sunt pentru dânsul numai nişte fiinţe omeneşti, nu femei.

— Bine, bine, dar acum, cu Varenka… Mi se pare că e ceva…

— O fi… Dar trebuie să-l cunoşti… E un om deosebit, excepţional. Duce numai o viaţă spirituală. E un bărbat de o curăţenie neobişnuita, de o mare înălţime sufletească.

— Cum? Crezi că asta l-ar înjosi?

— Nu. Dar el s-a deprins atât de mult să ducă o viaţă exclusiv spirituală, încât nu ştiu cum s-ar împăca cu realitatea. Şi Varenka e totuşi o realitate.

Levin se deprinsese să-şi spună gândurile sincer şi spontan fără să se străduiască a le îmbrăca în cuvinte exacte. Ştia că soţia sa înţelege dintr-o aluzie ce vrea să spună el în clipele de apropiere sufletească, aşa ca acum. Într-adevăr, Kitty îl înţelese.

— Da. Dar ea n-are atâta realitate ca mine. Îmi dau seama că Serghei n-ar fi putut să mă iubească. Pe când Varenka e numai spirit…

— Ba da. Te iubeşte mult. Îmi face atâta plăcere ca ai mei ţin la tine…

— Într-adevăr, el e bun cu mine. Dar…

— Dar nu aşa ca bietul Nikolenka. V-aţi iubit unul pe altul, încheie Levin. De ce să n-o spun? Adăugă el. Uneori mă mustru singur că până la urmă am să-l uit. Ah, ce om groaznic şi încântător în acelaşi timp era Nikolenka! Da… Dar despre ce vorbeam? Întrebă Levin după câteva clipe de tăcere.

— Crezi că nu e în stare să se îndrăgostească? Întrebă Kitty, traducând cuvintele în limba ei.

— Nu spun că nu e în stare să se îndrăgostească, răspunse Levin zâmbind. Îi lipseşte însă slăbiciunea necesară… Totdeauna l-am invidiat. Şi chiar acum, când sunt aşa de fericit totuşi îl invidiez…

— Îl invidiezi fiindcă nu e în stare să se îndrăgostească?

— Îl invidiez fiindcă e mai bun decât mine, răspunse Levin zâmbind. Nu trăieşte pentru dânsul. La el, toată viaţa e subordonată datoriei. Şi de aceea poate fi liniştit şi mulţumit.

— Dar tu? Îl întrebă Kitty cu un zâmbet ironic, drăgăstos.

Kitty n-ar fi putut exprima în nici un chip asociaţia de idei care o făcea să zâmbească. Ultima deducţie făcută de dânsa era că soţul ei, entuziasmat de fratele lui şi înclinat veşnic să se umilească în comparaţie cu el, nu era sincer. Kitty ştia că lipsa asta de sinceritate izvorăşte din dragoste pentru fratele său, dintr-un sentiment aproape de ruşine fiindcă era prea fericit, şi mai cu seamă dintr-o dorinţă neîncetată de a se face din ce în ce mai bun. Lui Kitty îi plăcea asta, şi de aceea surâdea.

— Dar tu? De ce eşti nemulţumit? Îl întrebă Kitty cu acelaşi zâmbet.

Neîncrederea manifestată de Kitty în nemulţumirea lui de sine îl bucura; şi, fără să-şi dea scama, o îndemna să-şi arate motivele acestei neîncrederi.

— Sunt fericit, însă nu sunt mulţumit de mine…

— Dar cum poţi fi nemulţumit, dacă eşti fericit?

— Adică, vezi, cum să-ţi spun? Numai atât doresc, din fundul inimii: să nu te împiedici. Ah, n-ai voie să sari aşa! Îşi întrerupse Levin convorbirea cu o dojana, fiindcă ea făcuse o mişcare prea bruscă, păşind peste o creangă de pe potecă. Când mă gândesc la mine şi mă compar cu alţii, mai ales cu fratele meu, îmi simt inferioritatea.

— În ce? Adăugă Kitty cu acelaşi zâmbet. Nu lucrezi şi tu pentru alţii? Dar fermele tale, gospodăria ta, cartea ta!

— Nu! Simt, mai cu seamă acum, că nu e ceea ce trebuie, zise Levin strângându-i braţul. Tu eşti de vină. Le fac aşa, de mântuială. Ah, dacă mi-ar fi atât de dragi îndeletnicirile astea cum îmi eşti tu de dragă! În timpul din urmă, însă, le îndeplinesc cum aş face o lecţie oarecare.

— Dar ce spui despre papa! Îl întrebă Kitty. Crezi că şi el e inferior, fiindcă n-a făcut nimic pentru binele obştesc?

— El? Nu. Tatăl tău e înzestrat cu o simplitate, o limpezime de vederi, o inimă bună – ceea ce eu n-am. Eu nu fac nimic şi asta mă chinuieşte. Şi toate acestea numai din pricina ta. Când nu existai tu şi nu era încă asta, zise Levin aruncând spre pântecele ei o privire pe care Kitty o înţelese, atunci

îmi încordam toate puterile la lucru. Astăzi însă nu mai pot şi mi-e ruşine. Parcă aş pregăti o lecţie care mi s-a dat. Sunt nevoit să mă prefac…

— Dar ai vrea să-ţi schimbi acum soarta cu Serghei Ivanovici? Îl întrebă Kitty. Ai vrea să munceşti pentru binele obştesc, să-ţi placă lecţia asta ca fratelui tău, şi atâta tot?

— Fireşte că nu, răspunse el. De altfel, eu sunt aşa de fericit, că nu mai pricep nimic. Şi tu crezi într-adevăr că Serghei are să-i ceară mâna astăzi? Urmă el după o pauză scurtă.

— Şi da şi nu, totuşi o doresc grozav. Stai puţin. Kitty se aplecă şi rupse de pe marginea drumului o romaniţă sălbatică. Hai, numără: îi cere mâna? Nu-i cere? Zise ea, întinzându-i floarea.

— Îi cere, nu-i cere, numără Levin, smulgând petalele albe, înguste, vârstate la mijloc.

— Nu, nu! Kitty, care-i urmarea degetele, tulburată, îl opri, apucându-l de mâna. Ai rupt două dintr-o dată.

— În schimb, n-o mai rup pe asta mică, o mângâie Levin, smulgând o petală scurtuţă, care n-apucase să crească. Uite că ne-a ajuns droşca.

— N-ai ostenit, Kitty? Îi strigă prinţesa.

— De loc.

— Poate totuşi te urci, mergem la pas.

Nu mai făcea să se urce. Aproape ajunseseră, şi toată lumea porni pe jos.

IV.

Cu o basma albă peste părul ei negru, înconjurată de copiii lăsaţi în seama ei, voioasă şi blândă în mijlocul lor, tulburată de eventualitatea unei declaraţii de dragoste din partea unui bărbat care-i plăcea, Varenka era foarte atrăgătoare. Serghei Ivanovici mergea alături de dânsa, admirând-o mereu. Privind-o, el îşi amintea de toate cuvintele plăcute auzite de la ea şi de toate lucrurile bune pe care le ştia despre dânsa. Îşi dădea seama din ce în ce mai mult că avea un sentiment deosebit pentru Varenka, un sentiment pe

care-l mai încercase o singură data în viaţă, în prima lui tinereţe. Bucuria de a fi aproape de Varenka sporea din ce în ce mai mult. Punându-i în coş o mânătarcă uriaşă, cu piciorul subţire şi cu marginile răsfrânte, Serghei Ivanovici se uita în ochii ei şi, văzând roşeaţa emoţiei, plină de bucurie şi de spaimă totodată, care-i acoperi faţa, se tulbură şi-i zâmbi în tăcere cu un zâmbet care spunea prea multe.

„Dacă e aşa, se gândi el, trebuie să chibzuiesc şi să iau o hotărâre. Nu mă pot lăsa stăpânit, ca un băieţandru, de o pasiune trecătoare”.

— Mă duc să culeg ciuperci singur, fiindcă isprăvile mele de până acum văd că trec neobservate, îi spuse Serghei Ivanovici. Merseseră până atunci pe marginea pădurii, prin iarba scurtă, mătăsoasă… Koznâşev porni singur printre mestecenii bătrâni şi rari din margine, către inima pădurii, unde – alături de mestecenii cu trunchiul alb – se vedeau plopi cu coaja cenuşie şi tufişuri întunecate de alun. Se depărta vreo patruzeci de paşi şi, ştiind că nu e văzut de nimeni, se opri lângă o tufă de salbă moale, în plină floare, cu mâţişori trandafirii-roşcaţi. În jur era o linişte adâncă. Numai în vârful mestecenilor sub care se oprise, bâzâiau fără odihnă muştele şi, din când în când, ajungeau până ta el glasuri de copii. Deodată, nu departe de marginea pădurii, răsună vocea de contralto a Varenkăi, care-l chema pe Grişa. Un zâmbet bucuros se revărsă pe faţa lui Serghei Ivanovici. Dându-şi seama de acest zâmbet, Koznâşev făcu din cap un semn de dezaprobare pentru starea în care se afla. Îşi scoase o ţigară de foi şi încerca s-o aprindă. Se căzni vreme îndelungată să aprindă chibritul de trunchiul unui mesteacăn. Scama uşoară de pe coaja albă a copacului se lipea de gămălie şi chibritul nu lua foc. În sfârşit, se aprinse unul. Legănându-se ca un văl subţire, fumul aromat de tutun se înălţă înainte, în sus, deasupra unei tufe, pe sub crengile de mesteacăn care se aplecau. Urmărind cu ochii

vălul de fum, Serghei Ivanovici porni cu pas domol, meditând asupra stării sale sufleteşti.

„La urma urmei, de ce nu? Se gândea el. Dacă aceasta ar fi numai izbucnirea unei pasiuni, dacă n-ar fi decât o atracţie reciprocă (şi pot spune reciprocă), şi aş simţi că este în dezacord cu felul meu de viaţă şi că, lăsându-mă stăpânit de acest sentiment, mi-aş trăda chemarea şi datoria, ar fi altceva… dar nu e aşa. O singură obiecţie aş putea ridica împotriva acestui lucru: hotărârea mea, când am pierdut-o pe Marie, să rămân credincios amintirii sale. Şi asta este important”, îşi zise Serghei Ivanovici, dându-şi seama în acelaşi timp că această consideraţie nu putea avea nici o însemnătate pentru el; îi compromitea numai aureola de poezie în ochii lumii. „Dar, afară de asta, oricât aş căuta, nu găsesc nimic de spus împotriva sentimentului meu. Dacă aş fi ales numai cu raţiunea şi tot n-aş fi putut găsi ceva mai bun.”

Printre femeile şi fetele cunoscute de care-şi amintea, el nu putea găsi nici o fată care să întrunească totul, adică toate calităţile, pe care el, judecând rece, ar fi dorit să le vadă la soţia sa. Varenka avea tot farmecul şi toată frăgezimea tinereţii. Dar nu mai era un copil, şi dacă îl iubea, ea îl iubea conştient, cum trebuie să iubească o femeie – aceasta în primul rând. În al doilea rând, Varenka nu numai că n-avea nimic de mondenă; dar, după câte se părea, înalta societate pe care de altfel o cunoştea, o dezgusta. Primise educaţia şi bunele maniere ale unei femei de societate, fără de care Serghei Ivanovici nu şi-ar fi putut închipui o tovarăşă de viaţă. În al treilea rând, Varenka era credincioasă, dar nu în mod inconştient, ca un copil evlavios şi bun, cum era de pildă Kitty. Viaţa i se întemeia pe convingeri morale şi religioase. Chiar în chestiunile de amănunt, Serghei Ivanovici găsea la dânsa tot ceea ce ar fi putut cere unei soţii. Era săracă şi singură, aşa că Varenka nu avea să aducă o droaie de neamuri, cu influenţa lor, în casa bărbatului, după cum văzuse la Kitty, ci se va simţi

îndatorată faţă de soţ – ceea ce dorise el totdeauna pentru viitoarea lui viaţă de familie. Şi fata aceasta, care întrunea toate calităţile, îl iubea. Serghei Ivanovici era modest, dar nu putea să nu-şi dea seama. Şi o iubea şi el. Un singur lucru putea fi împotriva lui: vârsta. Neamul lui Koznâşev se bucura de longevitate. Serghei Ivanovici n-avea nici un fir de păr alb. Nimeni nu-i dădea mai mult de patruzeci de ani. Îşi amintea că, după părerea Varenkăi, numai în Rusia oamenii de cincizeci de ani se socotesc bătrâni. În Franţa, un om de cincizeci de ani se consideră „dans la force de l'âge”25, iar unul de patruzeci, „un jeune homme”26. Dar ce însemnau anii, când Koznâşev se simţea tânăr sufleteşte, aşa cum fusese în urmă cu douăzeci de ani? Oare nu însemna tinereţe sentimentul pe care-l încerca acum, când – ieşind din nou la marginea pădurii, însă de partea cealaltă – văzu în lumina vie a razelor piezişe de soare silueta gingaşă a Varenkăi în rochia ei galbenă, păşind uşor, cu coşul în mână, prin dreptul trunchiului unui mesteacăn bătrân? Icoana Varenkăi se contopea cu uimitoarea frumuseţe a unui lan auriu de ovăz, scăldat în razele piezişe, iar dincolo de lan, cu pădurea bătrâna din depărtare care – stropită de pete ca şofranul – se pierdea în zarea albastră.

Inima îi zvâcni de bucurie. Îl cuprinse un sentiment de duioşie. Simţi că luase hotărârea.

Varenka tocmai se aplecase să culeagă o ciupercă. Se ridică cu o mişcare sprintenă şi se uită în juru-i. Aruncând ţigara, Serghei Ivanovici se îndreptă spre dânsa cu paşi energici.

V

„Varvara Andreevna, de pe vremea când eram încă foarte tânăr, mi-am făurit idealul femeii pe care voi iubi-o şi pe care voi fi fericit s-o numesc soţia mea. Am trăit o viaţă lungă şi de-abia acum, pentru întâia oară, am întâlnit-o. Te iubesc şi te rog să primeşti a-mi fi soţie.”

Serghei Ivanovici avea aceste cuvinte pe buze când ajunsese la zece paşi de Varenka. Lăsându-se în genunchi şi apărând cu mâinile o ciupercă împotriva lui Grişa, ea o strigă pe Maşa cea mică:

— Aici, mititeilor, aici! Sunt multe! Strigă ea cu glasul ei adânc şi plăcut…

Văzându-l pe Serghei Ivanovici, care se apropia, ea nu se ridică şi nu-şi schimbă poziţia; totul îi spunea că ea-i simte apropierea şi se bucură.

— Ei? Ai găsit ceva? Îl întrebă Varenka, întorcându-şi spre dânsul chipul frumos, care zâmbea blând din cadrul basmalei albe.

— Niciuna, răspunse Serghei Ivanovici. Dar dumneata?

Varenka nu-i răspunse; îngrijea de copiii care o înconjuraseră.

— Uite-o şi pe aceea, lângă creangă, arătă Varenka micuţei Maşa o vineţică vârstată de-a curmezişul pălăriei fragede şi trandafirii de un firişor de iarba uscată, de sub care abia se smulsese. După ce Maşa culese vineţica, rupând-o în două jumătăţi albe, Varenka se ridică.

— Asta-mi aminteşte copilăria, adăugă ea, îndepărtându-se de copii, alături de Serghei Ivanovici.

Amândoi făcură câţiva paşi în tăcere. Varenka vedea că Serghei Ivanovici vroia să-i vorbească. Bănuia ce vroia să-i spună. Tulburată, inima i se strângea de bucurie şi de teamă. Se îndepărtară atât de mult, încât nimeni nu-i putea auzi. Dar el tot nu începea să vorbească. Varenka ar fi trebuit să tacă. Peste câteva clipe de tăcere, le-ar fi venit mai uşor să spună ceea ce aveau pe suflet, decât după o discuţie despre ciuperci. Varenka rosti spontan, fără voie:

— Va să zică, n-ai găsit nimic? De altfel, în mijlocul pădurii sunt mai puţine.

Serghei Ivanovici oftă şi nu răspunse. Îi era necaz că Varenka începuse să vorbească despre ciuperci. Vroia s-o întoarcă la primele cuvinte, pe care le spusese despre

copilărie. Dar, după câteva clipe de tăcere, parcă fără voia lui, el făcu o observaţie în legătură cu ultimele ei cuvinte.

— Am auzit că ciupercile albe cresc mai cu seamă la marginea pădurii, deşi nu le prea pot deosebi de celelalte.

Mai trecură câteva clipe. Se depărtară şi mai mult de copii. Erau eu totul singuri. Inima Varenkăi zvâcnea atât de puternic, încât ea îi auzea bătăile. Simţea cum i se îmbujorează faţa, cum păleşte şi cum i se învăpăiază din nou.

A fi soţia unui om de felul lui Koznâşev, după situaţia de la doamna Stahl, i se părea culmea fericirii. Afară de asta, Varenka era aproape convinsă că e „îndrăgostită de el. Totul trebuia să se hotărască în câteva clipe. Îi era frică. Se temea şi că-i va spune, dar şi că nu-i va spune.

Declaraţia trebuia să se facă acum ori niciodată. Serghei Ivanovici simţea asta. Privirea, împurpurarea feţei, ochii plecaţi în pământ ai Varenkăi – totul arăta o aşteptare înfrigurată. Serghei Ivanovici îşi dădea seama de acest lucru şi-i era milă de ea. Simţea chiar că dacă nu i-ar fi spus nimic acum, ar fi însemnat s-o jignească. Repeta cu repeziciune în minte toate argumentele în favoarea hotărârii sale. Repeta şi cuvintele prin care vroia să-şi facă propunerea, însă în locul acestor cuvinte, dintr-o pornire cu totul neaşteptată, Koznâşev o întrebă:

— Dar care e deosebirea dintre o ciupercă albă şi o mânătarcă?

Buzele Varenkăi tremurau de emoţie când răspunse:

— La pălărie aproape că nu există nici o deosebire, dar piciorul…

De îndată ce rostiră aceste cuvinte, şi el şi ea înţeleseră că totul se sfârşise şi că ceea ce trebuia spus nu va mai fi rostit. Şi tulburarea lor, ajunsă la culme, începu să se potolească.

— Piciorul mânătărcii seamănă cu bărbia unui brunet, neras de două zile, spuse, liniştit acum, Serghei Ivanovici.

— Da, aşa e, răspunse zâmbind Varenka.

Direcţia plimbării lor se schimbă de la sine; amândoi se îndreptară spre copii. Varenka era jignită şi stingherită, dar în acelaşi timp avea un sentiment de uşurare.

După ce se întoarseră acasă, Serghei Ivanovici – cercetând rând pe rând toate argumentele – ajunse la concluzia că raţionamentul său fusese greşit. Nu putea trăda memoria Mariei.

— Mai încet, copii, mai încet! Strigă Levin la copii, supărat chiar, aşezându-se în faţa soţiei sale, ca s-o apere împotriva droaiei de copii care îl întâmpinau, alergând şi chiuind de bucurie.

Serghei Ivanovici şi Varenka ieşiră din pădure în urma copiilor. Kitty n-avu nevoie s-o întrebe pe Varenka. După expresia calmă şi oarecum stingherită a feţei lor, ea înţelese că planurile sale nu se îndepliniseră.

— Ei, ce se aude? O întrebă Levin, când porniră iarăşi spre casă.

— Nu merge, răspunse Kitty cu zâmbetul şi cu felul de a vorbi al tatălui său, ceea ce Konstantin Dmitrici observa adesea cu plăcere.

— Cum adică, nu merge?

— Uite-aşa, răspunse Kitty, luând mâna soţului, ducând-o la gură şi atingând-o cu buzele strânse, aşa cum se sărută mâna arhiereilor.

— La care din doi nu merge?

— La amândoi. Uite cum ar fi trebuit să facă…

— Vin nişte mujici.

— Nu-i nimic. N-au văzut.

VI.

În timp ce copiii îşi luau ceaiul, toată lumea stătea de vorbă pe terasă, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, dar ştiau toţi, şi mai cu seamă Varenka şi Serghei Ivanovici, că se petrecuse un eveniment foarte important, deşi negativ. Amândoi se simţeau ca nişte elevi după un examen neizbutit, rămaşi repetenţi în aceeaşi clasă sau eliminaţi pentru totdeauna din şcoală. Dându-şi seama cu toţii că se

petrecuse ceva, cei de faţă discutau cu însufleţire despre alte chestiuni. Levin şi Kitty se simţeau deosebit de fericiţi şi plini de dragoste în seara aceea, şi oarecum stingheriţi din pricina fericirii lor, ca de o aluzie nepotrivită la neghiobia celor ce nu ştiau să fie fericiţi.

— Să ţineţi minte vorba mea. Alexandre nu vine, susţinea bătrâna prinţesă.

Stepan Arkadici era aşteptat să vină cu trenul de seară. Bătrânul prinţ scrisese că poate va veni şi el.

— Ştiu şi de ce, adăugă prinţesa. El spune că la început tinerii căsătoriţi trebuie lăsaţi singuri.

— Da, ne-a părăsit papa. Nu l-am văzut de o mulţime de vreme, răspunse Kitty. Dar ce fel de tineri căsătoriţi suntem noi? Acum suntem soţi bătrâni.

— Dacă nu vine, îmi iau şi eu rămas bun de la voi, copii, anunţă prinţesa, oftând trist.

— De ce, mamă? Tăbărâră pe ea amândouă fiicele.

— Gândiţi-vă şi voi, cum o duce? Acum… Deodată se întâmplă ceva cu totul neaşteptat, glasul bătrânei prinţese începu să tremure. Fiicele sale tăcură şi schimbară câte o privire. „Maman trebuie să născocească totdeauna ceva trist”, spuneau aceste priviri. Dolly şi Kitty nu ştiau că, oricât de bine s-ar fi simţit prinţesa la fiicele sale, oricât de necesară s-ar fi socotit acolo, o chinuia tristeţea gândindu-se la soţul său şi la ea însăşi, de când îşi măritase ultima fată, cea mai iubită, iar cuibul familiei rămăsese pustiu.

— Ce doreşti, Agafia Mihailovna? O întrebă deodată Kitty pe Agafia Mihailovna, care se oprise lângă dânsa cu o înfăţişare misterioasă şi semnificativă.

— În privinţa mesei.

— Foarte bine, zise Dolly. Atunci tu du-te şi îngrijeşte de masă, iar eu mă duc cu Grişa să repetăm lecţia. N-a făcut nimic toată ziua.

— Lecţia mă priveşte pe mine. Nu, Dolly, ma duc eu, sări Levin de la locul lui.

Grişa, care tocmai intrase în liceu, trebuia să-şi repete lecţiile în timpul verii. Daria Alexandrovna, începuse chiar de la Moscova să înveţe latineşte împreună cu băiatul ei; şi de când venise la soţii Levin, îşi făcuse obiceiul să repete cu dânsul, măcar o dată pe zi, cele mai grele lecţii de aritmetică şi de limba latină. Levin se oferise s-o înlocuiască; dar ea, asistând o dată la o lecţie a lui Levin, băgase de seamă că acesta n-o făcea ca preparatorul din Moscova. Încurcată şi căutând să nu-l jignească, Daria îi spusese totuşi cu hotărâre că trebuie să se ţină după carte, ca preceptorul, şi că mai bine ar fi să facă ea lecţiile din nou cu băiatul.

Levin era supărat atât pe Stepan Arkadici care, din nepăsare, lăsa supravegherea învăţăturii pe seama soţiei sale – care nu se pricepea de loc – cât şi pe profesori, pentru că învăţau atât de prost copiii. Făgădui însă cumnatei sale să facă lecţiile aşa cum dorea ea. Levin urma să se ocupe de Grişa, dar nu după sistemul lui, ci după carte – deci în silă, uitând adesea din pricina aceasta ora lecţiei. Aşa se întâmplase şi atunci.

— Nu, mă duc eu, Dolly, tu rămâi aici, insistă Levin. Avem să facem totul cum trebuie, după carte. Numai când are să vină Stiva şi o să plecăm la vânătoare, numai atunci am să lipsesc de la lecţii.

Şi Levin se duse cu Grişa.

Acelaşi lucru îi spuse Varenka lui Kitty. Varenka ştia să se facă folositoare chiar şi în casa fericită şi în bună orânduială a soţilor Levin.

— Mă duc să mă îngrijesc de masă, iar dumneata rămâi aici, o rugă Varenka şi se ridică, îndreptându-se spre Agafia Mihailovna.

— Da, da, desigur că n-au găsit pui. Atunci să taie dintr-ai noştri…

— O să vedem cu Agafia Mihailovna, zise Varenka şi ieşi împreună cu ea.

— Ce fată drăguţă! Exclamă bătrâna prinţesă.

— Nu drăguţă, maman, ci o minune cum nu se mai află.

— Va să zică, îl aşteptaţi în seara asta pe Stepan Arkadici? Întrebă Serghei Ivanovici, care nu dorea probabil să continue conversaţia despre Varenka. E greu de găsit doi cumnaţi care să semene mai puţin unul cu altul, urmă el cu un zâmbet fin – unul, neastâmpărat, care se simte bine numai în societate, ca peştele în apă, iar celălalt – Kostea al nostru – vioi, sprinten, sensibil la toate, dar care, când se află în societate, amorţeşte sau se zbate fără rost, ca peştele pe uscat.

— Da, e foarte copilăros, spuse bătrâna prinţesă către Serghei Ivanovici. Tocmai voiam să te rog să-i spui lui Kostea că ea (şi arătă spre Kitty) nu poate rămâne aici. Trebuie să plece neapărat la Moscova. El spune că vrea să aducă un doctor.

— Maman, el face orice, se învoieşte la orice, se supără Kitty pe maică-sa, fiindcă-l luase judecător pe Serghei Ivanovici în chestiunea asta.

În toiul convorbirii, se auzi pe alee sforăitul cailor şi zgomotul roţilor pe prundiş.

Dolly nu apucase să se scoale ca să iasă în întâmpinarea soţului său, când Levin şi sări jos de pe fereastra camerei unde făcea lecţii cu Grişa, scoborându-l şi pe copil.

— E Stiva! Strigă Levin de sub terasă. Am isprăvit, Dolly, nu te teme! Adăugă el şi, ca un băieţandru, o luă la fugă ca să întâmpine trăsura.

— Is, ea, id, ejus, ejus27, răcnea Grişa, sărind pe alee.

— E încă cineva. Fără îndoială, papa! Strigă Levin şi se opri în capătul aleii. Kitty, să nu cobori de-a dreptul pe scara asta repede. Du-te primprejur.

Levin se înşelase, luând pe cel ce şedea în trăsură drept bătrânul prinţ. Când se apropie de trăsură, el văzu alături de Stepan Arkadici, nu pe prinţ, ci pe un tânăr frumos, gras, care purta o bonetă scoţiană, cu panglici lungi la spate. Era Vasenka Veslovski, văr de al treilea cu surorile Şcerbaţki, un tânăr strălucit din saloanele Petersburgului şi

ale Moscovei, „băiat foarte bun şi vânător pasionat”, după cum îl prezentă Stepan Arkadici.

Fără să-i pese câtuşi de puţin de dezamăgirea pricinuită prin prezenţa lui, în loc de cea a bătrânului prinţ, Veslovski îl salută voios pe Levin, reamintindu-i de cunoştinţa lor de altădată. Apoi îl urcă pe Grişa în trăsură trecându-l peste pointer28-ul adus de Stepan Arkadici.

Levin nu se sui în trăsură, ci porni pe jos, în urma ei. Era nemulţumit că nu sosise bătrânul prinţ, pe care cu cât îl cunoştea mai bine, cu atât îl iubea mai mult, şi pentru că în locul lui răsărise acest Vasenka Veslovski, un om cu totul străin şi de prisos. I se păru şi mai străin, şi mai de prisos, când – apropiindu-se de scară, unde se strânsese toată societatea celor mari şi mici – îl văzu pe Vasenka Veslovski sărutând mâna lui Kitty cu un aer deosebit de prietenos şi de galant.

— Sunt cousin29 cu soţia dumitale şi un vechi prieten al ei, zise Veslovski, strângând încă o dată din toate puterile mâna lui Levin.

— Ei? Este vânat? Îl întrebă Stepan Arkadici pe Levin, cum isprăvi de spus fiecăruia câte un cuvânt de bun-găsit. Vasenka şi cu mine avem cele mai sângeroase intenţii. Ba da, maman, ei n-au mai fost de-atunci la Moscova. Poftim, Tania, uite ce ţi-am adus. Scoate-o de la spatele trăsurii, urmă el, vorbind când cu unul când cu altul. Ce bine arăţi Dollenka! Spuse el soţiei sale, sărutându-i încă o dată mâna, pe care i-o reţinu şi i-o mângâie cu mâna cealaltă.

Levin, care cu câteva clipe mai înainte fusese în cea mai bună dispoziţie, se uita acum posomorât la toţi şi nu-i mai plăcea nimic.

„Oare pe cine o fi sărutat ieri cu buzele astea?” se gândea Levin, uitându-se cum Stepan Arkadici îşi mângâia soţia. O privi pe Dolly şi îi displăcu şi ea.

„Doar ea nu crede în dragostea lui. Atunci de ce e aşa de bucuroasă? E ceva dezgustător!” îşi zise el.

Se uită şi la bătrâna prinţesă, care-i fusese atât de simpatică cu câteva clipe mai înainte, şi îl jigni felul ei amabil de a-l primi pe acest Vasenka, cu panglicile lui.

Chiar şi Serghei Ivanovici, care ieşise şi el în capul scării, îi displăcu prin bunăvoinţa prefăcută cu care îl întâmpinase pe Stepan Arkadici, deoarece ştia că fratele său nu-l simpatiza şi nu-l stima.

Până şi Varenka îl dezgustă, fiindcă făcuse cunoştinţă cu acest domn, luându-şi un aer de sainte nitouche30, când de fapt nu se gândea decât la măritiş.

Dar cel mai mult îl dezgustă Kitty, fiindcă împărtăşea veselia acestui domn, care socotea sosirea lui la ţară ca o sărbătoare, atât pentru dânsul, cât şi pentru toţi ceilalţi. Kitty îi displăcea mai cu seamă din pricina zâmbetului cu care răspundea la surâsul lui.

Toţi intrară în casă, vorbind cu însufleţire; dar de îndată ce se aşezară, Levin se întoarse şi ieşi.

Kitty băgă de seamă că se petrecuse ceva cu soţul ei. Căuta un moment prielnic ca să-i vorbească între patru ochi; dar Levin se grăbi să se îndepărteze de dânsa, spunându-i că are de lucru la birou. Treburile gospodăriei nu i se păruseră de mult atât de importante ca în ziua aceea. „Pentru dânşii, fiecare zi e o sărbătoare, se gândea el, dar pentru mine, nu; treburile de la ţară nu îngăduie zăbavă, nu te aşteaptă, şi fără ele nu poţi trăi.”

VII.

Levin nu se întoarse acasă până când nu-l chemară la masă. Kitty şi Agafia Mihailovna se aflau pe scară, sfătuindu-se în privinţa vinurilor pentru cină.

— De ce atâta fuss31? Să se servească vinul obişnuit.

— Nu se poate. Stiva nu bea… Stai puţin, Kostea, ce ai? Îl întrebă Kitty, încercând să se ţină de el.

Neînduplecat, fără să aştepte, Levin intră cu paşi mari în sufragerie, unde luă numaidecât parte la conversaţia generală însufleţită, pe care o întreţineau Vasenka Veslovski şi Stepan Arkadici.

— Ei, ce zici? Mergem mâine la vânătoare? Întrebă Stepan Arkadici.

— Vă rog, hai să mergem, zise Veslovski, aplecându-se într-o parte pe scaun şi trăgând sub dânsul unul din picioarele lui groase.

— Sunt bucuros. Să mergem. Aţi mai fost la vânat anul ăsta? Îl întrebă Levin pe Veslovski, uitându-se atent la piciorul lui, cu o politeţe prefăcută, care nu i se potrivea de loc şi pe care Kitty o cunoştea atât de bine. Nu ştiu dacă o să găsim duble. Dar becaţine sunt multe. Numai că trebuie să mergem de dimineaţă. N-o să obosiţi? Stiva, nu eşti ostenit?

— Ostenit, eu? N-am fost niciodată ostenit. Dacă vreţi, putem să nu ne culcăm toată noaptea. Facem o plimbare.

— Într-adevăr, hai să nu ne culcăm de loc. Foarte bine! Întări Veslovski.

— Ah, în privinţa asta suntem siguri că eşti în stare să nu dormi şi să nu laşi nici pe alţii să doarmă, spuse Dolly lui Stepan Arkadici cu acea ironie abia simţită, care întovărăşea acum aproape tot ce spunea soţul ei. Pentru mine e ceasul culcării; eu mă retrag, nu cinez.

— Nu, Dollenka, rămâi, o rugă Stepan Arkadici, trecând de partea cealaltă a mesei mari, în jurul căreia cinau. Mai am atât de multe să-ţi spun!

— Mai nimic, desigur.

— Ştii, Veslovski a fost la Anna şi are să se mai ducă. Ei locuiesc numai la şaptezeci de verste de aici. Am să mă duc şi eu, neapărat. Veslovski, vino încoace!

Veslovski se apropie de doamne şi se aşează lângă Kitty.

— Ah, povesteşte-ne, te rog. Ai fost la ea? Cum arată? Îl întrebă Daria Alexandrovna.

Levin rămase la celălalt capăt al mesei şi, vorbind într-una cu prinţesa şi cu Varenka, văzu cum se lega o conversaţie însufleţită şi misterioasă între Stepan Arkadici, Dolly, Kitty şi Veslovski. Nu era vorba numai de o convorbire misterioasă. În timp ce acesta povestea, Levin văzu expresia

unui sentiment serios pe chipul soţiei sale, care nu-şi mai lua ochii de la faţa frumoasă a lui Veslovski.

— E foarte frumos la ei, povestea Vasenka despre Vronski şi Anna. Fireşte că nu-mi iau dreptul să-i judec. Dar te simţi la ei ca în familie.

— Ce au de gând să facă?

— Mi se pare că vor să petreacă iarna la Moscova.

— Ce bine ar fi să ne întâlnim la dânşii! Tu când pleci? Îl întrebă Stepan Arkadici pe Vasenka.

— Petrec la ei luna iulie.

— Ai să te duci şi tu? O întrebă Stepan Arkadici pe soţia sa.

— Vroiam de mult să mă duc. Am să mă duc negreşit, răspunse Dolly. Mi-e milă de ea. O cunosc bine. E o femeie minunată! Am să mă duc singură, după plecarea ta. Aşa că n-am să stingheresc pe nimeni. E chiar mai bine să plec fără tine.

— Minunat! Zise Stepan Arkadici. Dar tu, Kitty?

— Eu? Ce să caut eu acolo? Răspunse Kitty roşind şi întorcând capul spre bărbatul său.

— Cunoşti pe Anna Arkadievna? O întrebă Veslovski. E o femeie foarte seducătoare.

— Da, răspunse Kitty lui Veslovski, îmbujorându-se şi mai mult. Se ridică şi se apropie de Levin. Va să zică, mâine te duci la vânătoare? Îl întrebă Kitty.

Cât timp Kitty vorbise cu Veslovski, gelozia lui Levin sporise foarte mult, mai cu seamă din pricina roşeţii care acoperea obrajii lui Kitty. Acum, ascultându-i cuvintele, el le interpreta în felul lui. Oricât de ciudate i se părură gândurile acestea mai târziu, când îşi aminti de ele, Levin nu se îndoia de loc că ea, întrebându-l dacă se duce la vânătoare, vroia să afle numai dacă soţul său o să facă plăcerea asta lui Vasenka Veslovski, de care Kitty, după cum credea el, se şi îndrăgostise.

— Da, mă duc, îi răspunse Levin pe un ton nefiresc, care-l dezgustă şi pe dânsul.

— Nu. Mai bine rămâneţi mâine acasă. Dolly abia şi-a văzut bărbatul, iar poimâine puteţi să vă duceţi la vânătoare, zise Kitty.

Levin îi interpreta însă cuvintele astfel: „Să nu mă desparţi de el. Dacă pleci tu, mi-e totuna; dar lasă-mă să mă bucur de societatea acestui tânăr încântător.”

— Dacă vrei, rămânem mâine aici, răspunse Levin foarte curtenitor.

Între timp Veslovski, nebănuind suferinţa pricinuită de prezenţa lui, se ridică de la masă, după Kitty, şi porni în urma ei, învăluind-o într-o privire zâmbitoare şi mângâioasă.

Levin îi văzu privirea, păli şi pentru câteva clipe i se tăie răsuflarea. „Cum îşi îngăduie să se uite aşa la soţia mea!” fierbea el de mânie.

— Atunci a rămas pe mâine? Vă rog să mergem, îi spuse Vasenka, aşezându-se pe scaun şi trăgându-şi din nou piciorul sub dânsul, după obiceiul lui.

Gelozia lui Levin ajunse la culme.

Se şi vedea soţ înşelat, de care nevasta şi amantul aveau nevoie numai ca să le aducă de-a gata plăcerile şi comodităţile vieţii… Cu toate acestea, prefăcându-se că e o gazdă primitoare, el întreba pe Vasenka despre vânătorile sale, despre puşcă, cizme, şi primi să plece la vânat a doua zi.

Spre norocul lui Levin, bătrâna prinţesă îi curmă chinurile, ridicându-se în picioare şi sfătuind-o pe Kitty să se ducă la culcare. Însă şi de data asta îl aştepta un nou chin. Când se despărţi de stăpâna casei, Vasenka vru să-i sărute iarăşi mâna, dar Kitty roşi şi spuse, retrăgându-şi mâna cu o grosolănie naivă, pentru care maică-sa o mustră mai târziu:

— La noi nu se obişnuieşte.

Pentru Levin, Kitty era vinovată fiindcă îngăduise astfel de purtări, ba încă şi mai vinovată fiindcă arătase cu atâta stângăcie că nu-i plăceau.

— Ce gust să vă culcaţi! Zise Stepan Arkadici care, după cele câteva pahare de vin băute la masă, se găsea în cea mai plăcută şi mai poetică stare sufletească. Uite, Kitty, adăugă el, arătând luna care se înălţa deasupra teilor. Ce frumuseţe! Veslovski, iată clipa prielnică pentru o serenadă. Ştii, are o voce plăcută. Am cântat împreună pe drum. A adus câteva romanţe foarte frumoase, printre care două noi. Ar fi bine să ni le cânte cu Varvara Andreevna.

După ce toată lumea se retrase, Stepan Arkadici se plimbă încă mult timp pe alee cu Veslovski şi se auziră glasurile lor cântând o romanţă nouă.

Ascultându-le cântecul, Levin şedea încruntat în fotoliul din iatacul soţiei sale şi tăcea cu încăpăţânare la toate întrebările acesteia, care cerca să afle ce are. În sfârşit, când ea îl întrebă cu un zâmbet sfios: „Nu cumva nu ţi-a plăcut ceva la Veslovski?”, el răbufni. Îşi vărsă tot focul. Ceea ce spunea era jignitor pentru el însuşi şi-l făcea să se înfurie şi mai tare.

Stătea în faţa ei, cu nişte ochi care luceau înfiorător pe sub sprâncenele încruntate şi-şi strângea pumnii puternici pe piept, străduindu-se parcă din răsputeri să se stăpânească. Expresia feţei ar fi fost aspră şi chiar crudă, dacă pe chipul lui nu ar fi fost întipărită în acelaşi timp şi o suferinţă care o înduioşa pe Kitty. Fălcile îi tremurau. Glasul i se întretăia.

— Înţelege că nu sunt gelos. Acesta e un cuvânt dezgustător. Nu pot fi gelos. Nu pot crede că… Nu sunt în stare să spun ceea ce simt, dar e ceva îngrozitor… Nu sunt gelos, mă simt însă jignit, umilit de ceea ce îndrăzneşte cineva să creadă… de faptul că cutează să se uite la tine cu asemenea privire…

— Cu ce privire? Întrebă Kitty, încercând să-şi aducă aminte cât mai amănunţit de toate cuvintele şi gesturile din seara aceea.

În fundul inimii, Kitty simţi că într-adevăr Veslovski fusese prea familiar când venise după dânsa în capătul celălalt al mesei; nu îndrăzni însă să recunoască asta nici măcar faţă

de ea însăşi, dar încă să se mai hotărască să i-o spună şi lui şi să-i sporească astfel supărarea.

— Mai poate fi atrăgătoare o femeie în starea mea?

— Ah, izbucni Levin, apucându-se cu mâinile de cap. Mai bine n-ai mai vorbi! Va să zică, dacă ai fi fost atrăgătoare…

— Nu mai fi aşa, Kostea, stai, ascultă-mă! Spuse Kitty, privindu-l cu o expresie de suferinţă şi de compătimire. Cum poţi crede aşa ceva? Ştii bine că pentru mine nu mai sunt alţi bărbaţi… nu mai sunt… nu mai sunt. Vrei să nu mai văd pe nimeni?

La început, gelozia lui o jigni. Îi era necaz că nu i se îngăduia distracţia cea mai neînsemnată şi inofensivă. Acum însă ar fi jertfit nu numai astfel de nimicuri, dar orice pentru liniştea lui, numai să-l scutească de suferinţa pe care o îndura.

— Trebuie să înţelegi grozăvia şi comicul situaţiei mele, urmă Levin cu o şoaptă deznădăjduită. Se află în casa mea. N-a făcut de altfel nici o necuviinţă. Atât numai că… e prea dezgheţat şi-şi trage mereu piciorul sub dânsul. El crede că tot ce face e de bon ton – iar cu sunt nevoit să fiu politicos cu dânsul.

— Ah, Kostea, cum exagerezi! Zise Kitty, bucurându-se în fundul inimii de puterea dragostei lui, care răbufnea acum în gelozie.

— Dar ceea ce e mai îngrozitor e că tu, aşa cum ai fost totdeauna şi cum eşti şi astăzi… când tu eşti sfânta-sfintelor pentru mine… când suntem atât de fericiţi, fericiţi cum rar se vede… şi deodată lepădătura asta. La drept vorbind, nu e o lepădătură. De ce să-l insult? N-am nimic cu el. Dar de ce fericirea mea, fericirea ta…

— Ştii… Acum înţeleg de unde s-a iscat asta, începu Kitty.

— De unde? De unde?

— Am băgat de seamă cum te uitai la mine când vorbeam în timpul mesei.

— Ei da, da! Spuse Levin speriat.

Kitty îi povesti despre ce vorbiseră. Istorisind, i se tăia respiraţia de emoţie. Levin tăcea; apoi îi privi cu luare-aminte faţa palidă, speriată, şi se apucă deodată cu mâinile de cap.

— Katia, te-am chinuit degeaba. Iartă-mă, draga mea! Sunt nebun, Katia, sunt mai vinovat decât orice culpabil! Cum de am putut să mă frământ pentru o prostie ca asta!

— Mi-e milă de tine.

— De mine? De mine? Ce sunt eu? Un nebun! De ce te-am chinuit? E îngrozitor să te gândeşti că un om oarecare, un străin, ne-ar putea zdrobi fericirea.

— Fireşte! Tocmai de aceea e jignitor…

— Nu. Atunci, dimpotrivă, am să-l opresc într-adins la noi toată vara şi o să caut să-i fac orice plăcere, adăugă Levin sărutându-i mâinile. Ai să vezi. A… dar mâine, mâine ne ducem la vânătoare.

VIII.

A doua zi, înainte de a se scula doamnele, trăsura de vânătoare, căruţa şi şareta se şi aflau la scară. Înţelegând de dimineaţă că stăpânul ei pleacă la vânătoare, Laska – după ce se săturase de schelălăit şi de zbenguială – se aşezase în căruţă, lângă vizitiu. Agitată, căţeaua se uita cu mustrare la uşa pe care vânătorii întârziau să se ivească. Cel dintâi ieşi Vasenka Veslosvski, încălţat în cizme mari, noi, care-i ajungeau până la jumătatea coapselor grase, îmbrăcat într-o bluză verde, încins cu o cartuşieră nouă care mirosea a piele, purtând nelipsita-i bonetă cu panglici şi o puşcă englezească nou-nouţă, fără catarame şi curea. Laska sări prietenos la dânsul să-l salute şi, făcând câteva salturi, îl întrebă în limba ei dacă vânătorii ceilalţi vor ieşi în curând. Neprimind nici un răspuns, ea se întoarse la postul său de aşteptare şi se potoli iarăşi, culcându-şi capul pe o parte, cu o ureche ciulită, în sfârşit, uşa se deschise cu zgomot şi Krak, pointer-ul cafeniu-deschis cu pete albe al lui Stepan Arkadici o zbughi afară, învârtindu-se şi sărind. În sus, urmat de Oblonski, cu puşca în mână şi, între buze,

cu o ţigară de foi. „Tout beau, tout beau32 Krak! Strigă vesel Stepan Arkadici la câinele care-i sărea cu labele pe burtă şi pe piept, agăţându-se de torbă. Stepan Arkadici era într-un fel de opinci şi cu obiele, îmbrăcat cu nişte pantaloni vechi şi un palton scurt. Pe cap avea o pălărie veche, şi ea, şi boţită. Puşca lui, însă, de cel mai modern tip, torba şi cartuşiera, deşi învechite de uz, erau de cea mai bună calitate.

Vasenka Veslovski nu ştiuse până atunci care este adevărata eleganţă a vânătorului, adică de a nu se îmbrăca prea îngrijit, dar de a avea un foarte bun echipament de vânătoare. Abia acum şi dădu seama de asta, văzându-l pe Stepan Arkadici care, în hainele lui ponosite, strălucea cu înfăţişarea lui de boier, elegant, vesel, bine hrănit. Hotărî ca la vânătoarea următoare să se echipeze la fel.

— Dar gazda noastră ce face? Întrebă Vasenka.

— Are soţie tânără, răspunse Stepan Arkadici zâmbind.

— Da, şi ce încântătoare!

— Era îmbrăcat gata. A fugit probabil din nou la ea.

Stepan Arkadici ghicise. Levin alergase la Kitty s-o mai întrebe o dată dacă-l iertase pentru prostia din ajun. Ţinea apoi s-o roage a fi cât mai cu luare-aminte, pentru numele lui Dumnezeu, şi mai cu seamă să se ferească de copii, care ar putea-o înghionti. Afară de asta, Levin mai vroia să-l încredinţeze ea că nu se supără dacă el lipseşte două zile. Vroia s-o mai roage să-i trimită neapărat printr-o ştafetă călare un bilet a doua zi dimineaţă, măcar cu două cuvinte, ca s-o ştie sănătoasă.

Lui Kitty îi părea rău, ca totdeauna, să se despartă pentru două zile de soţul său. Văzându-i însă chipul însufleţit, şi trupul care-i părea deosebit de mare şi de puternic în bluză albă cu cizme de vânătoare, precum şi bucuria înfrigurării sale vânătoreşti, neînţeleasă pentru ca, Kitty îşi uită întristarea şi-şi luă, voioasă, rămas bun de la dânsul.

— Vă rog să mă iertaţi, domnilor, îşi ceru scuze Levin, ieşind în fugă pe scară. Aţi luat mâncarea pentru dimineaţa

asta? De ce aţi înhămat roibul la dreapta? Ei, lăsaţi-l aşa. Laska, marş, treci la loc! Dă-le drumul în cireada vitelor sterpe, porunci Levin văcarului care-l aştepta la scară ca să-l întrebe de nişte junei. Iertaţi-mă, mai vine un bandit.

Levin sări din trăsura în care se urcase şi se îndreptă spre un dulgher care se apropia de scara cu un stânjen în mână.

— N-ai venit la birou ieri şi acum mă faci să întârzii. Ei, ce e?

— Daţi-mi voie să mai fac un cot. Trebuie să adaug numai trei trepte. Are să se potrivească întocmai. O să fie mai bine aşa.

— Mai bine m-ai fi ascultat pe mine, răspunse Levin, necăjit. Ţi-am spus doar să se facă întâi zidăria şi numai după aceea să croieşti treptele. Acum nu se mai poate îndrepta nimic. Fă cum ţi-am poruncit din capul locului. Construieşte o scară nouă.

Iată despre ce era vorba: la aripa casei care tocmai se zidea, dulgherul greşise scara, construind-o separat, fără să calculeze unghiul de înclinaţie. La montare, treptele ieşiseră prea repezi. Dulgherul vroia acum să lase aceeaşi scară, adăugând trei trepte.

— Are să fie mai bine aşa.

— Dar unde o să iasă, dacă-i mai adaugi încă trei trepte?

— Daţi-mi voie, zise dulgherul zâmbind dispreţuitor. Are să iasă tocmai unde trebuie. Care va să zică începe de jos, adăugă dulgherul cu un gest convingător, şi merge, şi merge, şi se potriveşte…

— Nu vezi că cele trei trepte măresc şi lungimea? Unde are să iasă scara?

— Înseamnă că începe de jos şi merge înainte, repeta cu încăpăţânare dulgherul cu un ton convingător.

— Are să ajungă în tavan şi în perete.

— Vai de mine, începe doar de jos. Merge, merge şi se potriveşte.

Levin îşi scoase varga de la puşcă şi începu să deseneze scara pe pământul plin de praf.

— Ei, vezi acum?

— Cum porunciţi dumneavoastră – încuviinţă dulgherul, cu ochii înseninaţi deodată, înţelegând pesemne, în sfârşit, cum stăteau lucrurile.

— Înseamnă că trebuie să fac o scară nouă.

— Ei, fă aşa cum ţi-am poruncit! Strigă Levin, urcându-se în trăsură. Dă-i drumul! Ţine câinii, Filip!

Lăsând în urmă toate grijile familiei şi ale gospodăriei, Levin era plin de o bucurie de-a trăi atât de mare, încât nici nu-i venea să vorbească. Afară de aceasta, simţea acea emoţie şi încordare a oricărui puşcaş care se apropie de locurile de vânătoare. Se gândea numai dacă au să găsească ceva la balta de la Kolpeno, cum are să se poarte căţeaua lui în comparaţie cu Krak şi dacă o să tragă bine în ziua aceea. Să nu se facă de ruşine faţă de un om străin! Să nu i-o ia înainte Oblonski! Până şi la asta se gândea.

Stepan Arkadici era stăpânit de acelaşi sentiment şi nu avea nici el chef de vorbă. Numai Vasenka Veslovski pălăvrăgea într-una, bine dispus. Ascultându-l, lui Levin îi era ruşine chiar să se şi gândească cât de nedrept fusese în ajun cu dânsul. Vasenka părea într-adevăr un băiat simpatic, simplu, bun şi foarte vesel. Dacă l-ar fi cunoscut când era burlac, Levin s-ar fi împrietenit cu el. Nu-i prea plăcea însă atitudinea lui trândavă în faţa vieţii şi nici preocuparea sa de eleganţă, care îţi dădea impresia că Vasenka îşi recunoaşte singur o superioritate incontestabilă pentru că are unghii lungi, bonetă şi toate celelalte. Dar asta i se putea ierta, dacă se ţinea seama că era băiat cumsecade şi binecrescut. Lui Levin îi plăcea, tocmai prin educaţia pe care o avea, excelentul accent franţuzesc şi prin faptul că făcea parte din lumea lui.

Calul din stânga, un cal de stepă, de la Don, îi plăcea grozav lui Vasenka. Îl admira într-una.

— Ce frumos ar fi să galopezi prin stepă pe un cal ca ăsta! Ce zici? Exclamă Veslovski.

Îşi închipuia goana pe un cal de stepă, ceva sălbatic şi poetic, dar nu putea să exprime prin cuvinte ceea ce simţea. Cu toate acestea, naivitatea lui, îmbinată cu frumuseţea, cu zâmbetul plăcut şi cu graţia mişcărilor sale îi atrăgeau pe toţi cunoscuţii.

Levin se simţea bine în tovărăşia lui, fie că-i era simpatic caracterul lui Vasenka, fie că se silea să găsească în el numai părţi bune, ca să-şi ispăşească păcatul din ajun.

După ce făcu trei verste, Veslovski observă deodată că-i lipsesc ţigările de foi şi portvizitul. Nu ştia dacă le pierduse sau le uitase pe masă. Avea în portvizit trei sute şaptezeci de ruble şi de aceea nu se puteau lăsa lucrurile aşa.

— Ştii, Levin, aş trage o fugă acasă pe lăturaşul ăsta de Don. Ar fi minunat! Ce zici? Îl întrebă Veslovski, gata să încalece.

— Nu! De ce? Răspunse Levin, socotind că Vasenka trebuia să aibă cel puţin şase puduri. Am să trimit vizitiul.

Vizitiul porni numaidecât călare pe lăturaş, iar Levin rămase să mâne singur cei doi cai rotaşi.

IX

— Ei? Care ne e drumul? Îl întrebă Stepan Arkadici. Spune totul cu de-amănuntul.

— Uite planul: acuma mergem până la Gvozdevo. Dincoace de Gvozdevo e o baltă cu duble, iar dincolo se întind bălţi minunate cu becaţe, unde se întâmplă să fie şi duble. Acuma e cald. Ajungem pe răcoare – avem douăzeci de verste – şi facem câmpul pe sub seară. Mânăm acolo, iar dis-de-dimineaţă batem bălţile cele mari.

— Dar în drum n-avem nimic?

— Avem, însă am întârziat, şi e cald. Sunt două locşoare bunicele. Dar nu ştiu dacă este ceva pe acolo.

Levin ar fi dorit şi el să bată locşoarele acelea, care erau aproape de casă şi le putea face oricând; afară de asta, locurile erau mici şi trei puşti n-aveau unde vâna. Iată de ce spusese că se îndoieşte că ar fi vânat pe acolo. Când ajunseră în dreptul unei bălţi mici. Levin vru să treacă mai

departe; dar – cu ochiul său experimentat de vânător – Stepan Arkadici zări numaidecât pe baltă, înălţându-se ici-colo, popândace.

— Nu ne oprim puţin? Întrebă Stepan Arkadici, arătând spre baltă.

— Levin, te rog. Ce frumos ar fi! Începu să-l roage Vasenka Veslovski.

Levin nu se putu împotrivi.

Nu apucară să oprească bine, că – luându-se la întrecere – câinii şi ajunseră într-un suflet la baltă.

— Krak! Laska! Câinii se întoarseră.

— Tustrei nu încăpem. Eu am să rămân aici, se oferi Levin.

Nădăjduia că tovarăşii săi nu vor găsi nimic, afară de nagâţii care se ridicau speriaţi de câini şi, legănându-se în zbor, se tânguiau jalnic deasupra bălţii.

— Nu. Hai, Levin, să mergem împreună, îl îndemna Veslovski.

— Nu, n-avem loc. Laska, înapoi! Doar n-aveţi nevoie de al doilea câine!

Levin rămase la trăsurică, uitându-se cu jind la vânători. Puşcaşii străbătură toată balta. Afară de o găinuşă şi de nagâţi – Vasenka împuşcă unul – nu se zări nimic altceva pe baltă.

— Aţi văzut şi voi că n-avea de ce să-mi pară rău, le spuse Levin. Numai vreme pierdută.

— Totuşi a fost frumos! N-ai văzut? Îi răspunse Vasenka Veslovski, când se urcă greoi în trăsurică, ţinând în mâini puşca şi nagâţul. Ce frumoasă lovitură! Nu-i aşa? Mai avem mult până la balta cea adevărată?

Caii se smuciră deodată. Levin se lovi cu capul de ţeava unei puşti. Bubui o detunătură. La drept vorbind, împuşcătura răsunase mai înainte, dar aşa i se păru lui Levin. Iată ce se întâmplase: Vasenka Veslovski, vrând să lase cocoaşele, atinse un trăgaci, dar ţinuse cu degetul celălalt cocoş. Încărcătura se slobozise în pământ, fără să facă vreun rău cuiva.

Stepan Arkadici clătină din cap şi râse dojenitor cu ochii la Veslovski, Levin însă nu îndrăzni să-i facă observaţie. Mai întâi, orice mustrare ar fi părut pricinuită de primejdia prin care trecuse şi de cucuiul de pe fruntea lui. În al doilea rând, Veslovski se simţi cuprins la început de o desperare atât de naivă, iar pe urmă râse aşa de comunicativ şi cu atâta voie bună de spaima lor, încât Levin nu se putu stăpâni să nu izbucnească în râs.

Când se apropiară de balta cealaltă, destul de întinsă şi care le-ar fi răpit mult timp, Levin îi rugă să nu intre acolo, dar Veslovski îl înduplecă din nou prin rugăminţi. Cum balta era îngustă, Levin – ca gazdă ospitalieră – rămase din nou la trăsură.

Când ajunse acolo, Krak zbughi de-a dreptul spre popândace. Vasenka Veslovski alergă cel dintâi după câine. Înainte ca Stepan Arkadici să se fi putut apropia, se ridică o dublă. Veslovski o scăpă, dar pasarea se aşează pe o fâneaţă necositâ. Dubla fusese sorocită lui Veslovski. Krak o găsi din nou, căzu în aret, iar Veslovski o împuşcă şi se întoarse la trăsură.

— Acu, du-te dumneata. Eu o să rămân la cai, zise Vasenka.

Levin începu să simtă pizma vânătorească. Trecu hăţurile lui Veslovski şi intră în baltă.

Laska de mult scheuna jalnic şi se jeluia împotriva nedreptăţii ce i se făcea. Acum ea porni în goană drept înainte, spre un loc foarte bun, cu popândace, pe care-l cunoştea Levin şi unde Krak nu intrase.

— De ce n-o chemi îndărăt? Îl întrebă Stepan Arkadici.

— Nu sperie vânatul, răspunse Levin, mulţumit de bucuria câinelui şi zorind după Laska.

Cu cât se apropia mai mult de locurile cunoscute, căţeaua căuta din ce în ce mai serios. O pasăre mică de baltă nu-i răpi luarea-aminte decât o singură clipă. Laska făcu un cerc în jurul popândacelor, începu al doilea cerc şi deodată tresări şi încremeni pe loc.

— Du-te Stiva, du-te! Îi strigă Levin, simţind cum începe să-i bată inima mai puternic, ca şi cum în auzul lui încordat se deschisese o portiţă.

Pierduse noţiunea de distanţă; toate zgomotele îl izbeau acum dezordonat, dar limpede. Levin auzea paşii lui Stepan Arkadici, îl luă însă drept un îndepărtat tropot de cai. Auzi pârâitul unei tufe de ierburi, ruptă cu pământ cu tot sub pasul lui şi i se păru că e fâlfâitul unei duble. Auzi undeva, pe aproape, la spatele său, şi un plescăit în apă, dar nu se putu lămuri ce anume era.

Căutând locul unde să păşească, Levin se apropie de câine.

— Pil!

În loc de dublă, izbucni de sub botul căţelei o becaţă. Levin duse puşca la umăr; dar chiar în clipa când ochi, plescăitul prin apă spori, se apropie şi auzi şi glasul lui Veslovski, care strigă ceva neînchipuit de tare. Levin simţi că ochise în urma becaţei; totuşi trase.

Dându-şi seama că trăsese în gol, se uită îndărăt şi văzu că trăsurică lui nu mai era în drum, ci în balta.

Veslovski vroise să vadă mai de aproape cum se trage şi intrase cu trăsurică în baltă, unde caii se împotmoliseră.

„Dracu l-a pus!”, se gândi Levin, întorcându-se la trăsura împotmolită.

— De ce ai intrat aici? Îl întrebă el aspru şi, strigând vizitiul, se apucă să scoată caii din baltă.

Era necăjit că fusese împiedicat să tragă şi că i se împotmoliseră caii, dar mai cu seamă din pricină că nici Stepan Arkadici, nici Veslovski nu ajutară să scoată caii din baltă şi să-i deshame – deoarece niciunul, nici celălalt habar n-aveau de mânuirea hamurilor.

Veslovski îl asigură că în partea aceea pământul era uscat, dar Levin nu-i răspunse nici un cuvânt şi se strădui în tăcere împreuna cu vizitiul că scoată caii din baltă. Pe urmă, în toiul lucrului, văzând cu câtă sârguinţă trăgea Veslovski trăsurică de o aripă, încât o şi rupse, Levin îşi făcu singur

mustrări că – sub influenţa sentimentelor sale din ajun – se purtase prea rece cu Vasenka. De aceea încercă printr-o deosebită amabilitate să şteargă urmele răcelii sale. Când puseră totul în rânduială şi scoaseră trăsurică la drum, Levin porunci să se aducă gustarea.

— Bon appétit – bonne conscience! Ce poulet va tomber jusqu'au fond de mes bottes! 33 – rosti Veslovski o zicală franţuzească. După ce dădu gata cel de-al doilea pui, Veslovski se înveseli. Ei, acum ni s-a isprăvit calvarul. Toate au să meargă strună. Şi ca pedeapsă pentru vina mea voi sta pe capră. Nu-i aşa? Ei? Nu, nu! Eu voi fi Automedonul34 vostru… Să vedeţi cum o să vă duc, răspunse Veslovski, fără să lase hăţurile din mină, când Levin îl rugă să facă loc vizitiului. Nu, se cuvine să-mi ispăşesc vina. Mă simt foarte bine pe capră, încheie el şi dădu bice cailor.

Levin se temea puţin ca Yasenka să nu spetească caii, mai cu seama roibul din stânga, pe care nu-l putea stăpâni. Se supuse însă, fără voie, veseliei sale. Ascultă romanţele pe care Veslovski le cântă în tot timpul drumului, stând pe capră şi imitând cum mină englezii caii four în hand35; şi astfel, după gustarea de dimineaţa, ajunseră cu toţii la balta de la Gvozdevo foarte bine dispuşi.

X.

Vasenka mână caii atât de repede, încât ajunseră la baltă devreme, încă pe căldură.

Apropiindu-se de balta cea mare, ţinta principală a călătoriei lor, Levin se gândea fără voie cum să scape de Vasenka şi să vâneze nestingherit.

Stepan Arkadici dorea probabil acelaşi lucru. Levin îi citea pe faţă expresia de îngrijorare pe care o are totdeauna un adevărat puşcaş înainte de începerea vânătorii, precum şi o expresie de şiretenie binevoitoare, caracteristică felului sau de a fi.

— Cum o să mergem? Balta e minunată! Văd şi hultani, spuse Stepan Arkadici arătând două păsări mari, care se

roteau pe deasupra rogozului. Unde sunt hultani, este, fără cea mai mică îndoială, şi vânat.

— Vedeţi, domnilor, zise Levin cam posomorât, trăgând de tureatca cizmelor şi cercetând cilindrele puştii, vedeţi rogozul acela? Levin arătă spre o mică insulă de verdeaţă de culoare închisă, care se afla pe malul drept al gârlei, într-un fânaţ umed, pe jumătate cosit. Balta începe de aici, chiar din faţa noastră. Vedeţi? De unde e mai verde, balta o apucă spre dreapta, acolo unde umblă nişte cai. Acolo sunt popândace şi se găsesc duble. Pe urmă, balta se întinde în jurul rogozului, până hăt-departe în aninii aceia şi apoi până la moară. Vedeţi golfuleţul acela? Acolo e locul cel mai bun. O dată am împuşcat acolo şaptesprezece becaţe. Să ne despărţim, luăm fiecare câte un câine, şi ne întâlnim la moară.

— Ei, cine o ia la dreapta şi cine la stânga? Întrebă Stepan Arkadici. La dreapta e mai larg. Duceţi-vă voi amândoi. Eu apuc la stânga, propuse el, parcă nepăsător.

— Foarte bine! Hai, noi o să împuşcăm mai mult vânat decât dânsul. Ei, hai să mergem! Izbucni Vasenka.

Levin trebui să primească. Se despărţiră.

De îndată ce vânătorii se înfundară în baltă, câinii începură să caute, îndreptându-se spre locurile cu apă ruginie. Levin cunoştea felul de a căuta al Laskăi, cercetător şi cu luare-aminte. Ea ştia şi locul. Aştepta să se ridice cârdul de becaţe.

— Veslovski, treci alături, alături! Spuse Levin cu jumătate de glas către tovarăşul său, care plescăia în urma lui; de când scăpase Vasenka focul pe balta de la Kolpeno, Konstantin Dmitrici se tot uita la gura puştii sale.

— Nu! N-o să te încurc. Nu te-ngriji de mine. Dar Levin îşi amintea fără să vrea de cuvintele lui Kitty, care-i spusese la despărţire: „Băgaţi de seamă să nu vă împuşcaţi!”

Câinii se apropiau din ce în ce mai mult, luându-se la întrecere, fiecare din altă direcţie. Levin aştepta cu atâta încordare să sară becaţa, încât ori de câte ori plescăia tocul

cizmelor lui Veslovski, când acesta le scotea din mocirlă, îi părea un ţipăt de becaţă; şi de fiecare dată apuca puşca şi-i strângea patul.

Pac! Pac! Răsună la urechea lui.

Vasenka trăsese într-un stol de raţe care se rotea peste baltă, trecând pe deasupra lor dincolo de bătaia puştii. Levin nu apucă să-şi întoarcă privirea, că şi ţâşni o becaţă, apoi alta şi alta… se ridicară încă vreo opt, una după alta.

Stepan Arkadici trăsni o becaţă chiar în clipa când aceasta se pregătea să-şi înceapă croşetele. Pasărea căzu glonţ în mlaştină. Apoi ochi fără grabă altă becaţă, care zbura la mică înălţime spre rogoz. O dată cu bubuitul împuşcăturii căzu şi pasărea. Se vedea cum se zbate ca să fugă de pe cositura de rogoz, dând din aripa neatinsă, albă pe dedesubt.

Levin a fost mai puţin norocos. Trase în cea dintâi becaţă prea aproape şi o scăpă. Ochi din nou când începu să se înalţe în văzduh; dar în aceeaşi clipă îi zbură alta de la picior şi-i atrase atenţia. Nici cu al doilea foc nu o nimeri.

Până să-şi încarce vânătorii puştile sări încă o becaţă. Dar Veslovski, care îşi şi încărcase puşca, trase la faţa apei încă două focuri cu ploaie.

Stepan Arkadici îşi ridică becaţele, îl privi pe Levin cu ochii strălucitori şi spuse:

— Ei, acum să ne despărţim.

Trăgând uşor piciorul stâng şi ţinând puşca pregătită, Stepan Arkadici îşi fluieră câinele şi trecu de partea cealaltă. Levin şi Veslovski porniră în partea opusă.

Aşa se întâmpla totdeauna cu Levin. Când greşea primul foc, el se înfierbânta, se necăjea şi trăgea prost toată ziua. La fel se petrecură lucrurile şi în ziua aceea.

Erau foarte multe becaţe. Săreau într-una din faţa câinelui şi de la piciorul vânătorilor. Levin şi-ar fi putut drege norocul, dar cu cât trăgea mai des, cu atât mai mult se făcea de râs faţă de Veslovski. Acesta, vesel, trăgea la focuri

cu nemiluita, nu împuşca nimic şi nu se sinchisea câtuşi de puţin de neizbânda lui.

Levin se grăbea, nu-şi putea recăpăta stăpânirea de sine, se înfierbânta din ce în ce mai tare şi ajunse să tragă fără nădejdea de a mai nimeri.

Parcă şi Laska îşi dădea seama de asta. Începu să caute mai leneş, uitându-se la vânători cu nedumerire şi cu dojana.

Răsunau împuşcături după împuşcături, vânătorii erau învăluiţi în fum de praf de puşcă, însă în plasa încăpătoare a torbei nu se aflau decât trei becaţine, uşurele, dintre care una fusese ucisă de Veslovski, iar alta de amândoi. Între timp de cealaltă parte a bălţii împuşcăturile bufneau mai rar, dar toate nimereau din plin, după cum i se părea lui Levin, căci aproape de fiecare dată se auzea: „Krak, Krak, apporte!”

Asta-l enerva pe Levin şi mai mult. Becaţele roiau în văzduh fără întrerupere pe deasupra rogozului, din toate părţile se auzeau neîncetat plescăituri pe pământ, iar în văzduh ţivlituri. Becaţele, care se ridicau după ce se roteau în aer, se lăsau jos, în faţa vânătorilor. În loc de doi hultani, zeci de păsări de pradă pluteau acum, ţipând pe deasupra bălţii.

Levin şi Veslovski străbătură mai mult de jumătate din baltă şi ajunseră la un loc unde fâneaţa mujicilor, împărţită în loturi lungi, dădea în rogoz; loturile erau însemnate fie prin pârtii bătătorite, fie prin câte un rând de iarbă cosită. Jumătate din aceste loturi erau gata cosite.

Deşi nu prea avea nădejde să găsească tot atâta vânat pe loturile necosite ca pe cele cosite, Levin făgădui lui Stepan Arkadici să-l întâlnească mai departe şi porni înainte cu însoţitorul său atât pe fâşiile de iarbă cosită, cât şi pe cele necosite.

— Hei, vânătorilor! Îi chemă un mujic, care şedea jos lângă o căruţă cu caii deshămaţi. Poftim de ospătaţi cu noi: Poftim la nişte băuturică.

Levin aruncă o privire într-acolo.

— Hai, nu vă codiţi! Răcni un mujic bărbos, vesel, cu faţa roşie, rânjindu-şi dinţii albi şi ridicând o garafă verzuie, care strălucea la soare.

— Qu'est-ce qu'ils disent? 36 îl întrebă Veslovski.

— Ne cheamă la un păhăruţ de votcă. Probabil că şi-au împărţit fâneţele. Eu unul aş bea, zise Levin cu oarecare viclenie, nădăjduind că Veslovski se va lăsa ispitit de votcă şi se va duce la mujici.

— De ce ne poftesc?

— Aşa. Vor să petreacă. Hai, du-te la ei. O să ţi placă.

— Allons, c'est curieux.37

— Du-te, du-te. Ai să găseşti drumul la moară! Îi strigă Levin şi, aruncând o privire îndărăt, văzu cu plăcere cum Veslovski, aplecat înainte, poticnindu-se cu picioarele, sale obosite şi ţinând puşca în cumpănire, ieşea din baltă în dreptul mujicilor.

— Hai şi dumneata! Îi strigă un mujic lui Levin. Vino, să te înfrupţi din plăcintă.

Levin avea o poftă cumplită să bea votcă şi să mănânce o bucată de pâine. Îi slăbiseră puterile. Simţea că de-abia îşi putea scoate din mlaştină picioarele care i se împleticeau. Şovăi câteva clipe, dar căţeaua căzu în aret şi oboseala i se risipi ca prin farmec. Se îndreptă uşor prin mlaştină spre câine. O becaţă îi zbughi de la picior. Trase şi o nimeri, dar câinele rămase mai departe în aret. „Pil!” De la câine se ridică altă becaţă. Levin trase, avea însă o zi nefericită: dădu greş; iar când se duse să găsească becaţa ucisă, nu o găsi nici pe aceea. Scotoci tot rogozul, dar Laska nu mai credea că Levin împuşcase vânatul. Când o trimitea să caute, ea se prefăcea că îl caută, însă de fapt nu-l căuta.

Chiar şi fără Vasenka, pe care Levin arunca toată vina ghinionului, lucrurile nu se îndreptară. Şi aici mişunau becaţele, însă Levin dădea mereu greş.

Razele piezişe ale soarelui erau încă fierbinţi. Hainele lui, leoarcă de sudoare, i se lipeau de trup. Cizma din stânga,

grea, plină de apă, clefăia. Pe faţa-i pătată de negreala prafului de puşcă se prelingeau broboane de sudoare. Gura îi era amară. În nas simţea numai iz de praf de puşcă şi de metal încins. În urechi îi răsunau neîntrerupt ţivliturile becaţelor. De ţevi nici nu te puteai atinge, atât erau de încinse. Inima îi bătea scurt şi repede. Mâinile îi tremurau de enervare. Picioarele obosite i se împleticeau şi se poticneau în popândacele cu ierburi din mlaştină. Dar el mergea mereu înainte şi trăgea într-una; în sfârşit, când făcu o greşeală prea boacănă, îşi trânti de pământ puşca şi pălăria.

„Trebuie să-mi vin în fire!” îşi zise Konstantin Dmitrici şi-şi ridică puşca şi pălăria. Chemă ia picior căţeaua şi ieşi din baltă. Când ajunse pe uscat, Levin se aşează pe un popândac, se descălţă şi-şi scurse apa din cizmă. Se apropie de baltă, bău zdravăn din apa cu gust de rugină, îşi udă ţevile încinse ale puştii şi se spălă pe faţă şi pe mâini.

După ce se răcori, se îndreptă din nou spre acelaşi loc unde se lăsaseră becaţele, cu hotărârea neclintită de a nu-şi mai pierde firea.

Levin hotărî să fie calm, dar se petrecu acelaşi lucru. Atingea cu degetul trăgaciul înainte de a fi ochit. Totul mergea din ce în ce mai prost.

N-avea în torbă decât cinci bucăţi când ieşi din baltă la anini, unde trebuia să-l întâlnească pe Stepan Arkadici.

Înainte de a-l zări pe Oblonski, Levin îi văzu câinele. Negru de nămolul împuţit al bălţii, Krak ţâşni de după o rădăcină răsucită de anin şi, cu un aer de învingător, se mirosi cu Laska. După Krak, în urma animalului, se ivi statura chipeşă a lui Stepan Arkadici. Roşu şi leoarcă de sudoare, cu gulerul descheiat, el venea în întâmpinarea lui Levin, trăgând uşor piciorul, ca şi mai înainte.

— Cum v-a mers? Aţi tras mult? Zise Stepan Arkadici zâmbind voios.

— Dar tu? Îl întrebă Levin. N-avea însă nevoie să-l mai întrebe, căci îi vedea torba plină.

— Binişor.

Avea paisprezece bucăţi.

— Straşnică baltă! Desigur că te-a încurcat Veslovski. Când doi puşcaşi trebuie să vâneze cu un singur câine, nu le prea vine la îndemână, spuse Stepan Arkadici, micşorându-şi izbânda.

XI.

Când Levin, însoţit de Stepan Arkadici, ajunse la izba mujicului la care trăgea de obicei, îl găsi acolo pe Veslovski. Şedea pe o băncuţă în mijlocul casei, ţinându-se cu amândouă mâinile de ea; un soldat, fratele gazdei, îi trăgea cizmele pline de noroi. Vesel, Vasenka râdea cu râsul lui molipsitor.

— De-abia am picat şi eu. Ils ont été charmants.38 Închipuiţi-vă, mi-au dat să beau şi să mănânc. Ce pâine! O minune! Délicieux! 39 Şi ce votcă! N-am băut niciodată ceva mai gustos! N-au vrut să ia bani pentru nimic în lume. Tot spuneau: „Să nu vă fie cu supărare”.

— De ce să ia bani? Aţi fost oaspetele lor. Doar nu li-e votca de vânzare! Zise soldatul, scoţându-i în cele din urmă cizma udă cu ciorapul înnegrit.

Cu toată necurăţenia adusă în izbă de cizmele vânătorilor şi de câinii murdari care se lingeau într-una, cu tot mirosul de baltă şi de praf de puşcă ce se încinse înăuntru, şi deşi lipseau cuţitele şi furculiţele, puşcaşii cinară şi băură ceai cu atâta poftă, cum se mănâncă numai la vânătoare. Spălaţi şi curaţi, tustrei se duseră în şura de fân, unde vizitiii pregătiseră aşternutul pentru boieri.

Cu toate că se înnoptase, nici unui vânător nu-i era somn.

Vorba lâncezi la început între amintiri şi povestiri despre felurite lovituri, câini şi despre vânătorile de odinioară, şi alunecă apoi asupra unui subiect care-i interesa pe tustrei.

Stârnit de cuvintele de admiraţie ale lui Vasenka, care nu înceta de a lăuda frumuseţea serii, mireasma finului, farmecul căruţei sfărâmate (i se păruse sfărâmată, fiindcă fusese scoasă de pe roţile de dinainte), inima bună a

mujicilor care-l cinstiseră cu votcă şi câinii culcaţi fiecare la picioarele stăpânului sau – Stepan Arkadici povesti despre o vânătoare minunată la Malthus, unde fusese cu un an mai înainte. Malthus era un vestit şi bogat antreprenor de căi ferate.

Descrise bălţile arendate de Malthus în gubernia Tver şi în ce stare le ţinea, apoi trăsurile şi docarele care-i duceau pe vânători, şi cortul întins pe malul bălţii pentru gustarea de dimineaţă.

— Nu pricep de loc, îl întrerupse Levin, ridicându-se din aşternutul lui de fân, cum nu te dezgustă asemenea oameni! Desigur că o gustare la care se bea Laffitte e foarte plăcută, dar cum nu te dezgustă tocmai luxul acesta? Toţi oamenii ăştia fac bani, întocmai ca otcupcicii care se îmbogăţeau într-un chip ruşinos fără să le pese de dispreţul celorlalţi, ştiind că în cele din urmă averile adunate necinstit pot răscumpăra până şi dispreţul.

— Foarte adevărat! Exclamă Vasenka Veslovski. Perfect! Oblonski, fireşte, o face numai din bonhomie40, dar alţii spun: „Chiar şi Oblonski frecventează casa lui…”

— Ba de loc! (Levin simţi că Oblonski zâmbea rostind aceste cuvinte.) Eu nu-l socot mai necinstit decât oricare dintre negustorii sau nobilii bogaţi. Şi unii şi alţii au făcut avere deopotrivă prin muncă sau printr-un efort intelectual.

— Bine, bine, dar prin ce muncă? Să capeţi o concesie şi s-o revinzi, asta-i muncă?

— Fireşte că da. E muncă în sensul că dacă n-ar fi existat el şi alţii ca dânsul, n-am fi avut nici căi ferate.

— Cum poţi să asemuieşti munca asta cu a mujicului sau a savantului?

— Să zicem ca nu, totuşi este o muncă, fiindcă activitatea lui dă un rezultat – calea ferată. Dar tu eşti de părere că liniile ferate sunt inutile.

— Asta e altă problemă. Sunt gata să recunosc că sunt folositoare. Orice achiziţie însă, care nu corespunde muncii depuse, e necinstită.

— Dar cine este chemat să hotărască dacă într-adevăr corespunde ori nu?

— Dobândirea de bunuri pe căi necinstite, prin vicleşuguri, urmă Levin, dându-şi seama că nu poate preciza limita dintre cinste şi incorectitudine, seamănă, cu îmbogăţirea bancherilor. Răul acesta, adică dobândirea de averi uriaşe fără muncă, aşa cum era pe vremea otcupurilor, nu şi-a schimbat decât forma. Le roi est mort, vive le roi! 41 De îndată ce s-a desfiinţat otcupul, s-au ivit căile ferate, băncile, adică tot averi făcute fără muncă.

— Da! S-ar putea să fie drept şi cuminte ce spui… Krak, stai liniştit! Strigă Stepan Arkadici câinelui său, care se scărpina şi răvăşea tot fânul. Fiind convins probabil de justeţea punctului său de vedere, el vorbea calm şi fără grabă. Dar tu n-ai precizat hotarul dintre munca cinstită şi cea necinstită. Faptul că eu am o leafă mai mare decât şeful meu de birou, care cunoaşte lucrările mai bine decât mine, e lucru necinstit?

— Nu ştiu.

— Atunci să-ţi spun eu. Faptul că tu primeşti pentru munca din gospodăria ta, să zicem, cinci mii de ruble, pe când gazda noastră, un mujic, nu scoate mai mult de cincizeci de ruble, oricât ar munci, asta e tot atât de incorect ca şi faptul că eu primesc mai mult decât şeful meu de birou, iar Malthus – mai mult decât un maistru de la calea ferată. De fapt, eu cred că ciuda oamenilor împotriva celor bogaţi e numai din invidie…

— Nu. Nu e drept, zise Veslovski. Nu poate fi vorba de invidie. Afacerea asta are totuşi ceva necurat în ca.

— Da-mi voie, urmă Levin. Spui că e nedrept ca eu să am cinci mii de ruble, iar mujicul – cincizeci. E adevărat! Simt că e o nedreptate, dar…

— Într-adevăr, aşa e. Când stai să te gândeşti că noi mâncăm, bem, mergem la vânat, nu facem nimic, şi el munceşte veşnic, veşnic! Zise Vasenka Veslovski, gândindu-

se probabil pentru întâia dată în viaţa lui la lucrul acesta şi de aceea vorbind cu toată sinceritatea.

— Da. Îţi dai seama de asta, însă nu-i cedezi moşia ta, spuse Stepan Arkadici, care-l aţâţa pe Levin parcă într-adins.

În vremea din urmă, între cei doi cumnaţi se iscase parcă un fel de ostilitate ascunsă. Parcă de când ţineau două surori începuse între ei o rivalitate, fiecare căutând să dovedească cine şi-a orânduit mai bine viaţa. Şi acum, acest sentiment începuse să se manifeste într-o discuţie pe chestiuni personale.

— N-o dau, fiindcă nu mi-o cere nimeni; şi chiar dacă aş vrea, n-aş putea s-o dau şi nici n-aş avea cui, răspunse Levin.

— Dă-o mujicului ăstuia. N-are să te refuze.

— Cum să i-o dau? Să mă duc cu el şi să fac un act de vânzare-cumpărare?

— Nu ştiu. Dacă eşti convins că n-ai dreptul…

— Ba nu sunt convins de loc. Dimpotrivă, simt că n-am dreptul s-o dau, fiindcă am îndatoriri şi faţă de pământ, şi faţă de familie.

— Dă-mi voie. Dacă tu crezi că aceasta e o nedreptate, e de datoria ta s-o faci să înceteze…

— Încerc să fac acest lucru, dar negativ, în sensul că nu caut să adâncesc deosebirea de situaţii care există între mine şi el.

— Să am iertare, dar ăsta e un paradox.

— Da. Explicaţia e cam sofistică, întări Veslovski. Hei, gospodarule, îi strigă Vasenka mujicului care, făcând să scârţâie uşa, intrase în şură. Ce e? Încă nu te-ai culcat?

— Ce culcat? Credeam că boierii s-au culcat, când colo, îi aud vorbind. Am de luat o coasă de aici. Nu muşcă oare câinele? Adăugă mujicul, călcând cu băgare de seamă cu picioarele goale.

— Dar dumneata unde o să te culci?

— Ne ducem să paştem caii.

— Ah, ce noapte! Izbucni Veslovski, aruncând o privire către lumina slabă a amurgului, spre un colţ de casă şi spre căruţa fără cai, care se vedeau în cadrul larg al uşii deschise. Ascultaţi! Se aud cântând nişte voci de femei. Şi nu-i zic urât. Cine cântă, gospodăriile?

— Nişte fete de la curte, de aici, de-alături.

— Hai să ne plimbăm. Tot n-o să putem dormi. Hai, Oblonski!

— Cum aş face să pot şedea şi culcat, dar şi să plec? Răspunse Oblonski, întinzându-se. Tare bine e să stai culcat!

— Atunci, mă duc singur! Hotărî Veslovski, sculându-se repede şi încălţându-se. La revedere, domnilor! Dac-o fi frumos, vă chem. Mi-aţi oferit vânat berechet. N-am să vă uit.

— Nu-i aşa că e băiat simpatic? Întrebă Oblonski, după ce ieşi Veslovski, şi mujicul închise uşa în urma lui.

— Da, e simpatic, răspunse Levin, gândindu-se mai departe la subiectul convorbirii de mai înainte.

I se părea că-şi exprimase cât putuse de limpede ideile şi sentimentele. Totuşi aceşti oameni, amândoi, deştepţi şi sinceri, îi spuseseră într-un glas că se mângâie cu sofisme. Asta îl punea pe gânduri.

— Şi aşa, dragul meu. Una din două: ori recunoşti că orânduirea actuală a societăţii este dreaptă, şi atunci poţi să-ţi aperi drepturile, ori recunoşti că te bucuri de avantaje nedrepte, cum fac de altfel şi eu, şi te bucuri de ele cu plăcere.

— Nu, dacă te-ai bucura de avantaje nedrepte, nu te-ai putea folosi cu plăcere de bunurile acestea. Eu, cel puţin, n-aş fi în stare. În ceea ce mă priveşte, trebuie să simt înainte de orice că nu sunt vinovat.

— Şi ce-ar fi, la urma urmei, dacă ne-am duce şi noi? Întrebă Stepan Arkadici, obosit probabil de atâta gândire. Tot nu putem adormi. Hai să mergem!

Levin nu răspunse. Îl urmărea ceea ce se spusese în timpul convorbirii, şi anume: că încearcă să fie drept numai în sens negativ. „Oare numai negativul poate să fie drept?” se întrebă el.

— Ce tare miroase fânul proaspăt! Zise Stepan Arkadici, ridicându-se într-un cot. Nu-i chip să adormi, şi pace! Vasenka trebuie să fi pus ceva la cale acolo. N-auzi hohote de râs şi glasul său? Vrei să mergem şi noi? Hai!

— Nu. Nu merg.

— Nu cumva faci şi asta tot din principiu? Adăugă Stepan Arkadici cu un surâs, căutându-şi pe întuneric cascheta.

— Nu din principiu. De ce să mă duc?

— Calci rău, ţi-o spun eu, îl dăscăli Stepan Arkadici, găsind cascheta şi ridicându-se în picioare.

— Adică de ce?

— Crezi că nu mi-am dat seama de relaţiile dintre tine şi soţia ta? Am văzut că plecarea pentru două zile la vânătoare era o problemă de o importanţă capitală pentru voi. Asta e frumos ca idilă, dar nu e pentru toată viaţa. Soţul trebuie să fie independent. Are interesele lui bărbăteşti. Soţul se cuvine să fie bărbat, încheie Oblonski deschizând uşa.

— Adică ce ar trebui să fac? Să umblu după slujnicele de la curte? Îl întrebă Levin.

— Şi de ce nu, dacă-ţi face plăcere! Ça ne tire pas a conséquence.42 Soţia mea nu s-ar simţi rău din pricina asta şi eu aş petrece. Lucrul de căpetenie este să-ţi fereşti sfinţenia casei. Acasă să nu se întâmple nimic; nu trebuie însă să-ţi legi mâinile.

— Se poate, răspunse rece Levin şi se întoarse pe cealaltă parte. Mâine dimineaţa trebuie să plecăm devreme. N-am să scol pe nimeni. Am să pornesc cum s-o crăpa de ziuă.

— Messieurs, venez vite! 43 se auzi glasul lui Veslovski, care se întorcea. Charmante! Eu am descoperit-o. Charmante! O adevărată Gretchen. Am şi făcut cunoştinţă. E într-adevăr grozav de drăguţă! Povestea el mulţumit, de

parcă fata ar fi fost făcută aşa de nostimă anume pentru dânsul şi-şi arăta mulţumirea faţă de cel ce i-o pregătise lui.

Levin se prefăcea ca doarme; iar Oblonski îşi puse pantofii, aprinse o ţigară şi ieşi din şură. În curând, glasurile li se stinseră în depărtare.

Levin nu putu adormi multă vreme. Auzea cum ronţăiau caii fânul, apoi cum se pregătea gospodarul să plece eu fiul cel mare şi cum porni cu caii la păscut. Mai târziu, auzi cum soldatul împreună cu nepotul său, mezinul gospodarului, se cuibăriră! Să se culce de cealaltă parte a şurii. Auzi cum copilul împărtăşea unchiului, cu glas subţirel, impresia făcută de câini, care i se părură uriaşi şi înspăimântători. În sfârşit, copilul întrebă ce vor vâna câinii. Soldatul îi răspunse cu glas răguşit şi somnoros că vânătorii au să se ducă mâine la baltă, unde au să tragă cu puştile; iar în cele din urmă, ca să scape de întrebările băiatului, îi spuse: „Culcă-te, Vaska, hai, culcă-te, că de nu…” Peste puţin timp, soldatul începu să sforăie şi totul amuţi. Nu se auzea decât nechezatul cailor şi ţivliturile becaţelor. „Oare numai în mod negativ? Îşi repeta Levin întrebarea. Ei şi? Eu nu sunt de vină.” Şi începu să se gândească la ziua de mâine.

„Mâine dimineaţă am să plec devreme şi o să încerc a-mi păstra sângele rece. Sunt o sumedenie de becaţe. Se află şi duble. Când am să mă întorc, voi găsi un bilet de la Kitty. Da. Cred că Stiva are dreptate. Nu mă port bărbăteşte cu dânsa. Am ajuns ca o muiere… Dar ce e de făcut? Şi aici, tot în mod negativ…?”

Auzi prin somn râsetele şi glasurile vesele ale lui Veslovski şi Stepan Arkadici. Deschise o clipă ochii: răsărise luna. Cei doi prieteni stăteau de vorbă în faţa uşii deschise, scăldaţi de lumina vie a lunii. Stepan Arkadici spunea ceva despre frăgezimea fetei, pe care o asemuia cu o alună proaspătă, dezghiocată de curând. Iar Veslovski, hohotind cu râsul său molipsitor, repeta ceva spus probabil de un mujic. „Fă-te luntre şi punte şi ia-ţi femeia ta!” Levin rosti ca prin vis:

— Domnilor, mâine, cum s-o crapă de ziua! şi adormi.

XII.

Deşteptându-se în zori, Levin încercă să-şi trezească tovarăşii de vânătoare. Vasenka, culcat pe pântece şi ţinând întins piciorul descălţat şi numai în ciorap, dormea atât de adânc, încât, eu toată străduinţa lui Levin, nu răspunse nimic. Oblonski refuză prin somn să plece aşa de dimineaţă. Chiar şi Laska, care dormea încolăcită la marginea fânului, se sculă în silă şi-şi întinse alene, pe rând, picioarele de dindărăt, dezmorţindu-şi-le. Levin se încălţă, îşi luă puşca şi, deschizând cu băgare de seamă uşa şurii, care scârţâia, ieşi pe uliţă. Vizitiii dormeau lângă trăsuri. Caii moţăiau, numai unul ronţăia leneş ovăz, împrăştiindu-l cu botul în iesle. Afară stăruia încă lumina slabă de dinainte de mijitul zorilor.

— De ce te-ai sculat aşa devreme, conaşule? Îl întrebă prietenos bătrâna gazdă, care tocmai ieşise din izbă, vorbindu-i ca unui vechi prieten.

— Plec la vânat, mătuşico. Pot trece pe aici, spre baltă?

— Ia-o de-a dreptul prin dosul casei, pe arii şi prin cânepişti, dai acolo într-o potecuţă…

Păşind cu grijă cu picioarele-i goale, arse de soare, bătrâna îl petrecu pe Levin şi-i deschise o portiţă care dădea spre o arie.

— Pe-aici te laşi drept la baltă. Ai noştri s-au dus într-acolo încă de-aseară.

Laska alerga voioasă, înainte, pe potecă. Levin mergea în urma ei cu paşi repezi şi uşori, uitându-se mereu la cer. Vroia să ajungă la baltă înainte de răsăritul soarelui. Dar soarele nu zăbovea. Luna, care lumina încă pe când ieşise Levin, acum lucea ca argintul viu. Luceafărul dimineţii, care mai înainte strălucea aşa de puternic, aproape nu se mai vedea.

Nişte pete pe câmpul îndepărtat, nelămurite mai înainte, prindeau chip: erau nişte căpiţe de secară. Rouă, nezărită încă fără lumina soarelui în cânepa înaltă şi aromată care fusese răritä, uda picioarele şi bluza lui Levin până mai sus

de brâu. În liniştea limpede a dimineţii se desluşeau chiar şi zvonurile cele mai slabe. O albină trecu în zbor pe lângă urechea lui Levin, şuierând ca un glonţ. El aruncă o privire atentă în juru-i. Mai văzu o albină şi încă una. Veneau de peste gardul de nuiele al prisăcii şi se mistuiau pe deasupra cânepiştii, spre baltă.

Potecuţa îl duse de-a dreptul la baltă. Puteai ghici unde e balta după aburii care se ridicau din ea – ici mai deşi, colo mai rari, încât rogozul şi tufele de răchită se legănau pe aburi ca nişte ostroave. Pe malul bălţii şi la marginea drumului, copiii şi mujicii care păzeau caii şedeau culcaţi şi dormeau acoperiţi cu sumanele, aşteptând faptul zilei. În apropiere umblau trei cai împiedicaţi. Unul zornăia din piedica de fier. Laska mergea alături de stăpânul său. Cerea să fie lăsată înainte şi se uita împrejur. Trecând de mujicii care dormeau şi ajungând în dreptul primelor tufe de ierburi, Levin cerceta ţevile puştii şi dădu drumul câinelui. Un cal murg de vreo trei ani, bine hrănit, văzând dinele, se smuci într-o parte, îşi răsuci coada şi sforăi. Ceilalţi cai se speriară şi ei. Bălăcindu-se prin apă cu picioarele împiedicate şi făcând cu copitele prin clisa groasă un zgomot ce aducea a plescăit de palme, caii începură să sară, ca să iasă din baltă. Laska se opri, privind ironic caii şi uitându-se întrebător la Levin. Acesta o mângâie şi-i fluieră, în semn că poate începe.

Căţeaua porni în fugă, voioasă şi grijulie, peste mlaştina care se legăna sub ea.

Intrând în baltă, printre miresmele cunoscute de rădăcini de ierburi palustre, de rugina-apei şi prin izul străin al baligii de cal, Laska simţi parcă, răspândit pretutindeni, un miros de pasăre, cea mai mirositoare pasăre, care o tulbura mai mult decât toate celelalte. Pe alocuri în muşchi şi pe brusturii de baltă, izul acesta era foarte puternic, dar căţeaua nu se putea lămuri din ce parte venea mai mult şi de unde mai puţin. Ca să descopere firul miresmei, ea trebuia să meargă mai departe, în bătaia vântului. Laska

parcă nu-şi mai simţea picioarele; sărea într-o fugă încordată. Dacă ar fi fost nevoie, s-ar fi putut opri din fiecare salt. Se întoarse la dreapta, ca să se ferească de vântuleţul care sufla dinspre răsărit înainte de mijitul zorilor, şi porni cu botul împotriva vântului. Cu nările umflate, trăgând aer în piept, căţeaua simţi numaidecât nu numai urmele păsărilor, ba că şi ele erau acolo, înaintea ei… şi nu numai una, ci multe. Îşi încetini goana. Păsările se aflau acolo, dar unde anume nu se putea încă dumiri. Ca să găsească locul, Laska începu să facă un cerc, când glasul stăpânului ei îi abătu deodată luarea-aminte în altă parte. „Laska, aici”, îi strigă Levin, arătându-i altă direcţie.” Laska rămase câtva timp locului, parcă întrebându-l dacă n-ar fi mai bine să meargă, mai departe, încotro pornise ea. El însă repetă porunca cu glas supărat, arătând spre nişte popândace acoperite cu apă, unde nu putea fi nimic. Laska îl ascultă, prefăcându-se că începe să caute, ca să-i facă plăcere. Scotoci printre ierburi şi se întoarse în locul de unde plecase; acolo simţi numaidecât din nou vânatul.

Acum, când Levin n-o mai încurca, Laska ştia ce avea de făcut. Fără să se uite unde calcă, poticnindu-se cu ciudă în popândacele mai înalte, căţeaua cădea în apă, dar îşi revenea datorită picioarelor sale sprintene şi puternice. Începu, în sfârşit să facă un cerc, care trebuia s-o lămurească cum stau lucrurile. Mirosul lor o izbea din ce în ce mai tare şi mai desluşit. Deodată, Laska înţelese că una din ele era acolo, după tufa aceea, la cinci paşi de dânsa. Se opri. Tot trupul îi încremeni. Din pricina picioarelor scurte, căţeaua nu putea vedea nimic în faţa sa. Ştia însă după miros ca pasărea nu putea fi mai departe de cinci paşi. Stătea în aret, simţind-o tot mai puternic, şi aştepta plină de încântare. Coada ei întinsă şi încordată tresărea uşor din vârf. Căţeaua îşi ţinea gura puţin întredeschisa şi urechile ciulite; o ureche i se răsfrânse din fuga. Laska răsufla greu, dar cu luare-aminte şi, cu mai mare băgare de seamă, întoarse spre stăpânul său nu atât capul, cât ochii. Levin, cu

o expresie pe care i-o cunoştea bine, şi cu nişte ochi care-i păreau Laskăi înfricoşători, înainta, poticnindu-se în popândace şi mult prea încet după părerea ei. I se părea că Levin păşea încet, deşi alerga.

După felul cum caută căţeaua care se lipise cu pântecele de pământ, cu gura uşor întredeschisa şi parcă vâslind târâş cu picioarele de dinapoi – Levin înţelese că Laska dăduse peste duble. Rugându-se lui Dumnezeu să izbândească, mai ales cu primul foc, Levin se apropie în fuga de căţea. Ajuns lângă ea, privi înainte şi, de la înălţimea lui, văzu cu ochii ceea ce Laska văzuse cu nasul. În cotlonul dintre două popândace se zărea o dublă. Aceasta întoarse capul şi ascultă; apoi, abia desfăcându-şi aripile şi strângându-şi-le iarăşi, se mistui după o tufă, dând stângaci din coadă.

— Pil, pil! Strigă Levin, împingând-o de la spate.

„Dar nu pot să mă mişc, părea că se gândeşte căţeaua, încotro să pornesc? De aici le simt, dar, dacă înaintez, n-am să-mi mai dau seama unde sunt şi cine sunt.” Dar Levin o îmbrânci cu genunchiul şi, cu o şoaptă emoţionată rosti:

— Pil, Lasocika, pil!

„Ei, fie! Dacă ţine numaidecât, o fac, însă nu mai răspund de mine”, păru să-şi spună Laska şi izbucni înainte printre popândace, cât o ţineau picioarele. Acum nu mai mirosea nimic. Vedea numai şi auzea, dar nu pricepea nimic.

La zece paşi de locul unde stătuseră mai înainte, se ridică o dublă cu un huruit gros şi cu fâlfâitul de aripi caracteristic. În urma împuşcăturii, pasărea bufni greu, cu pieptul alb, în mlaştină. O altă dublă nu mai aştepta câinele, ci sări singură din spatele lui Levin.

Când Konstantin Dmitrici se întoarse spre dânsa, pasărea era departe; totuşi, focul o nimeri. După ce zbură vreo douăzeci de paşi, dubla se înălţă drept în sus şi, după ce se învârti în aer, bufni deodată pe un loc tare, ca o minge aruncată.

„De aici iese ceva!” gândi Levin, vârând în torbă dublele calde şi grase. Ce zici, Lasocika, facem treaba?”

După ce-şi încarcă puşca, Levin porni mai departe. Soarele, ascuns după nori, răsărise. Pierzându-şi strălucirea, luna înălbea pe cer, ca un nouraş. Nu se mai zarea nici o stea. Argintii mai înainte sub rouă, popândacele păreau acum de aur. Rugina-apei părea chihlimbar. Albăstriul ierburilor se topise într-un verde gălbui. Păsările de baltă roiau în stufărişurile de lângă pârău, care scăpărau de rouă, întinzând umbre lungi. Un uliu se trezise; stătea pe o căpiţă, întorcând capul când într-o parte, când într-alta, şi arunca uneori priviri nemulţumite peste baltă. Stăncuţele treceau în zbor spre câmp. Un băieţaş cu picioarele goale mâna caii către un bătrân, care se ridicase de sub suman şi începu să se scarpine.

Fumul împuşcăturilor punea pete albe ca laptele pe verdele ierbii.

Un băieţel se apropie fuga de Levin.

— Nene, ieri au fost raţe pe aici! Îi strigă băiatul şi porni mai departe după dânsul.

În faţa acestui băieţaş oare-l privea cu admiraţie, Levin simţi o plăcere îndoită să împuşte încă trei becaţe, una după alta.

XIII.

Superstiţia vânătorilor, care cred că dacă primul foc tras este norocos, vânătoarea va fi bună, se dovedi a fi întemeiată.

Levin, obosit, flămând, dar fericit, se-ntoarse la căsuţa din sat, peste ora nouă – după ce bătuse vreo treizeci de verste – cu nouăsprezece bucăţi de vânat nobil şi cu o raţă pe care o spânzurase la brâu, pentru că nu mai încăpea în torba! Tovarăşii săi de vânătoare se treziseră de mult. Avuseseră timp să le vină pofta de mânare şi să ia gustarea de dimineaţă.

— Staţi, staţi, ştiu că sunt nouăsprezece, spuse Levin, numărând încă o dată becaţele şi dublele, zgârcite, cu

picioarele încârligate, pline de sânge închegat, cu capetele sucite într-o parte. Din aerul lor mândru, pe care-l avuseseră când se ridicau în zbor înaintea lui, nu mai rămăsese nimic.

Socoteala era bună. Invidia lui Stepan Arkadici îi făcu plăcere lui Levin. Îl mai bucura şi faptul că, întorcându-se la gazdă, îl găsi pe trimisul lui Kitty, care şi sosise cu un bileţel.

„Sunt vesela şi sănătoasă tun. Dacă te îngrijorează starea mea, atunci poţi să fii şi mai liniştit decât înainte. Am un nou paznic al sănătăţii mele, pe Maria Vlasievna (moaşa, o persoană nouă şi importantă în viaţa de familie a lui Levin). A venit să mă vadă. M-a găsit foarte sănătoasă. Am oprit-o până te întorci tu. Toţi suntem sănătoşi şi voioşi. Te rog să nu te grăbeşti. Dacă vânătoarea merge bine, mai rămâi o zi."

Vânătoarea izbutită şi biletul de la soţia sa erau două bucurii atât de mari, încât cele două neplăceri mici, suferite mai târziu, nu-l impresionară prea mult pe Levin.

Mai întâi, murgul lăturaş, probabil prea muncit în ajun, nu mânca şi era trist. Vizitiul spunea că trebuie să aibă hernie.

— S-a istovit ieri, Konstantin Dmitrici, zise vizitiul. A fost mânat zece verste fără nici o socoteală!

O altă neplăcere care-i spulberase, la început buna dispoziţie, dar de care râse el însuşi, mai târziu, se datora faptului că nu mai rămăsese nimic din toate proviziile puse de Kitty cu atâta îmbelşugare, încât ai fi putut crede că n-au să le dea gata nici într-o săptămână.

În timp ce se întorcea obosit şi flămând de la vânătoare, Levin se gândea cu atâta poftă la pateuri, încât – ajungând la gazdă – le şi simţea mirosul şi gustul în gură, aşa cum adulmeca Laska vânatul. Abia intră, că şi porunci numaidecât lui Filip să-i aducă pateurile. Când colo, nu numai pateurile se isprăviseră – ci şi puii.

— Are un apetit grozav! Arătă Stepan Arkadici, râzând, spre Vasenka Veslovski. Nici eu nu mă pot plânge că mi-ar

lipsi pofta de mâncare, dar pofta lui e cumplită.

— Atunci, ce-i de făcut? Întrebă Levin, aruncând lui Veslovski o privire posomorită. Filip, dă-mi nişte friptura de vaca.

— S-a mâncat şi friptura; iar oasele le-am dat la câini, îl anunţă Filip.

Lui Levin îi păru atât de rău, încât zise necăjit:

— Să-mi fi lăsat şi mie măcar ceva! Şi-i veni să plângă de ciudă. Scoate maţele la păsări, spuse lui Filip cu voce tremurătoare, încercând să-l privească pe Vasenka, şi bagă-le înăuntru urzici. Iar pentru mine caută măcar nişte lapte.

După ce se satură de lapte, Levin se ruşina că-şi arătase necazul faţă de un om străin şi începu să râdă de mânia lui de om flămând.

Pe sub seară ei mai bătură o dată câmpul, Veslovski împuşcă şi el câteva becaţe, iar către noapte luară drumul spre casă.

Drumul la întors a fost tot atât de vesel ca şi la dus. Veslovski ba cânta, ba-şi amintea cu mare plăcere de întâmplările cu mujicii care-l cinstiseră cu votcă şi-i spuseseră: „Să nu vă fie cu supărare”, sau aventurile nocturne cu alunele, cu fata de la curte şi cu un mujic care-l întrebase dacă e însurat. Aflând că nu e însurat, mujicul îi spuse: „Să nu-ţi curgă ochii după nevestele altora. Fă-te luntre şi punte şi ia-ţi femeia dumitale.” Mai cu seamă vorbele astea îl făceau pe Veslovski să izbucnească în hohote de râs.

— În genere, sunt cât se poate de mulţumit de călătoria noastră. Dar dumneata, Levin?

— Şi eu sunt foarte mulţumit, răspunse sincer Levin, care era foarte bucuros că nu mai avea nici un pic de duşmănie faţă de Vasenka Veslovski, aşa cum avusese acasă, ba chiar era în cea mai prietenoasă dispoziţie sufletească faţă de dânsul.

XIV.

A doua zi dimineaţă, la ora nouă, Levin – după ce-şi inspecta gospodăria – bătu în uşa odăii în care dormea Vasenka.

— Entrez! 44 îi strigă acesta. Iartă-mă! De-abia am isprăvit mez ablutions45, spuse el cu un zâmbet pe buze, stând înaintea lui numai în cămaşă.

— Te rog să nu te jenezi. Levin se aşează lângă fereastră. Ai dormit bine?

— Ca mort. Şi astăzi ar fi o zi bună de vânătoare!

— Dumneata ce iei dimineaţa: ceai sau cafea?

— Niciuna, nici alta. Iau o gustare. Dar sunt în întârziere, mi-e şi ruşine. Îmi închipui că doamnele s-au şi sculat. E o vreme minunată de plimbare! Să-mi arăţi, te rog, caii dumitale.

După ce se plimbară prin parc, trecură pe la grajd şi făcură chiar împreună gimnastică la bare. Apoi Levin se întoarse acasă împreună cu musafirul sau şi intră cu dânsul în salon.

— Am avut o vânătoare minunată! Suntem copleşiţi de impresii, zise Veslovski apropiindu-se de Kitty, care şedea jos lângă samovar. Ce păcat că femeile sunt lipsite de aceste plăceri!

„Da, trebuie să vorbească şi el ceva cu stăpâna casei”, se gândi Levin. Şi iarăşi i se păru ceva nepotrivit în zâmbetul lui, precum şi în aerul de cuceritor, pe care-l avea vorbind cu Kitty.

Prinţesa, care şedea de partea cealaltă a mesei împreună cu Maria Vlasievna şi cu Stepan Arkadici, îl chemă pe Levin lângă dânsa şi începu să-i vorbească despre mutarea la Moscova şi despre pregătirea locuinţei în vederea naşterii. După cum, în preajma nunţii, lui Levin nu-i plăcuseră pregătirile, care prin nimicnicia lor jigneau măreţia actului ce trebuia să se săvârşească – tot aşa şi acum îl jigneau pregătirile viitoarei naşteri, al cărei termen era socotit pe degete. Încerca mereu să n-audă conversaţiile despre sistemul de înfăşat viitorul copil. Căuta să-şi întoarcă

privirea şi să nu vadă nenumăratele şi misterioasele feşe croşetate, precum şi trunchiurile acelea de pânză, cărora Dolly le dădea o importanţă deosebită, şi aşa mai departe. Naşterea fiului său (Levin era convins că va fi băiat) – evenimentul acesta aşteptat, în care nu putea încă crede, i se părea atât de extraordinar, fiindcă pe de o parte o fericire prea mare şi deci cu neputinţă de atins, iar pe de altă parte, un eveniment atât de misterios încât faptul de a-l prevedea şi de a vorbi despre el ca despre un lucru obişnuit îl jignea şi-l revolta.

Dar bătrâna prinţesă nu-i înţelegea sentimentele; ea vedea în sila lui de a se gândi şi de a vorbi despre acestea uşurinţă şi nepăsare. De aceea nu-l lasă în pace. Tocmai îl însărcinase pe Oblonski să se îngrijească de o locuinţă şi acum îl chemase pe Levin lângă ea.

— Prinţesă, eu nu mă pricep. Faceţi cum doriţi, îi spuse el.

— Trebuie să hotărâţi când vă mutaţi.

— Drept să spun, nu ştiu. Atâta ştiu, că milioane de copii se nasc fără Moscova şi fără doctori… De ce…

— Dacă e aşa…

— Ba nu. Cum vrea Kitty.

— Cu Kitty nu se poate vorbi despre asta. Ce, vrei s-o sperii? Uite, Natalia Goliţâna a murit primăvara trecută din pricina unui mamoş prost.

— Cum ai să spui dumneata aşa am să fac, răspunse Levin, posomorât.

Prinţesa începu să-i explice, el însă n-o asculta. Conversaţia cu prinţesa îl enerva; dar nu atât discuţia aceasta îl făcea să fie posomorât, cât cele ce se petreceau lângă samovar.

„Nu. Nu se mai poate răbda!” se gândea el, aruncând din când în când o privire spre Veslovski şi spre soţia sa, tulburata şi îmbujorata. Veslovski, aplecat spre Kitty, îi spunea ceva cu frumosul său zâmbet.

În atitudinea lui Veslovski, în privirea şi în surâsul lui se ascundea ceva impur. Levin văzu ceva impur chiar şi în

atitudinea şi în privirea lui Kitty. Toate se întunecară din nou în ochii săi. Ca şi acum două zile, el se simţi dintr-o dată zvârlit, de la înălţimea fericirii, a liniştii şi a demnităţi sale, într-o prăpastie de deznădejde, mânie şi de înjosire. Se simţi iarăşi dezgustat de toţi şi de toate.

— Prin urmare, prinţesă, fă cum vrei dumneata, adăugă el, uitându-se din nou la Veslovski şi la Kitty.

— Grea e coroana ţarului, rosti în glumă un proverb Stepan Arkadici, făcând probabil aluzie nu numai la conversaţia lui Levin cu prinţesa, ci şi ia pricina tulburării sale, pe care o observase. Ce târziu ai coborât astăzi, Dolly!

Toţi se ridicară în întâmpinarea Dariei Alexandrovna. Vasenka se sculă o clipă şi, cu lipsa de politeţe faţă de doamne, caracteristică tinerilor din generaţia nouă, abia se înclină şi-şi urmă mai departe conversaţia cu Kitty, râzând de ceva.

— M-a necăjit Maşa. A dormit prost noaptea asta şi acum e îngrozitor de mofturoasă, răspunse Dolly.

Vasenka şi Kitty vorbeau despre acelaşi subiect discutat cu două zile mai înainte, despre Anna şi problema dacă dragostea este mai presus de legile societăţii. Conversaţia aceasta îi displăcea lui Kitty, o tulburau atât subiectul cât şi tonul lui Vasenka, dar mai cu seamă faptul că ştia cum va reacţiona soţul ei. Era însă lipsită de experienţă şi prea naivă ca să ştie cum s-o curme şi să-şi ascundă stinghereala amestecată cu un fel de plăcere, pricinuită de atenţia vădită a tânărului musafir. Kitty vroia să întrerupă conversaţia, dar nu ştia cum. Îşi dădea seama că, orice gest ar fi făcut ar fi fost observat de soţul său şi răstălmăcit împotrivă-i. Într-adevăr, când Kitty o întrebă pe Dolly ce e cu Maşa şi când Veslovski, aşteptând sfârşitul acestui schimb de vorbe plictisitoare pentru dânsul, o privi nepăsător pe Daria Alexandrovna – întrebarea aceasta îi păru lui Levin o viclenie nefirească şi dezgustătoare.

— Ce zici? Mergem astăzi la cules ciuperci? Întrebă Dolly.

— Cum nu, mergem! O să merg şi eu, zise Kitty şi roşi. Din politeţe, ea vru să-l întrebe pe Veslovski dacă merge şi el, dar nu-l întrebă. Unde te duci, Kostea? Îşi întrebă Kitty cu un aer vinovat soţul, când acesta trecu prin faţa ei cu paşi hotărâţi. Aerul acesta de vinovăţie al ei îi întări toate îndoielile.

— În lipsa mea a venit mecanicul şi nu l-am văzut încă, îi răspunse Levin, fără să se uite la dânsa.

Coborî, dar – înainte de a ieşi din birou – auzi paşii cunoscuţi ai soţiei sale, care se apropia de dânsul cu o repeziciune imprudentă.

— Ce doreşti? O întrebă el rece. Avem treabă.

— O clipă numai, spuse Kitty către mecanicul neamţ, am de spus câteva cuvinte bărbatului meu.

Neamţul vru să iasă, dar Levin îi spuse:

— Numai câteva clipe.

— Trenul pleacă la trei? Întrebă neamţul. Să nu-l scap.

Levin nu-i răspunse şi ieşi cu Kitty.

— Ei, ce ai să-mi spui? O întrebă el în franţuzeşte.

N-o privea în faţă. Nu vroia să ştie că lui Kitty, în starea în care se afla, îi tremura toată faţa: avea o înfăţişare jalnică, de femeie zdrobită.

— Eu… vreau să-ţi spun că asta nu mai e viaţă, E un adevărat chin… vorbi Kitty.

— E lume în oficiu, răspunse Levin supărat. Te rog, fără scene.

— Atunci, hai de aici!

Intrară într-o odaie de trecere. Kitty vru să intre în camera de alături, însă englezoaica dădea acolo lecţie Taniei.

— Hai în parc!

Acolo întâlniră grădinarul care curăţa aleea de iarbă. Nici nu le trecea prin minte că acesta putea să vadă faţa plânsă a lui Kitty şi obrazul tulburat al lui Levin. Nu se gândeau că au înfăţişarea unor oameni care fug de o nenorocire. Mergeau cu paşi repezi înainte, simţind că trebuiau să-şi spună ce aveau pe suflet, să rămână singuri, să se

limpezească neînţelegerea dintre ei şi să scape de chinul îndurat de amândoi.

— Aşa nu mai e chip de trăit. E un adevărat chin! Sufăr şi eu, suferi şi tu. De ce? Îl întrebă Kitty, când ajunseră în sfârşit la o bancă singuratică din capătul unei alei de tei.

— Să-mi spui un singur lucru: recunoşti că în tonul lui era ceva necuviincios, murdar, josnic, groaznic? A întrebă el, oprindu-se în faţa ei cu aceeaşi atitudine ca în noaptea aceea, cu pumnii strânşi la piept.

— Da, răspunse ea cu glas tremurător. Dar tu nu vezi, Kostea, că eu n-am nici o vină? De azi dimineaţă mă hotărâsem să-l pun la locul lui… însă oamenii ăştia… De ce a venit? Eram aşa de fericiţi! Izbucni ea, înecându-se în hohote de plâns, care-i cutremurau trupul împlinit.

Grădinarul se întreba cu mirare ce-i gonise, de ce fugiseră şi ce putuseră ei găsi pe banca aceea care să-i bucure atât, de se întorceau acum în casă, trecând pe lângă dânsul, cu chipurile liniştite, înseninate.

XV.

După ce-şi însoţi nevasta sus la ea, Levin intră la Daria Alexandrovna; Dolly era şi ea foarte necăjită în ziua aceea. Se plimba prin odaie şi-şi certa fetiţa care stătea la colţ, plângând în hohote.

— Ai să stai toată ziua la colţ, o să iei masa singură n-ai să vezi nici o păpuşă, n-am să-ţi mai cos nici o rochiţă nouă, spunea Dolly, care nu mai ştia cum s-o pedepsească. Nu. E o fetiţă rea! Îi spuse Dolly lui Levin. De unde a luat apucăturile astea urâte?

— Dar ce-a făcut? Întrebă destul de nepăsător Levin, care dorea să-i ceară sfatul în chestiunea lui şi-i era necaz că nu nimerise un moment prielnic.

— A fost cu Grişa în smeuriş – şi acolo… nici nu pot să-ţi spun ce a făcut… Regret de mii de ori pe miss Elliot. Asta de acum nu vede nimic, e o maşină… Figurez-vous que la petite46…

Şi Daria Alexandrovna povesti crima Masei.

— Asta nu înseamnă nimic… Nu e nici o apucătură urâtă… e numai o ştrengărie, o potoli Levin.

— Dar de ce eşti necăjit? Ce te-a adus la mine? Îl întrebă Dolly. Ce se întâmplă?

După tonul întrebării ei, Levin înţelese că va putea povesti uşor ceea ce avea de spus.

— Am fost în parc cu Kitty. E a. doua oară că ne certăm, de când… a venit Stiva.

Dolly îl privi cu o căutătură inteligentă, înţelegătoare.

— Spune, cu mâna pe inimă, dacă – nu vorbesc de Kitty – dacă acest domn… n-a avut o atitudine neplăcută… nu neplăcută, ci jignitoare chiar, pentru un soţ?

— Cum să-ţi spun… Stai acolo, stai în colţ! Spuse Dolly, Masei care, văzând un surâs abia perceptibil pe figura mamei sale, se şi întorsese. Din punct de vedere monden, el se poartă ca toţi tinerii de astăzi. Il fait la cour a une jeune et jolie femme47, iar soţul, om de societate, nu trebuie să fie decât măgulit de aşa ceva.

— Bine, bine, rosti Levin posomorât. Ei bine, dumneata ai observat?

— Nu numai eu, dar şi Stiva a observat. Mi-a spus de-a dreptul după ceai: Je crois que Veslovski fait un petit brin de cour a Kitty.48

— Perfect! Acum sunt liniştit. Am să-l dau afară! Hotărî Levin.

— Cum aşa, ai înnebunit? Exclamă Dolly îngrozită. Ce ţi s-a năzărit, Kostea? Vino-ţi în fire! Zise ea, izbucnind în râs. Hai, poţi să te duci acum la Fanny, spuse ea Maşei. Nu! Dar dacă vrei, pot vorbi cu Stiva; are să-l ia cu dânsul. Ar putea să-i spună că aşteptaţi musafiri. De altfel, Veslovski nu se potriveşte cu atmosfera generală de aici.

— Nu, nu! Îi spun eu singur.

— Dar ai să te certi cu el.

— De loc! Are să-mi facă plăcere, adăugă Levin cu ochii strălucind de o adevărata bucurie. Hai, iart-o, Dolly! N-are să mai facă, urmă el, gândindu-se la micuţa criminală, care

nu se dusese la Fanny, ci stătea nehotărâtă înaintea mamei sale, aşteptând şi căutându-i privirea pe sub sprâncene.

Dolly se uită la ea. Fetiţa începu să plângă cu sughiţuri, îngropându-şi faţa în poala maică-sii. Dolly îi puse pe cap mâna ei slabă şi delicată.

„Ce avem noi comun cu dânsul?” se gândi Levin şi se duse să-l caute pe Veslovski.

Trecând prin antreu, porunci să se pună caii la trăsură, ca să plece la gară.

— I s-a rupt ieri un arc, răspunse feciorul.

— Atunci înhămaţi-i la droşcă. Cât mai repede. Unde e musafirul?

— S-a dus în odaia dumnealui.

Când Levin intră la Veslovski, acesta îşi scosese lucrurile din geamantan şi-şi rânduise noile romanţe; iar atunci tocmai îşi încerca jambierele de piele, ca să plece la călărie.

Fie că faţa lui Levin exprima ceva deosebit, fie că Vasenka însuşi simţea că „ce petit brin de cour” nu era la locul lui în această familie, dar el se zăpăci puţin când intră Konstantin Dmitrici – atât cât se poate zăpăci un om de societate.

— Călăreşti cu jambiere?

— Da. Aşa e mult mai curat, răspunse Vasenka şi, punând pe un scaun piciorul lui gras, încheie catarama de jos cu un zâmbet vesel, binevoitor…

Era într-adevăr un băiat bun, şi Levin încercă un sentiment de milă pentru dânsul şi de ruşine faţa de sine însuşi, ca gazdă, când descoperi o umbră de sfială în privirea lui Veslovski.

Pe masă se afla o bucată din băţul pe care-l rupseseră împreună în dimineaţa aceea, în timpul exerciţiilor de gimnastică, încercând să ridice nişte bare umflate de ploaie. Levin luă în mâna băţul frânt şi începu să-i rupă capătul aşchiat, neştiind cum să înceapă.

— Vroiam… începu el şi tăcu. Amintindu-şi deodată de Kitty şi de cele întâmplate, îi spuse, privindu-l ţintă în ochi: Am poruncit să se pună caii la trăsură, pentru dumneata.

— Cum adică? Întrebă mirat Veslovski. Unde să mă duc?

— La gară, răspunse posomorât Levin, rupând aşchii de la capătul băţului.

— Plecaţi, ori s-a întâmplat ceva?

— S-a întâmplat că aştept musafiri, răspunse Levin, rupând cu degetele sale puternice, din ce în ce mai repede, capetele aşchiate ale băţului. Ba nu aştept nici un musafir şi nici nu s-a întâmplat nimic, dar te rog să pleci. Poţi să-ţi explici cum vrei nepoliteţea mea.

Vasenka îşi îndreptă statura.

— Vă rog să-mi explicaţi… ceru el demn, înţelegând în cele din urmă despre ce e vorba.

— Nu pot să-ţi explic nimic, rosti Levin încet şi rar, silindu-se să-şi ascundă tremurul fălcilor. Dar e mai bine să nu întrebi.

Şi deoarece capetele aşchiate fuseseră rupte, Levin îşi încleşta degetele pe vârfurile groase ale băţului, pe care-l desfăcu în două, prinzând cu grijă bucata care era cât pe ce să-i scape.

Mâinile acestea încordate, precum şi amintirea muşchilor pipăiţi de dânsul în dimineaţa aceea în timpul exerciţiilor de gimnastică, ochii lucioşi, glasul scăzut şi fălcile lui Levin care tremurau îl convinseră, probabil, pe Vasenka, mai bine decât vorbele. Se înclină, ridicând din umeri, şi zâmbi cu dispreţ.

— N-aş putea să-l văd pe Oblonski?

Gestul umerilor şi zâmbetul lui Vasenka nu-l scoaseră din fire pe Levin.

„Ce-i mai rămâne altceva de făcut?” se gândi el.

— Am să ţi-l trimit numaidecât.

— Ce absurditate! Exclamă Stepan Arkadici, aflând de la prietenul său că fusese dat afară din casă. Îl găsi pe Levin în parc, unde se plimba, aşteptând plecarea musafirului. Mais c'est ridicule! 49 Ce gărgăuni! Mais c'est du dernier ridicule! 50 Ce ţi s-a năzărit, dacă tânărul…

Dar se vede că gărgăunii bâzâiau mai departe în capul lui Levin; acesta păli din nou, când Stepan Arkadici vru să-i dea explicaţii. Îl întrerupse brusc:

— Te rog să nu-mi explici nimic. Nu pot face altfel. Îmi pare rău de tine şi de dânsul; dar cred că plecarea lui nu e pentru el o supărare chiar aşa de mare, iar pentru mine şi pentru soţia mea prezenţa lui era de nesuferit.

— Dar l-ai jignit. Et puis, c'est ridicule.51

— Şi eu am fost jignit, şi m-am frământat. Şi cum de fapt n-am nici o vină, nu înţeleg de ce să sufăr!

— Zău, nu mă aşteptam la aşa ceva din partea ta! On peut etre jaloux, mais a ce point, c'est du dernier ridicule.52

Levin se întoarse repede, apucă pe alee şi, îndepărtându-se de Stepan Arkadici, se plimbă mai departe singur încoace şi încolo. Auzi în curând un hodorogit de droşcă şi-l zări printre copaci pe Vasenka, aşezat pe fân (din nefericire droşca n-avea leagăn), cu boneta lui scoţiană, hurducându-se la hopurile de pe drum.

„Ce-o mai fi şi asta?” se gândi Levin, când un fecior ieşi în fugă din casă şi opri droşca. Era mecanicul de care Levin uitase cu totul. Mecanicul salută, spuse ceva lui Veslovski, apoi se urcă în droşcă şi amândoi porniră la drum.

Oblonski şi prinţesa erau revoltaţi de purtarea lui Levin. Însuşi Konstantin Levin se simţea nu numai ridicule din cale afară, ci vinovat şi ruşinat faţă de toată lumea. Amintindu-şi însă de tot ce înduraseră el şi soţia sa, când se întrebă ce ar face dacă ar fi s-o ia de la capăt, îşi răspunse: „Tot aşa!”

Cu toate acestea, spre sfârşitul zilei, toţi – afară de prinţesa, care nu-i ierta lui Levin purtarea avută în împrejurarea asta – erau neobişnuit de însufleţiţi şi de voioşi, ca nişte copii după ce şi-au făcut pedeapsa, sau ca nişte gazde după o recepţie oficială grea. Seara, în lipsa prinţesei, vorbeau despre izgonirea lui Veslovski ca despre un eveniment petrecut demult. Iar Dolly, care moştenise de la tatăl său darul de a povesti cu haz, o făcea pe Varenka să se prăpădească de râs, când îi istorisea pentru a treia şi a

patra oră, cu alte înflorituri umoristice, cum se gătise ea cu funduliţe noi în cinstea musafirului, cum intrase în salon… şi deodată auzi huruitul unei droşti. Cine credeţi că era în ea?} însuşi Vasenka în carne şi oase, cu boneta lui de scoţian, cu romanţele şi cu jambierele sale, cocoţat pe fân…

— Să fi pus cel puţin caii la cupeu! Pe urmă numai ce aud: „Stai” îmi zic, poate s-o fi milostivit de dânsul. Când colo, îi mai urcară în droşcă un neamţ gras, şi pe-aci ţi-e drumul… Iar funduliţele mele au rămas de căruţă!

XVI.

Daria Alexandrovna ţinea să-şi îndeplinească gândul de a se duce la Anna. Se temea că acest lucru avea s-o necăjească pe soră-sa şi să facă cumnatului ei o neplăcere; îşi dădea seama câtă dreptate aveau soţii Levin să nu dorească a avea vreo legătură cu Vronski, dar socotea ca o datorie să meargă în vizita la Anna şi să-i arate astfel că, în ciuda noii situaţii în care se găsea, sentimentele sale rămăseseră aceleaşi.

Ca să nu ceară ajutorul familiei Levin pentru aceasta călătorie, ea trimise în sat să tocmească nişte cai. Dar Levin, aflând, veni să-i facă mustrări.

— De ce îţi închipui că mi-ar displăcea vizita pe care vrei s-o faci? Şi chiar aşa să fie, mi-ai face o neplăcere şi mai mare neluând caii mei, o mustră Levin. Niciodată nu mi-ai spus hotărât că vrei să pleci. Dacă iei cai din sat, în primul rând mă necăjeşti pe mine, şi în al doilea – ceea ce e principalul – ţăranii au să se tocmească, dar n-au să te ducă până la capăt. Eu am cai; dacă nu vrei să mă superi, ia-i pe ai mei.

Daria Alexandrovna trebui să primească. Pentru ziua hotărâtă, Levin pregăti cumnatei sale patru cai şi un schimb la mijlocul drumului. Alese cai de muncă şi de călărie, nepotriviţi unul cu altul, dar care puteau s-o ducă pe Dolly până la capătul călătoriei într-o singură zi. Era nevoie de cai şi pentru bătrâna prinţesă care pleca, şi pentru moaşă, aşa ca Levin se simţea pus în încurcătură; totuşi, legile ospitalităţii îl sileau să nu îngăduie ca Daria Alexandrovna

să închirieze cai din sat, atâta vreme cât se afla în casa lui. Afară de asta, el ştia că cele douăzeci de ruble cerute Dariei Alexandrovna pentru drum erau o sumă foarte însemnată pentru ea. Starea pecuniară a Dariei Alexandrovna era foarte proastă, şi Levin punea la inimă acest lucru, ca şi cum l-ar fi privit direct.

După sfatul lui Levin, Dolly plecă înainte de revărsatul zorilor. Drumul era bun, trăsura comodă, iar caii alergau voioşi. Pe capră, lângă vizitiu, şedea contabilul, trimis de Levin pentru mai multă pază în locul feciorului. Daria Alexandrovna aţipi şi se trezi abia când ajunse aproape de hanul unde trebuia să schimbe caii.

Bău ceai la acelaşi mujic bogat care-l găzduise pe Levin cu prilejul călătoriei sale la Sviajski. Vorbi cu nişte femei despre copii, iar cu bătrânul ţăran despre Vronski, pe care acesta îl lăuda foarte mult. Pe la ora zece ca plecă mai departe. Acasă, năpădită de grija copiilor, Dolly nu avea niciodată timp să se gândească; în schimb acum, în călătoria aceasta de patru ore, o năpădiră toate gândurile înăbuşite până atunci. Ca niciodată, ea lăsă să-i treacă pe dinaintea ochilor toată viaţa, cercetând-o din toate punctele de vedere. Gândurile acestea îi părură ei înseşi ciudate. Se gândi mai întâi la copii. Şi, cu toate că prinţesa şi mai cu seamă Kitty (în ea avea mai multă încredere) îi făgăduiseră că vor avea grijă de ei, Dolly era neliniştită. „De nu s-ar apuca Maşa iarăşi de ştrengării… De nu l-ar lovi vreun cal pe Grişa… Dacă nu şi-ar strica Lilly stomacul şi mai rău.” Mai târziu, grijile mărunte ale prezentului fură înlocuite cu cele ale viitorului apropiat: pentru la iarnă trebuia să-şi caute la Moscova o locuinţă nouă, să schimbe mobila din salon şi să facă o blană fetiţei celei mai mari. Apoi îi răsăriră în minte problemele unui viitor şi mai îndepărtat: ce va face cu copiii? „Cu fetele o să meargă cum va da Dumnezeu, se gândi ea, dar cu băieţii?” „Bine, acum mă pot ţine de Grişa, pentru că sunt liberă, n-am copil mic. În ceea ce-l priveşte pe Stiva, se înţelege că nu te poţi lăsa în seama lui. Aşa că

tot eu şi cu ajutorul câtorva oameni de inimă trebuie să caut să ies cu ei la capăt; dar dacă mai vine încă un copil…” Şi se gândi deodată că pe nedrept erau socotite durerile facerii ca fiind semnul blestemului căzut asupra femeii: „şi va naşte prunci în chinuri”. „Să naşti nu e cine ştie ce, să porţi copilul e adevăratul chin „, îşi zise ea, amintindu-şi de sarcina şi de moartea ultimului copil. În legătură cu aceasta îi veni în minte o convorbire cu o ţărancă tinerică de la hanul de poştă. La întrebarea dacă are copii, frumoasa femeiuşcă îi răspunse voioasă:

— Am avut o fetiţă, dar m-a dezlegat dumnezeu, am îngropat-o în postul mare.

— Ei, ce rău trebuie să-ţi pară! Spuse Daria Alexandrovna.

— De ce să-mi pară rău? Bunicul are şi aşa destui nepoţi. Era mare bătaie de cap. Nu mai puteam să muncesc, nici să fac nimic. Parcă aveam mâinile legate.

Răspunsul acesta îi păruse dezgustător Dariei Alexandrovna, cu toată frumuseţea blajină a tinerei femei. Acum, când îşi aminti de aceste cuvinte, ea văzu că ele cuprindeau şi o parte de adevăr.

„La asta se reduc toate, îşi zise Dolly, gândindu-se la viaţa sa din cei cincisprezece ani de căsnicie: sarcini, greaţă, toropeală a minţii, dezgust de toate, mai cu seamă sluţire. Kitty, aşa de tânără şi de frumoasă cum e, şi cât s-a urâţit! Dar eu? În timpul sarcinii mă fac monstruoasă; ştiu asta. Naşterea, suferinţele, chinurile cumplite ale ultimelor clipe… apoi alăptatul, nopţile nedormite, durerile acelea înspăimântătoare…”

Daria Alexandrovna se cutremură numai aducându-şi aminte de durerea gurguielor crăpate, pe care o îndura aproape după fiecare naştere. „Apoi vin bolile copiilor, spaima asta veşnică cu fiecare copil, şi pe urmă – creşterea, năravurile urâte (Dolly îşi aminti de răutăţile din zmeuriş ale micii Maşa), învăţătura, latina – toate acestea, atât de complicate şi de grele. Iar pe deasupra, mai groaznic decât orice – moartea aceloraşi copii.” Şi iarăşi îi săgeta prin

minte tabloul acela crud, care-i apăsa mereu inima de mamă – moartea ultimului născut, un băieţel, prunc în faşă, mort de crup… înmormântarea… nepăsarea tuturor faţă de sicriaşul roz… durerea ei singuratică, care-i sfâşiase inima, înaintea frunţii mici şi palide, cu cârlionţi la tâmple… a guriţei deschise, mirate, care se vedea din coşciug în clipa când îi puneau deasupra căpăcelul roz, pe care era o cruce făcută din galoane de fir.

„Şi toate acestea pentru ce? Ce are să iasă din asta? Iată-mă fără o clipă de răgaz; îmi duc zilele ba însărcinată, ba alăptând, veşnic supărată, cicălitoare, eu însămi chinuită şi chinuind pe alţii, respingătoare în ochii bărbatului meu. Şi se vor ridica nişte copii nenorociţi, prost crescuţi, calici… Chiar şi acum, dacă n-am fi petrecut vara la Levin, nu ştiu cum am fi scos-o la capăt. Kostea şi Kitty sunt bineînţeles atât de delicaţi, încât nu simţim nici un pic de stinghereală, dar asta n-o să meargă la nesfârşit. O să aibă şi ei copii. N-au să ne mai poată ajuta. Sunt strâmtoraţi şi acum. Sau ne va ajuta papa, care nu şi-a oprit aproape nimic din avere? Aşa că nu ştiu cum am să-mi cresc copiii. Va trebui să cer protecţia altora, să mă umilesc. Dar să presupunem împrejurarea cea mai fericită: că n-o să-mi mai moară copiii şi o să-i cresc cum s-o putea; în cazul cel mai bun, nu vor ajunge nişte ticăloşi. Asta e tot ce-mi pot dori. Şi pentru asta, câte chinuri, câtă trudă… O viaţă sfărâmată!”

Îşi aminti din nou de cuvintele tinerei femei de la han şi simţi iarăşi dezgust, aducându-şi aminte de ele. Totuşi trebui să recunoască faptul crud că vorbele ei cuprindeau un grăunte de adevăr.

— Ce zici, Mihailo, mai avem mult? Îl întrebă Daria Alexandrovna pe contabil, ca să scape de gândurile care o înspăimântau.

— Cică din satul ăsta mai avem şapte verste. Trăsura cobora pe uliţa satului, spre pod. O ceată de femei vesele, care purtau pe umeri funii împletite pentru (legat snopii, treceau podul, flecărind voios, în gura mare. Femeile se

opriră pe pod, aruncând priviri curioase spre trăsură. Toate feţele îndreptate spre dânsa (părură Dariei Alexandrovna sănătoase, vesele, râzându-şi parcă de ea prin bucuria lor de a trăi. „Toată lumea trăieşte, toţi se bucură de viaţă, îşi urmă ea gândurile, după ce trecu de femei, legănată iarăşi de arcurile moi ale trăsurii vechi, care urca dealul în trapul cailor. Numai eu parcă aş fi întemniţată în lumea grijilor care mă omoară şi din care am scăpat acum pentru o clipă. Toţi trăiesc – şi femeile acestea, şi sora mea Nathaly, şi Varenka, şi Anna la care mă duc… numai eu nu.

Lumea o condamnă pe Anna. De ce? Oare eu sunt mai bună? Eu am cel puţin un bărbat pe care-l iubesc. Nu aşa cum aş fi vrut să-l iubesc, totuşi mi-e drag. Anna însă nu şi-a iubit niciodată bărbatul. Care e vina ei? Vrea să trăiască. Dumnezeu a pus nevoia asta în noi. Poate aş fi făcut şi eu la fel? Nici până astăzi nu ştiu dacă am făcut bine ascultând-o pe Anna atunci, în vremea aceea îngrozitoare, când a venit la mine la Moscova. Ar fi trebuit să-mi părăsesc soţul şi să încep o viaţă nouă. Cine ştie, poate aş fi fost în stare să iubesc pe altul şi aş fi putut fi iubită. Acum oare e mai bine? N-am nici o consideraţie pentru el. Am nevoie de dânsul, se gândea ea la soţul său, şi-l tolerez. E mai bine aşa? Pe atunci aş mai fi putut să plac. Eram încă frumoasă”, gândea Daria Alexandrovna, şi deodată simţi dorinţa de a se privi în oglindă. Avea în trusă o oglindă de voiaj şi ar fi vrut s-o scoată, dar uitându-se la spatele vizitiului şi al contabilului, care se legănau pe capră, îşi dădu seama că s-ar ruşina dacă vreunul dintr-înşii şi-ar întoarce capul şi ar vedea-o – aşa că nu mai scoase oglinda.

Dar chiar şi fără să se uite în oglindă, ea se gândi că nici acum n-ar fi prea târziu. Îşi aminti de Serghei Ivanovici, care se purtase deosebit de amabil cu ea, şi de prietenul lui Stiva Ţurovţân, omul acela atât de cumsecade, care o ajutase să-şi îngrijească copiii în timpul scarlatinei. Se îndrăgostise de ea. Şi mai era un tânăr, aproape un băiat, care – după cum glumea Stiva – găsea că ea-i cea mai

frumoasă dintre surorile Şcerbaţki. În mintea ei se înfăţişau cele mai pătimaşe şi mai imposibile romane de dragoste. „Anna a făcut foarte bine. Şi cu una n-am să-i aduc nici o învinuire. E fericită. Face şi pe altul fericit. Nu e sfârşită, ca mine. Desigur că Anna e ca totdeauna, proaspătă, frumoasă, spirituală şi o interesează totul”, îşi zise ea. Un zâmbet şăgalnic îi încreţi buzele, căci, gândindu-se la romanul de dragoste al Annei, îşi închipui unul asemănător cu un bărbat imaginar, plin de calităţi, care s-ar fi îndrăgostit de dânsa. Ca şi Anna, ea ar fi mărturisit totul soţului său. Mirarea şi uluirea lui Stepan Arkadici la aflarea acestei ştiri o făcură să zâmbească.

Cufundată în asemenea visuri, Dolly ajunse la o cotitură unde, părăsind drumul cel mare, trăsura o luă spre Vozdvijenskoe.

XVII.

Vizitiul opri trăsura şi întoarse capul la dreapta, spre un lan de secară, unde câţiva mujici şedeau lângă căruţele lor cu caii deshămaţi. Contabilul vru să sară jos, dar se răzgândi şi strigă poruncitor către un mujic, chemându-l să vină la dânsul. Vântişorul, care suflase cât mersese trăsura, se potolise. Nişte tăuni năvăliră asupra cailor asudaţi, care se apărau mânioşi. Zgomotul metalic, care venea de lângă o căruţă unde cineva bătea o coasă, amuţi. Un mujic se ridică şi se apropie de trăsură.

— Mişcă-te, că doar nu ţi-s picioarele de lemn! Strigă supărat contabilul către mujicul desculţ, care călca încet pe bulgării drumului uscat, nebătut. Hai mai repede!

Bătrânul avea părul creţ, legat cu un curmei de tei. Spatele adus îi era negru de sudoare. Îşi iuţi pasul, se apropie de trăsură şi-şi puse mâna pârlită de soare pe aripa trăsurii.

— La Vozdvijenskoe? La curtea boierească? La domnul conte? Repetă mujicul. Cum dai în vale, se face o cotitură la stânga. Mergi drept pe drum, până dai de conac. Dar la cine mergeţi? Chiar la dânsul?

— Dumnealor or fi acasă, moşule? Întreba nehotărâtă Daria Alexandrovna, care nu ştia cum să întrebe pe mujic despre Anna.

— Trebuie să fie acasă, răspunse mujicul, lăsându-se când pe un picior, când pe altul şi întipărind în praf talpa lui cu cinci degete. Trebuie să fie acasă, repetă el, cu dorinţa vădită de a intra în vorbă. Ieri le-au mai venit nişte oaspeţi. Au o groază de musafiri… Ce vrei? Bătrânul se întoarse spre un flăcău de la o căruţă, care-i strigă ceva. Aşa e! Au trecut adineauri călare pe-aici, ca să vadă cum se seceră. Acum trebuie să fie acasă. Dar dumneavoastră de unde sunteţi?

— De departe, răspunse vizitiul, urcându-se pe capră. Va să zică e aproape?

— Ţi-am spus că e colea. Cum ieşi de-aici… zise bătrânul, plimbându-şi mâna pe aripa trăsurii.

Un flăcău tânăr, zdravăn şi îndesat se apropie şi el.

— N-aveţi nevoie de muncitori pentru seceriş? Întrebă flăcăul.

— Nu ştiu, băiete.

— Va să zică, cum apuci la stânga, eşti acolo, adăugă mujicul, care, după cum se vedea, se despărţea greu de călători, având chef de vorbă.

Vizitiul porni caii, dar de îndată ce trăsura coţi, mujicul strigă în urma lor:

— Stai! Hei, omule! Opreşte! Răcniră deodată mujicul şi flăcăul.

Vizitiul opri trăsura.

— Uite-i! Iacătă-i pe dumnealor! Strigă mujicul, îi vezi cum vin? Arătă el spre patru călăreţi şi doua persoane într-o şaretă, care veneau pe drum.

Erau Vronski, un jocheu, Veslovski şi Anna, călări, iar prinţesa Varvara cu Sviajski – într-o şaretă. Ieşiseră să se plimbe şi să vadă cum lucrează secerătoarele aduse de curând.

Când se opri trăsura, călăreţii îşi lăsară caii la pas. În frunte mergea Anna alături de Veslovski. Anna venea în pas liniştit pe un cob53 scund şi îndesat, cu coama tunsă şi cu coada scurtă. Capul frumos al Annei, cu şuviţe negre de păr care ieşeau de sub pălăria înaltă, umerii ei plini, talia subţire în costumul negru de amazoană şi toată ţinuta-i liniştită şi graţioasă o uimiră pe Dolly.

La început, ea socoti necuviincios faptul că Anna umbla călare, căci vedea în aceasta ideea unei cochetării uşuratice, care nu se potrivea cu situaţia Annei. Dar când o privi mai de aproape, ea îşi schimbă numaidecât părerea. În ciuda eleganţei, totul era aşa de simplu, demn şi calm în ţinuta, îmbrăcămintea şi în gesturile ei, încât nimic nu putea fi mai firesc.

Alături de Anna era Vasenka Veslovski, cu boneta lui scoţiană în cap, la care fâlfâiau panglici. Călărea un cal sur de cavalerie, plin de foc; şi, întinzându-şi înainte picioarele-i groase, era vădit încântat de el însuşi. Recunoscându-l, Daria Alexandrovna nu-şi putu stăpâni un zâmbet vesel. În urma lor venea Vronski călare pe un pur-sânge, murg-închis, care se înfierbântase galopând. Alexei îl strunea din frâu.

După dânşii se ţinea un bărbat scund, în costum de jocheu. Prinţesa şi Sviajski, suiţi în şareta nouă, trasă de un trăpaş negru, mare, încercau să ajungă din urmă pe călăreţi.

Când Anna o recunoscu pe Dolly în făptura mică, ghemuită în fundul vechii trăsuri, chipul i se lumină deodată de un zâmbet de bucurie. Scoase un strigăt, tresări în şa şi porni la galop. Când se apropie de trăsură, descălecă fără ajutorul nimănui şi, ţinând cu o mână poalele amazoanei lungi, alergă în întâmpinarea lui Dolly.

— Îmi ziceam că eşti tu, dar nu îndrăzneam să cred. Ce bucurie! Nici nu-ţi poţi închipui ce bucuroasă sunt! Exclamă Karenina, ba lipindu-şi obrazul de faţa ei şi sărutând-o, ba dându-se îndărăt şi uitându-se la dânsa cu un zâmbet pe buze. Ce bucurie, Alexei! Adăugă Anna, întorcând capul

spre Vronski, care descălecase şi el între timp şi se apropia de ele.

Scoţându-şi pălăria cenuşie, înaltă, Vronski se îndreptă spre Dolly.

— Nici nu vă puteţi închipui cât ne bucură vizita dumneavoastră, zise el, dând o importanţă deosebită cuvintelor rostite şi descoperindu-şi printr-un zâmbet dinţii albi, puternici.

Fără să descalece, Vasenka Veslovski îşi scoase boneta şi salută oaspetele, fluturându-şi cu bucurie panglicile deasupra capului.

— Asta e prinţesa Varvara, răspunse Anna la privirea întrebătoare a lui Dolly, când se apropie şareta.

— A, făcu Daria Alexandrovna, şi pe chipul său se întipări fără voie o expresie de nemulţumire.

Prinţesa Varvara era mătuşa soţului ei. Dolly o cunoştea de mult şi n-o respecta. Ştia că trăise toată viaţa oploşită pe la rudele bogate. Faptul însă că acum locuia la Vronski, un om străin pentru dânsa, o jignea, fiindcă era vorba de o rudă a soţului.

Anna observă expresia feţei lui Dolly şi se fâstâci, se îmbujora la faţă, dădu drumul amazoanei şi se împiedică în ea.

Daria Alexandrovna se apropie de şareta care se oprise şi o salută rece pe prinţesă. Îl cunoştea şi pe Sviajski. Aceasta o întrebă ce mai face originalul său prieten cu tânăra-i soţie şi, aruncând o privire scurtă la caii desperecheaţi şi la aripile peticite ale trăsurii, invită doamnele în şareta.

— Eu trec în vehiculul ăsta, zise el. Calul e blând, iar prinţesa mână foarte bine.

— Nu, rămâneţi aşa cum aţi fost, răspunse Anna, apropiindu-se. Mergem noi cu trăsura.

O lua pe Dolly de braţ şi plecă împreună cu dânsa.

Dariei Alexandrovna nu-i venea să-şi ia ochii de la echipajul acela frumos cum nu mai văzuse, de la caii minunaţi, de la persoanele elegante, strălucitoare care o

înconjurau. Dar cel mai mult o uimea schimbarea petrecută în Anna, pe care o cunoştea atât de bine şi o iubea atât de mult. O altă femeie, cu mai puţin spirit de observaţie, care n-ar fi cunoscut-o mai înainte pe Anna şi mai ales care n-ar fi avut gândurile care o asaltaseră pe Dolly în timpul drumului, n-ar fi băgat de seamă la ea nimic deosebit. Dar Dolly era uimită de frumuseţea trecătoare pe care o au femeile îndrăgostite şi pe care o vedea acum pe chipul Annei. Totul la ea, de la gropiţele din obraji şi din bărbie, linia buzelor, zâmbetul care-i plutea parcă în jurul feţei, strălucirea ochilor, graţia şi sprinteneala mişcărilor, intonaţiile glasului plin, până la felul cum răspunsese, cam brusc dar prietenos, lui Veslovski, când acesta îi ceruse voie să-i încalece armăsarul ca să-l înveţe galopul pornit cu piciorul drept – totul era nespus de atrăgător. Parcă ea însăşi îşi dădea seama de acest lucru şi se bucura.

Când se urcară în trăsură, amândouă femeile se simţiră stingherite. Anna, din pricina privirii atente şi întrebătoare a lui Dolly, iar aceasta – din pricina cuvintelor lui Sviajski despre „vehicul” – se ruşina fără voie de trăsura veche şi murdară, în care Anna se suise alături de dânsa. Vizitiul Filip şi contabilul aveau acelaşi simţământ. Contabilul, ca să-şi ascundă tulburarea, nu ştia cum să ajute mai repede doamnelor să ia loc în trăsură; iar vizitiul Filip se întunecase la faţă şi hotărî să nu se mai supună de acum înainte acestei superiorităţi exterioare. Zâmbi ironic, uitându-se la trăpaşul cel negru şi-şi zise în sinea lui că e bun de înhămat numai la o şaretă şi numai pentru o prominadă, nefiind în stare să facă patruzeci de verste pe căldură dintr-o întinsoare.

Mujicii de lângă căruţă se sculaseră în picioare şi, urmărind curioşi şi voioşi întâmpinarea oaspetei, făceau observaţii între dânşii.

— Le pare şi lor bine. Nu s-au văzut de mult, făcu bătrânul cu părul creţ, legat cu un curmei de tei la cap.

— Moş Gherasim, ce zici, dacă am avea armăsarul cel negru la cărat snopii. Ce-ar mai trage! Iute de tot.

— Ian te uită! O femeie cu nădragi! Grăi unul dintre mujici, arătând pe Vasenka Veslovski, care tocmai se suia pe şaua de damă.

— Nu-u. Îi bărbat. N-ai văzut ce sprinten a sărit în şa?

— Ce ziceţi, băieţi? Pesemne nu ne mai culcam?

— Acum somn? Răspunse bătrânul, uitându-se chiorâş la soare. Uite, a trecut de amiază. Luaţi coasele. Începem de colo!

XVIII.

Anna privi faţa Dariei – slabă, obosită, trecută, pe care praful închipuia zbârcituri – şi vru să-i spună că slăbise; dar gândindu-se că ea însăşi se făcuse mai frumoasă, cum adeverea însăşi privirea lui Dolly, oftă numai şi începu să vorbească despre sine.

— Te uiţi la mine şi te întrebi dacă pot fi fericită în situaţia mea? Ei bine, mi-e ruşine să mărturisesc, dar sunt… neîngăduit de fericită. Cu mine s-a petrecut ceva magic. Ca în somn, când visezi ceva groaznic, înspăimântător şi, trezindu-te deodată, vezi că toate spaimele s-au risipit. M-am deşteptat. Am trăit zile pline de chinuri şi de groază, dar ele au rămas de mult în urmă. Sunt aşa de fericită, mai cu seamă de când ne aflăm aici… zise Anna, uitându-se la Daria cu un zâmbet sfios, întrebător…

— Ce bine-mi pare! Răspunse Dolly, zâmbind involuntar mai rece decât ar fi vrut. Îmi pare foarte bine în privinţa ta. De ce nu mi-ai scris?

— De ce? Fiindcă n-am îndrăznit… Uiţi situaţia mea…

— N-ai îndrăznit să-mi scrii mie? De-ai şti cât… eu socotesc…

Daria Alexandrovna vru să-i împărtăşească gândurile din dimineaţa aceea; dar acum i se părură, nu ştia nici ea de ce, nelalocul lor.

— De altfel, despre asta o să vorbim mai târziu! Ce sunt toate clădirile astea? Întrebă ea, ca să schimbe vorba, arătând nişte acoperişuri roşii şi verzi, care se zăreau prin verdeaţa gardurilor vii de salcâm şi de liliac. Parcă e un orăşel.

Anna însă nu-i răspunse.

— Nu, nu! Spune-mi ce gândeşti despre situaţia mea? Ce crezi despre mine? Întrebă ea.

— Eu cred… începu Daria Alexandrovna.

În vremea asta, Vasenka Veslovski, care purta o jachetă scurtă – după ce-l făcu pe cob să pornească la galop cu piciorul drept – trecu în goană pe lângă dânşii, săltând greu în şaua de damă, îmbrăcată în piele de antilopă.

— Merge, Anna Arkadievna, strigă el.

Karenina nu-i aruncă nici o privire. Dariei Alexandrovna i se păru iarăşi nepotrivit să înceapă în trăsură o conversaţie lungă. De aceea ea îşi spuse părerea pe scurt.

— Nu cred nimic, zise Dolly. Te-am iubit totdeauna. Şi când ţii la cineva, iubeşti omul în întregime, aşa cum este el, nu aşa cum ai dori să fie.

Luându-şi privirea de la prietena sa şi mijindu-şi ochii – un obicei nou, pe care Dolly nu i-l cunoştea – Anna căzu pe gânduri, vrând să pătrundă cât mai adânc înţelesul acestor cuvinte. Apoi, după ce păru că le înţelege aşa cum vroia, Anna se uită la Dolly.

— Dacă ai avea păcate, zise ea, ele ţi s-ar ierta toate pentru vizita ta şi pentru vorbele acestea.

Dolly văzu lacrimi în ochii Annei; tăcu şi-i strânse mâna.

— Dar ce-i cu clădirile astea? Ce multe sunt! Repetă ea întrebarea după câteva clipe de tăcere.

— Sunt acareturile slujbaşilor, fabrica, grajdurile, răspunse Anna. Aici începe parcul. Toate erau paraginile, Alexei însă a refăcut totul. Moşia asta i-i foarte dragă. Şi, ceea ce nu mi-aş fi închipuit niciodată, el s-a pasionat de agricultură. De altfel, e o fire atât de bogat înzestrată! Tot ce face, face bine! Nu numai că nu se plictiseşte, dar munceşte cu patimă. Contrar firii pe care i-o cunoşteam, a ajuns un agricultor socotit, un gospodar foarte priceput, aproape zgârcit, însă numai în administraţia moşiei! Acolo unde e vorba de zeci de mii de ruble, nu se scumpeşte, adăugă Anna cu un zâmbet plin de bucurie şi un fel de şiretenie, cum au adesea femeile când vorbesc despre însuşirile ascunse, cunoscute numai de ele, ale bărbatului iubit. Vezi clădirea asta mare? E spitalul cel nou. Cred că va costa peste o sută de mii de ruble. Asta e acum slăbiciunea lui. Şi ştii cum a ajuns la ideea clădirii spitalului? Mujicii l-au rugat să le lase fâneţele mai ieftin şi el n-a vrut. Atunci l-am învinovăţit de zgârcenie. Bineînţeles că nu numai asta, ci toate împrejurările laolaltă l-au făcut să înceapă construirea spitalului, vrând să arate, înţelegi, că nu e zgârcit. Dacă vrei, c'est une petitesse54. De aceea îl iubesc şi mai mult. Acum o să vezi curtea. Casa e ridicată de bunicul său. Alexei n-a schimbat nimic pe dinafară.

— Ce frumoasă e! Exclamă fără voie Dolly, uitându-se cu admiraţie la casa splendidă, cu coloane, care se întrezărea prin verdeaţa de toate nuanţele a bătrânilor copaci din parc.

— Aşa că-i frumoasă? Şi din casă, de sus, se deschise o privelişte pitorească.

Intrară într-o curte presărată cu prundiş şi împodobită cu flori, unde doi lucrători încadrau un strat de flori cu pietre zgrunţuroase, rustic cioplite. Se opriră la scară, sub o marchiză.

— Ah! Au şi sosit! Strigă Anna, uitându-se la caii de călărie care erau duşi chiar atunci de la scară. Aşa că-i frumos calul ăsta? E un cob. E calul meu favorit. Adu-l aici şi dă-mi zahăr. Unde e domnul conte? Întrebă Anna pe doi feciori în livrele, care le ieşiseră înainte. Ah, uite-l şi pe el! Arătă ea, zărindu-l pe Vronski, care venea cu Veslovski în întâmpinarea lor.

— Unde o instalezi pe prinţesă? Întrebă Vronski în franţuzeşte pe Anna şi, fără să aştepte răspuns, el o salută încă o dată pe Daria Alexandrovna şi-i săruta mâna. Cred că în odaia cea mare cu balcon.

— A, nu! E prea departe. Mai bine în odaia din colţ. O să fim mai aproape una de alta. Ei, hai – urmă Anna, dând calului său favorit zahărul pe care-l adusese feciorul.

— Et vous oubliez votre devoir55, spuse Anna lui Veslovski, care ieşise şi el în capul scării.

— Pardon, j'en ai tout plein les poches! 56 răspunse acesta zâmbind şi vârând mâna în buzunarul vestei.

— Mais vous venes trop tard57, îl mustră ea, ştergându-şi cu batista mâna pe care i-o îmbălase calul luând zahărul. Şi întorcându-se către Dolly: Ai venit pentru mai mult timp? Numai pentru o zi? Nu se poate!

— Aşa am făgăduit, apoi grija de copii… îngăimă Dolly, stingherită, fiindcă trebuia să-şi ia trusa din trăsură şi fiindcă simţea că-i era faţa plină de praf.

— Nu se poate, Dolly, scumpa mea… Ei, o să vedem. Hai, hai! Şi Anna o conduse în odaia ei.

Camera aceasta nu era iatacul de onoare, propus de Vronski, ci o odaie pentru care Anna îşi ceru iertare Dariei ca fiind prea simplă. Dar încăperea asta, pentru care Anna crezuse de cuviinţă să-şi ceară scuze, era împodobită cu un lux cu care Dolly nu era obişnuită şi care-i amintea de cele mai bune hoteluri din străinătate.

— Ah, scumpa mea, cât sunt de fericită! Zise Anna, aşezându-se, în costumul său de călărie, câteva clipe lângă Dolly. Vorbeşte-mi despre ai tăi. Pe Stiva l-am zărit în treacăt. El nu ştie să povestească despre copii. Ce mai face Tania, favorita mea? Îmi închipui că-i o fetiţă mare.

— Da, e mare, răspunse scurt Daria Alexandrovna, mirându-se şi ea că vorbeşte aşa de rece despre copiii săi. Petrecem o vară plăcută la familia Levin, adăugă ea.

— Dacă aş fi ştiut, zise Anna, că nu mă dispreţuieşte, v-aş fi poftit să veniţi cu toţii la noi. Doar Stiva e un vechi şi bun prieten al lui Alexei, adăugă Anna şi se îmbujoră deodată la faţă.

— Da. Dar ne simţim aşa de bine şi acolo… răspunse Dolly, tulburată.

— De altfel, de bucurie nici nu-mi mai dau seama ce spun. Să ştii un lucru, scumpa mea: îmi pare aşa de bine că te văd! Repetă Anna, sărutând-o din nou. Încă nu mi-ai spus ce crezi despre mine. Vreau să ştiu totul. Mă bucur că ai să mă vezi aşa cum sunt. Mai ales n-aş dori ca lumea să creadă că vreau să dovedesc ceva. Nu vreau să dovedesc nimic, vreau numai să trăiesc fără să fac nimănui nici un rău, afară de mine însămi! Am dreptul acesta, nu-i aşa? De altfel, în privinţa aceasta sunt multe de spus. O să vorbim noi mai pe urmă. Acum mă duc să mă îmbrac şi să-ţi trimit o cameristă.

XIX.

După ce rămase singură, Daria Alexandrovna cercetă odaia cu ochiul unei gospodine. Tot ceea ce văzuse, începând cu heiurile din curte, până la lucrurile din casă şi acum din odaia ei – îi făcea impresia de belşug, eleganţă şi de lux european modern, cum citise numai în romanele

englezeşti, fără să fi întâlnit vreodată ceva asemănător în Rusia şi mai ales la ţară. Totul era nou, de la tapetele franţuzeşti până la covorul care acoperea întreaga odaie. Patul avea somieră cu teluri, saltea, un sul special pentru căpătâi şi nişte perne mici, cu feţe de mătase. Lavoarul de marmură, toaleta, sofaua, mesele, ornicul de bronz de pe cămin, perdelele şi draperiile – toate erau scumpe şi noi.

Subreta venită să-şi ofere serviciile, îmbrăcată şi pieptănată mai îngrijit şi mai frumos decât Dolly, era tot atât de modernă şi de împodobită ca întreaga cameră. Dariei Alexandrovna îi făcea plăcere politeţea, curăţenia şi serviabilitatea subretei, dar se simţea stingherită. Se cam sfia de camizolul său peticit, împachetat din greşeală. Se ruşina tocmai de peticele şi de cârpiturile de care se mândrea atât de mult la ea acasă.

Acasă la dânsa, Dolly ştia că pentru şase camizole avea nevoie de douăzeci şi patru de arşini de batist a şaizeci şi cinci de copeici arşinul – ceea ce costa peste cincisprezece ruble, afară de garnitură şi de lucru. Cârpind pe cele vechi, se economiseau aceste cincisprezece ruble. Nu se putea spune că-i era chiar ruşine de slujnică, dar se simţea oarecum stingherită.

Când intră în cameră vechea sa cunoştinţă. Annuşka, Daria Alexandrovna simţi o mare uşurare. Stăpâna o chemă pe subretă, de care avea nevoie, şi Annuşka rămase cu Daria Alexandrovna.

După cât se vedea, Annuşka era încântată de sosirea Dariei Alexandrovna. Vorbea mereu. Dolly bagă de seamă că Annuşka ar fi vrut să-şi spună părerea despre situaţia stăpânei sale, mai ales despre dragostea şi devotamentul domnului conte pentru Anna Arkadievna; însă de îndată ce Annuşka începu vorba despre acest lucru, Dolly avu grijă s-o oprească.

— Am crescut cu Anna Arkadievna. Nu ţin la nimeni ca la dumneaei… nu se cuvine s-o judec eu… Dar o dragoste aşa de mare ca a domnului…

— Te rog să dai asta la spălat, o întrerupse Daria Alexandrovna.

— Am înţeles. Pentru spălat mărunţişurile avem două femei tocmite anume, iar rufele mari se spală toate cu maşina. Domnul conte se îngrijeşte de toate. Aşa bărbat…

Dolly se bucură când o văzu pe Anna intrând la dânsa şi întrerupând prin venirea ei pălăvrăgeala Annuşkăi.

Anna se îmbrăcase cu o rochie foarte simplă de batist. Dolly cercetă cu luare-aminte rochia aceasta simplă. Ştia ce înseamnă simplitatea aceea şi câţi bani costă.

— O veche cunoştinţă, zâmbi Anna, arătând spre Annuşka.

Acum, Anna nu se mai simţea stingherită. Era liniştită, cu totul stăpână pe dânsa. Dolly observă că Anna îşi revenise din emoţia pricinuită de vizita ei. Îşi recăpătase aparenţa de indiferenţă, sub care îşi ascundea acea parte de suflet în care îşi păstra sentimentele şi gândurile sale intime.

— Anna, ce-ţi face fetiţa? O întrebă Dolly.

— Anny? (Aşa îi spunea fetiţei.) E sănătoasă. Îi merge bine aici. Vrei s-o vezi? Vino să ţi-o arăt. Am pătimit multe cu guvernantele, începu să povestească Anna. Am avut o doică italiancă. Era bună, dar aşa de proastă! Am vrut să-i dăm drumul; fetiţa însă s-a deprins aşa de mult cu ea, încât o ţinem şi acum.

— Dar cum aţi făcut? începu Dolly, vrând să întrebe ce nume va purta fetiţa. Observând însă chipul Annei, care se întunecase deodată, ea schimbă întrebarea: Cum aţi făcut? Aţi înţărcat-o?

Dar Anna o înţelese.

— Nu asta ai vrut să întrebi. Ai vrut să întrebi care e numele ei. Nu e aşa? Asta îl chinuie pe Alexei. Fetiţa n-are nume. Adică e Karenina, zise Anna, mijindu-şi iarăşi ochii, aşa încât nu i se mai văzură decât genele împreunate. De altfel, şi faţa i se înseninã dintr-o dată, o să vorbim mai târziu de toate acestea. Elle est tres gentille58. A început să meargă de-a buşilea.

Luxul din întreaga casă, de care se miră Daria Alexandrovna, o uimi şi mai mult când văzu odaia copilei. Erau acolo cărucioare aduse din Anglia, aparate pentru învăţat pruncii să meargă în picioare, un divan anume construit, ca un biliard, pentru a îngădui copilului să se târască în patru labe, leagăne, băi speciale, noi… Totul era englezesc, trainic, de bună calitate şi, vădit, foarte scump. Odaia era mare, foarte înaltă şi luminoasă.

Când Anna şi Dolly intrară la copil, fetiţa, numai într-o cămăşuţă, stătea la masă într-un fotoliu mic şi mânca supă de carne, pe care şi-o vărsase pe tot pieptul. O hrănea o fată rusoaică, ajutoare la odaia copilului, şi probabil că mânca împreună cu dânsa. În cameră nu era nici doica, nici guvernanta; se aflau în odaia de alături. De acolo se auzea vorba lor într-o franţuzească pocită, singura limbă în care se puteau înţelege.

Auzind glasul Annei, o englezoaică înaltă, cu faţa antipatică şi cu o expresie lipsită de sinceritate, intră pe uşă fluturându-şi buclele blonde şi începu numaidecât să se justifice, deşi Anna nu-i făcea nici o imputare. La fiecare cuvânt al Annei, englezoaica repeta grăbit: „Yes, my lady”59.

Fetiţa rumenă, cu sprâncenele şi părul negru, cu trupuşorul voinic şi pielea. Trandafirie îi plăcu foarte mult Dariei Alexandrovna, în ciuda căutăturii severe pe care o arunca mititica noii-venite. O invidia chiar pentru înfăţişarea ei sănătoasă. Îi plăcea şi cum mergea de-a buşilea. Niciunul dintre copiii săi nu se târâse aşa de frumos pe brânci. Când o aşezară pe covor şi-i traseră rochiţa la spate, fetiţă îi păru nespus de drăguţă.

Se uita la lume ca un pui de sălbăticiune, cu ochii negri şi strălucitori, bucurându-se că era admirată. Zâmbind, Anny, înainta voiniceşte în patru labe.

Dar atmosfera generală din odaia copilului şi mai cu seamă englezoaica nu-i plăcură Dariei Alexandrovna. Faptul că Anna, care cunoştea aşa de bine oamenii, luase pentru

fetiţa ei o englezoaică atât de antipatică şi de neprezentabilă, şi-l explica numai prin aceea că o guvernantă bună nu s-ar fi angajat într-o familie care nu era „legiuită”, ca familia Annei.

Afară de aceasta, Daria Alexandrovna înţelese din câteva cuvinte că Anna, doica, guvernanta şi copilul nu aveau legături prea strânse şi că vizita mamei în odaia fetiţei era un eveniment neobişnuit. Anna căută o jucărie pentru fetiţă, însă n-o găsi.

Dar şi mai surprinzător era faptul că la întrebarea: câţi dinţi avea fetiţa, Anna greşi numărul lor; nu ştia nimic despre ultimii doi dinţi.

— Uneori mă întristează gândul că parcă sunt de prisos aici, zise Anna, ieşind din odaia copilei şi ridicându-şi trena ca să treacă pe lângă nişte jucării care se aflau aproape de uşă. Cu primul copil a fost cu totul altfel.

— Eu aş fi crezut că dimpotrivă… rosti cu sfială Daria Alexandrovna.

— Ah, nu! Ştii, l-am văzut pe Serioja, adăugă Anna închizând ochii pe jumătate, ca şi cum s-ar fi uitat la ceva îndepărtat. De altfel, despre asta o să vorbim mai târziu. N-ai să mă crezi, dar parcă sunt o fiinţă hămesită, înaintea căreia s-ar fi întins o masă îmbelşugată şi ea nu ştie cu ce să înceapă mai întâi. Masa îmbelşugată eşti tu şi ceea ce o să vorbim împreună – lucruri despre care n-am putut vorbi cu nimeni. Nu ştiu cu ce să încep. Mais je ne vous ferai grâce de rien60. Trebuie să-ţi spun totul. În primul rând, se cuvine să fac un tablou al societăţii pe care o găseşti aici, începu ea. Mai întâi prinţesa Varvara. O cunoşti. Ştiu ce părere aveţi voi, tu şi cu Stiva, despre ea. Stiva spune că întregul scop al vieţii ei este să-şi dovedească superioritatea asupra mătuşii mele Katerina Pavlovna. Într-adevăr, aşa-i. Dar e bună şi-i sunt foarte recunoscătoare. La Petersburg era o vreme când aveam nevoie de un chaperon61. Tocmai a picat ea. Dar să ştii că e într-adevăr bună. Mi-a uşurat mult situaţia. Văd că nu ţi-ai dat seama de toată greutatea

situaţiei mele… acolo la Petersburg, adăugă Anna. Aici sunt cu totul liniştită şi fericită. Dar despre asta, mai târziu! Se cuvine să ţi-i descriu pe toţi. Apoi Sviajski, mareşalul nobilimii, un om foarte cumsecade care are nevoie de Alexei. Îţi dai seama că acum, stabilindu-se la ţară, Alexei poate să aibă o mare influenţă, datorită averii sale. Pe urmă Tuşkevici. Îl cunoşti. Se învârtea pe lângă Betsy. A fost înlăturat şi a venit la noi. După Alexei, Tuşkevici este unul dintre oamenii aceia care sunt foarte simpatici dacă-i iei drept ceea ce vor să pară… et puis il est comme il faut62 – cum spune prinţesa Varvara. Apoi Veslovski… pe care-l cunoşti. E un băiat foarte drăguţ, adăugă Anna, şi un zâmbet ştrengăresc îi încreţi buzele. Ce zici de povestea aceea absurdă cu Levin? Veslovski i-a povestit-o lui Alexei. Dar nu ne vine să credem. Il est tres gentil et naif63, urmă ea cu acelaşi surâs. Bărbaţii au nevoie de distracţie, şi lui Alexei îi trebuie lume. De aceea ţin mult la societatea asta. La noi trebuie să fie însufleţire şi veselie, aşa că Alexei să nu mai dorească altceva. După aceea ai să-l vezi pe administrator. E un neamţ foarte cumsecade, care-şi cunoaşte meseria. Alexei îl preţuieşte mult. Urmează doctorul, un tânăr despre care n-aş putea spune că e nihilist sută la sută; dar ştii, e unul care mănâncă cu cuţitul… ca medic însă e foarte bun. În sfârşit, arhitectul… Une petite cour.64

XX

— Prinţesă, iat-o pe Dolly. Doreai atât de mult s-o vezi! Zise Anna, ieşind cu Daria Alexandrovna pe o terasă mare de piatră, unde prinţesa Varvara şedea la umbră, în faţa unui gherghef şi lucra o pernă pentru un fotoliu al contelui Alexei Kirillovici. Spune că nu vrea nimic până la masă. Dar vă rog să porunciţi a vi se servi aici o gustare. Până atunci mă duc să-l caut pe Alexei şi să-i aduc pe toţi.

Prinţesa Varvara o primi pe Dolly prietenos şi cu un aer oarecum protector. Începu numaidecât să explice că s-a stabilit la Anna, deoarece a iubit-o totdeauna mai mult

decât sora sa, Katerina Pavlovna, aceea care a crescut-o pe Anna. Şi acum, când toţi o părăsiseră, credea că e de datoria ei s-o ajute în perioada asta de tranziţie, cea mai grea pentru Anna.

— Îndată ce soţul său va consimţi la divorţ, am să mă retrag iarăşi în singurătatea mea. Acum însă, pot să-i fiu de folos şi o să-mi fac datoria oricât de greu mi-ar veni. Eu nu sunt ca altele. Ce drăguţă eşti că ai venit! Ai făcut foarte bine! Trăiesc ca nişte soţi model. Să-i judece Dumnezeu nu noi! Oare Biriuzovski şi Avenieva? Ba însuşi Nikandrov? Dar Vasiliev cu Mamonova? Dar Liza Neptunova? N-au făcut şi ei la fel? Şi nimeni n-a spus nimic. Până la urmă, toată lumea a început să-i primească. Afară de asta, c'est un intérieur şi joli, şi comme il faut. Tout-a-fait a l'anglaise. On se réunit le matin au breakfast et puis on se sépare.65 Până la dejun fiecare face ce vrea. Prânzul se ia la ora şapte. Stiva a făcut foarte bine că te-a trimis. Are nevoie să fie în termeni buni cu dânşii. Ştii, prin mama şi fratele sau, el are mare trecere. Apoi el face multe binefaceri. Nu ţi-a vorbit de spitalul lui? Ce sera admirable! 66 Totul se aduce de la Paris.

Anna le întrerupse convorbirea. Îi găsi pe bărbaţi în camera de biliard şi se întoarse împreună cu dânşii pe terasă. Până la masă mai dura încă mult. Vremea era minunată. De aceea se făcură diferite propuneri, ca să se petreacă plăcut cele două ceasuri care mai rămâneau până la masă. La Vozdvijenskoe dăinuiau felurite moduri de a-ţi petrece vremea, dar niciunul nu semăna cu cele practicate la Pokrovskoe.

— Une partie de lawn-tennis67, propuse Veslovski, zâmbind. Suntem iarăşi în aceeaşi partidă, Anna Arkadievna.

— Nu. E prea cald. Mai bine să facem o plimbare prin parc şi pe urmă cu barca, să arătăm Dariei Alexandrovna malurile lacului, propuse Vronski.

— Sunt gata la orice, spuse Sviajski.

— Cred că lui Dolly i-ar plăcea mai mult o plimbare pe jos. Nu-i aşa? Pe urmă ne vom plimba şi cu barca, zise Anna.

Într-adevăr, aşa se şi hotărî. Veslovski şi Tuşkevici se duseră la cabină. Făgăduiră să pregătească barca şi să aştepte pe ceilalţi.

Două perechi porniră pe alee. Anna cu Sviajski şi Dolly cu Vronski. Daria era oarecum tulburată şi stingherită din pricina mediului, cu totul nou pentru dânsa, în care se pomenise deodată. Din punct de vedere abstract, teoretic, ea nu numai că îndreptăţea purtarea Annei, ci o şi aproba. Şi cum se întâmplă câteodată la unele femei de o moralitate ireproşabilă, care se satură de monotonia vieţii lor morale, Dolly nu numai că scuza de departe dragostea vinovată, dar o şi invidia. Afară de asta, ea o iubea pe Anna din toată inima. Acum însă, văzând-o în mijlocul acestor oameni străini, cu obiceiuri elegante, noi pentru dânsa, Daria Alexandrovna se simţi stingherită. O supăra mai ales prezenţa prinţesei Varavara, care ierta totul pentru confortul de care se bucura.

În general, vorbind abstract, Dolly aproba fapta Annei, dar îi era neplăcut să vadă pe bărbatul pentru care îşi pierduse buna reputaţie. Pe lângă aceasta, Vronski nu-i plăcuse niciodată. Îl socotea prea mândru şi nu vedea la dânsul nimic care să-i justifice mândria, afară de bogăţie. Totuşi, împotriva voinţei ei, Alexei Vronski îi impunea aici, la el acasă, şi mai mult decât înainte, şi-şi dădea seama că în faţa lui nu se simţea la largul ei. Avea în prezenţa lui Vronski acelaşi sentiment pe care îl avusese în faţa subretei, din pricina camizolului peticit. După cum faţă de subretă Dolly nu se simţise ruşinată, ci oarecum stingherită din pricina peticelor, tot aşa şi faţă de Vronski nu se ruşina, ci se simţea stingherită.

Dolly, tulburată, căuta un subiect de conversaţie. Cunoscând mândria lui Vronski, nu îndrăznea să-i facă complimente banale în privinţa casei şi a parcului, dar

negăsind altceva mai bun, ea îi spuse totuşi câteva cuvinte de laudă.

— Da. E o clădire foarte frumoasă, într-un stil vechi, ales, adeveri Vronski.

— Mi-a plăcut mult curtea din faţa casei. Aşa a fost şi înainte?

— A, nu! Răspunse Alexei şi faţa i se însenină de plăcere. Dacă aţi fi văzut curtea astă-primăvară!

Mai întâi potolit, apoi pasionându-se din ce în ce mai mult, Vronski îi atrase luare-aminte asupra feluritelor detalii de ornamentaţie ale casei şi ale parcului. Se vedea că, punând multă osteneală la îmbunătăţirea şi la înfrumuseţarea moşiei, Vronski simţea nevoia admiraţiei celorlalţi şi se bucura din inima de laudele Dariei Alexandrovna.

— Dacă nu eşti obosită şi vrei să arunci o privire asupra spitalului… Nu e departe… am putea merge acum, adăugă Vronski, privind-o în faţă, ca să se convingă că într-adevăr n-o plictisea acest lucru. Vii şi tu, Anna? O întrebă Alexei.

— Mergem şi noi. Nu-i aşa? Îl întrebă Ana pe Sviajski. Mais il ne faut laisser le pauvre Veslovski et Tuşkevici se morfondre la-bas, dans le bateau.68 Trebuie să le trimitem vorbă. Da, el ridică aici un monument, adăugă Anna, întorcându-se către Dolly cu acelaşi zâmbet şiret, cuprinzător, pe care-l avusese şi când îi vorbise întâia oară despre spital.

— Da. E o fundaţie capitală! Zise Sviajski. Dar ca să nu dea impresia că-l măguleşte pe Vronski, Sviajski adăugă numaidecât o observaţie oarecum critică. De un singur lucru mă mir, conte, că dumneata, care faci atât de mult pentru popor din punct de vedere sanitar, eşti atât de indiferent faţă de şcoli.

— C'est devenu tellement commun les écoles69, răspunse Vronski. Îţi dai seama că nu din pricina asta… dar aşa, m-am pasionat. Poftim pe aici, spuse Alexei către Daria Alexandrovna, arătându-i o ieşire lăturalnică din alee.

Doamnele îşi deschiseră umbrelele şi porniră pe o alee laterală. După ce cotiră de câteva ori şi ieşiră pe o portiţa, Daria Alexandrovna văzu înaintea ei, pe o colină, o clădire mare, roşie, aproape isprăvită, de un stil foarte complicat. Acoperişul de tablă, încă nevopsit, strălucea orbitor în soarele viu. Lângă clădirea mare se ridica o altă construcţie, încă înconjurată de schele; iar lucrătorii, cu şorţuri dinainte, aşezau cărămizile, turnau mortarul din ciubere şi-l nivelau cu mistria.

— Ce repede înaintează lucrarea! Se minună Sviajski. Ultima oară când am fost aici, încă nu fusese ridicat acoperişul.

— La toamnă, totul va fi pus la punct. Înăuntru aproape e gata, zise Anna.

— Dar ce e cu clădirea cea nouă?

— E locuinţa doctorului şi farmacia, răspunse Aronski, uitându-se la arhitect, care venea spre dânsul, în halatul de lucru. Îşi ceru iertare de la doamne şi porni în întâmpinarea lui.

Ocolind varniţa din care lucrătorii cărau mortar, Vronski se opri pe loc cu arhitectul, căruia începu să-i spună ceva, plin de căldură.

— Frontonul este prea jos, îi spuse Vronski Annei, care-l întrebase ce se întâmplase.

— Eu am spus că fundaţiile trebuiau făcute mai înalte, răspunse Anna.

— Ana Arkadievna, fireşte că ar fi fost mai bine, răspunse arhitectul, dar nu se mai poate.

— Da. Mă interesez mult de toate acestea, îi spuse Anna lui Sviajski, fiindcă acesta se mirase de cunoştinţele ei în materie de arhitectură. Noua clădire trebuie să fie în concordanţă cu spitalul. A fost însă concepută mai târziu şi începută fără plan.

După ce isprăvi convorbirea cu arhitectul, Vronski se alătură doamnelor şi le conduse în interiorul spitalului.

Deşi pe din afară se lucra încă la ciubuce, iar la parter se mai spoia, la etajul de sus totul era aproape terminat.

Ajungând la etaj, pe o scară largă de fontă, intrară cu toţii în prima sală încăpătoare.

Tencuiala pereţilor imita marmura. Nişte ferestre mari, dintr-o bucată, erau chiar aşezate. Nu sfârşiseră doar parchetul. Tâmplarii care dădeau la rindea nişte plăci, îşi întrerupseră lucrul pentru ca, scoţându-şi reţelele care le ţineau părul strâns, să salute pe boieri.

— Asta e camera de primire a bolnavilor, arătă Vronski. Aici va fi un birou, masa, dulapul şi atâta tot.

— Veniţi aici. Să nu te apropii de fereastră, zise Anna, încercând să vadă dacă s-a uscat vopseaua. Alexei, s-a uscat vopseaua, adăugă ea.

Din sala de primire a bolnavilor trecură într-un coridor. Aici, Vronski le atrase atenţia asupra unui sistem nou de ventilaţie.

Le arătă apoi băile de marmură şi paturile cu somiere de un model nou; după aceea, unul după altul, saloanele, cămara, încăperile pentru păstrat rufăria, apoi sobele de asemeni de un model nou şi nişte cărucioare ce trebuiau să poarte fără zgomot pe coridor materialele necesare, şi încă multe alte lucruri.

Sviajski preţuia totul, ca un om care cunoştea perfecţionările moderne. Dolly, uimită de aceste lucruri nemaivăzute de dânsa, cerea lămuriri amănunţite despre orice, vrând să înţeleagă toate lucrurile ceea ce-i făcea lui Vronski o vădită plăcere.

— Da. Cred că va fi singurul spital din Rusia amenajat cumsecade, spuse Sviajski.

— Veţi avea şi o secţie de maternitate? Întreba Dolly. E atâta nevoie la ţară! Mă gândesc adesea…

Cu toată politeţea lui, Vronski o întrerupse.

— Asta nu e o maternitate, ci un spital pentru toate bolile, afară de cele molipsitoare, lămuri Alexei. Dar uită-te dumneata la asta… Vronski împinse spre Daria

Alexandrovna un fotoliu pe rotile pentru convalescenţi. Priveşte! Se aşează în fotoliu şi-l puse în mişcare. Omul nu poate merge. E slab sau suferă de picioare, dar are nevoie de aer şi, poftim, poate să umble, să se plimbe…

Dolly se interesă de orice. Totul îi plăcu mult, dar mai cu seamă însuşi Vronski, cu entuziasmul lui naiv şi simplu.

„Da. E un bărbat foarte drăguţ şi bun”, gândi ea de mai multe ori fără să-l asculte, privindu-l însă ca să-i prindă expresia feţei, cercând în închipuire să se pună în locul Annei. Vronski îi plăcu atât de mult cu însufleţirea lui, încât Dolly înţelese de ce se îndrăgostise Anna de dânsul.

XXI

— Nu. Eu cred că prinţesa e obosită şi caii n-o interesează, spuse Vronski Annei, care propusese să meargă cu toţii la crescătoria de cai, unde Sviajski vroia să vadă un armăsar adus de curând. Duceţi-vă dumneavoastră, iar eu o conduc pe prinţesă acasă. Mai stăm de vorbă, dacă-ţi face plăcere, adăugă Alexei întorcându-se către Daria Alexandrovna.

— Îmi face mare plăcere; ştiţi, nu mă pricep de loc la cai, răspunse Daria Alexandrovna oarecum mirată.

Ea citi pe faţa lui Vronski că el vroia să vorbească cu dânsa şi nu se înşelase. De îndată ce intrară amândoi iarăşi în parc, Alexei privi încotro plecase Anna şi, încredinţându-se că ea nu-i putea auzi, nici vedea, începu:

— Ai ghicit că doream să vorbesc cu dumneata, zise el, uitându-se la dânsa cu ochi râzători. Nu mă înşel, dumneata eşti prietena Annei. Îşi scoase pălăria şi, luând batista, îşi şterse capul care începea să cheleaască.

Daria Alexandrovna nu răspunse nimic, ci se uita numai cu grijă la el. Rămânând singură cu dânsul, se simţi deodată cuprinsă de teamă; ochii săi râzători şi expresia severă a feţei o înfricoşau.

Îi trecură prin minte felurite presupuneri în legătură cu subiectul conversaţiei în perspectivă: „Mă va ruga să vin la dânşii în vizită cu copiii. Voi fi silită să-l refuz. Sau vrea poate să formez un cerc la Moscova pentru Anna? Ori are

să-mi vorbească despre Vasenka Veslovski şi despre purtarea lui faţă de Anna? Sau poate are ceva de spus despre Kitty, faţă de care se simte vinovat?”.

Dolly presupunea numai lucruri neplăcute. Nu ghici despre ce anume vroia să-i vorbească Vronski.

— Dumneata ai o influenţă aşa de mare asupra Annei! Ea te iubeşte atât de mult! Ajută mă, spuse el.

Daria Alexandrovna privi, sfioasă şi întrebătoare, faţa energică a lui Vronski, luminată când în întregime, când numai pe alocuri, de razele soarelui care străbăteau prin frunzişul teilor, ba iarăşi întunecată, de umbră; şi aştepta să audă încă ce va mai spune, dar el păşea alături tăcut, scurmând cu bastonul prundişul de pe alee.

— Dacă dintre toate fostele prietene ale Annei, dumneata eşti singura care ai venit la noi – pe prinţesa Varvara n-o socotesc – îmi închipui că n-ai făcut-o fiindcă ai socotit situaţia noastră ca fiind normală, ci fiindcă – înţelegând toată greutatea situaţiei – tot o iubeşti pe Anna şi vrei s-o ajuţi. Te-am înţeles bine? Întrebă el, uitându-se la dânsa.

— Fireşte, răspunse Daria Alexandrovna, închizând umbrela, dar…

— Nu, o întrerupse Vronski şi, uitând că o punea astfel pe Dolly într-o situaţie delicată – se opri, încât şi ea trebui să se oprească. Nimeni nu simte mai viu şi mai adânc decât mine cât e de grea situaţia Annei. Asta se înţelege de la sine, dacă-mi faci cinstea să mă socoteşti om de inimă. Eu sunt pricina acestei situaţii. De aceea îmi dau pe deplin seama de ea.

— Înţeleg, răspunse Daria Alexandrovna, admirând fără voie sinceritatea şi hotărârea vorbelor lui. Dar tocmai fiindcă te socoti pricina situaţiei în care se află Anna, mă tem că exagerezi, adăugă ea. Îmi dau seama că situaţia ei în societate trebuie să fie grea.

— În societate e un iad, urmă repede Vronski, încruntându-se. Nu-ţi poţi închipui chinuri morale mai mari

decât acelea pe care le-a îndurat Anna la Petersburg timp de două săptămâni… Te rog să mă crezi.

— Dar aici, atâta timp cât nici Anna, nici dumneata nu simţiţi nevoia de societate…

— Societate! Exclamă Vronski dispreţuitor. Ce nevoie aş putea avea de societate?

— Până atunci, şi asta ar putea să ţină mereu, sunteţi fericiţi şi liniştiţi. Văd că Anna e fericită, fericită cu adevărat. A şi găsit timpul să mi-o spună, îl asigură Daria Alexandrovna zâmbind. Rostind însă aceste cuvinte, ea se îndoia acum, fără voie, că Anna era într-adevăr fericită.

Vronski însă părea că nu se îndoia de loc.

— Da, da, întări Alexei. Ştiu că Anna şi-a revenit de pe urma suferinţelor sale. E fericită. E fericită cu prezentul. Dar eu… mă tem de ceea ce ne aşteaptă… Te rog să mă ierţi. Vrei să mergem înainte?

— Mi-e totuna.

— Atunci să stăm jos aici.

Daria Alexandrovna se aşează pe o bancă din grădină, într-un colţ al aleii, El se opri în faţa ei.

— Văd că e fericită, repetă Vronski. Şi îndoiala dacă Anna e într-adevăr fericită o tulbură şi mai mult pe Daria Alexandrovna. Dar asta oare poate să ţină? Dacă am făcut bine, ori am făcut rău, asta e altă socoteală, sorţii au fost aruncaţi, adăugă Alexei, trecând de la limba rusă la cea franceză. Suntem legaţi pe viaţă. Suntem uniţi prin dragoste – cea mai sfântă legătură pentru noi. Avem un copil. Am mai putea avea şi alţii. Legea şi toate împrejurările situaţiei în care ne aflăm sunt însă de aşa fel, încât se vor ivi mii de complicaţii. Anna, care-şi odihneşte acum sufletul după atâtea suferinţe şi încercări, nu le vede şi nici nu vrea să le vadă – lucru de înţeles; dar eu nu pot să nu le văd. Fiica mea nu e, după lege, fiica mea, ci a lui Karenin. Eu nu admit înşelăciunea asta! Spuse Vronski cu un gest energic de protest şi privi întunecat şi întrebător pe Daria Alexandrovna.

Ea nu-i răspunse nimic. Îl privea numai. Vronski urmă:

— Iar dacă mâine, aş avea un fiu, ar fi şi acesta, după lege al lui Karenin. Nu mi-ar moşteni nici numele, nici averea. Oricât de fericiţi am fi în familie, oricâţi copii am avea, între mine şi ei, totuşi, nu ar fi nici o legătură. Toţi ar fi Karenini. Trebuie să-mi înţelegi situaţia grea, înspăimântătoare! Am încercat să vorbesc cu Anna, dar asta o enervează. Nu mă înţelege. Şi nici eu nu-i pot spune totul. Trebuie să priveşti însă lucrurile şi din alt punct de vedere. Sunt fericit cu dragostea ei, dar trebuie să am şi o ocupaţie. Mi-am găsit o îndeletnicire. Mă mândresc cu ea. O socot mai nobilă decât ocupaţia foştilor mei camarazi de la curte şi de la regiment. Fără îndoială că n-aş schimba-o cu cariera lor. Muncesc aici, pe pământul meu. Sunt mulţumit, fericit. Nu mai avem nevoie de nimic pentru fericirea noastră. Îmi place activitatea asta. Cela n'est pas un pis-aller70, dimpotrivă…

Daria Alexandrovna băgă de seamă că Vronski se încurcase în partea aceasta a explicaţiilor. Ea nu înţelese bine digresiunea lui, dar simţi că, o dată ce începuse să vorbească despre gândurile-i intime, pe care nu ie putea destăinui Annei, destăinui totul, activitatea lui la ţară făcând parte din acelaşi compartiment al gândurilor sale intime care cuprindea şi problema raporturilor cu Anna.

— Şi aşa, să urmez, zise Vronski, revenindu-şi. Când munceşti, în primul rând trebuie să fii convins că ceea ce faci nu va muri o dată cu tine, că vei avea moştenitori. Eu însă n-am această convingere. Închipuie-ţi starea unui om care ştie dinainte că va avea copii cu femeia iubită, şi nu vor fi ai lui, ci ai altcuiva, care-i urăşte şi nici nu vrea să audă de ei. Asta e ceva îngrozitor!

Tăcu, probabil adânc tulburat.

— Da, ai dreptate. Te înţeleg. Dar ce poate face Anna? Îl întrebă Daria Alexandrovna.

— Tocmai aici este punctul principal al convorbirii noastre, răspunse Vronski, potolindu-se cu o sforţare. Anna poate. Asta depinde de dânsa… Ca să înaintezi ţarului o petiţie de

înfiere, ai nevoie mai întâi de divorţ. Şi asta depinde de Anna. Bărbatul său acceptase să divorţeze. Soţul dumitale pusese totul la cale. Ştiu că nu s-ar opune nici acum. N-ar trebui decât să-i scrie. A spus-o pe faţă atunci că, dacă Anna şi-ar exprima dorinţa, el nu s-ar împotrivi. Bineînţeles, continuă Vronski, posomorât, asta e una din cruzimile de fariseu de care sunt în stare numai oamenii fără inimă. Ştie cât o chinuieşte orice amintire în legătură cu el; dar ştiind asta, îi cere totuşi o scrisoare. Înţeleg că e un chin pentru dânsa; motivele sunt însă atât de importante, încât trebuie passer par-dessus toutes ces finesses de sentiment… Il y va au bonheur et de l'existence d'Anne et de ses enfants71. Nu mai vorbesc despre mine, deşi îmi vine greu, foarte greu, zise Alexei cu o expresie de ameninţare la adresa cuiva, fiindcă îi venea greu. Prin urmare, prinţesă, mă agăţ fără ruşine de dumneata ca de o ancoră. Ajută-mă s-o conving a-i scrie şi a-i cere consimţământul pentru divorţ!

— Da, fireşte, răspunse Dolly, pe gânduri, amintindu-şi atât de viu ultima întrevedere cu Alexei Alexandrovici. Da, fireşte, repetă ea cu hotărâre, gândindu-se la Anna.

— Foloseşte-te de trecerea dumitale pe lângă dânsa. Fă-o să-i scrie. Eu nu vreau şi aproape nu pot să-i vorbesc de asta.

— Bine. Am să-i vorbesc eu. „Dar cum nu se gândeşte ea singură?” se întrebă Daria Alexandrovna, aducându-şi aminte deodată, fără să ştie de ce, de obiceiul ciudat al Annei de a-şi închide ochii pe jumătate, îşi aminti că Anna îşi mijea ochii tocmai atunci când era vorba de părţile intime ale vieţii sale. „Parcă şi-ar închide astfel ochii în faţa propriei sale vieţi, ca să nu vadă totul”, se gândi Dolly. O să-i vorbesc negreşit, atât pentru mine, cât şi pentru dânsa, răspunse Daria Alexandrovna la cuvintele de mulţumire ale lui Vronski.

Apoi se ridicară amândoi şi se îndreptară spre casă.

XXII.

Anna o găsi pe Dolly acasă şi o privi cu luare-aminte în ochi, ca şi cum ar fi vrut să afle ce anume vorbise cu Vronski, dar n-o întrebă nimic.

Mi se pare că e timpul să ne aşezăm la masă, zise Anna. Nici n-am apucat să ne vedem bine. Rămâne pe deseară. Acum mă duc să mă îmbrac. Cred că faci şi tu la fel. Ne-am murdărit rochiile la clădirile cele noi.

Daria Alexandrovna se duse în odaia ei. Îi veni să râdă. N-avea ce să mai îmbrace, fiindcă-şi pusese cea mai frumoasă rochie. Ca să arate însă şi ea prin ceva că s-a pregătit pentru masă, Dolly rugă pe jupânească să-i cureţe rochia, îşi schimbă manşetele şi funda şi-şi puse nişte dantele pe cap.

— Asta e tot ce am putut face, spuse Dolly, zâmbind Annei care venise la ea îmbrăcată în altă rochie, a treia, tot aşa de extraordinar de simplă.

— Da. Aici suntem formalişti, răspunse Anna, scuzându-se parcă pentru eleganţa ei, Alexei e mulţumit de vizita ta. Rar l-am văzut atât de mulţumit. E pur şi simplu îndrăgostit de tine, adăugă Anna. Dar nu eşti obosită?

Nu mai aveau timp de vorbă până la masă. Intrând în salon, ele găsiră acolo pe prinţesa Varvara şi pe bărbaţi în redingote negre. Arhitectul era în frac. Vronski prezentă Dariei Alexandrovna pe doctor şi pe administrator; cu arhitectul făcuse cunoştinţă la spital.

Un majordom gras, cu faţa rotundă, rasă, strălucitoare, şi cu cravată albă, scrobită, anunţă că masa e servită. Doamnele se ridicară. Vronski rugă pe Sviajski să ofere braţul Annei Arkadievna, iar el se apropie de Dolly. Veslovski i-o luă înainte lui Tuşkevici şi dădu braţul prinţesei Varvara, aşa că Tuşkevici cu administratorul şi cu doctorul merseră singuri la masă.

Masa, sufrageria, vesela, serviciul, vinurile şi mâncările nu numai că erau în concordanţă cu toată atmosfera de lux modern a casei, dar păreau mai luxoase şi mai moderne decât toate celelalte. Daria Alexandrovna observa acest lux, nou pentru dânsa şi, ca femeie care conduce o gospodărie,

deşi nu nădăjduia să aplice la ea acasă ceva din cele văzute, deoarece luxul de aici depăşea mult felul ei de trai, căuta totuşi fără voie să-şi dea seama de toate amănuntele, întrebându-se în acelaşi timp cine şi cum făcuse toate acestea. Vasenka Veslovski, soţul său, ba chiar Sviajski şi mulţi bărbaţi pe care-i cunoştea Dolly nu se gândeau niciodată la aşa ceva şi credeau pe cuvânt pe orice gazdă cumsecade, care dădea musafirilor să înţeleagă că tot ceea ce era aşa de bine orânduit se făcea de la sine, fără nici o trudă. Daria Alexandrovna ştia însă că de la sine nu se făcea nici măcar griş cu lapte pentru gustarea de dimineaţă copiilor şi că o astfel de organizare, atât de complexă şi de minunată, presupunea o atenţie încordată din partea cuiva. După privirea pe care Alexei Vronski o aruncă asupra mesei, fără să-i scape nici un amănunt, după semnul din cap făcut de el majordomului, după felul cum îi propuse ei să aleagă între botvinia72 şi supă, Daria Alexandrovna înţelese că totul se făcea şi se orânduia prin grija stăpânului. Era vădit că toate acestea depindeau de Anna tot atât de puţin ca şi de Veslovski. Anna, Sviajski, prinţesa şi Veslovski erau toţi musafiri care se bucurau cu voie bună de ceea ce se pregătea pentru dânşii.

Anna era stăpâna casei numai în ceea ce privea conducerea conversaţiei. Şi nu era uşor pentru amfitrioană, cu aşa puţini musafiri la masă, şi nu toţi din acelaşi mediu, ca, de pildă, administratorul şi arhitectul, care se străduiau să nu pară intimidaţi de acest lux neobişnuit şi nu luau parte decât prea puţin la conversaţia generală. Anna îşi îndeplinea datoria cu obişnuitul său tact, cu naturaleţe şi chiar cu plăcere, după cum observă Daria Alexandrovna.

La masă se vorbi despre plimbarea lui Tuşkevici şi a lui Veslovski, singuri, cu barca. Apoi Tuşkevici începu să povestească despre ultimele concursuri de la Yacht-clubul din Petersburg. Folosindu-se de o pauză, Anna se adresă numaidecât arhitectului, ca să-l facă şi pe dânsul să vorbească.

— Nikolai Ivanâci e uimit, spuse Anna despre Sviajski, cât de repede s-a ridicat noua construcţie, de când a fost ultima oară pe aici. Dar şi eu, care mă duc zilnic pe acolo, tot mă minunez în fiecare zi cât de repede merge lucrul.

— E o plăcere să lucrezi cu excelenţa-sa, zise zâmbind arhitectul (era un om conştient de demnitatea lui, respectuos şi calm). E cu totul altceva decât atunci când ai de-a face cu autorităţile guberniale. Acolo unde s-ar fi mâzgălit un top de hârtie, eu raportez domnului conte, ne sfătuim şi e gata cât ai bate din palme.

— Sistem american, spuse Sviajski, surâzând.

— Da. Acolo clădirile se ridică în mod raţional…

Conversaţia trecu la abuzurile autorităţilor din Statele Unite. Anna alesese numaidecât alt subiect, ca să curme tăcerea administratorului.

— Ai văzut vreodată secerători mecanice? O întrebă ea pe Daria Alexandrovna. Când ne-am întâlnit cu tine, tocmai ne dusesem să le vedem. Şi eu le-am văzut acum pentru întâia oară.

— Cum funcţionează? Întrebă Dolly.

— Întocmai ca nişte foarfeci. O scândură şi o mulţime de foarfeci mici. Uite-aşa.

Cu mâinile sale frumoase, albe, pline de inele, Anna luă un cuţit mic şi o furculiţă şi începu să arate. Fără îndoială îşi dădea seama că nimeni n-o să înţeleagă mare lucru din explicaţiile ei, dar, ştiind că vorbeşte plăcut şi are mâini frumoase, explica mai departe.

— Mai curând ar fi ca nişte bricege, spuse Veslovski pe un ton glumeţ, fără să-şi ia privirea de la Anna.

Anna abia zâmbi, dar nu-i răspunse.

— Karl Feodorâci, nu e aşa că sunt ca nişte foarfeci? Îl întrebă Anna pe administrator.

— Ah, ja, răspunse neamţul. Es ist ein ganz einfaches Ding73, şi începu să explice construcţia maşinii.

— Păcat că nu leagă! La o expoziţie din Viena am văzut nişte secerători care leagă snopi cu sârmă, se amestecă în

vorbă Sviajski. Acelea ar fi fost mai avantajoase.
— Es kommt drauj an… Der Preis vom Draht muss ausgerechnet werden74. O dată ce ieşi din muţenia lui, neamţul se adresă lui Vronski. Das lässt sich ausrechnen, Erlaucht! 75 Neamţul vru să-şi bage mâna în buzunar, unde avea un creion într-un carnet în care-şi făcea toate socotelile. Aducându-şi însă aminte că e la masă şi observând privirea rece a lui Vronski, se răzgândi. Zu kompliziert, macht zu viel Bukluk76, încheie administratorul.
— Wünscht man prikopsieren, so hat man auch buklukieren77, rosti sentenţios Vasenka Veslovski, ironizându-l pe neamţ. J'adore l'allemand78, spuse el din nou Annei cu acelaşi zâmbet.
— Cessez79, zise Anna severă şi glumeaţă în acelaşi timp.
— Credeam că o să te găsim pe câmp, Vasili Semionâci, se întoarse Anna către doctor, un om bolnăvicios. Ai fost?
— Am fost, însă m-am evaporat, răspunse doctorul posomorât, totuşi glumeţ.
— Va să zică ai făcut o plimbare frumoasă?
— Minunată!
— Dar cum îi merge bătrânei? Sper că n-are tifos.
— Nu, în orice caz nu-i merge bine.
— Ce păcat! Zise Ana şi, după ce dădu astfel celor îi casei tributul de politeţe, se întoarse spre prieteni.
— Totuşi, după descrierea domniei-voastre, Anna Arkadievna, cred că ar fi greu să construieşti o maşină, glumi Sviajski.
— De ce? Răspunse Anna cu un zâmbet care arăta că-şi dădea seama de drăgălăşenia pusă de dânsa în descrierea maşinii – ceea ce băgase de seamă şi Sviajski. Această nouă trăsătură de cochetărie tinerească o surprinse pe Dolly în chip neplăcut.
— În schimb, cunoştinţele Annei Arkadievna în materie de arhitectură sunt uimitoare, adăugă Tuşkevici.

— Uimitoare, într-adevăr! Am auzit-o ieri pe Anna Arkadievna vorbind despre „căpriori” şi „plintusî”, supralicită Veslovski. M-am exprimat corect?

— Nu-i de mirare când vezi şi atâtea, răspunse Anna. Pe când dumneata probabil că nu ştii din ce se construieşte o casă.

Daria Alexandrovna îşi dădu seama că Anna era nemulţumită de tonul uşuratic al convorbirii dintre ea şi Veslovski, dar fără voie se lăsa influenţată de acest ton.

În împrejurarea aceasta, Vronski se purtă cu totul altfel decât Levin. El nu dădea probabil nici o importanţă flecărelii lui Veslovski, ci dimpotrivă, îi încuraja glumele.

— Veslovski, ia spune, cu ce anume se leagă pietrele între ele?

— Cu ciment, fireşte!

— Bravo! Şi ce e cimentul?

— Aşa ceva… un fel de lipici, ba nu, un soi de chit, răspunse Veslovski, stârnind râsul general.

Conversaţia dintre meseni, afară de doctor, arhitect şi administrator, cufundaţi într-o tăcere mohorâtă, nu mai înceta, lunecând, ba glumeaţă, ba serioasă şi aprinsă, de la un subiect la altul.

La un moment dat, Daria Alexandrovna, se simţi atinsă de unele păreri şi se înflăcăra atât de mult, încât roşi şi abia mai târziu se întrebă dacă nu spusese cumva ceva neplăcut sau de prisos. Sviajski aminti de Levin şi pomeni de ideile ciudate ale acestuia, şi anume: că maşinile n-ar aduce decât daune agriculturii ruseşti.

— N-am avut plăcerea să-l cunosc pe acest domn Levin, zise Vronski zâmbind. El n-a văzut desigur în viaţa lui maşinile pe care le condamnă. Iar dacă le-a văzut şi le-a încercat, a făcut-o de mântuială, cu vreo maşină rusească, nu străină. Ce idei poţi avea în privinţa asta?

— Îndeobşte are idei turceşti, întări Veslovski, întorcându-se către Anna cu un zâmbet.

— Eu nu-i pot apăra părerile, izbucni Daria Alexandrovna, dar pot să vă spun că Levin este un om foarte instruit. Dacă ar fi aici, el ar şti ce să vă răspundă. Eu însă nu pot.

— Ţin foarte mult la dânsul. Suntem prieteni buni, zise Sviajski, zâmbind blajin. Mais pardon, il est un petit peu toqué[80]. Susţine, de pildă, că zemstva şi judecătoriile de pace nu sunt bune de nimic şi nu vrea să participe la ele.

— Asta e nepăsarea noastră rusească, spuse Vronski, turnând apă dintr-o cană de la gheaţă într-un pahar subţire cu picior, de a nu simţi îndatoririle impuse de drepturile noastre, şi, în consecinţă, de a le tăgădui.

— Nu cunosc alt om care să-şi îndeplinească îndatoririle cu mai multă stricteţe decât el, răspunse Daria Alexandrovna, enervată de tonul condescendent al lui Vronski.

— Eu, dimpotrivă, urmă Vronski, stârnit de discuţia asta, eu, dimpotrivă, aşa cum mă vedeţi, sunt foarte recunoscător pentru cinstea ce mi s-a făcut, datorită lui Nikolai Ivanovici (şi arătă spre Sviajski), alegându-mă judecător de pace onorific. Socot că datoria mea de a lua parte la sesiune şi de a dezbate procesul unui mujic pentru un cal este tot atât de importantă ca oricare alt lucru. M-aş simţi onorat dacă aş fi ales delegat al zemstvei. Numai astfel aş putea răsplăti foloasele de care mă bucur ca proprietar de pământ. Din nefericire, la noi nu este înţeleasă însemnătatea pe care trebuie s-o aibă în stat marii proprietari.

Dariei Alexandrovna îi păru ciudat să-l audă pe Vronski vorbind la dânsul acasă cu atâta calm, convins de dreptatea lui. Îşi aminti că şi Levin, care avea idei contrarii, era tot atât de hotărât la dânsul acasă în ceea ce priveşte felul său de a judeca. Dar Dolly ţinea la Levin şi de aceea se dădu de parte lui.

— Atunci ne putem bizui pe dumneata, conte, pentru sesiunea viitoare, zise Sviajski. Trebuie însă să pornim mai devreme, aşa ca în ziua de opt să fim acolo. Ce-ar fi dacă mi-aţi face cinstea să poftiţi la mine?

— În ceea ce mă priveşte, eu îi dau oarecum dreptate cumnatului tău, încuviinţă Anna, dar din alte motive decât acelea ale lui, adăugă ea cu un surâs. Ma tem că în ultimul timp s-au adunat prea multe îndatoriri sociale de felul acesta. După cum înainte erau atât de mulţi funcţionari, încât pentru fiecare chestiune trebuia câte un slujbaş, tot aşa de mulţi sunt cei ce se îndeletnicesc acum cu treburile obşteşti. Alexei se află aici de şase luni şi face parte, dacă nu mă înşel, din cinci sau şase instituţii sociale diferite: tutore, judecător, delegat al zemstvei, jurat, ceva cu cai şi mai ştiu eu ce. Du train que cela va81, îţi pierzi tot timpul cu asta. Apoi faţă de marele număr al acestor treburi, mi-e frică că totul se reduce la o simplă formalitate. Nikolai Ivanâci, şi Anna se adresă lui Sviajski, din câte instituţii faci parte? Mi se pare că din peste douăzeci?

Anna vorbea în glumă, dar tonul cuvintelor îi trăda iritarea. Daria Alexandrovna, care observa cu luare-aminte pe Anna şi pe Vronski, îşi dădu numaidecât seama de situaţie. Observă de asemenea că faţa lui Vronski căpătase deodată, în timpul acestei discuţii, o expresie de gravitate şi de îngrijorare. Mai băgă de seamă că prinţesa Varvara, ca să schimbe vorba, începu să povestească pe neaşteptate şi grăbit ceva despre nişte cunoştinţe din Petersburg. Îşi aminti apoi că, în parc, Vronski îi vorbise din senin despre activitatea sa. Din toate acestea Dolly înţelese că între Anna şi Vronski avusese loc o ceartă intimă în legătură cu problema activităţii lui sociale.

Masa, vinurile, serviciul erau fără cusur. Totul însă se petrecea întocmai ca la mesele şi la balurile de ceremonie – cu caracter impersonal şi oficial – frecventate pe vremuri de Dolly şi de care se dezobişnuise; iar acum, acestea petrecându-se într-o zi obişnuită şi într-un cerc restrâns, făcură asupră-i o impresie neplăcută.

După prânz, lumea trecu pe terasă. Apoi unii începură să joace lawn-tennis. Împărţiţi în două partide, jucătorii se rânduiră pe terenul de crochet – nivelat şi bătătorit cu grijă

– de amândouă părţile plasei întinse pe stâlpi mici, auriţi. Daria Alexandrovna încercă să joace, însă nu putu înţelege multă vreme jocul; iar când îl înţelese, era atât de obosită, încât se aşeză lângă prinţesa Varvara, mulţumindu-se numai să se uite la jucători. Partenerul ei, Tuşkevici, ieşi şi el din joc. Ceilalţi jucară mai departe încă mult timp. Sviajski şi Vronski jucau foarte bine şi serios. Urmăreau atent mingea când venea spre dânşii, alergau sprinten către ea, fără grabă, dar şi fără zăbavă; îşi cumpăneau săritura, şi, cu o mişcare sigură, loveau mingea cu racheta şi o aruncau peste plasă. Veslovski juca mai slab decât ceilalţi. Se înflăcăra prea tare. Însufleţea în schimb pe jucători prin veselia lui. Râsetele şi strigătele sale nu mai încetau. Cu învoirea doamnelor, Veslovski îşi scoase redingota, ca şi ceilalţi bărbaţi. Statura lui voinică şi frumoasa, cu mânecile albe ale cămăşii, cu faţa rumenă, asudată, cu mişcări vijelioase ţi se întipărea în minte.

Aşa că în noaptea aceea, când Daria Alexandrovna se culcă, cum închise ochii, îi tot răsărea în minte Vasenka Veslovski, alergând pe terenul de crochet.

În timpul jocului Dolly hu se veseli. Nu-i plăcu tonul uşuratic care stăruia între Vasenka şi Anna. Nu-i plăcu nici atitudinea nefirească a acestor oameni mari, care – în lipsa copiilor – se distrau între dânşii cu un joc copilăresc. Dar ca să nu strice dispoziţia celorlalţi şi ca să-şi omoare timpul, după ce se odihni câtăva vreme, ea intră din nou în joc, prefăcându-se că se distrează. În tot timpul zilei i se păru că joacă teatru cu actori mai buni decât dânsa şi că jocul ei slab strică unitatea ansamblului.

Venise cu gândul să rămână două zile, dacă s-ar simţi bine la dânşii; dar spre seară, în timpul jocului, hotărî să plece a doua zi. Grija de copii, chinuitoare, care o apăsase atât în timpul drumului, i se înfăţişă acum, după o zi petrecută fără ei, într-o altă lumină şi o ademenea spre casă.

După ceaiul de seară şi după plimbarea cu barca din timpul nopţii, când intră în sfârşit singură în odaia ei, îşi

scoase rochia şi-şi strânse pentru noapte părul rar, Daria Alexandrovna simţi o mare uşurare.

Îi era neplăcut chiar gândul că Anna trebuia să vină din clipă în clipă la dânsa. Ar fi vrut să rămână singură cu gândurile sale.

XXIII.

Dolly tocmai vroia să se culce, când Anna veni la dânsa, îmbrăcată în toaletă de noapte.

În timpul zilei, Anna începuse de câteva ori să vorbească despre chestiunile sale intime, însă de fiecare dată, după ce spunea câteva cuvinte, se oprea. „Mai târziu, când vom fi singure, o să vorbim despre toate. Am să-ţi spun atâtea!” spunea ea.

Acum erau singure, dar Anna nu ştia ce să spună. Şedea pe un scaun lângă fereastră, uitându-se la Dolly şi lăsând să-i treacă prin minte toată rezerva de discuţii intime care i se părea nesecată; nu găsea însă nimic de spus. În clipa aceea i se părea că totul fusese rostit.

— Ce mai face Kitty? Întrebă Anna, oftând adânc şi uitându-se la Dolly cu un aer vinovat. Spune-mi adevărul, Dolly. Mai e supărată pe mine?

— Supărată? Nu, răspunse zâmbind Daria Alexandrovna.

— Nu mă urăşte, nu mă dispreţuieşte?

— O, nu! Dar tu ştii că asta nu se iartă.

— Ştiu, ştiu, oftă Anna, întorcând capul şi uitându-se pe fereastra deschisă. Însă eu n-am avut nici o vină. De altfel, cine-i vinovat? Şi ce înseamnă a fi vinovat? Oare ar fi putut fi altfel? Tu cum crezi? S-ar fi putut să nu fii soţia lui Stiva?

— Drept să-ţi spun, nu ştiu. Dar uite ce-aş vrea să-mi spui…

— Da, da. Dar n-am isprăvit încă cu Kitty. E fericită? Se spune că el e un om minunat.

— Minunat? E prea puţin. Nu cunosc un om mai bun.

— Ce bine-mi pare! Ce bine-mi pare! Minunat e prea puţin, repetă Anna.

Dolly zâmbi.

— Dar povesteşte-mi despre tine. Am să-ţi spun atât de multe. Am vorbit cu… Daria Alexandrovna nu ştia cum să-l numească pe Vronski. Nu-i venea să-i spună nici conte, nici Alexei Kirillovici.

— Cu Alexei, zise Anna. Ştiu că aţi stat de vorbă. Dar vroiam să te întreb deschis: ce crezi despre mine, despre viaţa mea?

— Cum să-ţi spun aşa, dintr-o dată? Într-adevăr, nu ştiu.

— Totuşi, trebuie să-mi spui… îmi vezi viaţa. Să nu uiţi însă că ai venit la noi vara, când nu suntem singuri… Noi am sosit aici când abia se desprimăvărase, am fost singuri şi vom fi numai noi doi… de altfel, nici nu-mi doresc ceva mai bun. Dar închipuie-ţi că voi rămâne aici singură, fără dânsul, singură, şi asta se va întâmpla în curând. După toate semnele, văd că asta se va repeta des, pentru că el îşi va petrece jumătate din timp departe de casă, zise Anna ridicându-se şi aşezându-se mai aproape de Dolly. Bineînţeles, o întrerupse ea pe Dolly, care vroia să obiecteze ceva. Bineînţeles că n-am să-l ţin cu de-a sila. Nici măcar nu încerc. Astăzi sunt curse… aleargă nişte cai de-ai lui… el se duce. Îmi pare foarte bine. Gândeşte-te însă la mine. Pune-te în locul meu… Dar ce să mai vorbim? Anna zâmbi. Despre ce ţi-a vorbit?

— Despre ceea ce eu însămi vroiam să-ţi vorbesc… aşa că mi-e uşor să fiu avocatul lui: despre posibilitatea… Daria Alexandrovna şovăi, de a-ţi îmbunătăţi situaţia… Tu ştii cum privesc eu lucrurile… Totuşi, dacă e cu putinţă, ar fi bine să te căsătoreşti…

— Adică să divorţez? Întrebă Anna. Ştii că singura femeie care a venit să mă vadă la Petersburg a fost Betsy Tverskaia? Doar o cunoşti! Au fond c'est la femme la plus dépravée qui existe82. A avut legături cu Tuşkevici. Şi-a înşelat bărbatul în modul cel mai josnic. Şi ea mi-a spus că nu va putea să mă vadă până când nu-mi voi legaliza situaţia… Să nu crezi că vreau să fac o comparaţie… Te

cunosc, scumpa mea! Mi-am adus însă aminte fără să vreau… Dar ce ţi-a spus el? Repetă Anna.

— Mi-a spus că suferă pentru tine şi pentru dânsul. Ai să spui, poate, că ăsta e egoism, însă un egoism atât de legitim şi de nobil! Ar vrea mai întâi să-şi legitimeze fiica şi să fie bărbatul tau, să aibă drepturi asupra ta.

— Care soţie, care sclavă ar putea fi roabă în gradul în care sunt eu, în situaţia mea? O întrerupse Anna, posomorită.

— Principalul e că el doreşte să nu mai suferi.

— Asta e peste putinţă! Mai departe?

— Pe urmă: doreşte cel mai legal lucru – vrea să dea copiilor voştri un nume.

Care copii? Întrebă Anna, fără să se uite la Dolly şi făcându-şi ochii mici.

— Anny şi cei ce vor mai veni.

— Din punctul ăsta de vedere poate fi liniştit. Eu n-o să mai am copii.

— Cum poţi să spui că nu vei mai avea?

— N-o să am, fiindcă nu vreau să mai am.

Cu toată tulburarea ei, Anna zâmbi când observă o expresie naivă de curiozitate, de uimire şi de groază pe chipul Dariei Alexandrovna.

— Mi-a spus doctorul, după boala mea…

— Nu se poate! Izbucni Dolly, deschizând ochii mari. Pentru dânsa, asta era una dintre acele revelaţii ale căror urmări sunt atât de însemnate, încât în prima clipă simţi numai că nu le poţi cuprinde cu mintea, dar că te vei mai gândi multă vreme la ele.

Revelaţia asta îi lămuri dintr-o dată secretul, neînţeles de ea mai înainte, al familiilor care n-aveau decât un copil sau doi, şi stârni în ea atâtea gânduri, consideraţii şi sentimente contradictorii, încât nu putu spune nimic; o privea numai pe Anna cu ochii mari deschişi, plini de mirare. Era tocmai ceea ce visase ea pe drum în ziua aceea; dar, aflând acum

că era cu putinţă, se îngrozi. Simţi că era o soluţie prea simplă pentru o problemă atât de complicată.

— N'est-ce pas immoral? 83 Atâta putu spune, după câteva clipe de tăcere.

— De ce? Gândeşte-te numai că am de ales între a fi însărcinată, adică bolnavă, sau a fi prietena, tovarăşa bărbatului meu, a soţului meu de fapt, rosti Anna cu un ton intenţionat uşuratic.

— Da, da, ai dreptate, răspunse Daria Alexandrovna, ascultând aceleaşi argumente pe care le invocase ea însăşi pe drum, fără să mai găsească însă în ele puterea de convingere de mai înainte.

— Pentru tine, pentru altele, urmă Anna, ghicindu-i parcă gândurile, mai există, poate, îndoieli; dar pentru mine… înţelege că eu nu sunt soţia lui. Alexei mă iubeşte atât timp cât mă iubeşte. Atunci cum am să-i întreţin dragostea? Cu asta?

Anna îşi întinse mâinile albe înaintea pântecului.

În mintea Dariei Alexandrovna se îngrămădeau gânduri şi amintiri cu o repeziciune neînchipuită, ca în clipele de tulburare.

„Eu, gândea Dolly, n-am încercat să-l atrag pe Stiva. A plecat de la mine şi s-a dus la altele. Dar nici cea dintâi femeie cu care m-a înşelat nu l-a putut reţine, deşi a rămas frumoasă şi veselă. A părăsit-o şi pe dânsa. A luat pe alta. Oare Anna o să poată atrage în felul acesta pe contele Vronski şi are să-l poată ţine legat de dânsa? Dacă el caută numai frumuseţea, va găsi toalete şi comportări încă mai atrăgătoare şi mai plăcute. Oricât de albe şi de minunate i-ar fi braţele goale, oricât de frumos i-ar fi trupul plinuţ şi chipul îmbujorat în cadrul părului său negru, Vronski va găsi ceva şi mai frumos, aşa cum caută şi găseşte nesuferitul, jalnicul şi scumpul meu bărbat!”

Dolly nu-i răspunse nimic. Oftă numai. Anna observă oftatul acesta, care arăta că Dolly nu era de aceeaşi părere cu dânsa şi vorbi mai departe. Mai avea o rezervă de

argumente şi mai puternice, la care Dolly n-avea ce să-i răspundă.

— Spui că asta nu e moral? Dar trebuie să judeci şi tu, adăugă Anna. Uiţi situaţia în care mă aflu. Cum aş putea dori copii? Nu mă gândesc la suferinţe. Nu mă înspăimântă. Gândeşte-te numai, ce vor fi copiii mei? Nişte nenorociţi, care vor purta un nume străin. Prin însăşi venirea lor pe lume, ei vor fi siliţi să se ruşineze de mama şi de tatăl lor, ca şi de naşterea lor.

— Uite, tocmai de aceea trebuie să divorţezi.

Dar Anna n-o asculta. Vroia să expună până la capăt argumentele prin care încercase de atâtea ori să se convingă singură.

— De ce mi-a fost dată raţiunea, dacă n-aş întrebuinţa-o ca să nu aduc pe lume nişte nenorociţi?

Se uită la Dolly şi, neprimind nici un răspuns, urmă:

— M-aş simţi totdeauna vinovată faţă de aceşti copii, nenorociţi. Dacă nu există, cel puţin nu sunt nenorociţi; iar dacă ar fi nenorociţi, numai cu aş fi vinovată.

Erau aceleaşi argumente pe care Daria Alexandrovna le invocase pentru ea însăşi. Acum însă Dolly le asculta şi nu le înţelegea. „Cum poţi fi vinovată faţă de nişte fiinţe inexistente? Îşi zise Daria Alexandrovna. Deodată îi veni un gând: oare n-ar fi fost mai bine pentru Grişa, copilul său favorit, să nu se fi născut de loc?” Ideea aceasta i se păru însă atât de monstruoasă şi de ciudată, încât ea clătină din cap, ca să risipească învălmăşeala gândurilor nebuneşti care i se învălmăşeau în minte.

— Nu, nu ştiu. Asta nu e bine. Atât putu să spună Dolly, cu o expresie de dezgust.

— Da, da, dar să nu uiţi ce eşti tu şi ce sunt cu… Şi pe deasupra, adăugă Anna, care, în ciuda argumentelor sale şi a sărăciei de argumente a lui Dolly, recunoştea parcă totuşi, că ceea ce vroia nu era bine, că nu trebuia să uite lucrul de căpetenie, şi anume: că eu ma aflu acum în altă situaţie decât tine. Pentru tine se pune chestiunea dacă doreşti să

nu mai ai copii, iar pentru mine – dacă îmi este îngăduit să doresc a avea. E o mare deosebire. Înţelege că eu, în situaţia mea, nu pot dori asta.

Daria Alexandrovna nu-i mai obiectă nimic. Îşi dădu seama dintr-o dată că o prăpastie o despărţea de Anna, că între ele se aflau probleme asupra cărora nu vor cădea de acord niciodată şi că era mai bine să treacă totul sub tăcere.

XXIV

— Atunci, dacă e cu putinţă, cu atât mai mult trebuie să-ţi legalizezi situaţia, urmă Dolly.

— Da, dacă e cu putinţă, răspunse deodată Anna, pe alt ton, cu glas slab, trist…

— Crezi că divorţul e imposibil? Mi s-a spus că bărbatul tău ar consimţi…

— Dolly, n-aş vrea să mai vorbim de asta.

— Bine! Să nu mai vorbim, se grăbi să spună Daria Alexandrovna, văzând pe chipul Armei o expresie de adâncă suferinţă. Văd numai că tu priveşti situaţia prea în negru.

— Eu? De loc! Sunt foarte veselă şi mulţumită. Vezi doar, je fais des passions. Veslovski…

— Da. Dar drept să-ţi spun, nu mi-a plăcut tonul lui Veslovski, mărturisi Daria Alexandrovna ca să schimbe vorba.

— De ce? Asta gâdilă vanitatea lui Alexei şi nimic mai mult. Dar el e un copil şi-l am în mână. Înţelegi, îl conduc cum vreau. E întocmai ca Grişa al tău… Dolly! Schimbă Anna vorba dintr-o dată. Spui că văd lucrurile prea în negru. Tu nu poţi pricepe. E prea îngrozitor. Eu caut să nu văd nimic.

— Mi se pare însă că ar trebui. Se cuvine să faci tot posibilul.

— Dar ce se poate face? Nimic. Îmi spui să mă căsătoresc cu Alexei, şi că eu nu mă gândesc la asta. Nu mă gândesc eu! Repetă ea şi se îmbujora la faţă. Se sculă în picioare, îşi îndreptă spatele, oftă adânc şi începu să se plimbe încoace şi încolo prin odaie cu paşi uşori, oprindu-se din când în când. Eu nu mă gândesc? Nu-i zi, nu-i ceas în care să nu mă

gândesc şi să nu-mi reproşez că mă gândesc… fiindcă gândurile acestea pot să mă scoată din minţi. Să mă scoată din minţi! Repetă ea. Când mă gândesc la toate astea, nu mai pot dormi fără morfină. Bine, bine! Să vorbim calm. Mi se spune: să divorţez. Mai întâi, el n-ar consimţi. El e acum sub influenţa contesei Lidia Ivanovna.

Cum stătea dreaptă pe scaun, Daria Alexandrovna, întorcând capul, o urmărea din ochi pe Anna cu o expresie de suferinţă şi de compătimire.

— Trebuie să încerci, spuse ea cu glas slab

— Să zicem c-aş încerca. Şi ce-ar însemna asta? Îşi destăinui Anna un gând care-i venise desigur în minte de o mie de ori şi pe care îl ştia pe dinafară. Ar însemna ca eu, care-l urăsc, dar care mă consider totuşi vinovată faţă de dânsul şi-l socot om mărinimos, să mă înjosesc scriindu-i… Ei bine, să zicem că fac o sforţare, şi-i scriu. Atunci am de aşteptat un răspuns jignitor sau consimţământul. Să zicem că primesc consimţământul… în timpul acesta Anna se afla într-un colţ îndepărtat al odăii, unde se opri şi îndreptă perdeaua de la fereastră. Primesc consimţământul, dar… băiatul? Ei n-au să mi-l dea. Dispreţuindu-mă, copilul o să crească la tatăl său pe care l-am părăsit. Înţelege că eu iubesc, deopotrivă parcă, două fiinţe – pe amândoi mai mult decât pe mine însămi: pe Serioja şi pe Alexei.

Anna înainta până la mijlocul odăii şi se opri înaintea Dariei Alexandrovna, strângându-şi pieptul cu mâinile. Trupul său, într-o rochie albă de casă, părea deosebit de împlinit şi de involt. Îşi lăsă capul în pământ şi, cu ochii umezi, strălucitori, o privi pe sub sprâncene pe Dolly, care tremura toată de emoţie – mică, slăbuţă, vrednică de milă în camizolul ei peticit, cu boneta de noapte în cap.

— Nu iubesc decât pe aceste două fiinţe, iar una o exclude pe cealaltă. Nu le pot uni şi eu numai de asta am nevoie. În cazul când acest lucru nu e cu putinţă, restul mi-e totuna. Absolut totuna! Are să se sfârşească într-un fel sau altul. De aceea nu pot şi nici nu-mi place să vorbesc despre asta.

Aşadar nu-mi imputa nimic, nu mă judeca. Tu, cu puritatea ta, nu poţi înţelege cât sufăr eu.

Se apropie de Dolly, se aşează alături de dânsa şi, uitându-se în ochii ei cu o expresie de vinovăţie, îi luă mâna.

— Ce crezi? Ce crezi despre mine? Nu mă dispreţul! Nu merit dispreţul tău! Sunt numai o nenorocită. Dacă există cineva nefericit pe lume, acela sunt eu… zise Anna şi, întorcându-şi faţa de la Dolly, izbucni în plâns.

Când rămase singură, Daria Alexandrovna se închină şi se culcă. Atât timp cât stătuseră de vorbă, îi fusese milă de Anna, din tot sufletul; dar acum nu se mai putea gândi la ea. Amintirea casei şi a copiilor i se înfăţişă în minte cu un farmec deosebit, nou pentru dânsa, cu o altă strălucire. Lumea sa i se păru atât de plăcută şi de scumpă, încât nu mai vru să petreacă nici o zi de prisos departe de ea şi hotărî ca a doua zi să plece negreşit acasă.

În acelaşi timp, Anna, întorcându-se în budoarul său, luă un păhăruţ în care turnă câteva picături dintr-o doctorie care cuprindea mai cu seamă morfină; iar după ce bău şi şezu nemişcată câteva clipe, păşi în dormitor liniştită şi veselă.

Când intră în dormitor, Vronski o privi cu luare aminte. Era convins că Anna, care rămăsese atât de mult timp în odaia Dariei Alexandrovna, avusese o convorbire cu dânsa, şi acum căuta pe faţa ei urmele acestei convorbiri. Dar în expresia de stăpânită excitare a chipului său, care tăinuia ceva, Vronski nu găsi decât conştiinţa propriei ei frumuseţi şi dorinţa de a-l impresiona cu frumuseţea cu care Vronski se deprinsese, şi care încă îl stăpânea. Nu vru s-o întrebe ce anume vorbiseră, nădăjduind că-i va spune ea însăşi, dar Anna rosti numai:

— Cred că ţi-a plăcut Dolly. Nu-i aşa?

— A, cu o cunosc de mult. Pare o femeie foarte bună, mais excessivement terre-a-terre84. Totuşi, vizita ei mi-a făcut multă plăcere.

Luă mâna Annei şi o privi întrebător în ochi. Înţelegându-i altfel privirea, Anna îi zâmbi.

A doua zi dimineaţa, cu toate rugăminţile gazdelor, Daria Alexandrovna se pregăti de plecare. Îmbrăcat într-un caftan cam vechi, cu o pălărie pleoştită care-i dădea o înfăţişare de surugiu, vizitiul lui Levin, posac şi hotărât, trase trăsura cu aripi peticite, cu cai bălţaţi, la intrarea boltită a conacului, aşternută cu nisip.

Luându-şi rămas bun de la prinţesa Varvara şi de la domni, Daria Alexandrovna se simţi stânjenită. După o zi petrecută împreună, şi Dolly, şi gazdele îşi dădeau foarte bine seama că nu se potriveau şi că era mai bine să se despartă. Numai Anna rămase mâhnită. Ştia că de acum înainte, după plecarea Dariei Alexandrovna, nimeni n-are să-i mai răscolească în suflet sentimentele pe care i le trezise ea. Această răscolire o durea, desigur, dar Anna ştia că aceste sentimente alcătuiau partea cea mai frumoasă a sufletului său, care avea să se înăbuşe curând în viaţa pe care o ducea.

Când ieşi la câmp, Daria Alexandrovna încercă un simţământ plăcut de uşurare. Ar fi vrut să întrebe pe însoţitorii săi cum le plăcuse la Vronski; dar Filip, vizitiul, începu să vorbească neîntrebat:

— Or fi fiind ei bogaţi, dar nu ne-au dat cu totul decât trei măsuri de ovăz. Înainte de cântători, caii mâncaseră până la ultimul grăunte. Ce să faci cu trei măsuri? Nici pe-o măsea. Şi doar astăzi se găseşte ovăz pe la rândaşi cu patruzeci şi cinci de copeici – iar la noi, care va să zică, se dă oaspeţilor ovăz pe săturatele.

— Boier zgârcit, întări contabilul.

— Ei? Dar caii lor ţi-au plăcut? Întrebă Dolly.

— Despre cai… nimic de zis! Şi mâncarea a fost bună. Numai atât: că nu ştiu de ce mi-a fost aşa de urât, Daria Alexandrovna! Cum v-o fi fost domniei-voastre? Urmă el, întorcând spre Dolly faţa lui frumoasă, blânda.

— Şi mie tot aşa. Ce zici? Ajungem până-n seară?

— Trebuie să ajungem.

După ce se întoarse acasă, unde găsi pe toţi sănătoşi şi voioşi, Daria Alexandrovna începu să le povestească cu mare însufleţire călătoria sa. Istorisi ce bine o primiseră, pomeni despre luxul de acolo şi despre bunul-gust cu care Vronski şi Anna îşi rânduiseră casa, ca şi despre distracţiile lor, neîngăduind nimănui să spună vreun cuvânt împotriva lor.

— Trebuie să cunoşti pe Anna şi pe Vronski – pe dânsul acum l-am cunoscut mai bine – ca să-ţi dai seama cât sunt de drăguţi şi de apropiaţi, încheie Dolly, de data asta cu toată sinceritatea, uitând nedesluşitul sentiment de nemulţumire şi de stinghereală pe care-l încercase acolo.

XXV.

Vronski şi Anna petrecură toată vara şi o parte din toamnă la ţară, în aceeaşi situaţie, fără să ia vreo măsură în vedere divorţului. Hotărâseră să nu plece nicăieri. Dar cu cât rămâneau mai mult împreună, singuri, mai ales toamna, fără musafiri, ei simţeau că nu vor putea îndura mai departe viaţa asta şi că vor fi siliţi s-o schimbe.

Se părea că niciunul dintr-înşii nu şi-ar fi putut dori o viaţă mai bună; trăiau în belşug, erau sănătoşi, aveau un copil şi fiecare – ocupaţia lui. Chiar când nu le veneau musafiri, Anna purta aceeaşi grijă pentru înfăţişarea ei. Citea foarte mult – romane şi cărţi serioase, la modă. Comanda toate volumele lăudate de ziarele şi de revistele străine pe care le primea. Citea cărţile cu atenţia aceea pe care o ai numai în singurătate. Pe lângă aceasta, ea studia în tomuri şi în reviste de specialitate toate chestiunile care-l preocupau pe Vronski, aşa încât el se informa adesea de la dânsa în chestiuni de agronomie, arhitectură, precum şi în domeniul creşterii cailor şi al sportului – şi rămânea uimit de memoria şi de cunoştinţele sale. La început, îndoindu-se de răspunsurile ce-i da, Vronski îi cerea o confirmare; ea găsea în cărţi ceea ce o întreba şi-i arăta.

O interesa şi organizarea spitalului. Nu numai că-l ajuta, ci colabora efectiv, având chiar idei personale. Dar grija ci principală era închinată persoanei sale, ei însăşi, în măsura în care îi era dragă lui Vronski şi-i putea înlocui tot ceea ce părăsise pentru dânsa. Vronski preţuia acesta dorinţă care ajunsese unicul scop al vieţii sale, dorinţa nu numai de a-i plăcea, ci şi de a-l servi; însă mrejele dragostei, cu ajutorul cărora Anna căuta să-l ţină strâns legat de dânsa, îl apăsau în acelaşi timp. Cu cât trecea vremea, cu cât el se simţea mai puternic prins în aceste mreje, cu atât mai mult dorea nu să scape de ele, ci să încerce numai, dacă-i împiedică ori nu libertatea. Dacă n-ar fi fost dorinţa asta de libertate în veşnică creştere, dacă n-ar fi avut loc scenele care se repetau de fiecare dată când trebuia să se ducă în oraş, la o sesiune sau la alergări, Vronski ar fi fost pe deplin mulţumit de viaţa lui. Îşi luase rolul de moşier bogat, uri mare proprietar dintre acei care trebuiau să alcătuiască nucleul aristocraţiei ruseşti. Acest rol nu numai că era cu totul pe gustul lui, dar acum, după o încercare de o jumătate de an, îi plăcea din ce în ce mai intens. Treburile care-l interesau şi-l atrăgeau tot mai mult mergeau foarte bine. În ciuda sumei uriaşe cheltuite cu spitalul, cu maşinile, cu vacile aduse din Elveţia şi cu alte inovaţii, Vronski avea convingerea că nu-şi risipea averea, ci şi-o sporea. Acolo unde era vorba de venituri, de vânzarea pădurii, grâului şi a lânii, de darea pământului în dijmă, apărea tare ca cremenea; ştia să ţină la preţ. În treburile gospodăreşti pe scară mare, de la moşia asta cât şi de la celelalte, Vronski folosea sistemele cele mai simple, ferite de riscuri. În chestiunile de gospodărie, el era din cale-afară de econom şi de socotit. Nu se lăsa prins de şiretenia şi de dibăcia neamţului, care-l îndemna la investiţii şi îi prezenta câte un deviz exagerat; iar după un calcul, se vedea că acelaşi lucru se putea face şi mai ieftin, realizându-se astfel un beneficiu imediat. Îl asculta pe administrator, îl descosea şi-şi dădea consimţământul numai atunci când trebuia de comandat

sau introdus lucrul cel mai modern, necunoscut încă în Rusia, şi care ar fi putut stârni mirare. Se hotăra să facă cheltuieli mari, numai dacă avea bani de prisos; iar când făcea asemenea cheltuieli, se oprea la toate amănuntele, stăruind să aibă pentru banii săi lucrurile cele mai bune. Astfel, după felul cum îşi gospodărea treburile, era limpede că el nu numai că nu-şi risipea averea, ci şi-o sporea.

În octombrie trebuiau să aibă loc alegerile de mareşal al nobilimii din gubernia Kaşin, unde se aflau moşiile lui Vronski, Sviajski, Koznâşev, Oblonski şi o mică parte din moşia lui Levin.

Aceste alegeri, datorită unor împrejurări şi persoanelor cunoscute care luau parte la ele, atrăgeau atenţia generală. Lumea vorbea mult de alegeri, şi chiar persoanele stabilite la Moscova, Petersburg şi în străinătate, care nu mai fuseseră niciodată la asemenea alegeri, se pregăteau acum să vină.

Vronski făgăduise de mult lui Sviajski că va participa şi el.

Înainte de alegeri, Sviajski, care venea adeseori la Vozdvijenskoe, sosi să-l ia pe Vronski.

În ajunul acestei zile, între Vronski şi Karenina fusese cât pe-aci să se işte o ceartă din pricina călătoriei proiectate. La ţară începuse vremea de toamnă, tristă şi plictisitoare. De aceea, pregătindu-se de luptă, Alexei vesti Annei plecarea lui pe un ton sever şi rece, cum nu-i mai vorbise niciodată. Dar spre surprinderea lui, ea primi ştirea cu foarte multă linişte şi-l întrebă numai când are să se întoarcă. Alexei o privi cu luare-aminte, neînţelegându-i calmul. Anna răspunse privirii sale cu un surâs. El cunoştea felul ei de a se închide în ea însăşi şi ştia că asta se întâmpla când ea lua o hotărâre, fără să-i împărtăşească planurile. Se temea de asta. Dar el dorea atât de mult să preîntâmpine o scenă, încât se prefăcu, şi în oarecare măsură se încrezu în ceea ce vroia atât de mult să creadă, şi anume – în cuminţenia ei.

— Nădăjduiesc că n-ai să te plictiseşti.

— Aşa nădăjduiesc şi eu, răspunse Anna. Am primit ieri o ladă cu cărţi de la Gauthier. O să-mi ţină de urât.

„Vrea să adopte acest ton nou… cu atât mai bine, se gândi el. Altfel ar fi acelaşi lucru.”

Şi fără altă explicaţie, Vronski plecă la alegeri. Pentru întâia oară de la începutul legăturilor dintre dânşii, Alexei se despărţi de ea fără o explicaţie sinceră. Pe de o parte, faptul acesta îl neliniştea; iar pe de altă parte, se gândea că era mai bine aşa. „La început, are să fie între noi ceva nelămurit, ascuns, ca acum; mai târziu o să se obişnuiască. Oricum, pot să-i dau totul, afară de independenţa mea de bărbat”, îşi zise el.

XXVI.

Kitty trebuia să nască şi Levin se muta în septembrie la Moscova. Petrecu la Moscova o lună fără nici o treabă, când Serghei Ivanovici, care avea moşie în gubernia Kaşin şi lua parte cu mult interes la problema alegerilor ce urmau să se ţină acolo, se pregăti să plece la alegeri. Îl invită şi pe fratele său, care avea un vot pentru judeţul Seleznev. Afară de aceasta, Levin mai avea de descurcat la Kaşin nişte treburi ale surorii sale care locuia în străinătate, cu privire la o tutela şi la încasarea unor sume de bani.

Levin şovăia încă; dar Kitty, dându-şi seama că bărbatul său se plictisea la Moscova, îl sfătui să plece şi comandă pentru dânsul, fără ştirea lui, o uniformă de nobil, care costa optzeci de ruble. Cele optzeci de ruble plătite pentru uniformă au fost hotărâtoare în această chestiune, şi astfel Levin plecă la Kaşin.

Levin era de şase zile la Kaşin, unde lua zilnic parte la adunări şi stăruia pentru treburile surorii sale care tărăgănau. Toţi mareşalii nobilimii se găseau ocupaţi eu alegerile: de aceea, aşezământul tutelelor nu putea lua o hotărâre nici măcar asupra acestei chestiuni atât de simple. Încasarea banilor întâmpina şi ea greutăţi. După multă alergătură pentru ridicarea popririi, banii puteau fi achitaţi; dar notarul, un om foarte serviabil, nu putea elibera

ordonanţa de plată, deoarece avea nevoie de semnătura preşedintelui; iar preşedintele, care nu-şi dăduse în primire serviciul, se afla la sesiune. Această alergătură, colindarea instituţiilor una după alta, discuţiile cu oameni foarte buni şi cumsecade, care înţelegeau perfect neplăcuta situaţie a solicitatorului, dar nu puteau să-l ajute – toată această încordare zadarnică îi dădea lui Levin impresia că totul se petrecea ca în unele visuri chinuitoare, când – cu toate sforţările pe care le faci – nu te poţi mişca. Levin avea adeseori acest sentiment când stătea de vorbă cu avocatul său, un om foarte binevoitor, care părea să facă tot ce este cu putinţă şi-şi încorda toate puterile minţii ca să-l scoată din încurcătură.

„Mai încercaţi asta, îi spunea avocatul. Duceţi-vă în curare şi cutare loc.” Şi avocatul îi întocmea un întreg plan ca să ocolească şi să scape de punctul mort care împiedica totul, dar adăuga îndată: „Cu toate că nu cred c-o să meargă, totuşi încercaţi”. Konstantin Dmitrici încerca. Umbla pe jos şi cu trăsura. Toţi se dovedeau buni şi drăguţi, dar până la urmă se vedea că obstacolul ocolit se ridica din nou la capătul drumului şi-i împiedica iarăşi calea. Cel mai supărător lucru era însă faptul că el nu putea pricepe în ruptul capului cu cine se luptă şi cine avea de câştigat din tărăgănarea afacerii sale. Se părea că nimeni nu ştia de asta – nici avocatul. Dacă Levin ar fi putut înţelege, cum înţelegea de pildă, că într-o gară nu e chip să ajungi la casa de bilete dacă nu te aşezi la rând, nu s-ar fi necăjit şi nu s-ar fi simţit jignit. Nimeni însă nu-l putea lămuri asupra rostului piedicilor pe care le întâmpina în dezlegarea chestiunii sale.

Levin se schimbase mult de la însurătoare. Ajunsese răbdător şi, chiar dacă nu pricepea rostul unei astfel de întocmiri, îşi spunea că, întrucât nu cunoştea toate dedesubturile, nu putea nici să judece – şi că probabil aşa trebuie să fie. De aceea se silea să nu se revolte.

Acum, asistând la alegeri şi luând parte la ele, Levin se străduia de asemenea să nu condamne şi să nu contrazică pe

nimeni, ci să înţeleagă pe cât îi era posibil importanţa acestui lucru, de care nişte oameni cinstiţi şi cumsecade, respectaţi de dânsul, se ocupau cu atâta seriozitate şi pasiune. De când se însurase, Konstantin Dmitrici descoperise multe lucruri noi şi serioase, care mai înainte, din pricina uşurinţei cu care le privea, i se păruseră neînsemnate. De aceea se străduia să găsească un rost important până şi în alegeri.

Serghei Ivanovici îi lămuri sensul şi însemnătatea schimbărilor pe care vroiau să le introducă cu prilejul noilor alegeri. Mareşalul gubernial al nobilimii conducea, după lege, o mulţime de aşezăminte sociale importante, printre care şi tutelele (aceleaşi care-l făceau pe Levin să pătimească atât), fondurile uriaşe ale nobilimii, liceul de fete, de băieţi, şi Cel militar, instrucţiunea publică potrivit noilor dispoziţii şi, în sfârşit, zemstva. Acest mareşal era actualmente Snetkov, un nobil de modă veche, care tocase o mare avere, un om bun şi cinstit în felul lui, dar care nu înţelegea de loc cerinţele vremurilor noi. Trecea în toate împrejurările de partea nobilimii, se opunea făţiş la răspândirea instrucţiunii publice şi atribuia zemstvei, care trebuia să aibă o importanţă atât de covârşitoare, un, caracter de castă. Trebuia înlocuit cu un alt om, modern, activ, cu idei noi. Instituţia trebuia organizată astfel, încât din drepturile atribuite nobilimii, luate nu ca atare, ci ca un element al zemstvei, să se scoată toate foloasele cu putinţă ale autonomiei. În bogata gubernie Kaşin, care se găsea totdeauna în fruntea celorlalte provincii, erau concentrate multe forţe care, bine folosite şi organizate pentru binele obştesc, puteau face ca gubernia să ajungă a fi dată ca pildă celorlalte gubernii, şi chiar Rusiei întregi. De aceea noile alegeri aveau o mare importanţă. În demnitatea de mareşal al nobilimii, în locul lui Snetkov, fusese propus Sviajski sau, încă mai insistent, Nevedovski, fost profesor universitar, un om excepţional de deştept şi bun prieten cu Serghei Ivanovici.

Adunarea a fost deschisă de guvernator, care a ţinut nobililor o cuvântare, invitându-i să aleagă pe deţinătorii de funcţii, fără părtinire, după merit şi spre binele patriei. El îşi arătă nădejdea că nobilimea din gubernia Kaşin îşi va îndeplini cu sfinţenie datoria, ca şi la alegerile precedente, şi va justifica astfel înalta încredere a monarhului.

După ce-şi sfârşi cuvântarea, guvernatorul părăsi sala. Zgomotoşi şi însufleţiţi, unii chiar entuziasmaţi, nobilii îl urmară şi-l înconjurară, în vreme ce guvernatorul îşi punea blana şi se întreţinea prieteneşte Cu mareşalul gubernial al nobilimii. Levin, care vroia să afle totul şi să nu scape nimic, se amestecă şi el în mulţime. Auzi pe guvernator spunând: „Vă rog să transmiteţi Mariei Ivanovna că soţiei mele îi pare foarte rău, dar trebuie să se ducă la azil”. După aceea, nobilii îşi puseră veseli blănile şi se duseră cu toţii la biserică.

La catedrală, ridicând mâna împreună cu alţii şi repetând cuvintele protopopului, Levin jură cu mare străşnicie să îndeplinească tot ceea ce nădăjduia guvernatorul. Slujba religioasă îl mişca totdeauna. Când rosti cuvintele: „sărut crucea” şi întoarse capul spre mulţimea tinerilor şi bătrânilor care repetau aceleaşi vorbe, se simţi înduioşat.

A doua şi a treia zi se dezbătură chestiuni fără nici o importanţă, după cum spunea Serghei Ivanovici, şi anume: fondurile nobilimii şi liceul de fete. De aceea Levin, prins de alergături după treburi, nu le mai urmări. A patra zi, la masa mareşalului nobilimii se verificară fondurile nobilimii şi avu loc prima ciocnire dintre partidul nou şi cel vechi. Comisia însărcinată cu verificarea fondurilor raportă adunării că toate sumele erau intacte. Mareşalul gubernial se ridică, mulţumi nobililor pentru încrederea arătată şi vărsă câteva lacrimi. Nobilii îl aclamară zgomotos şi-i strânseră mâna. În timpul acesta, un nobil din partidul lui Serghei Ivanovici spuse că, după cum auzise el, comisia n-ar fi verificat fondurile, socotind controlul ca o jignire la adresa mareşalului gubernial. Unul dintre membrii comisiei

făcu imprudenţa de a adeveri faptul. Atunci, un domn, mărunţel, tânăr de tot la înfăţişare, dar plin de sarcasm, începu să arate că mareşalul gubernial ar fi fost, desigur, încântat să facă o dare de seamă asupra fondurilor şi că delicateţea excesivă a membrilor comisiei îl lipseşte pe mareşalul gubernial de această satisfacţie morală. Membrii comisiei îşi retraseră declaraţia, iar Serghei Ivanovici începu să demonstreze în mod logic că trebuie să se recunoască sau că sumele au fost verificate, sau că n-au fost verificate, şi dezvoltă cu lux de amănunte această dilemă. Lui Serghei Ivanovici îi răspunse un vorbitor limbut din partidul advers. Mai vorbi Sviajski, apoi iarăşi domnul cel sarcastic. Discuţiile ţinură mult şi nu ajunseră la nici un rezultat. Pe Levin îl surprinse faptul că această chestiune se dezbătea atât de mult, mai ales când Serghei Ivanovici răspunse la întrebarea lui dacă există vreo presupunere că sumele ar fi fost risipite:

— A, nu! E un om foarte cinstit. Dar trebuia pus capăt acestui sistem vechi şi patriarhal de a conduce treburile nobilimii.

A cincea zi, avu loc alegerea mareşalilor de judeţ. A fost o zi destul de furtunoasă pentru unele judeţe, în judeţul Seleznev, Sviajski a fost ales în unanimitate, fără balotaj. Şi în aceeaşi zi el dădu o masă la dânsul acasă.

XXVII.

Alegerea mareşalului gubernial se hotărâse pentru ziua a şasea. Atât sălile mari, cât şi cele mici erau înţesate de nobili care purtau fel de fel de uniforme. Multă lume sosi abia în ajunul acelei zile. Pe săli se întâlneau cunoscuţi care nu se văzuseră de mult: unii veniseră din Crimeea, alţii din Petersburg, câţiva din străinătate. Dezbaterile se desfăşurau înaintea mesei mareşalului nobilimii, sub portretul ţarului.

În sala cea mare şi în sălile cele mici, nobilii se grupau pe tabere. Se vedea că fiecare grupare avea taine faţă de celelalte, după privirile ostile şi pline de neîncredere, după

vorba care amuţea la apropierea unor persoane străine şi după faptul că unii se retrăgeau şoptind, pe câte un coridor îndepărtat. După înfăţişare, nobilii se despărţeau vădit în două tabere: cei bătrâni şi cei tineri. Cei bătrâni purtau în mare parte uniforme de nobili de modă veche, încheiate până la gât, spade şi pălării, ori uniformele lor din timpul serviciului la marină, cavalerie sau la infanterie. Uniformele demodate ale nobililor bătrâni erau cu umerii bufanţi, strâmte şi scurte în talie, de parcă cei ce le purtau ar mai fi crescut. În schimb, tineretul purta uniforme de nobili cu pieptul deschis, cu talia joasă, largi în umeri, cu vestă albă, sau uniforme cu guler negru şi lauri brodaţi deasupra, ca funcţionarii Ministerului de Justiţie. De asemenea, tinerii purtau şi uniforme de curteni, care împodobeau pe alocuri sala.

Dar împărţirea între tineri şi bătrâni nu coincidea întocmai cu gruparea nobililor pe tabere. După cele observate de Levin, unii tineri făceau parte din partidul vechi şi, dimpotrivă, alţii, nobili mai bătrâni, vorbeau în şoaptă cu Sviajski, fiind de bună seamă partizani înflăcăraţi ai partidului nou.

Levin se afla într-o sală mică, unde se fuma şi se luau gustări, lângă un grup de tineri şi trăgea cu urechea la cele ce se vorbeau, încercând zadarnic să înţeleagă ce vroiau să spună. Serghei Ivanovici era centrul unui grup; îi asculta pe Sviajski şi pe Hliustov, mareşal în alt judeţ, care făcea parte din partidul lor. Hliustov nu vroia să se ducă împreună cu ceilalţi reprezentanţi ai judeţului său ca să ceară lui Snetkov să candideze, iar Sviajski încerca să-l convingă. Serghei Ivanovici îi încuviinţa planul. Levin nu înţelegea ce interes avea partidul advers să pună candidatura unui mareşal pe care vroia să-l răstoarne.

Stepan Arkadici, care tocmai luase o gustare şi băuse un pahar de vin, se apropie de dânşii în uniforma sa de şambelan, ştergându-se la gură cu o batistă parfumată, tivită cu un chenar pe margini.

— Serghei Ivanovici, ne ocupăm poziţiile, anunţă Oblonski, netezindu-şi favoriţii.

După ce ascultă câteva crâmpeie de discuţie, Stepan Arkadici întări părerea lui Sviajski.

— Un singur judeţ e destul. Dacă s-ar amesteca Sviajski, s-ar da pe faţă opoziţia, zise Oblonski, cuvintele lui fiind înţelese de toţi, afară de Levin. Ce-i, Kostea? Mi se pare că ai prins şi tu gust de asemenea treburi? Spuse el lui Levin, luându-l de braţ.

Levin ar fi fost mulţumit să prindă gust de treburile astea, dar nu putea pricepe nici măcar despre ce era vorba. Îndepărtându-se câţiva paşi de cei ce discutau, Levin îşi arătă nedumerirea în privinţa necesităţii de a ruga pe mareşalul gubernial să candideze.

— O, sanda simplicitas! 85 exclamă Stepan Arkadici şi-l lămuri clar şi pe scurt despre cele proiectate.

Dacă toate judeţele l-ar fi rugat pe mareşalul gubernial să-şi pună candidatura, ca la alegerile precedente, acesta ar fi fost ales cu toate bilele albe. Iată ce trebuia evitat. Acum opt judeţe erau de acord să-i pună candidatura; dar dacă două judeţe refuzau, Snetkov putea renunţa. Atunci cei din partidul vechi puteau alege alt candidat de-al lor, dejucând astfel toate planurile. Dar dacă numai un singur judeţ, al Lui Sviajski, nu l-ar ruga să candideze, Snetkov s-ar prezenta la alegeri, propus şi sprijinit intenţionat, pentru ca partidul potrivnic să-şi greşească socotelile. Iar atunci când va fi desemnat un candidat dintre ai noştri, acesta va fi ales cu un număr şi mai mare de voturi.

Levin înţelese, dar nu tot. Vru să mai pună câteva întrebări, însă toată lumea începu deodată să vorbească, să facă zgomot şi să se îndrepte spre sala cea mare.

— Ce s-a întâmplat? Ce e? Pe cine? Mandat? Cui? Ce-i? Dezmint? Nu-i vorba de mandat? Nu-l admit pe Flerov. Ce-are a face că-i urmărit de justiţie? Atunci n-au să primească pe nimeni. E o ticăloşie! Legea! Auzea Levin din toate părţile.

Împreună cu toţi ceilalţi care se grăbeau, de parcă le era frică să nu scape ceva, Levin se îndreptă spre sala cea mare şi, înghesuit de nobili, se apropie de masa preşedinţială, în jurul căreia mareşalul nobilimii, Sviajski şi alţi conducători discutau cu aprindere.

XXVIII.

Levin stătea destul de departe. Lângă dânsul, un nobil răsufla greu şi horcăia, iar altul scârţâia cu tălpile lui groase, împiedicându-l să audă bine. De departe, el auzi numai intonaţiile moi ale mareşalului gubernia! Apoi vocea ţipătoare a nobilului sarcastic şir în sfârşit, glasul lui Sviajski. Dezbăteau, din cât putu el pricepe, înţelesul unui articol de lege şi sensul cuvintelor: „pus sub urmărire”.

Mulţimea se dădu la o parte, ca să facă loc lui Serghei Ivanovici, care se apropia de masă. După ce nobilul cel sarcastic îşi isprăvi cuvântarea, Koznâşev spuse că, după părerea lui, cel mai bun lucru ar fi să se consulte articolul din lege şi rugă pe secretar să caute articolul cu pricina. În articol se spunea că în caz de dezacord, trebuia să se treacă la vot.

Serghei Ivanovici citi articolul şi începu să explice înţelesul lui. Dar un moşier înalt, gras, adus de spate, cu mustăţile cănite, care purta o uniformă strâmtă, cu gâtul proptit la spate într-un guler înalt, îl întrerupse. Se apropie de masă şi, lovind cu inelul în ea, începu să strige cât îl ţinea gura:

— La vot! La bile! N-avem ce să mai discutăm! La bile!

Câteva glasuri răsunară deodată, iar nobilul cel înalt, cu inelul, supărându-se tot mai mult, striga din ce în ce mai tare. Nu se putea însă înţelege nici un cuvânt din ceea ce spunea.

Susţinea de fapt tot ceea ce propusese şi Serghei Ivanovici, dar îl întrerupsese numai din duşmănie împotriva acestuia şi a taberei sale. Duşmănia aceasta cuprinse întregul lui grup şi stârni aceeaşi înverşunare, deşi ceva mai cuviincioasă, din partea adversă. Se auziră strigăte. În

câteva clipe, se isca o astfel de învălmăşeală, încât mareşalul gubernial se văzu nevoit să facă apel la ordine.

— La vot! La vot! Nobilii vor înţelege. Ne vărsăm sângele… încrederea monarhului… Nu vă uitaţi la mareşalul gubernial: el nu ne poate porunci… Despre altceva e vorba… La bile, vă rog! Asta-i murdărie! se auzeau din toate părţile glasuri înveninate, furioase…

Privirile şi chipurile erau mai stârnite şi mai furioase decât cuvintele; exprimau o ură neîmpăcată. Levin nu înţelegea în ruptul capului despre ce era vorba. Se mira de patima care-i cuprinsese pe toţi, dezbătând chestiunea dacă trebuia ori nu să se pună la vot cazul Flerov. Levin uitase silogismul, după cum îi explica mai târziu Serghei Ivanovici, că mareşalul gubernial trebuia răsturnat pentru binele obştesc, că pentru răsturnarea mareşalului era nevoie de majoritatea bilelor, că pentru obţinerea majorităţii bilelor trebuia să i se dea lui Flerov dreptul de vot, iar pentru recunoaşterea acestui drept de vot trebuia explicat sensul legii.

— Un singur vot poate hotărî toată chestiunea. De aceea trebuie să fii serios şi consecvent dacă vrei să slujeşti binele obştesc, încheie Serghei Ivanovici.

Dar Levin uitase toate acestea. Şi-i venea greu să-i vadă pe aceşti oameni cumsecade, pe care-i respecta, într-o stare de surescitare duşmănoasă atât de neplăcută. Ca să scape de acest sentiment apăsător, Levin – fără să aştepte sfârşitul dezbaterilor – se retrase într-o sală unde nu erau decât lacheii de la bufet. Văzând la lucru pe lacheii care ştergeaţi farfurii sau aşezau tacâmuri şi păhăruţe, văzându-le feţele liniştite şi înviorate, îl cuprinse un sentiment neaşteptat de uşurare, de parcă ar fi ieşit la aer curat dintr-o odaie îmbâcsită. Începu să se plimbe încoace şi încolo, uitându-se cu plăcere la ei. Îi plăcu mai ales un lacheu bătrân, cu favoriţi cărunţi, care se uita de sus la chelnerii tineri, şi, fără să ţină seamă că aceştia îl luau în râs, îi învăţa cum trebuie să aşeze şervetele. Konstantin Dmitrici tocmai era

gata să intre în vorbă cu lacheul cel bătrân, când secretarul tutelelor nobiliare, un bătrânel care avea specialitatea de a cunoaşte pe toţi nobilii din gubernie după numele lor şi după cel patronimic, îi atrase atenţia în altă parte:

— Konstantin Dmitrici, poftiţi, zise bătrânelul. Vă caută fratele dumneavoastră. S-a pus la vot propunerea.

Levin intră în sală, primi o bilă albă şi, mergând în urma lui Serghei Ivanovici, se apropie de masa lângă care stătea Sviajski cu un aer impozant şi ironic, ţinându-şi barba în pumn şi parcă mirosind-o. Serghei Ivanovici vârî mâna în cutie, îşi depuse undeva bila şi, făcând loc lui Levin, se opri alături. Levin se apropie; dar, uitând cu totul despre ce era vorba, se zăpăci şi întrebă pe Serghei Ivanovici:

— Unde s-o pun? Întrebase foarte încet, nădăjduind că nu va fi auzit de acei din juru-i care stăteau de vorbă. Dar tocmai atunci vorba încetă şi întrebarea lui necuviincioasă fu auzită. Serghei Ivanovici se posomorî.

— După convingerea fiecăruia! Răspunse aspru Koznâşev.

Unii zâmbiră. Levin roşi, vârî repede mâna sub postav şi puse bila la dreapta, deoarece o ţinea în mâna dreaptă.

După ce depuse bila, Konstantin Dmitrici îşi aminti că trebuia să vâre în acelaşi timp mâna stângă, şi o vârî; dar era prea târziu. Se fâstâci încă mai mult şi se retrase repede în fundul sălii.

— O sută douăzeci şi şase de voturi pentru şi nouăzeci şi opt de voturi contra! Răsună glasul secretarului, care nu pronunţa litera „r”. Apoi se auziră râsete: se găsiseră în cutie un nasture şi două nuci. Nobilul a fost admis la vot. Partidul nou ieşise învingător.

Dar partidul vechi nu se dădea bătut. Levin auzi cum nobilii îl rugau pe Snetkov să-şi pună candidatura. Văzu cum o mulţime de nobili îl înconjurară pe mareşalul gubernial al nobilimii care spunea ceva. Levin se apropie de dânşii. Răspunzând nobililor, Snetkov vorbea despre încrederea nobilimii, despre dragostea ei pentru dânsul, de care atu era vrednic, deoarece tot meritul lui sta numai în

devotamentul arătat nobilimii, căreia îi închinase doisprezece ani de slujbă. Repeta de câteva ori cuvintele: „Am slujit cât m-au ajutat puterile, cu dreptate şi cu credinţă. Vă preţuiesc şi vă mulţumesc.” Deodată, se opri din pricina lacrimilor care-l podidiseră şi ieşi din sală. Oare aceste lacrimi izvorâseră din conştiinţa nedreptăţii ce i se făcuse, din dragostea lui pentru nobilime, sau din pricina situaţiei încordate în care se afla, simţindu-se înconjurat numai de duşmani? De fapt însă emoţia lui trecu din om în om. Cei mai mulţi nobili erau mişcaţi. Levin avu şi el un sentiment de duioşie pentru Snetkov.

În uşă, mareşalul gubernial se ciocni piept în piept cu Levin.

— Scuzaţi, vă rog, zise mareşalul, ca şi cum ar fi fost vorba de un necunoscut; dar, recunoscându-l, îi zâmbi sfios.

Lui Levin i se păru că mareşalul vroise să spună ceva, însă nu putuse din pricina emoţiei. Expresia feţei sale şi întreaga lui înfăţişare, în uniformă, cu decoraţii şi pantaloni albi cu galoane, mersu-i grăbit – totul amintea lui Levin o fiară încolţită care-şi vede sfârşitul cu ochii. Această expresie a feţei mareşalului îl înduioşa în chip deosebit pe Levin, deoarece chiar cu o zi înainte fusese la dânsul acasă în chestiunea tutelei şi-l văzuse în toată măreţia sa de cap al familiei. O casă mare cu mobilă veche, bătrânească; nişte feciori bătrâni, nedichisiţi, cam murdari, dar respectuoşi, de bună seamă foşti iobagi şi care nu-şi schimbaseră stăpânul; nevastă-sa, grasă, blinda, cu o bonetă de dantele pe cap şi un şal turcesc pe umeri, alinta o nepoţică drăguţă, fetiţa fiicei sale. Un băiat voinic, elev în clasa a şasea de liceu, se întorsese de la şcoală şi, dând bună ziua tatălui său, îi sărutase mâna grasă. Vorbele şi gesturile blânde, cuviincioase, ale stăpânului treziseră fără voie în sufletul lui Levin un sentiment de respect şi de simpatie. Bătrânul acesta îl înduioşa acum pe Levin, îi stârnea milă. Vru să-i spună ceva plăcut.

— Nădăjduiesc că veţi rămâne mareşalul nostru, îi spuse Levin.

— Nu cred, îi răspunse mareşalul, uitându-se speriat împrejur. Am ostenit. Sunt bătrân. Se găsesc oameni mai vrednici şi mai tineri decât mine ca să mă înlocuiască!

Mareşalul se strecură apoi pe o uşă lăturalnică.

Sosi clipa cea mai solemnă. Trebuia să se treacă la vot. Şefii celor două tabere socoteau pe degete bilele albe şi negre.

Dezbaterile asupra lui Flerov dădură partidului nou nu numai un vot în plus, ci şi un câştig de timp, ca să fie aduşi trei nobili, împiedicaţi să participe la alegeri datorită uneltirilor partidului vechi. Doi nobili care aveau darul beţiei fuseseră îmbătaţi de partizanii lui Snetkov, iar celui de-al treilea i se furase uniforma.

Aflând despre aceasta, partidul nou avu timp, în cursul dezbaterilor asupra lui Flerov, să trimită pe unii de-ai lor să ducă o uniformă nobilului în încurcătură şi să aducă la şedinţă pe unul dintre cei doi alegători beţi

— Pe unul l-am adus. L-am stropit cu apă, zise moşierul care se dusese după dânsul, apropiindu-se de Sviajski. Aşa cum e – merge…

— Nu-i prea beat? N-are să cadă? Întrebă Sviajski, clătinând din cap.

— Nu. Se ţine bine. Numai să nu-l mai îmbete aici din nou. Am spus bufetierului să nu-i mai dea de băut pentru nimic în lume.

XXIX.

Sala îngustă în care lumea fuma şi lua gustări era plină de nobili. Frământarea sporea mereu. Pe feţele tuturor se citea neliniştea. Se zbuciumau îndeosebi şefii, care cunoşteau toate amănuntele şi numărul bilelor. Ei conduceau lupta. Ceilalţi însă, întocmai ca o trupă înaintea bătăliei, deşi se pregăteau şi ei de luptă, umblau deocamdată după distracţii. Unii luau câte o gustare în picioare sau la masă. Alţii se plimbau încoace şi încolo prin

încăperea aceea lungă, fumând şi vorbind cu prietenii pe care nu-i văzuseră de mult.

Lui Levin nu-i era foame şi nici nu fuma. Nu vroia să stea de vorbă cu ai săi – cu Serghei Ivanovici, Stepan Arkadici, Sviajski şi alţii – deoarece Vronski, îmbrăcat în uniformă de curtean, discuta cu însufleţire cu dânşii. Konstantin Dmitrici îl văzuse pe Vronski încă din ajun, la alegeri şi-l ocolise stăruitor, fiindcă nu dorea să-l întâlnească. Se apropie de fereastră şi se aşează, cercetând cu privirea grupurile de nobili şi ascultând cele ce se vorbeau în jurul său. Îl cuprinse tristeţea, mai cu seamă fiindcă toţi – după cum vedea el – erau însufleţiţi, îngrijoraţi şi preocupaţi. Numai el şi un bătrânel uitat de Dumnezeu, ştirb, în uniformă de ofiţer de marină, care se aşezase lângă dânsul molfăind din buze, nu se interesau de nimic şi n-aveau nici o treabă.

— Ce escroc! Le-am spus, dar nu m-au ascultat. Ce crezi? N-a putut izbuti în trei ani… vorbea energic un moşier scund, adus de spate, cu plete pomădate care-i cădeau peste gulerul cusut cu fir al uniformei, bătând tare cu tocul cizmelor noi cu care se gătise de alegeri. Aruncând o privire plină de nemulţumire asupra lui Levin, moşierul îi întoarse brusc spatele.

— Da. E o afacere murdară, n-am ce spune, rosti un moşier pipernicit, cu glasul subţirel.

Apoi un grup mare de moşieri, care înconjurau pe un general gras, se apropie repede de Levin. Moşierii căutau se vede un loc unde să vorbească neauziţi de nimeni.

— Cum îndrăzneşte să spună că am pus să-i fure pantalonii? Îmi închipui că şi i-a băut singur. Îl dau dracului cât e el de prinţ. Să nu mai spună asemenea lucruri. Asta-i mişelie!

— Dar daţi-mi voie! Ei se întemeiază pe un text de lege, vorbeau unii în alt grup. Soţia trebuie să fie şi ea nobilă.

— La dracu cu toate textele astea! Eu vorbesc deschis. De aceea suntem nobili. Să avem încredere.

— Excelenţă, un pahar de fine champagne!

Alt grup se ţinea de un nobil care striga ceva în gura mare: era unul dintre cei doi care fuseseră îmbătaţi.

— Am sfătuit-o totdeauna pe Maria Semeonovna să dea moşia în arendă, n-are ce pierde, altminteri nu poate s-o scoată la capăt, se auzi vocea plăcută a unui moşier eu mustăţi albe, care purta o uniformă veche de colonel de stat-major. Era acelaşi moşier pe care-l întâlnise Levin la Sviajski. Îl recunoscu numaidecât. Moşierul îl privi şi el. Se salutară.

— Îmi pare bine de întâlnire. Cum de nu! Îmi aduc perfect aminte. Ne-am cunoscut anul trecut la Nikolai Ivanovici, mareşalul.

— Ei, cum merge gospodăria dumitale? Îl întrebă Levin.

— Tot aşa, în pierdere, răspunse moşierul, oprindu-se lângă dânsul cu un zâmbet resemnat şi liniştit, ca şi cum nici nu s-ar putea să fie altfel. Dar dumneata cum de ai picat în gubernia noastră? Îl întrebă moşierul. Ai venit să iei parte la acest „coup d'état”86? Zise el, pronunţând accentuat, dar prost, cuvintele franţuzeşti. Toată Rusia pare să se fi adunat aici. Sunt şambelani, poate şi miniştri, spuse moşierul, arătând spre silueta reprezentativă a lui Stepan Arkadici, în pantaloni albi şi cu tunică de şambelan, care se plimba cu un general.

— Trebuie să mărturisesc că nu prea înţeleg importanţa acestor alegeri, mărturisi Levin.

Moşierul îl privi.

— Dar ce este ele înţeles aici? N-au nici un rost. E o instituţie învechită, care se menţine numai în virtutea inerţiei. Priveşte numai uniformele: şi ele spun că-i o adunare de judecători de pace, de membri permanenţi şi aşa mai departe, nu de nobili.

— Atunci dumneata de ce ai venit? Îl întrebă Levin.

— Mai întâi din obişnuinţă, apoi pentru menţinerea relaţiilor, dintr-un fel de datorie morală. Şi, ca să spun drept, am şi interesele mele. Ginerele meu vrea să fie ales membru permanent. Nu e om bogat. Trebuie să-i dau o

mână de ajutor. Dar domnii ăştia de ce vin? Întrebă moşierul, arătându-l pe domnul cel sarcastic, care vorbise la masa mareşalului nobilimii.

— E o nouă generaţie de nobili.

— Nouă, da, dar nu de nobili. Ei sunt proprietari de pământ, iar noi – moşieri. Ca nobili, ei îşi taie singuri craca de sub picioare.

— Dar dumneata spuneai că e o instituţie învechită.

— De învechită e învechită; totuşi ar fi trebuit să fie respectată. Ia-l de pildă pe Snetkov… Că suntem buni, ori răi, dar noi am străbătut o cale de o mie de ani. Uite, să zicem că vrei să-ţi faci o grădiniţă în faţa casei… ridici planul, şi când colo vezi că tocmai în locul acela creşte un copac de o sută de ani… Deşi-i noduros şi străvechi, n-ai să dărâmi bătrânul pentru nişte straturi de flori, ci rânduieşti aşa straturile, ca să te poţi folosi şi de copac. Un arbore ca ăsta nu creşte într-un an, rosti cu prudenţă moşierul şi schimbă numaidecât vorba. Ei, dar gospodăria dumitale cum mai merge?

— Nu prea strălucit. Îmi aduce un venit de cinci la sută.

— Şi încă fără să pui la socoteală munca dumitale. Are şi ea o valoare. Să luăm cazul meu. Înainte de a mă fi apucat de agricultură, aveam o slujbă de la care primeam trei mii de ruble. Acum muncesc mai mult decât la slujbă şi, ca şi dumneata, am un venit tot de cinci la sută, şi mai spun şi bogdaproste… Aşa că munca mea e aproape pe degeaba.

— Atunci de ce o mai faci dumneata dacă n-ai decât pierdere?

— Uite-aşa! Ce să fac? M-am obişnuit şi, afară de. Asta, ştiu că aşa trebuie. Mai mult încă, adăugă moşierul în vervă, rezemându-se de fereastră. Fiului meu nu-i place de loc agricultura. Are să ajungă poate un savant. Aşa că nu va avea cine să-mi ducă mai departe munca. Totuşi eu mă îndărătnicesc şi muncesc înainte… Chiar anul ăsta mi-am făcut o grădină.

— Da, da, încuviinţă Levin, e întocmai aşa cum spui dumneata. Eu îmi dau mereu seama că gospodăria mea nu-mi dă nici un beneficiu adevărat şi totuşi muncesc… Simt că am o datorie faţă de pământ.

— Dar încă ceva, urmă moşierul. Vine deunăzi la mine un vecin al meu, un negustor. Vizităm gospodăria, parcul. „Uite, Stepan Vasilici, zice el, totul e în bună rânduială la dumneavoastră, numai parcul e lăsat în părăsire.” Dar parcul meu e în cea mai bună ordine. „Eu unul, zice, aş „tăia teii ăştia, dar atunci când au sevă. Ai aici o mie de tei. De pe fiecare trunchi ar ieşi coajă multă. Astăzi, curmeiul are preţ bun. Ba aş tăia şi nişte tei tineri.”

— Cu banii ăştia, negustorul ar fi cumpărat vite sau pământ pe nimica toată şi l-ar fi dat în arendă la mujici, adăugă zâmbind Levin, căruia i se făcuse şi lui probabil de multe ori asemenea socoteli. Unul ca ăsta strânge avere. Dar dumneata şi cu mine ne mulţumim să ne ajute Dumnezeu a ne păstra ce avem şi a ne lăsa averea copiilor.

— Am auzit că te-ai însurat, zise moşierul.

— Da, răspunse Levin cu plăcere şi cu mândrie. Da, asta-i foarte ciudat, urmă el. Trăim fără nici o socoteală. Parcă am fi fost puşi, ca vestalele din antichitate, să păzim cine ştie ce foc sacru.

Moşierul de-abia zâmbi pe sub mustăţile sale albe.

— Sunt şi printre ai noştri unii, de pildă prietenul nostru Nikolai Ivanâci, sau contele Vronski, stabilit de curând prin apropiere, care vor să introducă industria agronomică. Asta însă n-a dus până acum la nimic. Omoară capitalul, şi-atât.

— Dar de ce nu suntem în stare să facem şi noi ca negustorii? De ce nu ne tăiem parcurile pentru curmei de tei? Întrebă Levin, revenind la un gând care-l uimise.

— Tocmai fiindcă, aşa cum ai spus, păzim un foc. Iar ceea ce fac ei nu e treabă de nobil. Misiunea noastră de nobili nu-i aici, la alegeri, ci acolo, în bârlogul nostru. Există un instinct de castă, care-ţi spune ce se cuvine şi ce nu se cuvine să faci. Să luăm, de pildă, pe mujici. Mă uit la dânşii

uneori. Când omul e vrednic, ia în arendă cât mai mult pământ. Oricât de. Prost ar fi pământul, el ară mereu. Tot fără nici o socoteală. Curată pierdere!

— Ca şi noi, încuviinţă Levin. Mi-a făcut foarte mare plăcere să te revăd, adăugă el, văzând că se apropie Sviajski.

— Ne-am revăzut pentru întâia oară de când ne-am întâlnit la dumneata, zise moşierul, şi am mai stat de vorbă.

— Aţi bârfit noua stare de lucruri? Întrebă zâmbind Sviajski.

— Păi, se putea altfel?

— Ne-am mai uşurat inima.

XXX.

Sviajski îl luă pe Levin de braţ şi-l duse la ai săi.

Acum Levin nu-l mai putu ocoli pe Vronski. Acesta stătea lângă Stepan Arkadici şi Serghei Ivanovici şi se uita tocmai în partea lui Levin care se apropia.

— Îmi pare foarte bine. Mi se pare că am avut plăcerea să vă întâlnesc… la prinţesa Şcerbaţkaia, îşi aminti Vronski întinzând mâna lui Levin.

— Da, îmi aduc aminte foarte bine de întâlnirea noastră, răspunse Levin şi, făcându-se stacojiu la faţă, întoarse numaidecât capul spre fratele său şi începu să vorbească.

Vronski zâmbi uşor şi urmă convorbirea cu Sviajski, neavând probabil nici o dorinţă de a sta de vorbă cu Levin. Dar acesta, în timp ce vorbea cu fratele său, îşi întorcea mereu capul spre Vronski, gândindu-se ce să spună ca să-şi dreagă mojicia.

— Unde aţi fost? Întrebă Levin, întorcându-se spre Sviajski şi Vronski.

— Totul atârnă de Snetkov. Trebuie să renunţe ori să accepte, răspunse Sviajski.

— Şi ce a făcut? A acceptat? Nu?

— Aici e toată chestiunea: n-a spus nici da, nici nu, răspunse Vronski.

— Dar dacă nu renunţă, cine-şi va pune candidatura? Întrebă Levin, uitându-se la Vronski.

— Cine vrea, răspunse Sviajski.

— Dumneata îţi pui candidatura? Întrebă mai departe Levin.

— Eu în nici un caz! Răspunse încurcat Sviajski, aruncând o privire speriată domnului sarcastic care stătea lângă dânsul cu Serghei Ivanovici.

— Atunci cine? Nevedovski? Urmă Levin, simţind că începe să calce în strâchini.

Dar a doua întrebare era şi mai boacănă, căci Nevedovski şi Sviajski erau cei doi candidaţi.

— Eu nici atât, răspunse domnul sarcastic.

Acesta era însuşi Nevedovski. Sviajski i-l prezentă pe Levin.

— Ce? A început să te atragă şi pe tine? Întrebă Stepan Arkadici, făcând lui Vronski un semn cu ochiul. E ca la curse. Ai putea face şi prinsori.

— Da. E un lucru pasionant, răspunse Vronski. Dacă ai intrat în horă, trebuie să joci. Aşa-i lupta! Adăugă el, încruntându-se şi strângându-şi fălcile puternice.

— Ce om de ispravă e Sviajski! În mintea lui totul e limpede.

— Da, răspunse Vronski pe gânduri.

Se făcu tăcere. În timpul acesta, Vronski, uitându-se distrat într-o parte, îşi opri privirea asupra lui Levin; se uită la picioarele şi la uniforma acestuia, apoi la faţa lui şi, văzându-i privirea posomorâtă îndreptată spre dânsul, îi spuse într-o doară:

— Cum se face că dumneavoastră, care locuiţi în permanenţă la ţara, nu sunteţi judecător de pace? Văd că purtaţi uniformă de judecător.

— Fiindcă judecătoriile de pace îmi par o instituţie absurdă, răspunse posac Levin, care tot timpul aşteptase prilejul să intre în vorbă cu Vronski, pentru a îndulci mojicia de la prima lor întâlnire.

— Nu sunt de părerea asta, răspunse Vronski, surprins, dar calm.

— Sunt nişte jucării, îl întrerupse Levin. Noi n-avem nevoie de judecători de pace. Timp de opt ani, eu cel puţin, n-am avut nici un proces. Şi când am avut, s-a dat o hotărâre anapoda. Judecătoria de pace e la patruzeci de verste de mine. Pentru un proces de două ruble trebuie să trimit un avocat care mă costă cincisprezece.

Levin povesti cum un mujic furase odată făină de la un morar; iar când morarul îl învinuise de furt, mujicul îl dăduse în judecată pentru calomnie. Ceea ce spunea el era nepotrivit şi fără rost; Levin însuşi îşi dădea seama de asta în timp ce vorbea.

— E un mare original! Observă Stepan Arkadici cu zâmbetul său bun. Dar să mergem. Mi se pare că a început votul…

Grupul se împrăştie.

— Nu pricep, îl certă Serghei Ivanovici, care observase ieşirea nepotrivită a fratelui său. Nu pricep cum poţi să fi lipsit până într-atât de cel mai elementar simţ politic. Uite un lucru care ne lipseşte nouă, ruşilor. Mareşalul gubernial e adversarul nostru şi tu eşti ami cochon87 cu el şi-l rogi să-şi pună candidatura. Iar contele Vronski – n-am să mă împrietenesc cu dânsul, m-a poftit la masă şi n-am să mă duc – e totuşi unul de-al nostru; de ce să ţi-l faci duşman? Pe urmă îl întrebi pe Nevedovski dacă-şi pune candidatura. Aşa ceva nu se face.

— Lasă-mă-n pace! Nu mai înţeleg nimic. Dar toate astea sunt fleacuri, răspunse posac Levin.

— Spui că sunt fleacuri, se poate, dar te amesteci în ele şi încurci totul.

Levin tăcu. Intrară împreună în sala cea mare.

Cu toate că se simţea din atmosfera generală că se uneltea ceva împotriva lui şi deşi nu-l invitase toată lumea să candideze, mareşalul gubernial se hotărî totuşi să-şi pună candidatura. În sală se făcu linişte adâncă: secretarul

anunţă cu glas tunător că Mihail Stepanovici Snetkov, căpitan de cavalerie din gardă, şi-a pus candidatura pentru demnitatea de mareşal gubernial al nobilimii.

Mareşalii judeţeni, ducând farfurioarele cu bile, trecură de la mesele lor la masa mareşalului nobilimii. Alegerile începură.

— Să pui la dreapta! Îi şopti Stepan Arkadici lui Levin, în timp ce acesta se apropia de masă împreuna cu fratele său, în urma mareşalului. Dar Levin uită instrucţiunile ce i se dăduseră. Se temea să nu fi greşit Stepan Arkadici spunând: „la dreapta”. Snetkov era adversarul. Apropiindu-se de urnă, Konstantin Dmitrici ţinea bila în mâna dreaptă; crezând însă că greşise, o trecu în cealaltă mână şi o puse la stânga, în aşa fel că fiecare putea descoperi manevra.

Un cunoscător al operaţiei, care stătea lângă urnă şi care ghicea după mişcarea cotului unde punea bila fiecare, făcu o schimă. Părea nemulţumit că n-avea prilejul să-şi dovedească perspicacitatea.

Se făcu linişte şi începu despuierea scrutinului. Pe urmă cineva anunţă numărul voturilor pentru şi contra.

Mareşalul a fost ales cu mare majoritate. Se iscă o zarvă nemaipomenită. Toată lumea năvăli spre uşă. Intră Snetkov. Nobilii îl înconjurară şi-l felicitară.

— Ei, s-a isprăvit? Întrebă Levin pe Serghei Ivanovici.

— De-abia începe, răspunse zâmbind Sviajski în locul lui Koznâşev. Candidatul opoziţiei ar putea întruni un număr mai mare de bile decât mareşalul.

Levin uitase cu totul acest lucru. Îşi aminti numai că era aici o şiretenie la mijloc, dar, din plictiseală, el nu se mai strădui să-şi reamintească ce anume. Se simţea copleşit de tristeţe; dorea să se smulgă din mulţime.

Cum nimeni nu-i dădea atenţie şi, pesemne, nici nu era nevoie de dânsul, Levin se strecură neobservat în sala cea mică, unde se afla instalat bufetul. Când întâlni iarăşi lacheii, încercă o mare uşurare. Lacheul cel bătrân îi propuse o gustare şi Levin primi. După ce mâncă o pârjoală

cu fasole şi stătu de vorbă cu lacheii despre boierii de altădată, Konstantin Dmitrici se urcă la balcon, nedorind să intre în sala cea mare, unde se simţea atât de stingherit.

Balconul era plin de doamne elegante, care se aplecau peste balustradă şi căutau să nu scape nici o vorbă din ceea ce se discuta jos. Avocaţi spilcuiţi, profesori de liceu cu ochelari şi ofiţeri şedeau pe scaune în picioare lângă doamne. Pretutindeni se vorbea de alegeri. Se spunea că mareşalul e mort de oboseală şi se sublinia frumuseţea dezbaterilor, într-un grup, Levin auzi laude la adresa fratelui sau. O doamnă spunea unui avocat:

— Ce bine-mi pare că l-am auzit pe Koznâşev! Merita să rabzi de foame. O minune! Ce vorbă limpede! La dumneavoastră, la tribunal, nimeni nu vorbeşte aşa de frumos. Doar Maidel, dar nici pe departe nu-i atât de elocvent.

Găsind un loc liber lângă balustradă, Levin se aplecă în afară. Prinse să privească şi să asculte.

Toţi nobilii stăteau în boxe, pe judeţe. În mijlocul sălii, un bărbat în uniformă anunţă cu glas subţirel, dar puternic:

— Se pune candidatura căpitanului-secund de cavalerie din gardă Evgheni Ivanovici Apuhtin pentru demnitatea de mareşal gubernial al nobilimii.

Se lăsă o linişte de moarte. Apoi se auzi un glas slab de bătrân:

— A renunţat!

— Se pune candidatura consilierului de curte, Piotr Petrovici Bohl… începu din nou glasul.

— A renunţat! Răspunse un glas tânăr, ţipător. Glasul anunţa mereu şi mereu se auzea: „A renunţat!”

Aceasta ţinu aproape o oră. Rezemat de balustradă, Levin privea şi asculta. Mai întâi, se mira şi încerca să înţeleagă ce însemnau toate acestea; pe urmă, după ce se convinse că nu era în stare să priceapă nimic, începu să se plictisească; în sfârşit, amintindu-şi emoţia şi răutatea de pe toate figurile, se întrista. Hotărî să plece şi coborî spre ieşire.

Trecând prin vestibulul balconului, Levin întâlni un tânăr posac, cu pungi sub ochi, care se plimba încoace şi încolo; mai întâlni pe scară o pereche: o doamnă cu tocuri înalte, care alerga repede, şi un sprinten substitut de procuror.

— V-am spus doar că n-o să întârziaţi, îi spunea procurorul în timp ce Levin se dădea la o parte, lăsând să treacă doamna.

Levin ajunse la scara de la ieşire şi tocmai scosese din buzunarul vestei numărul de la garderobă al blănii, când secretarul puse mâna pe dânsul.

— Poftiţi, Konstantin Dmitrici, începe votul.

Se vota pentru candidatura lui Nevedovski, care refuzase cu atâta hotărâre.

Levin se îndreptă spre uşa care dădea în sală. Era încuiată. Secretarul bătu. Uşa se deschise. Faţă în faţă cu Levin, se îndesară spre ieşire doi moşieri cu feţele îmbujorate.

— Nu mai pot! Zise unul dintre proprietari, stacojiu la faţă.

La spatele moşierului se ivi faţa mareşalului nobilimii. Chipul lui te îngrozea prin expresia-i de istovire şi de spaimă.

— Ţi-am spus o dată să nu laşi pe nimeni să iasă! Strigă uşierului mareşalul.

— Excelenţă, am dat drumul înăuntru.

— Dumnezeule! Exclamă mareşalul gubernial; oftă din adânc şi, cu capul plecat, de-abia târându-şi picioarele în pantalonii săi albi, păşi prin mijlocul sălii, şi se îndreptă spre masa cea mare.

Nevedovski a fost ales mareşal al nobilimii cu mai multe bile decât Snetkov, după cum şi era pregătit. Mulţi erau veseli, mulţumiţi, fericiţi, entuziasmaţi. Dar şi mulţi erau nemulţumiţi şi nefericiţi.

Fostul mareşal gubernial nu-şi putea ascunde deznădejdea.

Când Nevedovski se îndreptă spre ieşirea din sală, mulţimea îl înconjură şi, entuziasmată, se ţinu după dânsul,

întocmai cum îl urmase în prima zi pe guvernatorul care prezidase începerea alegerilor şi cum se ţinuse şi după Snetkov, când fusese ales.

XXXI.

În aceeaşi zi, mareşalul gubernial nou-ales şi mai multe persoane din tabăra triumfătoare cinară la Vronski.

Acesta venise la alegeri, pe de o parte fiindcă se plictisea la ţară şi vroia să-şi afirme drepturile la libertate faţă de Anna, iar pe de altă parte fiindcă ţinea să-l răsplătească pe Sviajski pentru sprijinul electoral pe care acesta i-l dăduse atunci când se luptase atâta pentru Vronski la alegerile de zemstvă, dar mai cu seamă fiind hotărât să-şi îndeplinească fără şovăire toate îndatoririle cerute de situaţia sa de nobil şi de proprietar de pământ, pe care şi-o alesese. Nici prin gând nu-i trecuse însă că alegerile îl vor pasiona şi-l vor interesa atâta şi că va izbuti să se descurce aşa de bine.

El era un nou-venit în cercul nobilimii provinciale, cucerise însă simpatia multora şi nu greşea închipuindu-şi că dobândise o oarecare influenţă în sinul nobilimii. La trecerea lui Vronski contribuiseră averea şi numele său, splendida-i locuinţă de la oraş, pusă la dispoziţia lui de vechiul său prieten Şirkov, care se ocupa de chestiuni financiare şi întemeiase o bancă înfloritoare la Kaşin, excelentul bucătar pe care-l adusese de la ţară, prietenia cu guvernatorul, al cărui camarad fusese şi care-l proteja, dar mai cu seamă purtarea sa simplă şi deopotrivă de amabilă faţă de toată lumea – atitudine care făcuse foarte repede pe cei mai mulţi nobili să-şi schimbe părerea despre pretinsa lui mândrie. Vronski simţea că orice nobil cu care făcuse cunoştinţă ar putea ajunge partizanul său, afară numai de domnul acela aiurit, însurat cu Kitty Şcerbaţkaia care, a propos de bottes88, îi turnase o groază de prostii gogonate cu o mânie turbată. Vedea limpede – ceea ce de altfel recunoşteau şi alţii – că el contribuise foarte mult la succesul lui Nevedovski. Iar acum, la masa lui, sărbătorind succesul lui Nevedovski, avea un plăcut sentiment de triumf

pentru alesul său. Alegerile îl atrăseseră atât de mult, încât Alexei se gândi să candideze şi el, peste trei ani, dacă avea să se căsătorească, aşa cum – după ce calul său fusese premiat datorită unui jocheu – căpătase gust să participe el însuşi la alergări.

Acum însă, se sărbătorea „premierea jocheului”. Vronski şedea în capul mesei. Avea în dreapta pe tânărul guvernator, general de suită. Pentru toată lumea, acesta era stăpânul guberniei; prezidase solemn inaugurarea alegerilor şi ţinuse o cuvântare, stârnind în sufletul multora un sentiment de respect şi de supunere, după cum observase Vronski. Pentru dânsul însă guvernatorul era tot Maslov Katka – aşa cum fusese poreclit în Corpul pajilor – care se fâstâcea în faţa lui şi pe care Vronski căuta le mettre a son aise89. În stânga lui Vronski şedea Nevedovski, cu faţa-i tânără, hotărâtă şi sarcastică. Cu el Vronski se purta simplu şi respectuos.

Sviajski îşi suporta vesel insuccesul. De altfel, nici nu era un insucces pentru dânsul, după cum mărturisise el singur lui Nevedovski, cu paharul în mână, spunându-i că nu se putea găsi un mai bun reprezentant al noului curent pe care trebuia să-l urmeze nobilimea. De aceea, tot ce era cinstit, adăugase Sviajski, se afla de partea izbânzii de astăzi şi sărbătorea pe învingător.

Stepan Arkadici era şi el bucuros că petrecuse bine şi că toată lumea rămăsese mulţumită. În timpul mesei excelente, se comentară anumite episoade ale alegerilor. Sviajski imită cu accente comice cuvântarea plângăreaţă a fostului mareşal şi – întorcându-se spre Nevedovski – făcu observaţia că noul mareşal va fi nevoit să adopte un alt sistem de verificare a fondurilor, mai complicat decât lacrimile. Un alt nobil, glumeţ, povesti cum fuseseră tocmiţi lachei cu ciorapi lungi pentru balul proiectat de mareşalul gubernial, şi cum ei trebuiau acum decomandaţi, afară doar dacă noul mareşal n-ar vrea să dea el un bal cu lachei în ciorapi lungi.

În timpul mesei, toţi, când vorbeau cu Nevedovski, spuneau mereu: „mareşalul nostru gubernial” şi „excelenţa-voastră” cu aceeaşi plăcere cu care spui unei tinere femei măritate madame şi-i dai numele soţului. Nevedovski se prefăcea nu numai că era nepăsător, dar că şi dispreţuia acest titlu. Se simţea însă, vădit, într-al nouălea cer şi se stăpânea să nu-şi dea pe faţă bucuria care ar fi fost nelalocul ei în mediul nou, liberal, din care făceau parte cu toţii, în aceeaşi vreme se tri misera câteva telegrame unor persoane care se interesau de mersul alegerilor; iar Stepan Arkadici, foarte bine dispus, dădu Dariei Alexandrovna o telegramă cu următorul cuprins: „Nevedovski ales cu douăsprezece voturi. Felicitări. Comunică vestea.” O dictă cu glas tare, adăugind: „Trebuie să le fac o bucurie”. Primind depeşa, Dolly oftă numai cu gândul la rubla irosită pe telegrama şi înţelese că lucrul se petrecuse tocmai după masă. Ştia de altfel slăbiciunea lui Stiva de la sfârşitul mesei, faire jouer le télégraphe90.

Totul, începând cu masa excelentă şi sfârşind cu vinurile – care nu proveneau din pivniţele ruseşti, ci de peste graniţă, înfundate gata – totul era plin de nobleţe, simplitate şi de veselie. Cercul lor de douăzeci de invitaţi fusese alcătuit, după alegerea lui Sviajski, din adepţi ai ideilor liberale intraţi de curând în viaţa obştească şi în acelaşi timp oameni spirituali şi distinşi.

Mesenii rostiră toasturi, amestecate cu glume şi pentru noul mareşal gubernial, şi pentru guvernator, şi pentru directorul băncii, şi pentru „preacinstita noastră gazdă”.

Vronski era mulţumit. Nu se aşteptase să găsească în provincie o atmosferă atât de simpatică.

Aproape de sfârşit, veselia spori şi mai mult. Guvernatorul îl rugă pe Vronski să meargă la concertul dat în folosul „fraţilor noştri”, organizat de soţia sa, care dorea să-l cunoască.

— Are să fie şi bal. Ai să vezi acolo pe cea mai frumoasă femeie din oraşul nostru. O să fie ceva admirabil.

— Nu în my line91, răspunse Vronski, căruia îi plăcea expresia asta. Zâmbi însă şi făgădui că se va duce.

Înainte de a se ridica de la masă, când toată lumea începu să fumeze, feciorul lui Vronski îi aduse o scrisoare pe tavă.

— A venit de la Vozdvijenskoe cu un curier, şopti feciorul cu un aer semnificativ.

— E extraordinar cum seamănă cu substitutul de procuror Sventiţki, rosti unul dintre musafiri în franţuzeşte, vorbind despre fecior, pe când Vronski citea mohorât scrisoarea.

Scrisoarea era de la Anna. Înainte chiar de a o citi, Vronski îi ştia cuprinsul. Presupunând că alegerile se vor isprăvi în cinci zile, Alexei îi făgăduise ca se va întoarce vineri. Acum era sâmbătă. Ştia că scrisoarea cuprindea mustrări pentru că nu se (întorsese după cum făgăduise. Scrisoarea pe care i-o trimisese el în ajun nu ajunsese probabil la timp.

Cuprinsul era întocmai cel aşteptat. Forma însă avea ceva neaşteptat şi foarte neplăcut: „Anny e grav bolnavă. Doctorul spune că ar putea fi pneumonie. Singură, îmi pierd capul. Prinţesa Varvara mă încurcă în loc să mă ajute. Te-am aşteptat alaltăieri şi ieri, iar astăzi trimit să aflu unde eşti şi ce-i cu tine. Am vrut să vin eu însămi, dar m-am răzgândit, ştiind că ţi-ar fi neplăcut. Trimite-mi un răspuns, ca să ştiu ce să fac.” „Copilul e bolnav, dar ea a vrut să plece. Fetiţa e bolnavă şi ea scrie pe tonul ăsta duşmănos.”

Contrastul dintre nevinovata veselie a alegerilor şi dragostea sumbră, frământată, la care trebuia să se întoarcă îl izbi pe Vronski.

Dar trebuia să plece. În aceeaşi noapte, porni cu cel dintâi tren spre casă.

XXXII.

Socotind că scenele ce se repetau între ei nu puteau decât să-l înstrăineze, în loc să-l apropie, Anna hotărâse înainte de plecarea lui Vronski la alegeri să-şi dea toată silinţa pentru a îndura despărţirea în linişte. Dar căutătura rece şi aspră a ochilor lui Alexei, când venise să-i vestească

plecarea, o jignise. De aceea liniştea i se spulberase chiar înainte de voiajul său.

Mai târziu, când rămase singură, gândindu-se la privirea aceasta cu care îşi afirma dreptul lui la libertate, Anna ajunse ca totdeauna la aceeaşi încheiere: conştiinţa decăderii sale. „El are dreptul să plece când vrea şi unde vrea – şi nu numai să plece, dar să mă şi lase singură. Are toate drepturile, pe când eu nu am niciunul. Ştiind însă asta, el n-ar fi trebuit să se poarte astfel. Totuşi, ce a făcut la urma urmei? M-a privit cu o căutătură rece şi aspră. Fireşte, e ceva nedesluşit, imperceptibil, dar e ceva ce n-a existat mai înainte. Privirea asta spune multe, se gândea Anna. Privirea asta dovedeşte că sentimentul lui a început să se răcească".

Deşi Anna era convinsă că pasiunea lui Vronski pentru dânsa începuse să se răcească, ea n-avea ce face, nu-şi putea schimba întru nimic atitudinea faţă de el. Întocmai ca şi înainte, Anna nu era în stare să-l păstreze decât prin dragostea şi prin farmecul ei. Şi, ca şi înainte, ea nu putea să-şi adoarmă gândurile înspăimântătoare care-i înfăţişau ceea ce s-ar întâmpla dacă Vronski ar înceta s-o mai iubească, decât luându-se cu fel de fel de treburi, ziua, şi cu morfină, noaptea. Într-adevăr, mai era Un mijloc, nu să-l reţină (pentru asta Anna nu vroia decât dragostea lui), dar să-l lege de ea astfel, încât să n-o poată părăsi. Acest mijloc era divorţul şi căsătoria. Anna începu să dorească acest lucru şi se hotărî să se învoiască la prima propunere a lui Vronski sau a lui Stiva în această privinţă.

Cu aceste gânduri, Anna petrecu fără dânsul cinci zile, tocmai cât trebuia să lipsească el.

Plimbările, conversaţiile cu prinţesa Varvara, vizitarea spitalului şi mai cu seamă lectura – citea carte după carte – îi umpleau timpul. Dar a şasea zi, când vizitiul se întoarse fără dânsul, Anna simţi că nu mai era în stare să-şi frâneze gândul despre el şi despre viaţa lui departe de ea. Tocmai atunci i se îmbolnăvi fetiţa. Anna începu s-o îngrijească, dar

nici asta n-o putea distrage de la gândurile ei, mai cu seamă că boala nu era gravă. De altminteri, cu toată bunăvoinţa ei, Anna nu-şi putea iubi fetiţa şi nici nu se putea preface când era vorba de iubire, în aceeaşi zi, spre seară, Anna, rămasă singură, simţi o spaimă atât de mare la gândul că el ar putea-o părăsi, încât se hotărî să plece la oraş. După ce se mai gândi, ea îi scrise acel bilet ciudat pe care-l primi Vronski, şi, fără să-l mai recitească, i-l trimise printr-un curier. A doua zi dimineaţa, Anna primi misiva lui Vronski şi se căi de ceea ce-i scrisese. Aştepta cu groază să vadă privirea aceea severă, pe care i-o aruncase la plecare, mai cu seamă când va afla că fetiţa nu fusese grav bolnavă. Totuşi îi părea bine că-i scrisese. Anna recunoştea acum că-l împovărează pe Vronski, care îşi părăseşte cu părere de rău libertatea întorcându-se la ea. Totuşi îi părea bine că va veni. Chiar îngândurat şi rece, dar să fie aici, lângă dânsa, ca să-l vadă şi să-i urmărească fiecare mişcare.

Şedea în salon, lângă lampă, cu o carte nouă de Taine, şi citea ascultând şuierul vântului şi aşteptând din clipă în clipă sosirea trăsurii. I se păru de câteva ori că aude huruitul roţilor, dar se înşelă, în sfârşit, răsună nu numai huruitul roţilor, ci şi strigătul vizitiului, şi zgomotul surd al trăsurii care se opri la intrarea boltită. Prinţesa Varvara, care făcea o pasienţă, auzi şi ea. Anna se sculă în picioare, îmbujorându-se; însă în loc să coboare, aşa cum făcuse de două ori mai înainte, se opri în loc. Se ruşina dintr-o dată din pricina minciunii sale, dar mai mult se înfricoşa de felul în care avea s-o întâmpine el. Sentimentul de jignire i se risipise şi nu se temea decât de izbucnirea nemulţumirii sale. Îşi aminti că fetiţa se afla de două zile perfect sănătoasă şi aproape îi era necaz pe copil, fiindcă se însănătoşise tocmai când trimisese ca scrisoarea. Dar la gândul că el era aici, că-i va vedea ochii, mâinile… şi când îi auzi glasul, uitând de toate, alergă bucuroasă în întâmpinarea lui.

— Ei? Ce face Anny? Întrebă cu grijă Vronski, de jos, uitându-se la Anna care cobora scările în goană spre dânsul.

Şedea pe un scaun, iar un fecior îi trăgea pâslarii.

— E mai bine.

— Dar tu? Adăugă Vronski, scuturându-se.

Anna îi cuprinse mâinile şi-l trase spre dânsa, fără să-şi ia ochii de la el.

— Da, îmi pare foarte bine, zise Vronski, uitându-se rece la ea, la coafura şi la rochia ei, pe care o pusese anume pentru dânsul, ştia bine.

Atenţiile acestea îi plăceau, însă le aprecia de prea multă vreme! Şi pe faţa lui nemişcată era întipărită acea expresie severă, de care Anna se temea atâta.

— Da, îmi pare foarte bine. Dar tu eşti sănătoasă? O întrebă Vronski, după ce-şi şterse cu batista barba udă şi-i sărută mâna.

„Oricum, se gândi Anna, numai să fie aici; iar când el aici, nu poate, n-ar îndrăzni să nu mă iubească."

Petrecură seara însufleţiţi şi veseli în prezenţa prinţesei Varvara, care se plânse lui Vronski că Anna luase morfină în lipsa lui.

— Ce era să fac? Nu puteam dormi… Nu mă lăsau gândurile. Când el e aici, nu iau niciodată – aproape niciodată.

Vronski povesti despre alegeri şi Anna ştiu prin întrebări dibace să-l aducă uşor a vorbi despre succesul său, ceea ce-i trezi buna dispoziţie. La rândul său, ea îi istorisi tot ce-l putea interesa din treburile gospodăriei, alegând numai veştile bune şi plăcute pentru el.

Dar seara târziu, când rămaseră singuri, Anna, văzând că-l recâştigase, vru să şteargă impresia grea pe care i-o făcuse privirea lui din pricina scrisorii, şi îi spuse:

— Mărturiseşte că ai fost nemulţumit de scrisoarea mea şi că nu m-ai crezut.

De îndată ce rosti aceste cuvinte, Anna înţelese că oricât de drăgăstos se purta el acum cu dânsa, totuşi n-o iertase.

— Da, răspunse Vronski. Scrisoarea era aşa de ciudată! Spuneai că Anny e bolnavă, şi totuşi vroiai să pleci…

— Era însă adevărat.

— Nu m-am îndoit de loc.

— Ba te îndoieşti. Văd că eşti supărat.

— Nici o clipă. Sunt într-adevăr nemulţumit, dar numai fiindcă nu vrei să admiţi că există unele îndatoriri…

— Îndatorirea de a te duce la concert…?

— Să nu mai vorbim de asta, o rugă Vronski.

— De ce să nu vorbim? Spuse Anna.

— Vreau numai să spun că se pot ivi chestiuni imperioase. De pildă, va trebui să plec în curând la Moscova în chestiunea casei… Vai, Anna, de ce eşti aşa de nervoasă? Oare nu ştii că fără tine nu pot trăi?

— Dacă-i aşa, izbucni deodată Anna cu voce schimbată, înseamnă că felul ăsta de viaţă te împovărează… Da. Dacă ai să vii pentru o zi, ca să pleci a doua zi, aşa cum fac…

— Anna, eşti crudă. Sunt gata să-ţi dau toată viaţa mea… Dar ea nu-l mai asculta.

— Dacă pleci la Moscova, plec şi eu. Nu rămân aici. Ori ne despărţim, ori stăm împreună.

— Ştii bine că asta e singura mea dorinţă. Dar pentru asta…

— Trebuie să divorţez? Bine! Am să scriu. Văd că nu mai pot trăi aşa… Am să plec cu tine la Moscova.

— Parcă m-ai ameninţa. Dar eu nu doresc nimic mai mult decât să nu mă despart de tine, zise Vronski zâmbind.

Dar când Vronski rosti aceste cuvinte duioase, în ochii săi sclipi nu numai o privire rece, ci şi o fulgerare de răutate, ca aceea a unui om urmărit şi îndârjit.

Anna prinse această privire şi înţelesul ei: „Dacă-i aşa, e o adevărată nenorocire!” spunea privirea lui. A fost o impresie de o clipă, dar niciodată n-a mai putut-o uita.

Anna trimise soţului ei o scrisoare în care-l ruga să consimtă la divorţ. Iar la sfârşitul lunii noiembrie, după ce se despărţi de prinţesa Varvara, care trebuia să plece la Petersburg, Anna se mută la Moscova împreună cu Vronski. Aşteptând din zi în zi răspunsul lui Alexei Alexandrovici şi ca urmare, divorţul, ei se stabiliră împreună, ca soţ şi soţie.

SFÂRŞIT

1 Este vorba de Podkolesin, personajul principal din piesa Căsătoria de N. V. Gogol – personaj stăpânit de teamă şi de o chinuitoare şovăială la gândul însurătorii.

2 Coc de păr fals (fr.)

3 Cumnat (fr.).

4 Mânăstire din Rusia, vestită prin cântăreţii săi.

5 Palat, casă mare (it.).

6 Jacopo Robusti (1518 – 1594) – pictor din şcoala veneţiană, elev al lui Tizian, cunoscut sub numele de Tintoretto.

7 Maestru de vânătoare (titlu onorific) (germ.).

8 A. A. Ivanov (1806-1858; – cunoscut pictor rus, printre ale cărui opere se numără şi tabloul Christos se arata mulţimii.

9 David Friedrich Strauss (1808-1874) – teolog şi filosof german, care în lucrarea sa Viaţa lui Christos neagă miracolul.

10 Ernest Joseph Renan (1823-1892) – filosof idealist francez, autorul unor lucrări despre începuturile creştinismului.

11 Dintr-o dată (fr.).

12 Evoluţie (fr.).

13 Oraşul italian Capua era vestit în antichitate prin viaţa de petreceri, pe care o duceau cei bogaţi.

14 Am călcat consemnul (fr.).
15 Iovan Ristici (1831-1899) – om de stat sârb; membru al consiliului de regenţă în timpul minoratului lui Milan I; ministru de externe al Serbiei în perioada războiului turco-sârb din 1876.
16 Doamnă contesă (fr.).
17 Stârneşte pasiuni (fr.).
18 Braţ la braţ (fr.).
19 E un om care nu are… (fr.).
20 Se obişnuieşte (fr.).
21 Nu e compromiţător (fr.).
22 Să faci curte doamnei Karenina? (fr.).
23 Face senzaţie. Pentru ca, lumea o uită pe Patti (fr.).
24 I s-a stricat tiparul (expresie franceză): aşa ceva nu se mai repeta.
25 În floarea vârstei (fr.).
26 Un tânăr (fr.).
27 Acest, aceasta, acest, al acestuia, al acesteia (lat.).
28 Rasă de câini de vânătoare (engl.).
29 Văr (fr.).
30 Mironosiţă (fr.).
31 Zarvă (engl.).
32 Jos, jos! (limbaj vânătoresc) (fr.).
33 Poftă bună – conştiinţă curată! Puiul ăsta este împlinirea dorinţelor mele! (fr.).
34 Conducătorul iscusit al carului lui Ahile în Iliada lui Homer.
35 Patru (cai) bulziş, conduşi cu o singură mână (engl.).
36 Ce spun? (fr.).
37 Să mergem, e interesant (fr.).
38 Au fost fermecători (fr.).
39 Delicioasă! (fr.).
40 Bonomie (fr.).
41 Regele a murit, trăiască regele (fr.).
42 Asta nu dăunează cu nimic (fr.).
43 Domnilor, veniţi repede! (fr.).

44 Intră! (fr.).
45 Să mă spăl (fr.).
46 Închipuieşte-ţi că fetiţa…
47 Face curte unei tinere şi frumoase femei (fr.).
48 Cred ca Veslovski îi face un pic de curte lui Kitty (fr.).
49 Dar asta e ridicol! (fr.).
50 Dar asta e culmea ridicolului! (fr.).
51 Şi apoi, e ridicol (fr.).
52 Poţi fi gelos, dar în asemenea hal e culmea ridicolului (fr.).
53 Cal de rasă englezească.
54 Este o meschinărie (fr.).
55 Şi dumneata îţi uiţi datoria (fr.).
56 Iartă-mă, mi-s pline buzunarele! (expresie fr.).
57 Dar vii prea târziu (fr.).
58 E foarte drăgălaşă (fr.).
59 Da, doamnă (engl.).
60 Dar n-am să te cruţ cu nimic (fr.).
61 Însoţitoare (fr.).
62 Şi apoi este un om cumsecade (fr.).
63 E foarte drăguţ şi naiv (fr.).
64 O curte în miniatură (fr.).
65 E un interior atât de frumos, atât de bine aranjat! Exact ca la englezi. Ne întâlnim dimineaţa la micul dejun, apoi ne despărţim (fr.).
66 Va fi minunat! (fr.).
67 O partidă de tenis (fr.).
68 Dar nu trebuie să-i lăsăm pe bieţii Veslovski şi Tuşkevici să se plictisească acolo în barcă (fr.).
69 Chestiunea şcolilor a ajuns atât de banală (fr.).
70 Asta nu-i treabă pe care o faci doar în lipsă de altceva mai bun (fr.).
71 Să se treacă peste toate aceste subtilităţi de sentiment. E în joc fericirea şi existenţa Annei şi a copiilor săi (fr.).
72 Specialitate culinară rusească: un borş de peşte cu multe legume, care se consumă rece.

73 Da. E un lucru simplu de tot (germ:).
74 Depinde… Trebuie calculat preţul sârmei (germ.).
75 Asta se poate calcula, excelenţă! (germ.).
76 Prea complicat, prea mare bucluc (germ.).
77 Dacă vrei să câştigi, trebuie să ai şi bucluc! (germ.); cele două cuvinte ruseşti cărora li s-a dat o rezonanţă germană în textul original se traduc prin prikopsieren şi huklukieren, ca şi bukluk din fraza anterioară.
78 Ador germana (fr.).
79 Încetează (fr.).
80 Dar, iertaţi-mă, e cam trăsnit (fr.).
81 După cum merg lucrurile (fr.).
82 De fapt, e cea mai destrăbălată femeie (fr.).
83 Nu-i imoral? (fr.).
84 Dar excesiv de prozaică (fr.).
85 Ah, sfântă nevinovăţie! (lat.)
86 Lovitură de stat (fr.).
87 La toartă (fr.).
88 Hodoronc-tronc (fr.).
89 Să-l facă să se simtă la largul lui (fr.).
90 Să bată telegrame (fr.).
91 Nu e în firea mea (engl.).